

Jaarstukken 2019



Colofon

Uitgever: gemeente Middelburg

Versie november 2019

Redactie: gemeente Middelburg

Eindredactie: gemeente Middelburg

Fotografie: gemeente Middelburg

Vormgeving: gemeente Middelburg

Productie: gemeente Middelburg

Inhoudsopgave

4 Inleiding	
5 JAARVERSLAG	
6 Programma's	
6 Bestuur en ondersteuning	
15 Veiligheid	
23 Verkeer, vervoer en waterstaat	
30 Economie	
35 Onderwijs	
42 Sport, cultuur en recreatie	
49 Sociaal Domein	
65 Volksgezondheid en milieu	
74 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	
83 Paragrafen	
84 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	
91 Lokale heffingen	
99 Onderhoud kapitaalgoederen	
109 Financiering	
111 Bedrijfsvoering	
117 Verbonden partijen	
128 Grondbeleid	
140 JAARREKENING	
141 Overzicht van lasten en baten	
143 Toelichting op lasten en baten	
145 Algemene dekkingsmiddelen	
146 Overzicht onvoorziene uitgaven	
147 Overzicht incidentele baten en lasten	
149 Overzicht toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves	
151 Wet Normering Bezoldiging Topfunctionarissen (WNT)	
152 Analyse begrotingsrechtmatigheid	
154 Balans	
156 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	
158 Toelichting op de balans	
175 Overzicht kredieten	
181 Overzicht lasten en baten per taakveld	
188 SISA tabel	
190 Overig	
190 Bijlage Europese Projecten	

Inleiding

Voor u liggen de jaarstukken van de gemeente Middelburg over het jaar 2019. De jaarstukken van de gemeente bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening.

Het jaarverslag

Het jaarverslag bestaat uit:

- Programmaverantwoording
- Paragrafen

Programmaverantwoording

De programmaverantwoording gaat per programma in op de beoogde maatschappelijke effecten en de wijze waarop getracht is deze effecten te realiseren. Dit wordt gedaan aan de hand van de volgende vragen:

- Wat wilden we bereiken?
- Wat hebben we bereikt?
- Wat hebben we ervoor gedaan?
- Wat heeft het gekost?

Aan de speerpunten zijn prestaties en activiteiten gekoppeld. Deze staan in de tabellen onder "Wat hebben we er voor gedaan?" Daarin geven we aan of de doelstellingen zijn 'gerealiseerd', 'deels gerealiseerd' of 'niet gerealiseerd'. Bij de twee vragen "Wat hebben we bereikt?" en "Wat hebben we ervoor gedaan?" geven we een verklaring waarom het (nog) niet gehaald is. Bij "Wat heeft het gekost?" staat een gedetailleerde toelichting op de afwijkingen tussen de begroting na wijzigingen en de realisatie voor bedragen groter dan € 25.000.

Paragrafen

In het jaarverslag zijn de verplichte paragrafen opgenomen, die zijn voorgeschreven in het besluit begroting en verantwoording gemeentes en provincie (BBV). In de afzonderlijke paragrafen zijn de beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten, alsmede tot de lokale heffingen.

De jaarrekening

De jaarrekening bestaat uit:

- Een overzicht van lasten en baten
- De balans met een toelichting

Overzicht van Lasten en Baten

In de staat van baten en lasten wordt op hoofdlijnen het jaarrekeningresultaat toegelicht. In de programma's bij "Wat heeft het gekost?" staan per taakveld de lasten en baten opgenomen en er wordt een toelichting gegeven over de afwijkingen tussen de realisatie en begroting na wijziging. In een apart overzicht Kredieten zijn de (restant) kredieten per programma vermeld. Daarnaast zijn in een overzicht de incidentele baten en lasten, de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves inzichtelijk gemaakt.

Op grond van de Wet normering topfunctionarissen is het verplicht om de bezoldiging van de topfunctionarissen te vermelden.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet bij lastenoverschrijdingen een inhoudelijke analyse plaatsvinden. Dit is in de jaarrekening opgenomen bij de analyse begrotingsrechtmatigheid.

Balans

De uiteenzetting van de financiële positie van de gemeente wordt inzichtelijk gemaakt middels de balans.

De balans geeft op de activazijde inzicht in de bezittingen en vorderingen en bestaan uit de vaste en vlottende activa. Op de passivazijde van de balans staan de schulden en het eigen vermogen. Deze zijn uit te splitsen in vaste en vlottende schulden.

SISA

In de SISA- bijlage (Single Information Single Audit) is verantwoording over de besteding van specifieke uitkeringen opgenomen.

Overig

Dit jaar is er op verzoek van de raad een bijlage van de Europese projecten toegevoegd.

Namens het college van burgemeester en wethouders,

Johan Aalberts,

wethouder Financiën Gemeente Middelburg

JAARVERSLAG

Programma's

Bestuur en ondersteuning

Inleiding

Het programma bestuur en ondersteuning gaat over de relatie tussen de burger en het bestuur. Betrokkenheid en dienstverlening

zijn vanuit de gemeente uitgangspunt voor deze relatie. Het programma bevat de overkoepelende taakvelden van raad en college op het terrein van het openbaar bestuur en de ondersteuning daarvan door de gemeentelijke organisatie.



Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Kwaliteitsatlas 2030
- Communicatiebeleidsplan 2019
- Visie op dienstverlening 2017-2020
- 'Participeren: Doen en leren!' 2017
- Notitie verbonden partijen 2016

Wat wilden we bereiken?

Maatschappelijk effect

Het vergroten van de betrokkenheid bij de gemeente en het vertrouwen in het bestuur.

Doelstellingen

1. Het vergroten van het draagvlak en de legitimatie voor besluiten, en voldoende mogelijkheden bieden aan burgers om betrokken te kunnen zijn bij de besluitvorming in de gemeente.

2. Burgers worden in een vroegtijdig stadium (juist en volledig) geïnformeerd over plannen.
3. Ruimte geven aan initiatieven in de samenleving. De gemeente faciliteert.
4. Het verbeteren van de dienstverlening aan burgers, bedrijven en instellingen, gemeten aan de tevredenheid van de gebruiker.
5. Door op beleidsterreinen samen te werken met andere overheden, worden de beschikbare middelen op die velden effectiever en efficiënter ingezet.
6. Het vergroten van het vertrouwen bij de burgers in de gemeente. Burgers moeten erop kunnen vertrouwen dat de gemeente efficiënt en effectief omgaat met de financiën, en dat de middelen op een rechtmatige manier worden ingezet.
7. Middelburg draagt bij aan de Zeeuwse opgaven.



Wat hebben we bereikt?

Doelstelling 1: Het vergroten van het draagvlak en de legitimatie voor besluiten, en voldoende mogelijkheden bieden aan burgers om betrokken te kunnen zijn bij de besluitvorming in de gemeente.

De betrokkenheid bij de besluitvorming en de voorbereiding daarop zijn vergroot. Onduidelijk is nog of het draagvlak en legitimatie daarmee is vergroot. In 2020 wordt de manier van participeren geëvalueerd.

Doelstelling 2: Burgers worden in een vroegtijdig stadium (juist en volledig) geïnformeerd over plannen.

Informeren is de eerste stap van participeren. Doordat we op basis van "Participeren: Doen en leren!" daar uitvoering aan geven blijven we ons positief ontwikkelen.

Doelstelling 3: Ruimte geven aan initiatieven in de samenleving. De gemeente faciliteert.

In 2019 zijn weer verschillende initiatieven gefaciliteerd en ondersteund vanuit de groencheques, wijktafelbudgetten en

activiteitenbudgeten (zie paragraaf **Wat hebben we ervoor gedaan**).

Doelstelling 4: Het verbeteren van de dienstverlening aan burgers, bedrijven en instellingen, gemeten aan de tevredenheid van de gebruiker.

De tevredenheid aan de balies is onverminderd hoog geweest in 2019. De tevredenheid over de website ligt ook in 2019 lager dan die van de balie. Dit verschil is landelijk gelijk. De meting van de tevredenheid van telefonie is in 2019 nog niet gestart.

Doelstelling 5: Door op beleidsterreinen samen te werken met andere overheden, worden de beschikbare middelen op die velden effectiever en efficiënter ingezet.

Naast bestaande (grotere) samenwerkingen op belastinggebied en informatisering en automatisering in 2019 zijn er geen nieuwe initiatieven genomen om op specifieke terreinen samen te werken met andere overheden.

Doelstelling 6: Het vergroten van het vertrouwen bij de burgers in de gemeente. Burgers moeten erop kunnen vertrouwen dat de gemeente efficiënt en effectief omgaat met de financiën, en dat de middelen op een rechtmatige manier worden ingezet.

Eind 2018 is het preventief toezicht door de provincie opgeheven. Over de jaren 2017, 2018 en 2019 is een goedkeurende verklaring van de accountant afgegeven. Signalen die duiden op controle op de financiën, waarbij er aandacht blijft voor de financiële positie van de gemeente. Voor 2020 is het preventief toezicht weer van pas, vanwege de oplopende tekorten in het sociaal domein.

Doelstelling 7: Middelburg draagt bij aan de Zeeuwse opgaven.

In 2019 is meegewerkt aan het vormgeven van een Zeeuwse overlegstructuur onder het OZO (Overleg Zeeuwse Overheden) die beter aansluit op de maatschappelijke opgaven van de overheden in Zeeland.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Status
Sociale netwerkkaart opgesteld.	Volgens plan
Inzet eigen budget door wijkteams gerealiseerd.	Volgens plan
Leeratelier "Wijkteams nieuwe stijl" uitgevoerd.	Volgens plan
Right to challenge en Raad van Samenwerking ingevuld.	Gedeeltelijk volgens plan

Wijkgericht werken, bewonersparticipatie en overheidsparticipatie

Sinds 1 maart 2019 heeft de organisatie een 'gangmaker' om participatie naar een hoger plan te tillen. Samen met de raad, het college van B&W, het MT, medewerkers, netwerkpartners en

inwoners gaan we deze raadsperiode op zoek naar mogelijkheden om dit te bereiken. Ook binnen de in te voeren Omgevingswet is participatie een belangrijke pijler. Het betrekken van belanghebbenden is straks geen vrijblijvendheid meer, maar een vereiste. Ook voor initiatiefnemers die zelf met een plan komen.



In 2019 hebben we in VNG-verband samengewerkt aan een leertraject rondom participatie. Daarbij stonden spelregels voor participatie centraal. Tijdens dat leertraject werd duidelijk dat Middelburg met haar participatiecode in de voorhoede loopt. Als een van de weinige gemeenten hebben we een set van spelregels, die een handvat of leidraad bieden om participatietrajecten vorm te geven. Let wel: participatie an sich en de participatiecode zijn geen tovermiddel. De praktijk blijft weerbarstig. 'Participeren: doen en leren!' blijft onverminderd actueel. Het is een zoektocht en zal dat voorlopig ook blijven.

Afgelopen jaren hebben we een aantal participatietrajecten doorlopen. Ieder traject kende zijn eigen dynamiek, waarbij begrippen als vertrouwen, verwachtingen, rollen, verantwoordelijkheden, kaders en procesafspraken veelvuldig ter sprake kwamen. Eind 2019 heeft de raad gevraagd om een evaluatie van deze participatietrajecten. Het doel van deze evaluatie is om samen met de participanten lering te trekken om trajecten in de toekomst soepeler te laten verlopen.

In 2019 is Middelburgers.nl opgeleverd en in gebruik genomen. Dit platform van Middelburgse wijken en dorpen bevat onder andere de sociale netwerkkaart, die verder is ingericht.

Als het gaat om het ondersteunen van initiatieven van inwoners is in 2019 bijgedragen aan diverse activiteiten op het gebied van de leefbaarheid in de wijken. Enkele voorbeelden zijn:

- Het verbeteren van de leefbaarheid en duurzaamheid in het Sint Jansgebied (onder andere verduurzaming openbare verlichting)
- Bijdrage aankoop AED kast + trainingen + verzekering (Griffoen, Mortiere, Sint Laurens, Klepperhoeve)
- Opknappen jeu de boules baan (Griffoen)
- Bijdrage concert met bands in de Mortiere, tevens ook via sponsorgelden bekostigd
- Plantenbak Maisbaai (groencheque)
- Welkomstborden Nieuw- en Sint Joosland + bloembakken (burgerinitiatief)
- Diverse activiteiten in het kader van Dorpsvereniging Nieuw- en Sint Joosland 50 jaar
- Bijdrage gymnastiek en bewegingslessen ouderen (Nieuw- en Sint Joosland)
- Bijdrage in materiaal voor onderhoud verenigingsbiljart (Nieuw Middelburg) en Klarenbeek – Veersepoort.
- Bijdrage buitenspeeldag Sint Laurens
- Een bijdrage voor de burendag, het labirynth, de buurttuin in 't Zand – Stromenwijk Rittenburg.
- Dienstverlening

In 2017 heeft de raad de ambitie op het gebied van dienstverlening vastgesteld via de nieuwe Visie op Dienstverlening 2017-2020: Dienstverlening met aandacht. De pijlers Welkom, In contact, Op orde en Doen zijn de uitgangspunten om de dienstverlening de komende jaren door te ontwikkelen, waarin online zaken doen met de gemeente steeds makkelijker en toegankelijker moet worden

en waarbij we tegelijkertijd de persoonlijke maat en aandacht voor de klant centraal stellen.

In 2019 hebben we een aantal nieuwe diensten aan onze inwoners en ondernemers geïntroduceerd. Zo hebben we een proef doorlopen met een begrafenisondernemer om met behulp van E-herkenning de digitale aangifte van overlijden mogelijk te maken. We hebben tevens de bezoekersapp voor sociaal parkeren geïntroduceerd. Uiteraard blijft het, in lijn met onze visie, voor onze inwoners en ondernemers mogelijk om zelf te kiezen voor digitale dienstverlening of voor dienstverlening via de bestaande kanalen.

We hebben een onlineteam opgericht voor de verbetering van de kwaliteit en continuïteit van onze dienstverlening via de website en sociale media-kanalen.

Ter ondersteuning van de (digitale) dienstverlening en onze bedrijfsvoering hebben we een nieuwe midofficesuite (onder andere e-diensten, zaakstelsel, content management systeem) aangeschaft.

Meten waardering dienstverlening

In de visie op dienstverlening is, onder meer, opgenomen dat de meting van de klanttevredenheid (nu alleen balie en website) wordt

uitgebreid met het kanaal telefonie. In 2019 hebben we onze nieuwe telefooncentrale uitgerold. Dit verliep niet vlekkeloos. Gevolg is dat het meten van klanttevredenheid via dit kanaal nog niet is opgepakt. Het streven is dit in 2020 te doen.

Specifiek voor de balie en onze website kunnen we nog het volgende melden:

Balie

De meting over 2019 liet overigens een zeer positief beeld zien over de behandeling en afhandeling aan de balie. 93% van de bezoekers geeft ons een positieve score. 3% van de bezoekers geeft ons een neutrale score en 5% van de bezoekers geeft ons een negatieve score.

Website

De scores over de website zijn, net als elders in het land, lager dan aan de balie. In 2019 gaf 43% van de bezoekers van onze website een 'groene score'. 21% van de bezoekers van onze website geeft ons een neutrale score en 36% van de mensen die onze website raadpleegt geeft ons een negatieve score.

Meetpunt	2018 werkelijk	2019 streefwaarde	2019 werkelijk
Balie			
Website			
Telefonie	-		-

Samenwerken

Economische structuurversterking in Zeeland

2019 is benut om de voorbereidingen voor de bouw van het Joint Research Center Zeeland (JRCZ) grotendeels af te ronden. Dat betekent dus dat er goede voortgang is geboekt. Zowel HZ als UCR (met het Engineering Department) zullen hiervan gebruik gaan maken. Beide onderwijsinstellingen werken hierin nauw samen. Het JRCZ wordt van hoog niveau en dat is belangrijk voor de regio en daarmee ook voor Middelburg. Voor het parkeervraagstuk is een oplossing gevonden op de locatie Poelendaelesingel (PZEM).

Was er ooit sprake van dat er een apart Bèta College zou komen, die gedachte is al een tijd geleden verlaten. Aan UCR is een nieuw

departement (Engineering) toegevoegd. Dit departement is in september 2019 van start gegaan en daarvoor is het gebouw aan de Sint Sebastiaanstraat verkocht aan de SRAF (Stichting Roosevelt Academy Fonds) die het pand verhuurt aan UCR. Zo zijn er in 2019 een aantal belangrijke ontwikkelingen hetzij in gang gezet hetzij verder uitgebouwd.

Overleg Zeeuwse overheden (OZO) en regiobureau

Na het raadsbesluit van Middelburg in december 2018 om een bijdrage te leveren aan het regiobureau is de voorbereiding van start gegaan. Vanaf de zomer van 2019 is het regiobureau van start gegaan. In het eerste half jaar heeft de nadruk gelegen op het voorbereiden van een andere overlegstructuur. Hierbij is vooral

ingezet op het aanpassen van de structuur van de VZG aan de Zeeuwse opgaven en opdrachten vanuit het Interbestuurlijk Programma (IBP) dat door Rijk, IPO, VNG en Waterschappen. Begin 2020 hebben alle dagelijkse besturen in Zeeland de inhoud van de overleggen besproken.

Z4

Eind 2018 hebben de colleges de Z4 Werkagenda vastgesteld. Direct daarna is begonnen een uitwerking te geven aan de vier strategische thema's die in de Werkagenda zijn geïdentificeerd: 'Profilering stedelijkheid', 'Mobiliteit en bereikbaarheid', 'Arbeidsmarkt en onderwijs' en 'Havens en maritiem'.

Met het werken met position papers bepaalt de Z4 haar positie op de onderwerpen die we als essentieel zien voor (de ontwikkeling van) stedelijke aantrekkelijkheid in Zeeland. Het geeft richting aan onze thematische samenwerking. We leiden er doelen uit af en de papers maken duidelijk welke belangen we identificeren en

welke boodschappen we willen uitdragen. Dit doen we in de context van een bredere Zeeuwse bestuurlijke samenwerking waarin stad en regio elkaar kunnen (blijven) versterken. Dat zal ook het onderwerp zijn van een themamiddag in OZO-verband, in 2020.

Omgevingswet

De voorbereiding op de invoering van de Omgevingswet vraagt veel, zowel bestuurlijk als ambtelijk. Het bestuurlijk voorbereidingsproces vindt in hoofdzaak plaats met de raads werkgroep; in samenwerking met hen is een startnotitie Omgevingsvisie voorbereid. Op uitvoerend niveau zijn de diverse projectgroepen aan de slag gegaan, zijn de Zeeuwse samenwerkingsvormen beter ingebed en is er vooral op het niveau van wet- en regelgeving flinke vooruitgang geboekt. De zorg ging vooral uit naar de uitdagingen rondom het DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet). Steeds duidelijker werd dat daar niet alleen forse investeringen in het verschiet liggen, maar dat ook het tijdspad krap is.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2017	2018	2019
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	Middelburg	7,2	7,2	7,2
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	Middelburg	7,2	6,9	6,9
Apparaatskosten (kosten per inwoner)	Middelburg	€ 550	€ 581	€ 600
Externe inhuur (kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen)	Middelburg	6,4%	7,5%	7,8%
Overhead (% van de totale lasten)	Middelburg	6,0%	6,4%	6,2%

Overhead

Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces vormen overhead. In de tabel hieronder is aangegeven hoe deze kosten zijn opgebouwd:

Subactiviteit (bedragen x € 1.000)	Begroting 2019 na wijziging			Rekening 2019		
	Totale lasten	Totale baten	saldo	Totale lasten	Totale baten	saldo
Leidinggevenden	2.055	-32	2.023	2.402	-70	2.332
Financiën en AO/IC	1.727	-222	1.505	1.671	-184	1.487
P&O / HRM	934	-17	917	901	-16	885
Inkoop	75	0	75	81	-6	75
Interne en externe communicatie	586	0	586	590	0	590
Juridische zaken	300	0	300	327	0	327
Bestuurszaken en bestuursondersteuning	888	0	888	896	0	896
Informatievoorziening en automatisering (ICT)	2.563	-76	2.487	2.571	-76	2.495
Huisvesting en Facilitaire zaken	2.981	-49	2.932	3.077	-43	3.034
DIV	361	0	361	517	0	517
Managementondersteuning	137	0	137	137	0	137
Totaal	12.607	-396	12.211	13.170	-395	12.775
dekking toerekening overhead GB, GBP en investeringen ¹	-695	0	-695	-586	0	-586
dekking overheadvergoeding samenwerkingsverbanden ²	0	-681	-681	0	-744	-744
Totaal	11.912	-1.077	10.835	12.584	-1.139	11.445

1 Overhead mag nog wel worden toegerekend aan grondexploitatie, investeringen en andere (subsidie)projecten. In de praktijk zal dit gebeuren door op het taakveld 0.4 onder de lasten een negatief bedrag op te nemen en dit bedrag op het betreffende taakveld met de weer als last te verantwoorden. Hierdoor wordt de exploitatie niet onnodig opgevoerd.

2 Overheadvergoeding binnen de samenwerkingsverbanden waarbij Gemeente Middelburg als gastgemeente opereert worden als baten verantwoord binnen het taakveld overhead.

Wat heeft het gekost?

Bestuur en Ondersteuning	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
0.01.0 Bestuur	2.227	2.275	3.235	-960
0.02.0 Burgerzaken	1.922	1.837	1.859	-22
0.03.0 Beheer ov gebouwen en gronden	1.047	1.039	1.033	6
0.06.3 Parkeerbelasting	93	93	78	15
Totale Lasten	5.289	5.245	6.206	-961
Baten				
0.01.0 Bestuur	-183	-183	-158	-25
0.02.0 Burgerzaken	-1.168	-829	-855	27
0.03.0 Beheer ov gebouwen en gronden	-611	-611	-505	-106
0.06.3 Parkeerbelasting	-5.296	-5.576	-5.762	185
Totale Baten	-7.258	-7.200	-7.280	80
Totaal Bestuur en Ondersteuning	-1.969	-1.955	-1.074	-881

Toelichting financiële afwijkingen (+ voordeel / - nadeel)

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we alleen afwijkingen van € 25.000 of hoger

toelichten. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 25.000.

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten
0.01.0 Bestuur		
Wethouderspensioenen		
De voorziening van de wethouders is bijgesteld agv gewijzigde rekenrente. De hoogte van de voorziening dient toereikend te zijn voor de toekomstige pensioenverplichtingen.	-958	
0.02.0 Burgerzaken		
WSD algemeen		
In dit samenwerkingsverband (Walcheren Schouwen Duiveland) mbt de wet BAG/GEO worden de uitgaven gedekt door de inkomsten van de andere deelnemers. De hogere opbrengst wordt veroorzaakt door de afrekening 2018, die in 2019 is verwerkt.		25
0.03.0 Beheer ov gebouwen en gronden		
Leegstand stadskantoor		
Een gedeelte van het stadskantoor staat leeg en is nog niet verhuurd. Het uitgangspunt blijft een optimale bezetting van het pand. Dit is ook het uitgangspunt in de begroting		-86
Erfpacht Muidenweg		
de erfpacht Muidenweg is vanaf 2019 komen te vervallen. Begroting was hierop nog niet aangepast		-20
0.06.3 Parkeerbelasting		
De bezetting bij de parkeergarages is beter dan in voorgaande jaren en de parkeertarieven zijn geïndexeerd		185
Overig	-3	-23
Totaal Bestuur en Ondersteuning	-961	81

Overhead	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
0.04.0 Overhead	11.229	11.913	12.586	-673
Totale Lasten	11.229	11.913	12.586	-673
Baten				
0.04.0 Overhead	-941	-1.076	-1.140	64
Totale Baten	-941	-1.076	-1.140	64
Totaal Overhead	10.289	10.837	11.446	-609

Toelichting financiële afwijkingen (+ voordeel / - nadeel)

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we alleen afwijkingen van € 25.000 of hoger

toelichten. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 25.000.

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten
0.04.0 Overhead		
Rechtskundig en ander advies		
Het betreft zaken die niet ten laste van een krediet of project kunnen worden gebracht, maar waarvoor wel juridisch advies noodzakelijk is. Vooraf is lastig in te schatten hoeveel zaken dit zijn.	-25	
Midoffice suite		
Met de 2e bestuursrapportage 2019 is een bedrag van € 30.000 aangemeld voor overheveling naar 2020. De uitgaven zijn echter toch nog in 2019 gerealiseerd. Om deze reden is er geen toevoeging aan de reserve transitoria gedaan. Per saldo budgetneutraal.	-30	
Implementatiekosten zaaksysteem		
Met de 2e bestuursrapportage 2019 is een bedrag van € 168.000 aangemeld voor overheveling naar 2020. De uitgaven zijn echter toch nog in 2019 gerealiseerd. Om deze reden is er geen toevoeging aan de reserve transitoria gedaan. Per saldo budgetneutraal.	-116	
Diverse afdelingskosten		
Er zijn meer kosten vanuit het Individueel Keuzebudget (IKB) vergoed aan de medewerkers, hetgeen wordt gecompenseerd met lagere salarislaster welke begroot zijn op taakveld 0.8 overige baten en lasten.	-162	
Organisatieontwikkeling		
Met de 2e bestuursrapportage 2019 is een bedrag van € 75.000 aangemeld voor overheveling naar 2020. Er zijn echter nadien toch nog uitgaven gedaan. Daarom wordt bij de jaarrekening 2019 een lager gedrag overgeheveld naar 2020. Per saldo budgetneutraal.	-30	
ICT Middelburg specifiek		
Er zijn extra kosten gemaakt voor Key2DDs voor de verschillende koppelingen met de vakafdelingen en voor het inhuren van hulp bij het applicatiebeheer van Key2DDs. Er is een afspraak gemaakt om deze kosten vanaf 2020 bij de betreffende vakafdeling te boeken.	-18	
Huisvesting gemeente-ambtenaren		
In 2019 zijn bijna alle medewerkers intern verhuisd. Hierdoor zijn er meer kosten gemaakt dan begroot.	-17	
Postverzorging		
In 2019 zijn van de ruim 45.000 aanslagen er ongeveer 8.000 digitaal verzonden. En er wordt nog heel veel via brieven met burgers gecommuniceerd. (kijtscheldingen, vergunningen ed.) Hierdoor zijn er meer kosten gemaakt dan begroot	-34	
Overhead		
op deze post wordt een vergoeding geboekt voor de overheadkosten die aan verschillende posten worden toeberekend op basis van het aantal verantwoorde uren, omdat ze mee moeten worden genomen in het tarief of het krediet. Er zijn minder uren geschreven op investeringskredieten dan begroot.	-125	
Kosten belastingen Middelburg buiten samenwerking		
Dit zijn de extra kosten die worden opgelegd bij het sturen van een aanmaning of een dwangbevel. Er zijn onverwacht meer aanmaningen en dwangbevelen gestuurd.		-38
Leerplicht overhead		
Er is een tekort op RBL dat door de Walcherse gemeenten samen moet worden betaald.		42
Overig	-116	60
Totaal Overhead	-673	64

Veiligheid

Inleiding

Het programma veiligheid richt zich op het verbeteren van de veiligheid in de gemeente Middelburg en het vergroten van het

gevoel van veiligheid van de inwoners en bezoekers van de gemeente. De gemeentelijke organisatie heeft daarbij een regiefunctie en kan zelf ook instrumenten inzetten om dit te bereiken. Voorbeelden hiervan zijn preventie, vergunningverlening en handhaving en specifieke bevoegdheden van de burgemeester.



Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Nota Integraal Veiligheidsbeleid gemeente Middelburg 2015-2018 (2014)
- Uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid 2016 (2016)
- Prostitutiebeleid (beleidsnota) (2000)
- Prostitutiebeleid (beleidsregels) (2000)
- Integriteitsbeoordeling (Wet BIBOB) (2006)
- Regionaal Zeeuws Crisisplan 2018-2021 (2017)
- Victoriabeleid gemeente Middelburg (2000)
- Nota omgaan met conventionele explosieven (2011)

- Bestuurlijke handhaving van artikel 13b Opiumwet (2014/2016)
- Regionaal Beleidsplan Politie Zeeland-West Brabant 2019-2022

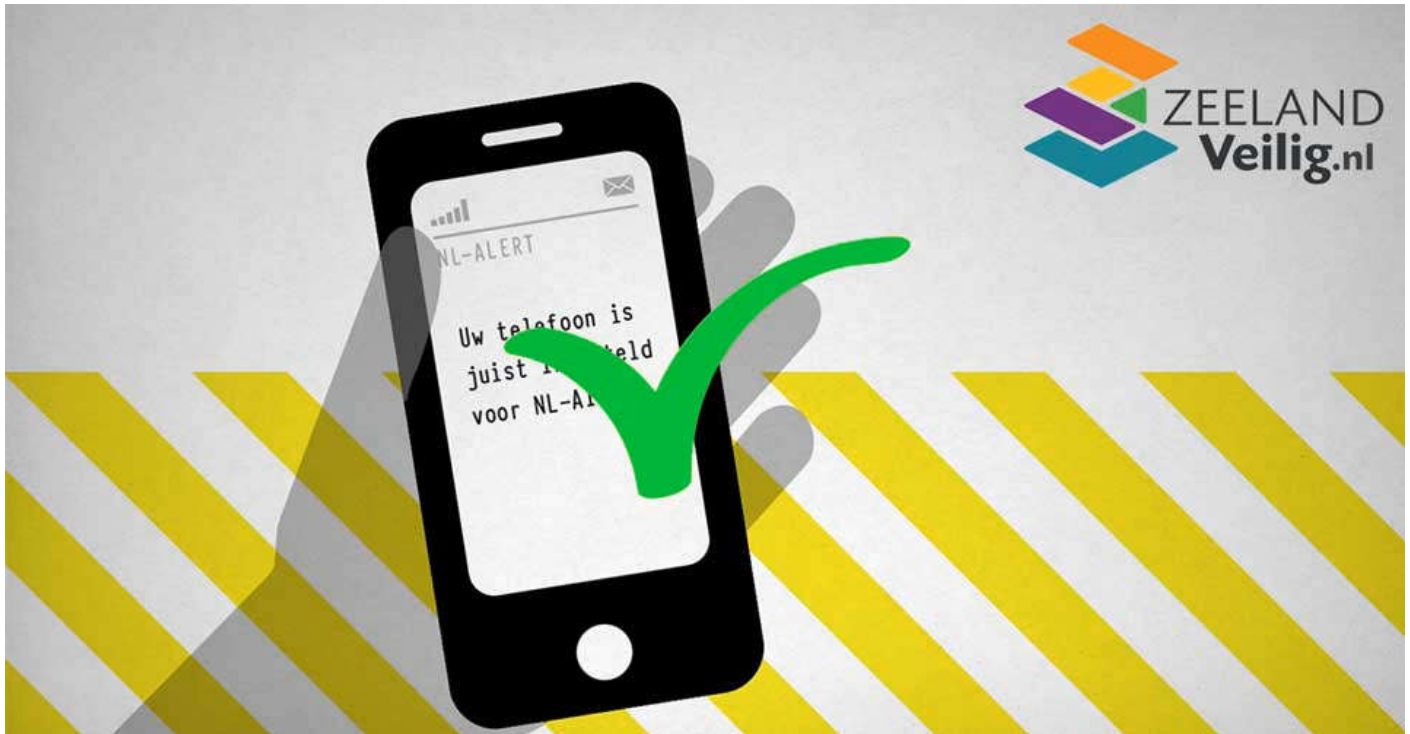
Wat wilden we bereiken?

Maatschappelijk effect

De burgers en bezoekers van Middelburg moeten zich veilig voelen en moeten veilig zijn. Dan gaat het enerzijds om veiligheid in en rond het huis en in de buurt, anderzijds in het grotere verband van stad en regio.

Doelstellingen

1. Een veilige woon- en leefomgeving.
2. Het effectief aanpakken van ondermijnende criminaliteit.
3. Het voeren van een actief beleid op gebied van met name signalering en preventie in de aanpak van radicalisering.
4. Actief participeren in de voorbereiding en uitvoering van het regionaal crisisplan.



Wat hebben we bereikt?

Doelstelling 1: Een veilige woon- en leefomgeving

Op vele vlakken is zowel beleidsmatig als uitvoerend geacteerd op het realiseren van een veilige woon- en leefomgeving. Denk hierbij aan het oppakken en afhandelen van meldingen met betrekking tot overlast of dreigende maatschappelijke onrust onder regie van de gemeente, het gebiedsteam of het Veiligheidshuis Zeeland (nu Zorg- en Veiligheidshuis Zeeland). Het aanpakken van overlast van personen met verward gedrag, extreme gevallen van woonoverlast en (mogelijke) zedenzaken zijn hier voorbeelden van.

In samenwerking met de andere Walcherse gemeenten en de politie is er pro-actief, preventief maar ook preparatief gewerkt aan het tegengaan van woninginbraken, overvallen en straatroven. Een voorbeeld hiervan is het houden van zogenaamde voetjesacties in verschillende wijken van Middelburg, in samenwerking met leden van de wijkteams en de politie. Een ander voorbeeld is het geven van voorlichting aan senioren over babbeltucs.

Naast bovenstaande is er actief uitvoering gegeven aan het Damoclesbeleid door het sluiten van woningen bij drugshandel.

Doelstelling 2: Het effectief aanpakken van ondermijnende criminaliteit

Samen met diverse ketenpartners als de politie, Orionis, Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) en Belastingdienst zijn er verschillende integrale controles in het kader van ondermijning gehouden op bedrijventerrein Arnestein. Daarnaast is er uitvoering gegeven aan het BIBOB-beleid en is er gewerkt aan het tegengaan van ondermijnende zorgfraude samen met het CZW-bureau. Ook op casusniveau is er samen gewerkt in de aanpak van ondermijnende criminaliteit.

Doelstelling 3: het voeren van een actief beleid op gebied van met name signalering en preventie in de aanpak van radicalisering

Op verschillende wijzen is uitvoering gegeven aan de diverse activiteiten uit het plan van aanpak. Dit zowel op het gebied van signalering, preventie als uitvoering. In 2019 is ook het "Convenant persoonsgerichte aanpak voorkoming radicalisering en

extremisme Zeeland" door de Zeeuwse gemeenten, politie, Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming en Reclassinering Nederland ondertekend en vastgesteld.

Crisisprofiel Zeeland 2019-2023, opgemaakt door Veiligheidsregio Zeeland, richting de gemeenteraad verzonden ter behandeling en vaststelling in 2020.

Doelstelling 4: Actief participeren in de voorbereiding en uitvoering van het regionaal crisisplan

In 2019 is actief geparticipeerd in de voorbereiding en uitvoering van het regionaal crisisplan. Eind 2019 is het concept Regionaal

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Status
Uitvoeringsprogramma van het Integraal Veiligheidsbeleid 2019-2022	
Uitvoering geven aan de activiteiten die zijn opgenomen in het uitvoeringsprogramma 2019.	Gedeeltelijk volgens plan
Een veilige woon-en leefomgeving	
In 70% van de in behandeling genomen casussen wordt de overlast verminderd of volledig weggenomen.	Volgens plan
Het team aanpak woonoverlast komt minimaal 10 keer per jaar bijeen voor de bespreking van de casussen.	Volgens plan
Eind 2019 is, in samenwerking met de afdeling SSB, het nieuwe convenant gegevensuitwisseling OGGZ netwerk gereed.	Gedeeltelijk volgens plan
Ondermijningsbeeld en bestuurlijke weerbaarheid	
Het coördineren van integrale controles.	Volgens plan
Uitvoering geven aan het Damocles-beleid.	Volgens plan
Uitvoering geven aan het BIBOB-beleid.	Volgens plan
In 2019 is minimaal 4x een Lokaal Informatieoverleg georganiseerd.	Niet volgens plan
In 2019 zijn trainingen bestuurlijke weerbaarheid aan de betrokken medewerkers gegeven.	Niet volgens plan
Radicalisering	
Actief optreden bij signalering en implementatie preventiemaatregelen.	Volgens plan
Deelnemen aan het maandelijks overleg.	Volgens plan
In 2018 is het convenant Persoonsgerichte aanpak voorkoming radicalisering en extremisme in Middelburg vastgesteld.	Volgens plan

Uitvoering geven aan het Uitvoeringsprogramma 2019 en het Integraal Veiligheidsbeleid 2019-2022

Het vorige Integraal Veiligheidsbeleid (IVB) had een looptijd van 2015 tot 2018 en was dus dringend aan herziening toe. Als gevolg van vele ad hoc zaken die de aandacht van afdeling Wijk en Bestuur, cluster Openbare Orde en Veiligheid hebben gevraagd, is een voortvarende start van de actualisatie vertraagd geraakt. Medio 2019 is besloten om de aanpak te intensiveren en zo te komen tot een nieuw, compact beleidsplan 2019-2022 dat eind 2019 vastgesteld diende te worden. Dit traject is succesvol afgerond doordat het college eind december het nieuwe beleid

heeft goedgekeurd. Vervolgens is in de eerste raadsvergadering van januari 2020 het beleid ook aangenomen door de gemeenteraad.

Net als het vorige IVB is gebruik gemaakt van de methode "Kernbeleid Veiligheid" van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Deze methode wordt in veel gemeenten in Nederland gebruikt en is daardoor een beproefde methode. Doordat veel gemeenten (ook binnen Zeeland) deze methode gebruiken, kunnen de diverse integrale veiligheidsplannen met elkaar vergeleken worden en wordt de samenwerking tussen

gemeenten bevorderd. Vooral voor de partners blijkt dit een grote winst te zijn.

Er is een relatie tussen de prioriteiten in het gemeentelijke veiligheidsbeleid en het Regionaal Beleidsplan van de eenheid Zeeland – West-Brabant. Deze prioriteiten sluiten op elkaar aan waardoor een goede synergie in de aanpak op verschillende niveaus (landelijk, regionaal en lokaal) mag worden verwacht.

Een veilige woon- en leefomgeving

Buurtgericht

In Middelburg zijn in het afgelopen jaar 124 zaken aangemeld bij Buurtbemiddeling. Dit is ruim 38% minder dan in 2018. Van de zaken in 2019 is 81% succesvol afgerond (2018: 59%). Bij ruim 17% is iets bijzonders aan de hand (bijvoorbeeld doorverwijzing naar hulpverlening of na de intake alleen advies en geen bemiddeling). In totaal liepen er op 31 december 2019 nog 6 zaken door naar het kalenderjaar 2020. Helaas is 1 zaak niet succesvol afgesloten. Volgens buurtbemiddeling was 2018 een bovengemiddeld jaar in het aantal casussen. Een verklaring is hiervoor is volgens buurtbemiddeling niet te geven. Volgens hen was 2019 weer een "regulier jaar" met een vergelijkbaar aantal casussen als in de jaren voor 2018.

Het feit dat het aantal casussen flink gedaald is wil dit niet zeggen dat er ook minder werk is voor buurtbemiddeling. De casussen die aangemeld zijn, zijn intensiever en complexer dan voorheen. Landelijke trends als personen met verward gedrag die in de verschillende woonwijken wonen, kent ook zijn weerslag op Middelburg. Zodoende zijn de casussen dus vaak intensiever en hebben ze een langere doorlooptijd.

Overlast

In 2019 heeft er 11 keer een casusoverleg extreme woonoverlast plaats gevonden. Er zijn in totaal 9 casussen/adressen besproken (2018: 13 casussen). Er liepen op 31 december 2019 nog 3 zaken door naar het kalenderjaar 2020 en zijn er 9 succesvol afgerond (3 van deze 9 liepen door vanuit 2018 in 2019). Bij sommige casussen is sprake van een lastig en langdurig traject. Redenen hiervoor zijn onder andere het feit dat de meldingsbereidheid van de personen die overlast ervaren laag is. Het is dan lastig om een goed dossier op te bouwen en door te kunnen pakken door de betrokken instanties. Net zoals het feit dat het aantal casussen bij buurtbemiddeling gedaald is, is dit ook

het geval bij het aantal casussen die besproken worden in het casusoverleg extreme woonoverlast.

Het feit dat er een daling is, wil niet automatisch zeggen dat deze casuïstiek minder intensief is. Juist door de eerder genoemde trend (personen met verward gedrag) zijn de casussen intensiever en moeilijker op te lossen. Deze intensievere casuïstiek vraagt om een multidisciplinaire aanpak en kost veel ambtelijke capaciteit.

In 2018 is er in de gemeente Middelburg een beleidsregel in werking getreden die de mogelijkheid aan de burgemeester biedt om notoire overlastveroorzakers een gedragsaanwijzing op te leggen. Bijvoorbeeld "U zoekt en accepteert professionele hulp om het geruzie te beëindigen", "U mag niet meer voor het raam van de burens gaan staan", "U mag niet afval verbranden op uw perceel". Dit alles volgens de Wet aanpak woonoverlast. Van deze bevoegdheid heeft de burgemeester tot heden nog geen gebruik moeten maken. Het feit dat het kan en een mogelijkheid is, wordt in de verschillende casuïstiek uiteraard wel besproken. Tot heden blijken andere interventies meer passend in het oplossen van de verschillende overlastsituaties. De genoemde gedragsaanwijzing geldt dan ook als een laatste redmiddel (ultimum remedium).

Naast de complexe woonoverlast aanpak onder regie van de gemeente is er ook een OGGz-netwerk (Openbare Geestelijke Gezondheidszorg) opgericht (in 2018). Dit netwerk richt zich op de zorgwekkende én zorgmijdende doelgroep binnen de gemeente Middelburg. Deze doelgroep is door de ervaren problematiek vaak niet in staat een hulpvraag te stellen. Medewerkers van diverse organisaties als Emergis, woningstichting, buurtbemiddeling, bemoeizorg, Leger des Heils enz. komen elke maand bijeen onder regie van de OGGz-voorzitter. In het overleg wordt casuïstiek besproken dat gericht is op het zorgwekkende en zorgmijdende karakter. Er wordt met elkaar besproken of één van de aanwezige partijen al regie voert op een casus óf wie de regie moet op pakken. Het OGGz is gericht op de genoemde doelgroep en helpt bij het onderkennen en stellen van de hulpvraag, het actief accepteren van zorg en het afstemmen van het zorgaanbod op de behoefte van de betrokkene. Uiteraard vindt er monitoring plaats op basis van de gemaakte afspraken. Vanuit de gemeente neemt het cluster OOV deel aan dit overleg. Het convenant dat onder regie van de afdeling Samenleving (voorheen SSB) opgemaakt en ondertekend zou worden met de convenantpartners van het OGGz, is door

omstandigheden bij deze afdeling nog niet geheel afgestemd en ondertekend. Dit zal alsnog in 2020 plaatsvinden.

(Dreigende) maatschappelijke onrust

In 2019 is er diverse malen inzet en/of coördinatie van het cluster OOV gevraagd bij zaken waar mogelijk maatschappelijke onrust kan ontstaan. Voorbeelden hiervan zijn zaken waar extreme woonoverlast bestaat en waarbij mogelijk sprake is van eigenrichting door de omgeving of bijvoorbeeld (mogelijke) zedenzaken. Ook wordt het cluster betrokken bij het reintegreren in de samenleving van personen die langere tijd in detentie hebben gezeten. Het Zorg- en Veiligheidshuis Zeeland speelde bij een aantal zaken een belangrijke rol door integraal regie te voeren op deze specifieke casuïstiek.

In 2019 zijn er in Middelburg enkele demonstraties geweest. Denk hierbij aan het boerenprotest, maar ook aan de zogeheten klimaatmars. Bij deze demonstraties adviseert het cluster OOV de burgemeester in het kader van openbare orde en veiligheid om zo maatschappelijke onrust te voorkomen. Het houden van demonstraties is een zeer gerespecteerd grondrecht, waarbij het maken van goede afspraken met de verschillende organisaties ervoor zorgen dat er geen maatschappelijke onrust ontstaat.

Veilig verloop van evenementen

Ook in 2019 is er bij diverse evenementen binnen de gemeente Middelburg geadviseerd op het gebied van openbare orde en veiligheid. Bij een aantal evenementen is actief deelgenomen aan de voorbereiding. Voorbeelden hiervan zijn City of Dance, Koningsdag en de Stadsfeesten.

Het proces van vergunningverlening en het opstellen van veiligheidsplannen bij grotere evenementen werpt zijn vruchten af. Er is meer structuur in de plannen, waardoor verantwoordelijkheden tussen gemeente en organisatie duidelijker zijn. Het proces geeft nog steeds handvatten om verder te optimaliseren. Gesprekken tussen de verschillende evenementen organisaties en gemeente zorgen er voor dat dit proces wordt doorontwikkeld.

In de afgelopen jaren is er extra aandacht geweest voor maatregelen die moeten voorkomen dat voertuigen zich op het evenemententerrein kunnen begeven. Dit zijn de zogenaamde maatregelen in het kader van inrijdbeveiliging. Deze maatregelen brengen extra kosten met zich mee en dat is ook het geval

geweest in 2019. Niettemin blijft de gemeente Middelburg deze maatregelen nemen.

Ondermijningsbeeld en bestuurlijke weerbaarheid

In 2019 liepen er 3 integrale casussen waar ook door de gemeente capaciteit voor werd geleverd.

Het Lokaal Informatieoverleg (LIO) is helaas in 2019 niet van de grond gekomen. In 2018 is door de gemeentelijke staf (afdelingshoofden, nu MT) al akkoord gegaan met het instellen van een intern informatieknooppunt om de bestuurlijke weerbaarheid van de gemeente Middelburg tegen ondermijnende criminaliteit te vergroten. Door andere prioriteiten in relatie tot de beperkte capaciteit is helaas nog niet toe gekomen aan de daadwerkelijke uitvoering van het LIO en de trainingen. Dit neemt niet weg dat er van de verschillende afdelingen diverse signalen zijn ontvangen van mogelijke ondermijnende criminaliteit.

In 2019 zijn op bedrijventerrein Arnestein opnieuw 3 grote integrale controles uitgevoerd. Deelnemers waren onder andere de Belastingdienst, Orionis, RUD Zeeland, politie, Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (ISZW) en de gemeente. Om gegevens met elkaar te kunnen delen is Arnestein I benoemd tot handhavingsskelpunt. De regie van de controles lag bij de medewerkers van het cluster OOV. In totaal zijn 10 bedrijven gecontroleerd en was bij bijna alle bedrijven sprake van 1 of meer overtredingen van wet- en regelgeving.

Afgelopen jaar zijn 16 vergunningsaanvragen die onder het BIBOB beleid vallen, getoetst. Daarnaast is er uitvoering gegeven aan het Damoclesbeleid. In 2019 zijn 3 woningen voor de duur van 3 maanden gesloten volgens dit beleid. Daarnaast zijn er 9 waarschuwingsbrieven verstuurd (stap 1 Damoclesbeleid). De procedures in het kader van het Damoclesbeleid vergen een aanzienlijke capaciteit van het cluster OOV.

In 2019 is aandacht geweest binnen de gemeente Middelburg voor de aanpak van zorgfraude. Niet alleen in het Zeeuwse, maar zeker landelijk is hier de nodige aandacht voor geweest. Bij fraude in de zorg eigenaren partijen zich onrechtmatig gelden toe die bedoeld zijn voor de behandeling van een patiënt. Ook vallen onder zorgfraude alle andere vormen waarbij zorggegevens worden gemanipuleerd teneinde onrechtmatig gelden te kunnen verkrijgen. Door de complexiteit van de aanpak van zorgfraude dient hierop ook integraal te worden geïnvesteerd. Binnen de

beperkte capacitaire mogelijkheden van het cluster OOV is er regelmatig overleg geweest met het MT van de gemeente Middelburg om hier in de toekomst goed op te kunnen investeren. Daarnaast zijn er afspraken gemaakt met het CZW-bureau om de contractvorming rondom zorg goed in te richten om pro-actief en preventief zorgfraude aan te pakken.

Radicalisering

In 2019 is het "Convenant persoonsgerichte aanpak voorkoming radicalisering en extremisme Zeeland" door de Zeeuwse gemeenten, politie, Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming en Reclassinering Nederland ondertekend en vastgesteld. Het uit het convenant voortvloeiende CTER-overleg (Contra Terrorismisme) vindt 1x per 6 weken plaats in en onder regie van het Zorg- en Veiligheidshuis Zeeland. Een medewerker van het cluster OOV vertegenwoordigt de Walcherse gemeenten binnen dit overleg.

Opnieuw zijn er, net als voorgaande jaren, in 2019 van verschillende partners signalen ontvangen van personen die mogelijk radicaliseren. De meeste bleken bij nadere bestudering en bespreking in het overleg in het Zorg- en Veiligheidshuis niet zodanig dat er daadwerkelijk ook sprake was van radicalisering.

Ontwikkeling cybercrime

Burgemeester Bergmann van de gemeente Middelburg is voor de eenheid Zeeland - West-Brabant de bestuurlijk trekker op dit dossier. Cybercrime is hierbij één van de prioriteiten in het Regionaal Beleidsplan. Ook in het eigen Integraal Veiligheidsbeleid (IVB) is de aanpak van cybercrime één van de prioriteiten.

Landelijk is er nog steeds een zoektocht gaande naar de meest optimale aanpak van cybercrime. Wat hierbij komt kijken, welke bevoegdheden de burgemeester heeft of nodig heeft en wat de juiste preventieve maatregelen zijn, zijn onderdeel van deze zoektocht. Binnen onze gemeentelijke organisatie is in 2019 een Chief Information Security Officer (CISO) aangesteld. De CISO is dé spin in het web als het gaat om de beveiliging van informatie binnen de gemeente. Hij is verantwoordelijk voor het implementeren van, en toezicht houden op het informatiebeveiligingsbeleid binnen de gemeente.

De aanpak van cybercrime in 2019 heeft zich gericht op een sterkere bewustwording van dit fenomeen. Tijdens verschillende bijeenkomsten is er aandacht gevraagd voor cybercrime en daarnaast is er vanuit Emergis "Kwetsbaar Online" dat door het cluster ondersteund wordt. De komende jaren zal cybercrime steeds nadrukkelijker een plaats krijgen binnen het integrale veiligheidsbeleid.

Rampenbestrijding en brandweer

Veiligheidsregio Zeeland

De Veiligheidsregio Zeeland (VRZ) heeft in 2019 een nieuw Regionaal Risicoprofiel Zeeland 2019-2023 opgesteld. Op basis van de Wet Veiligheidsregio's stelt het bestuur van de Veiligheidsregio eens per vier jaar een regionaal risicoprofiel vast. Een risicoprofiel bestaat uit een inventarisatie en analyse van de risico's die aanwezig zijn in een veiligheidsregio en de aangrenzende gebieden. Dit risicoprofiel vormt de basis van het beleidsplan dat eveneens eens per vier jaar wordt opgesteld. Voordat het risicoprofiel wordt vastgesteld, worden gemeenteraden geconsulteerd, waarmee de mogelijkheid wordt geboden desgewenst aandacht te vragen voor bepaalde risico's, dan wel het concept aan te vullen. Eind 2019 is dit risicoprofiel voorgelegd aan de gemeenteraad van de gemeente Middelburg en die is hiermee akkoord gegaan. Naast bovenstaande informeert de VRZ proactief de gemeenteraadsleden over de verschillende zaken waar de VRZ aan werkt.

Rampenbestrijding

Diverse medewerkers van de gemeente Middelburg, die een rol hebben in de rampenbestrijding en crisisbeheersing, hebben in 2019 weer deelgenomen aan oefeningen en opleidingen van de Veiligheidsregio Zeeland. Ook zijn er bij een aantal grotere incidenten in Zeeland medewerkers daadwerkelijk ingezet. Door personele wijzigingen binnen het cluster OOV heeft dit ook de nodige wijzigingen met zich meegebracht in opleiding en training van de VRZ. In 2019 is een medewerker van het cluster geslaagd voor de opleiding Officier van Dienst Bevolkingszorg. Dit alles om te zorgen voor een sterke en robuuste vertegenwoordiging bij de VRZ in rampen en crises.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2016	2017	2018	2019
Verwijzingen Halt (aantal per 10.000 jongeren)	Middelburg	202,6	222	255	193
	Nederland	137,4	131	119	132
Harde kern jongeren (aantal per 10.000 inwoners)	Middelburg	nb	nb	nb	nb
	Nederland	nb	nb	nb	bn
Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners)	Middelburg	2,6	2,8	2,5	nb
	Nederland	2,3	2,2	2,2	nb
Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners)	Middelburg	6,1	5,2	5,2	nb
	Nederland	5,3	5	4,8	nb
Diefstallen uit woningen (aantal per 1.000 inwoners)	Middelburg	1,7	1,5	1,2	nb
	Nederland	3,3	2,9	2,5	nb
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) (aantal per 1.000 inwoners)	Middelburg	7,3	5,2	5,7	nb
	Nederland	5,6	4,8	5,4	nb

Wat heeft het gekost?

Veiligheid	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
1.01.0 Crisisbeheersing en brandweer	3.250	3.127	3.129	-2
1.02.0 Openbare orde en veiligheid	1.879	1.891	1.897	-6
Totale Lasten	5.129	5.019	5.027	-8
Baten				
1.01.0 Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0
1.02.0 Openbare orde en veiligheid	-52	-53	-54	1
Totale Baten	-52	-53	-54	1
Totaal Veiligheid	5.077	4.965	4.972	-7

Toelichting op het financiële resultaat (+ voordeel/- nadeel)

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we alleen afwijkingen tussen de begroting 2019 na

wijzigingen en de realisatie 2019 van € 25.000 of hoger toelichten. Bij het programma Veiligheid zijn geen verschillen boven de € 25.000.



Verkeer, vervoer en waterstaat

Inleiding

Het programma verkeer, vervoer en waterstaat richt zich op het verantwoord en veilig maken van het verplaatsen van mensen en

goederen. Deze verplaatsingen vinden plaats op verschillende manieren van vervoer. De gemeente Middelburg is verantwoordelijk voor het aanleggen en beheren van infrastructuur, het faciliteren van diverse vervoersvormen, het realiseren van parkeervoorzieningen en het reguleren van verkeer- en vervoerstromen binnen de grenzen van de bebouwde kom. In 2016 is een nieuw Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan Middelburg vastgesteld. Dit plan heeft een planhorizon tot 2030.



Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Kwaliteitsatlas Middelburg 2030
- Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan Middelburg 2030, Beleidsdeel
- Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan Middelburg, Uitvoeringsdeel

Wat wilden we bereiken?

Maatschappelijk effect

Het verbeteren van de bereikbaarheid van Middelburg voor alle mensen. Inwoners en bezoekers van Middelburg moeten zich veilig en vlot kunnen verplaatsen door en rond de stad, zonder al te veel oponthoud en het veroorzaken van overlast (milieuhinder). Daarnaast moet er voldoende parkeergelegenheid zijn.

Doelstellingen

1. Het verduurzamen van mobiliteit

2. Het behoud van een hoog aandeel fietsverkeer in het totale verkeer.
3. Het verhogen van de verkeersveiligheid binnen de bebouwde kom en verbeteren van de bereikbaarheid in Middelburg.

4. Voldoende parkeergelegenheid voor bewoners en bezoekers met behoud van een hoog bezettingspercentage van de parkeerconcentraties.
5. Een autoluwe binnenstad.
6. Een toegankelijke stad voor iedereen.



Wat hebben we bereikt?

Doelstelling 1: Het verduurzamen van mobiliteit

Het grootste deel van de afgelegde reiskilometers gebeurt met de auto. Hier is dan ook de meeste winst te behalen:

- Voorkom, verkort of verminder autoverplaatsingen;
- Verander van vervoerswijze: te voet, per fiets en/of met het openbaar vervoer
- Verschoon: zorg dat verplaatsingen die toch met de auto(bus) worden gemaakt, met schone auto's worden gemaakt. Bijvoorbeeld elektrische auto's of auto's op groen gas. De gemeente faciliteert en stimuleert het gebruik van elektrische auto's door gestaag het aantal oplaadpunten binnen de gemeente uit te breiden. Een concrete actie was de plaatsing van laadpalen in de parkeergarages: Geere, Kousteensedijk en Kanaalweg. Deze

oplaadpalen worden door onze "huisleverancier" Allego geplaatst en bekostigt.

Met het stimuleren van fietsverkeer (zie hieronder) door verbeteren van fietsroutes en dergelijk wordt ook een bijdrage geleverd in een verdergaande verandering van vervoerswijzen.

Doelstelling 2: Het behoud van een hoog aandeel fietsverkeer in het totale verkeer.

Het aandeel fietsverkeer in het totale verkeer wordt gemeten aan de hand van de kanaalpassages (Stationsbrug en Schroefbrug). Kijkend naar beide kanaalpassages (bij elkaar opgeteld) schommelt het aantal fietsers gedurende een aantal jaren tussen de 18.000 en 21.000 fietsers per dag. Middelburg heeft sinds jaar en dag een bovengemiddeld hoog fietsgebruik. De constante

hoeveelheid kanaalpassages van de afgelopen is een indicatie dat dit bovengemiddelde hoge fietsgebruik in Middelburg gehandhaafd blijft.

Doelstelling 3: Het verhogen van de verkeersveiligheid binnen de bebouwde kom en verbeteren van de bereikbaarheid in Middelburg.

Tezamen met de verkeerswerkgroepen, de fietsersbond, Politie, Stichting Werkgroep Gehandicapten en overige relevante organisaties wordt gewerkt aan een verdere verbetering van de verkeersveiligheid. Op basis van de registratiegegevens kan gesteld worden dat de dalende trend in ongevallen binnen de gemeente gehandhaafd blijft.

Conform het vigerende beleid wordt vooral ingezet op het verder optimaliseren van het bestaande verkeer- en vervoersysteem op verkeersveiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid. Dit zijn veelal de wat kleinere projecten. Uit de monitoringsgegevens van de diverse autoverkeersstromen blijkt dat de ontwikkeling van dit verkeer overeenkomt met hetgeen geprognosticeerd is in het verkeersmodel 2030. Deze gegevens worden geregeld besproken met de verkeerswerkgroepen.

Doelstelling 4: Voldoende parkeergelegenheid voor bewoners en bezoekers met behoud van een hoog bezettingspercentage van de parkeerconcentraties.

De afgelopen jaren laten een voorzichtig stijgend beeld zien ten aanzien van het gebruik van de parkeergarages. In 2019 is een bovengemiddelde bezetting van de parkeergarages geconstateerd.

Doelstelling 5: Een autoluwe binnenstad

Uit de burgerparticipatie activiteiten rondom de ontwikkeling van het GVVP kwam de mening naar voren dat de binnenstad inmiddels voldoende autoluw is geworden. Geconcludeerd kan worden dat de opgave zich nu meer richt op het in stand houden van hetgeen

bereikt is. Op basis van monitoringsgegevens blijkt dat de bereikte afname aan verkeersintensiteiten in de binnenstad gehandhaafd blijft.

Doelstelling 6: Een toegankelijke stad voor iedereen.

Met de opstelling van de "*leidraad toegankelijkheid openbare ruimte en gebouwen*" is aan het gemeentelijke toegankelijkheidsbeleid concrete invulling gegeven.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Doelstelling 1: Het verduurzamen van mobiliteit

In het kader van versnoren van de mobiliteit wordt het e-rijden gestimuleerd. Belangrijk onderdeel daarvan is het (laten) plaatsen van laadpalen. Medio 2019 werd bekend dat de gemeente subsidie krijgt voor het realiseren van een "slim laadplein". Het slimme laadplein moet het mogelijk maken op termijn te kunnen laden als ontladen. In het laatste geval wordt vanuit de accu stroom aan het net teruggeleverd. De locatie van het slim laadplein bevindt zich op p-terrein Oude Veerweg.

Doelstelling 2: Het behoud van het hoge aandeel fietsverkeer in het totale verkeer

Al jaren wordt aan de hand van een integraal programma aan projecten een fietsgebruik stimulerend beleid gevoerd (Zie: GVVP Middelburg 2030). Dit programma met projecten richt zich op verbetering van de omstandigheden van fietsers op fietsroutes in de binnenstad en vanuit de wijken naar het buitengebied en verbetering van het fietsparkeren in de binnenstad. Vooral projecten/maatregelen gericht op het verhogen van de verkeersveiligheid, optimaliseren en verbeteren van 30 km/u wegen etc. draagt bij aan het in stand houden van het hoge aandeel fietsverkeer in het totale verkeer of zelfs verder verhogen hiervan. Dit is in feite een permanent lopende activiteit welke in samenspraak met de verkeerswerkgroepen, fietsersbond, politie etc. wordt uitgevoerd.

Meetpunt	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
-Stationsbrug	7.881	7.680	7.013	7.265	8.116	5.439	7.737
-Schroebrug TOTAAL	12.621	13.842	11.785	11.158	13.346	9.961	12.246
Totaal	20.502	21.522	18.798	18.423	21.462	15.400	19.983

Steekproefsgewijs vindt een meting plaats van het aantal fietspassages over de Kanaalkruisingen. De hoogte van de meting wordt mede bepaald door een aantal niet te beïnvloeden omstandigheden; zoals bijvoorbeeld weersomstandigheden. Vanaf 2012 zien we dat de passages op een dag schommelen tussen ruim 18.000 en 21.000 fietsers per 24 uur. Ten opzichte van 2018 is er een flinke stijging; maar dat komt omdat in de meting van 2018 een – niet verklaarbare – dip zat.

Prestatie	Status
Optimaliseren wegennet conform wegencategoriseringsplan	Volgens plan
Dalende trend verkeersongevallen	Volgens plan

Doelstelling 3: Het verhogen van de verkeersveiligheid binnen de bebouwde kom en verbeteren van de bereikbaarheid in Middelburg

Ook in 2019 werkte Middelburg gestaag verder aan zijn bereikbaarheid en aan verkeersveiligheid op het wegennet. In het gemeentelijk verkeer- en vervoerplan is het accent in het mobiliteitsbeleid vooral komen te liggen op het verder optimaliseren van het bestaande wegennet op basis van de wegencategorisering. Het betreft de afstemming van de functie van de weg in overeenstemming met de inrichting en het gebruik (verkeersintensiteiten). Hieronder staan de belangrijkste projecten beschreven.

In 2019 is in nauwe samenwerking tussen Driestar, de Provincie Zeeland, het waterschap Scheldestromen en de gemeenten Borsele en Goes het verkeersonderzoek ten behoeve van de MER voor het nieuwe Waterpark Veerse Meer tot stand gekomen. De resultaten uit dit verkeersonderzoek zijn in een twaalfstal dialoogsessies aan bewoners en belanghebbende in het kader van de participatie voorgelegd. In 2020 worden de bevindingen uit deze sessies door de dialooggroepen tot een advies aan de raad geformuleerd. Dit advies wordt in het verdere proces meegenomen.

Voor zowel de Poelendaeleweg als Klein Vlaanderen stond in 2019 de herinrichting gepland. Tijdens de voorbereiding heeft DNWG aangegeven de nodige kabels en leidingen te willen vervangen. De afstemming van de verschillende werkzaamheden en de voorbereiding en het uitlopen van werkzaamheden van het kabels en leidingenwerk heeft ertoe geleid dat realisatie in 2019 niet haalbaar bleek. Naar aanleiding van het dodelijke ongeval met een fietser op de kruising Poelendaeleweg-Nieuwe Vlissingeweg is er een verkeersveiligheidsaudit uitgevoerd op dit kruispunt. De aanbevelingen uit deze audit worden nog meegenomen met de uitvoering van de Poelendaeleweg en het vervangen van verkeersregelinstallatie op deze kruising.

Met de Provincie Zeeland zijn de verkeersmaatregelen ontwikkeld die noodzakelijk waren voor het omleiden van het verkeer in verband met de renovatie van de Stationsbrug. Voor het vervallen van de Stationsbrug als belangrijke verbinding voor het

fietsverkeer is samen met een extern adviesbureau onderzoek gedaan naar de doorstroming van het fietsverkeer op de omleidingsroute via de Schroefbrug. Dit onderzoek heeft geleid tot enige aanpassingen in de verkeersregelinstallatie op de kruising Blauwedijk-Het Groene Woud waarbij de oversteektijd voor het fietsverkeer is verlengd.

Naar aanleiding van klachten over de werking van de verkeersregelinstallaties op het Schroetracé en Het Groene Woud is een onderzoek gedaan naar de werking van de verkeersregelinstallaties en de verbetermogelijkheden. Uit het onderzoek is een pakket met verbetermaatregelen naar voren gekomen. Deze maatregelen zijn in de 2e helft van 2019 in de verkeersregelingen geïmplementeerd.

In 2019 hebben wij in de verkeerslichtenregelingen de KAR-voorzieningen geüpdatet en uitgebreid. Hierdoor is de aansturing van de regeling voor de lijnbussen verbeterd. Tevens kunnen nu ook de hulpdiensten bij noodsituaties de verkeersregelinstallaties aansturen. Naast een verbetering van de aanrijdtijd bij een noodsituatie levert dit op de kruispunten ook een verbetering van de verkeersveiligheid bij spoedritten van hulpdiensten.

Ter verbetering van de verkeersveiligheid rondom scholen is er samen met de Palmenhof in Sint Laurens een onderzoek gestart naar de verkeersveiligheid in de schoolomgeving. Met basisschool 't Vierschip in Arnhemuiden, VVN en de politie is er een snelheidsactie gehouden in de Spoorstraat. Naar aanleiding hiervan heeft de politie extra snelheidscontroles in de Spoorstraat gehouden en nog ingepland.

In het kader van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap is samen de afdeling Samenleving een leidraad opgesteld voor de toegankelijkheid van openbare ruimte en gebouwen. De concept-leidraad zal begin 2020 ter besluitvorming aan college en raad worden voorgelegd. Hierbij wordt nog een voorstel toegevoegd voor prioritering, uitvoering en financiering van toegankelijkheidsmaatregelen.

In 2019 is er langs de Herculesweg een vrijliggend fietspad aangelegd. Het kruispunt Herculesweg – (verlengde-) Ampèreweg

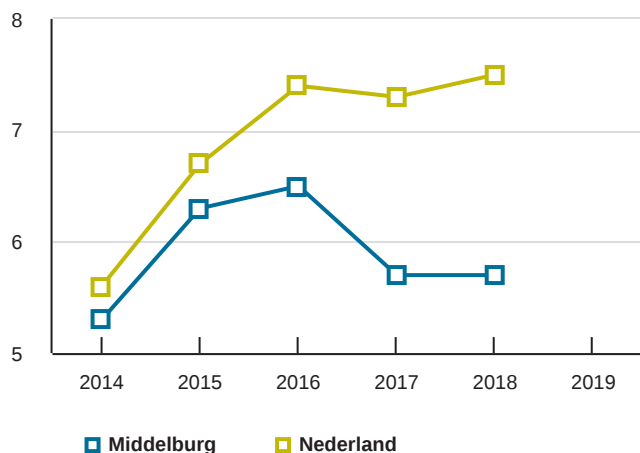
is ten behoeve van het verbeteren van de verkeersveiligheid gereconstrueerd.

Monitoring ontwikkeling van verkeersintensiteiten

De ontwikkeling van het (auto)verkeer wordt gemonitord (verkeerstellingen) en vergeleken met de verkeersmodelberekeningen van het in 2015 geactualiseerde en vastgestelde verkeersmodel. Op basis van de tot nu toe verkregen monitoringsresultaten kan gesteld worden dat ook in 2019 het verkeersbeeld geen onvoorziene negatieve ontwikkelingen laat zien op de aspecten bereikbaarheid en doorstroming. In zijn algemeenheid geldt dat door de N57 de autoverkeerintensiteiten op het Middelburgse wegennet zijn afgenomen en dat hierdoor meer ruimte is ontstaan voor andere verkeerssoorten. Dit levert een positieve bijdrage aan de verkeersveiligheid en fietsvriendelijkheid op het Middelburgse wegennet.

Verkeersveiligheid

Binnen de gemeente Middelburg was al jaren een dalende trend in het aantal ongevallen zichtbaar. De ambitie is om deze dalende trend vast te houden. In onderstaande grafiek is een overzicht van het aantal ongevallen per 1000 inwoners in de gemeente Middelburg (periode 2014 t/m 2018) opgenomen. Dit is afgezet tegen het landelijk gemiddelde. Van 2019 zijn de cijfers nog niet bekend.



Op basis van bovenstaande registraties van de ongevallen kan voorzichtig geconcludeerd worden dat de gewenste dalende trend in ongevallen nog steeds voortzet. Ook in een vergelijking tussen Middelburg en Nederland blijkt Middelburg gunstig te scoren.

Wegenonderhoud in woonwijken

Op 18 juli 2016 zijn de kaders voor het wegbeheer vastgesteld. De komende vier jaar worden gebruikt om naar het benodigde budget voor structureel wegenonderhoud toe te groeien. Een deel van het beschikbaar budget is ingezet voor het repareren van schades en onvolkomenheden. Het overige deel van het budget is gebruikt voor integraal groot onderhoud samen met andere beleidsvelden als; rioolonderhoud, klimaatmaatregelen. In ieder project zijn samen met bewoners, afhankelijk van de situatie en mogelijkheden in meer of mindere mate, omvormings- en verbeteringsmaatregelen gerealiseerd om de leefbaarheid af te stemmen op het huidige en toekomstige gebruik. De maatregelen waren er steeds op gericht om de hoeveelheid verharding daar waar mogelijk te verminderen, en om te vormen naar gecombineerd groen- en waterbergings- c.q. infiltratieoppervlak.

Doelstelling 4: Voldoende parkeergelegenheid voor bewoners en bezoekers met behoud van een hoog bezettingspercentage van de parkeerconcentraties

Stimuleren gebruik parkeergarages

In zijn algemeenheid kan geconcludeerd worden dat de gemiddelde bezettingsgraad van de parkeergarages een licht stijgende lijn vertoont. De in de parkeergarages geplaatste oplaadpunten voor e-auto's worden goed gebruikt.

Doelstelling 5: Een autoluwe binnenstad

Een autoluwe binnenstad is een binnenstad waarbij het niet-noodzakelijke autoverkeer zoveel als mogelijk wordt geweerd. Een autoluwe binnenstad draagt bij aan een verhoging van de verkeersveiligheid, het streven naar een meer fietsvriendelijke stad en een verhoging van de beeldkwaliteit. Het doorgaand verkeer (met herkomst en bestemming buiten de binnenstad) wordt afgeleid naar het rondwegstelsel. Bezoekers van de binnenstad worden – via het parkeerverwijssysteem – verwezen naar de parkeergarages aan de rand van de binnenstad, zodat daarmee het zoekverkeer naar parkeerplaatsen wordt verminderd. Maatregelen gericht op het faciliteren van parkeren, stimuleren van fietsverkeer en openbaar vervoer, evenals de inrichting van de wegenstructuur in en rondom de stad dragen bij aan het bereiken van een meer verkeersluwe binnenstad.

Doelstelling 6: Toegankelijke stad voor iedereen

Een voor iedereen toegankelijke openbare ruimte willen we de komende 10 jaar graag realiseren. Het project is gestart in de periode 2018 en 2019 met het opstellen van handboek met

normen aan welk kwaliteitsniveau op welke plaats in de stad daarbij gewenst is; gebieden met basiskwaliteit, gebieden met hoge kwaliteit en gebieden met lage kwaliteit. De criteria daarvoor zijn zo precies mogelijk beschreven. Daarnaast bevat het handboek de technische randvoorwaarden ten aanzien van de

uitvoering van de toegankelijkheidsvoorzieningen. Het handboek moet gebruikt worden als leidraad bij alle inrichtingsplannen van de openbare ruimte. Het geeft inzicht de kwaliteit van de openbare ruimte die nodig is voor een inclusieve samenleving.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2016	2017	2018	2019
verkeersongevallen per 1000 inwoners	Middelburg	6.5	5.7	4.6	nb
	Nederland	7.4	7.3	7.5	nb

Wat heeft het gekost?

Verkeer, vervoer en waterstaat	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
2.01.0 Verkeer en vervoer	8.719	9.145	8.064	1.081
2.02.0 Parkeren	2.737	2.714	2.655	58
2.03.0 Recreatieve havens	0	0	0	0
2.04.0 Econ havens en waterwegen	330	312	310	2
Totale Lasten	11.786	12.170	11.029	1.141
Baten				
2.01.0 Verkeer en vervoer	-1.460	-1.805	-1.657	-148
2.02.0 Parkeren	0	0	-2	2
2.03.0 Recreatieve havens	-60	-60	-58	-1
2.04.0 Econ havens en waterwegen	-114	-114	-126	12
Totale Baten	-1.634	-1.979	-1.843	-136
Totaal Verkeer, vervoer en waterstaat	10.152	10.191	9.186	1.005

Toelichting op het financiële resultaat (+ voordeel / - nadeel)

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we alleen afwijkingen van € 25.000 of hoger

toelichten. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 25.000.

Toelichting afwijking exploitatie	Afwijking Lasten	Afwijking Baten
2.01.0 verkeer en vervoer		
Reconstructies		
Van een aanzienlijk aantal projecten (Meanderlaan en Rustenburgstraat e.o.) is de uitvoering naar 2020 verschoven. Dit door de afstemming van de werkzaamheden met respectievelijk Woongood en Enduris. Het saldo wordt toegevoegd aan de reserve reconstructie wegen.	431	38
Straatwerk voor derden		
Er is een toename in het uitvoeren van straatwerk voor derden door een aantal grote projecten. Hiervoor wordt een vergoeding ontvangen. Het overschot wordt toegevoegd aan de reserve reconstructie wegen.	-196	332
Openbare verlichting		
Begin 2019 zijn er minder werkzaamheden verricht omdat er een nieuwe aannemer moest worden gevonden, omdat de oude aannemer het contract had opgezegd. Van de oude aannemer is er een schadevergoeding ontvangen. De verwachting is dat de nieuwe aanbesteding duurder zal uitvallen.	50	15
Verkeersmaatregelen		
Het onderhoud belijnen is het 2e halfjaar niet uitgevoerd vanwege de weersomstandigheden.	31	0
Verkeersinstallaties		
Er zijn nieuwe installaties geplaatst, die minder onderhoud nodig hebben. De nieuwe installaties verbruiken minder energie.	42	0
Europese projecten		
Bij de projecten Move en Smart Space lopen de uitgaven achter op de planning. Voor een aantal activiteiten binnen het project Move is aangehaakt op reeds lopende projecten, waardoor de begrote uren van het project Move voor onderzoek/studie lager uitvallen. De uitvoering van de projectactiviteiten van Smart Space is later gestart omdat het vorige bedrijf de projectopdracht niet kon uitvoeren. Daardoor moest er een nieuwe aanbesteding plaatsvinden.	403	-227
Buro openbare verlichting Zeeland		
Dit buro is een samenwerking tussen verschillende organisaties (gemeenten en waterschap). Het onderhoud aan lichtmasten worden door de gemeente Middelburg gecoördineerd. De bijdrage van deze instanties wordt gereseveerd voor het volgend jaar. Daarom zijn de lasten en baten gelijk.	-154	154
Straatreiniging		
Voor het ledigen van de afvalbakken is in 2019 een beroep gedaan op een medewerker van Orionis. Dit heeft geleid tot extra kosten.	-43	8
Mutatie voorziening GBP		
In de begroting was er rekening gehouden met een onttrekking uit de voorziening, in werkelijkheid betreft het een lagere dotatie aan de voorziening. Per saldo budgetneutraal	446	-446
2.02.0 parkeren		
Parkeren		
De lasten zijn lager. Dit is in lijn met voorgaand jaar.	58	2
Overig		
73	-12	
Totaal	1.141	-136

Economie

Inleiding

Het programma economie heeft als doel de economische groei te stimuleren. De gemeente heeft hierop vooral invloed door het

scheppen van een goed vestigingsklimaat voor bedrijven en instellingen en door het bieden van locaties waar bedrijven zich kunnen vestigen en ontwikkelen. Daarnaast kan de gemeente bijdragen aan het aantrekken van toeristen.



Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Kwaliteitsatlas 2030 (herzien)
- Masterplan Mortiere 1998
- Masterplan Stationsgebied 1998
- Actieplan Binnenstad Middelburg

doen groeien van de werkgelegenheid in overeenstemming met de aanwas van de beroepsbevolking en het bewerkstelligen van voldoende differentiatie in de werkgelegenheid.

Doelstellingen

1. Voldoende ruimte voor bedrijvigheid.
2. De binnenstad handhaaft zich als regionaal en toeristisch koopcentrum.
3. Vergroten van het recreatief bezoek aan Middelburg.

Wat wilden we bereiken?

Maatschappelijk effect

Het behouden en waar mogelijk versterken van de positie die Middelburg inneemt als economisch centrum van Zeeland, het



Wat hebben we bereikt?

Binnenstad

In 2019 is de laatste fase van het lichtplan uitgevoerd. Dit was een maatregel uit het Actieplan binnenstad.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Aan de Kleverskerkseweg 19 is het voormalige Centrum Vakopleidingen voor Volwassenen gesloopt en gesaneerd en er heeft nieuwbouw plaatsgevonden. Daarmee is een vervallen stuk van Arnestein opgeknapt. Daarnaast voert de gemeente een herstructurering uit aan de Kleverskerkseweg 53 met subsidie van de provincie Zeeland. Oude panden worden daar volgens de principes van circulair bouwen toekomstbestendig gemaakt en verkocht aan het MKB. De gemeente heeft in overleg met ondernemers een nieuw verkavelingsplan gemaakt en de bouwkundige staat van de gebouwen is in kaart gebracht. Herstructurering van het winkelcentrum Dauwendaele bleek onmogelijk, omdat de ontwikkelaar geen overeenkomst wist te bereiken met alle eigenaren van de winkels. Eind 2019 heeft de

gemeenteraad gekozen voor een scenario waarbij de locatie Trekdijs gedeeltelijk als bedrijventerrein wordt ontwikkeld.

Economische promotie

De acquisitie van bedrijven van buiten Zeeland is in handen gegeven van Invest in Zeeland, onderdeel van Impuls Zeeland NV. De gemeente brengt via diverse kanalen de vestigingsmogelijkheden voor bedrijven binnen Zeeland onder de aandacht. De gemeente investeert veel tijd in de begeleiding van ondernemers die een bedrijfspand willen realiseren.

Energietransitie

Bedrijven kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de reductie van CO₂. Energiebesparing door bedrijven is dan ook een bouwsteen van de Regionale Energie Strategie. De gemeente heeft actief bijgedragen aan de tekst van de RES. Gemeente Middelburg wil ondernemers ondersteunen bij de uitvoering van hun energiebesparende maatregelen. Daarvoor is subsidie aangevraagd.

Tussendoelen voor het behalen van de prestaties

Meetpunt	2018	2019	2020
	werkelijk	streefwaarde	streefwaarde
Participatie Trekdijs	start participatietraject	gemeenteraad neemt besluit over advies participatieteam	opstellen bestemmingsplan
Herstructurering Winkelcentrum	plan afgewezen door WARK	Financieel uitvoerbaar bouwplan goedgekeurd door WARK en overeenstemming met alle ondernemers	Bouwvoorbereiding gestart, start sloop
Herstructurering Arnestein Kleverskerkseweg	subsidie aangevraagd	Subsidie toegekend, bouwvoorbereiding gestart	Sloop en verbouwing loodsen in uitvoering

Wijkvisie Dauwendaele

Voor de wijk Dauwendaele is een wijkvisie met een termijn van tien jaar opgesteld, waarbij ook aan de relatie met de Mortiere aandacht wordt besteed. U leest hierover meer in het programma Sport, cultuur en recreatie.

Strategisch project Mortiere

In Mortiere worden voorzieningen gerealiseerd voor wonen, werken, winkelen en vrije tijd. Een groot deel van deze ontwikkeling, vooral het wonen en winkelen, vindt plaats binnen het kader van de in 2000 gesloten samenwerkingsovereenkomst met het Consortium Mortiere. Daarin participeren de projectontwikkelaars Heijmans en AM. In dit programma beschrijven we het onderdeel werken, winkelen en vrije tijd (ZEP). Over wonen leest u in programma volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing.

Werken

Mortiere Ensemble aan de Bachweg is bouwrijp gemaakt. Eind 2019 waren er 2 kavels gereserveerd op Mortiere Ensemble. De gemeente heeft geen kavels meer te koop op Arnestein.

Strategisch project Ramsburg

In 2020 is ingezet op de verkoop van laatste kavels langs de Oostperkweg en Dampoortweg met kantoren en representatieve bedrijven. In 2019 zijn bedrijfsgebouwen gerealiseerd aan de Dampoortweg en Oostperkweg. Daarnaast zijn er bouwplannen in voorbereiding voor de Heerlijkheidsweg en Oostperkweg. Eind 2019 was alle grond aan de Heerlijkheidsweg verkocht of gereserveerd. In 2019 heeft Unipharm een grote uitbreiding gerealiseerd. Het pand is in september 2019 in gebruik genomen. Er is een planologische procedure gevoerd om de bouw van een gezondheidscentrum aan de Krooneveldweg mogelijk te maken.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Prestatie	Status
Ruimte scheppen voor bedrijvigheid	Gedeeltelijk volgens plan
Uitvoeren plan van aanpak voor de binnenstad	Volgens plan
Participatie Trekdijs	Volgens plan
herstructurering Arnestein	Volgens plan
Winkelcentrum Dauwendaele	Niet volgens plan

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2016	2017	2018	2019
Functiemenging (%)	Middelburg	49,6	50,9	50,6	nb
	Nederland	52,1	52,4	52,8	nb
Bruto Gemeentelijk Product (verhouding tussen verwacht en gemeten product)	Middelburg	nb	nb	nb	nb
	Nederland	nb	nb	nb	nb
Vestigingen (van bedrijven) (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar)	Middelburg	134,6	140,6	nb	nb
	Nederland	134	139,7	nb	nb

Wat heeft het gekost?

Economie	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
3.01.0 Economische ontwikkeling	17	253	190	63
3.02.0 Fysieke bedrijfsinfrastruct	1.448	1.153	8.811	-7.658
3.03.0 Bedrijvenloket en bedrijfsreg	112	104	104	-0
3.04.0 Economische promotie	738	648	679	-31
Totale Lasten	2.316	2.158	9.785	-7.626
Baten				
3.01.0 Economische ontwikkeling	0	-118	-86	-32
3.02.0 Fysieke bedrijfsinfrastruct	-1.410	-1.160	-5.371	4.211
3.03.0 Bedrijvenloket en bedrijfsreg	-67	-67	-69	2
3.04.0 Economische promotie	-979	-1.112	-1.444	332
Totale Baten	-2.456	-2.457	-6.970	4.513
Totaal Economie	-141	-299	2.815	-3.113

Toelichting op het financiële resultaat (+ voordeel / - nadeel)

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we alleen afwijkingen van € 25.000 of hoger

toelichten. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 25.000.

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten
3.01.0 Economische ontwikkelingen		
Cupido		
Bij het Europese project Cupido hebben verwachte activiteiten vertraging opgelopen. De activiteiten zullen nu in 2020 plaatsvinden. De lagere uitgaven hebben als gevolg dat er ook minder subsidies zijn ontvangen.	63	-32
3.02.0 Fysieke bedrijfsinfrastructuren		
Herstructurering winkelcentrum Dauwendaele		
Doordat er geen overeenstemming bereikt kon worden met alle ondernemers, gaat dit niet door. In dit plan was rekening gehouden met een bijdrage van de ondernemers, die niet meer zal worden ontvangen.		-100
Bedrijfsgronden		
Dit zijn de boekingen die binnen de grondexploitatie per complex. Dit wijkt af omdat de raming voor de gehele looptijd van het complex wordt gemaakt en niet per jaar.	-54	6.742
Bij de jaarafsluiting van het grondbedrijf wordt de winst- en verliesneming vastgesteld. Dit is vooraf niet in de begroting verwerkt en veroorzaakt een groot verschil. De winst- en verliesneming wordt toegelicht in de paragraaf grondbeleid.	-7.622	-2.400
3.04.0 Economische promotie		
Kloveniersdoelen		
Het contract met de kloveniersdoelen BV is van dien aard dat de huurprijs is gekoppeld aan de gerealiseerde omzet. Dit kan uitsluitend achteraf worden vastgesteld op basis van de door de accountant opgestelde jaarrekening. In 2019 is de afrekening 2018 in rekening gebracht.	-31	0
Woonforensenbelasting		
De werkelijke opbrengsten woonforensenbelasting is hoger doordat er meer objecten zijn waarover een aanslag wordt opgelegd.	0	60
Toeristenbelasting		
De opbrengsten toeristenbelasting zijn ondanks tussentijdse aanpassing hoger doordat er meer hotels zijn gekomen en er meer overnachtingen zijn geweest.	0	191
Overige	18	52
Totaal	-7.626	4.513

Onderwijs

Inleiding

Goed onderwijs draagt bij aan participatie van jongeren in de samenleving. Onderwijs draagt er mede aan bij dat jongeren

kennis vergaren, weerbaar zijn en zelfstandig worden. Wij streven daarom naar een gevarieerd aanbod van onderwijs op verschillende niveaus. Een speerpunt is het bestrijden van schoolverzuim. Daartoe is onder andere een verzuimkaart ontwikkeld en hebben scholen een vaste RBL (Regionaal Bureau Leerlingzaken)-consulent.



Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's

- De brede school groeit door 2009-2012 (april 2009)
- Onderwijshuisvestingsbeleid 2015-2030 (maart 2015, aanvulling maart 2017)
- Sportnota gemeente Middelburg “Middelburg in Beweging 2013 – 2016” (oktober 2013)
- Speelruimtebeleid (2006)
- Onderwijsachterstandenbeleidsplan Middelburg 2017
- Walcherse onderwijsvisie (januari 2014)

Wat wilden we bereiken?

Maatschappelijk effect

Kinderen en jongeren groeien op tot meedenkende en meehelpende burgers en zijn voorbereid op deelname in een maatschappij waar een steeds groter beroep wordt gedaan op ieders zelfredzaamheid en de eigen verantwoordelijkheid.

Doelstellingen

1. Verbeteren onderwijshuisvesting.
2. Het bieden van extra (tijdelijke) ondersteuning aan peuters en kleuters met een taal- en/of spraakachterstand door middel van inzet van Voorschoolse- en Vroegschoolse Educatie (VVE).
3. Vroeg signaleren van problemen bij kinderen en jeugd.
4. Het terugdringen van het schoolverzuim en begeleiding bij leren en kwalificatieplichtige leerlingen; door middel van preventieve

inzet bereiken dat de zorgleerlingen snel in beeld komen waardoor escalatie van problemen wordt voorkomen; het aantal meldingen varieert tussen de 850 en 900 per jaar.

5. Het laten dalen van het aantal 18 tot 23-jarigen zonder startkwalificatie; getracht wordt om het percentage voortijdig schoolverlaters (VSV) van 2.6% naar 2% te laten dalen.
6. Faciliteren vestiging en financiering uitbreiding hoger- en academisch onderwijs.

Wat hebben we bereikt?

Doelstelling 1: Verbeteren onderwijshuisvesting.

Er zijn bouwkundige aanpassingen uitgevoerd op twee scholen.

Doelstelling 2: Het bieden van extra (tijdelijke) ondersteuning aan peuters en kleuters met een taal- en/of spraakachterstand door middel van inzet van Voorschoolse- en Vroegschoolse Educatie (VVE).

De nieuwe subsidieregeling is ingevoerd.

Doelstelling 3: Vroeg signaleren van problemen bij kinderen en jeugd.

Deze resultaten worden in de loop van 2020 duidelijk.

Doelstelling 4: Het terugdringen van het schoolverzuim en begeleiding bij leer- en kwalificatie plichtige leerlingen; door middel van preventieve inzet bereiken dat de zorgleerlingen snel in beeld komen waardoor escalatie van problemen wordt voorkomen; het aantal meldingen varieert tussen de 850 en 900 per jaar.

Deze resultaten worden in de loop van 2020 duidelijk.

Doelstellingen 5: Het laten dalen van het aantal 18 tot 23-jarigen zonder startkwalificatie; getracht wordt om het percentage voortijdig schoolverlaters (VSV) van 2.6% naar 2% te laten dalen.

Deze resultaten worden in de loop van 2020 duidelijk.

Doelstelling 6: Faciliteren vestiging en financiering uitbreiding hoger- en academisch onderwijs.

De Delta Academy als onderdeel van HZ Applied Sciences is in 2019 van start gegaan met lessen aan het Groene Woud.



Wat hebben we ervoor gedaan?

Onderwijshuisvesting

In 2019 is in een aantal situaties geïnvesteerd in het verbeteren van onderwijsvoorzieningen in het primair-, speciaal- en voortgezet onderwijs. Er zijn de nodige investeringen gedaan, zodat we voldoen aan onze wettelijke verplichtingen indien leerlingenaantallen toenemen.

De VMBO- en HAVO/VWO afdelingen van Nehalennia SSG hebben de afgelopen jaren te maken gehad met een sterke groei van het aantal leerlingen. Om die groei op te kunnen vangen zijn op de locatie Kruisweg een aantal units geplaatst. Inmiddels is die leerlingengroei omgeslagen in een dalende trend. Ook in de komende jaren zal het aantal leerlingen verder afnemen, waardoor in 2019 een aantal units fasegewijs buiten gebruik zijn gesteld.

De eerste verdieping van het gebouw aan de Molenwater 4a voor de Algemene Basisschool Middelburg is aangepast. Er zijn voorzetrampen geplaatst en er is een ventilatiesysteem geplaatst.

Er is een aanvang gemaakt met het aanpassen van het gebouw aan de Korczakstraat voor het VSO IKC 12+ Walcheren (Asteriacollege VSO afdeling Klimopschool en zorg-/arbeids-/beroepsgerichte voorzieningen).

Zorg dragen voor voldoende spreiding van levensvatbare onderwijsvoorzieningen

Samen met de verantwoordelijke schoolbesturen voor primair onderwijs wordt er – binnen de wettelijke en financiële mogelijkheden – naar gestreefd om voldoende gespreide en bereikbare voorzieningen te behouden, die voor langere tijd levensvatbaar zijn. Een termijn van tenminste 15 jaar is daarbij uitgangspunt.

Ontwikkelingskansen

We hebben in 2019, samen met kinderopvang en onderwijs het nieuwe onderwijsachterstandenbeleid opgesteld en uitgezet. Doel van het beleid is de (taal)achterstanden van kinderen in de leeftijd van 2-12 jaar te voorkomen en weg te werken. Daarmee willen we alle kinderen een betere kans tot optimale ontwikkeling bieden. We hebben ervoor gekozen de beschikbare subsidie vooral op de

locaties met de grootste achterstanden in te zetten. Een van de voorwaarden die we hebben opgelegd is dat er resultaatafspraken gemaakt worden, waardoor we de effectiviteit van de inzet kunnen meten.

Voorschoolse en vroegschoolse educatie (VVE)

In 2019 hebben we met de kinderopvangorganisaties een nieuwe subsidieregeling ingevoerd. Deze biedt alle kinderen de mogelijkheid op iedere voorschoolse voorziening een gesubsidieerd aanbod te krijgen. Voorwaarde is wel dat deze voorschoolse voorziening aan de kwaliteitseisen voldoet die de gemeente gesteld heeft. Ieder kind met een geconstateerde achterstand (VVE indicatie) kan op deze voorzieningen een kwalitatief goed aanbod van 16 uren per week krijgen. Doel: wegwerken taalachterstand.

Doorgaande leerlijnen en warme overdracht

In de subsidieafspraken met het onderwijs en de kinderopvang hebben we vastgelegd dat er sprake is van doorgaande leerlijnen, maar ook doorgaande zorglijnen van 2-12 jaar. Deze zorglijn dient aangesloten te zijn op de gemeentelijke zorgstructuur. Alle doelgroeppeuters (met een VVE indicatie) worden warm overgedragen.

Kindcentra

Het is in nog niet duidelijk op welke wijze de gemeente een rol van betekenis kan spelen.

Toeleiding

Deze verloopt nog steeds moeizaam, omdat we nog niet goed kunnen volgen hoeveel kinderen een VVE indicatie hebben en hoeveel van deze kinderen op een VVE plek zitten. De GGD heeft in 2019 een projectleider op dit probleem gezet. Eind 2020 worden de eerste resultaten helder.

Effectiviteit van voorschoolse educatie

In 2019 is in het nieuwe beleidsplan afgesproken dat op iedere locatie heldere resultaatafspraken gemaakt worden en op welke wijze deze gemeten worden. Deze resultaten worden in 2020 duidelijk.

Ouderbetrokkenheid

In het beleidsplan OAB heeft ouderbetrokkenheid een nadrukkelijk plek gekregen. Alle locaties (kinderopvang en basisschool) hebben in hun plannen opgenomen op welke wijze de ouderbetrokkenheid

wordt ingericht. We hebben in 2019 ook een subsidie verleend aan het TEC om de ouderbetrokkenheid van de ouders op het AZC te vergroten. De eerste resultaten zijn veelbelovend.

Met het Europees project SIREE: Social Integration of Refugees through Education and Self Employment hebben we als doel de integratie van vergunninghouders te bevorderen door middel van educatie en zelfstandig ondernemerschap. Dit gebeurt onder andere door het bevorderen van ouderbetrokkenheid bij kinderen op school, maar ook op maat gemaakte actieplannen voor volwassenen, inzetten op een buddysysteem voor zelfstandig ondernemerschap en meer.

Vroege signalering

De aansluiting op de onderwijs-zorg is nog niet met alle belanghebbenden geëvalueerd.

We willen dat school steeds meer onderdeel uitmaakt van de wijk en andersom

Ter ondersteuning bieden we een aantal voorzieningen die nadrukkelijk bijdragen aan de ontwikkeling van de leerlingen op het gebied van sport, recreatie, cultuur en zorg. Daarvoor zijn op iedere brede school combinatiefunctionarissen actief die een activiteitenaanbod bieden tijdens en na school, voor wijkbewoners en schoolgaande kinderen. Voorbeelden van het samengestelde aanbod zijn terug te vinden op de gezamenlijke website www.bredescholenmiddenburg.nl

Terugdringen schoolverzuim en begeleiding bij leer- en kwalificatie plichtige leerlingen

Spijbelen is vaak een voorbode van uitval. Gelukkig zijn spijbelende jongeren nog bereikbaar voor preventie. Door verbeterde registratie en melding bij het verzuimloket is er meer zicht gekomen op het werkelijk aantal meldingen. Daardoor ontstond een toename van het geregistreerde schoolverzuim van leer- en kwalificatie plichtige leerlingen. Het RBL Walcheren zet in op het preventieve werken. De extra inzet op het Primair Onderwijs werpt zijn vruchten af en het "meldgedrag" laat verbeteringen zijn. Ook hebben we een Verzuimkaart en een Thuiszitters protocol ontwikkeld. We zijn gestart om een Thuiszitterspact op te stellen. Tevens hebben we de meldcode Kindermishandeling en huiselijk geweld vastgesteld. Naar aanleiding daarvan is er een protocol opgesteld en hebben we een gecertificeerde aandacht functionaris binnen het RBL. In het Voortgezet Onderwijs en Middelbaar Onderwijs heeft het RBL zijn preventieve werken

voortgezet. Naast het feit dat we er voor zorgdragen dat jongeren met een startkwalificatie van school komen bestaat er een groep jongeren die toch de school vroegtijdig, moeten, verlaten. Om jongeren weer school- c.q. werkfit te maken hebben we het “KICK” programma opgesteld. Middels training wordt aan deze jongeren zelfinzicht verschaft wat ze zelf kunnen ondernemen om hun leven weer op de rails te krijgen. Ook is de sluitende aanpak rondom kwetsbare jongeren verder uitgewerkt waarbij onderwijs, arbeidsmarkt en het RBL elkaar goed weten te vinden waardoor jongeren niet tussen wal en schip geraken.

Het laten dalen van het aantal 18 tot 23-jarigen zonder startkwalificatie

Ook in 2019 was het voorkomen van schooluitval geen gemakkelijke opgave. Het begint met goede kwaliteit van onderwijs. Kwalitatief goed en uitdagend onderwijs zorgt ervoor dat jongeren geboeid worden en blijven gedurende hun hele onderwijsloopbaan. Bij de meeste jongeren lukt dat, maar niet bij alle. Leerlingen hebben moeite met de studiekeuze of zitten niet lekker in hun vel waardoor het moeilijk is de aandacht bij de les te houden. De docent/mentor heeft dan de sleutel in handen om uitval te voorkomen: door tijdig te signaleren dat er problemen zijn en door te verwijzen naar een studieloopbaanbegeleider of (externe) zorg- en hulpverleners. Zij kunnen met de jongeren werken aan het oplossen van hun problemen.

De Minister heeft voor 2017, tot in ieder geval 2020, bepaald dat de vsv-gelden op een andere manier verdeeld gaan worden. Tevens is door haar besloten dat de RBL's een regierol in de monitoring vsv-middelen en kwetsbare jongeren krijgen. In de oude situatie was het zo dat de contactschool alle vsv-gelden ontving en deze verdeelde over het VO/MBO. Sinds 2017 krijgen de RBL's vsv-middelen (de zogenaamde regio middelen) in eigen beheer om de Verzuimaanpak 18+, oud vsv'ers en de regie over de kwetsbare jongeren verder op te pakken en uit te werken. De contactschool

(i.c. Scalda) krijgt het beheer over de zogenoemde 'plus' middelen. Overleg tussen de gemeenten en het onderwijs heeft geresulteerd in een evenwichtige verdeling van de gelden waardoor we het vroegtijdig schoolverlaten op Walcheren verder kunnen terug dringen. In de aankomende jaren zal er meer aandacht besteed worden aan de oud VSV'ers. Om deze perspectief te bieden zal er een inspanning worden gevraagd van het RBL alsmede het onderwijs en Orionis. Intensieve samenwerking is nodig. Hierbij staan de jongeren voorop. Het RBL blijft zich inzetten om deze jongeren terug naar school of werk te herleiden.

Vestiging en uitbreiding hoger- en academisch onderwijs

De Delta Academy als onderdeel van HZ Applied Sciences is in 2019 van start gegaan met de lessen aan het Groene Woud. De Delta Academy verzorgt opleidingen op HBO-niveau met de Zeeuwse delta als living lab. Van meet af aan heeft Middelburg voor de vestiging van dit onderwijsinstituut een faciliterende rol aangenomen. Van financiële ondersteuning is geen sprake.

Op academisch niveau noemen wij de ontwikkeling van University College Roosevelt (UCR) met de uitbreiding van een vierde departement: Engineering and Innovation. Deze uitbreiding is van groot belang voor de continuïteit en groei van UCR. Kenmerkend bij deze uitbreiding is de verbinding tussen het technisch onderwijs en liberal arts (kerntaak van UCR). Dat maakt dit departement onderscheidend van andere technische opleidingen op WO-niveau.

Daarnaast gaan de ontwikkelingen rondom het Joint Research Center (JRC) gestaag door. De planning is dat het JRC wordt gebouwd op de locatie Groene Woud en in 2021 in gebruik wordt genomen. Hiervan zal zowel door het middelbaar, hoger en wetenschappelijk onderwijs gebruik worden gemaakt. Middelburg faciliteert dit initiatief maar is er in financieel opzicht niet bij betrokken.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2016	2017	2018	2019
Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen) (2014-2015)	Middelburg	0,83	0,69	nb	nbn
	Nederland	2,01	1,82	nb	nbn
Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen) (2014-2015)	Middelburg	26,26	27,02	nb	nbn
	Nederland	26,88	26,58	nb	nbn
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) (% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs) (2014-2015)	Middelburg	nb	nb	nb	nbn
	Nederland	nb	nb	nb	nbn

Relatiefverzuim				Totaal aantal onderwijsdeelnemers en aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters per schooljaar			
16/17	17/18	18/19		Schooljaar	deelnemers	vsv'sers	%vsv
MBO	528	404	427	14/15	9006	158	1,75
VO	327	281	274	15/16	8850	197	2,23
PO	89	89	62	16/17	8772	168	1,92
SO/PRO	0	35	51	17/18	8697	191	2,2
Totaal	944	809	814				

Wat heeft het gekost?

Onderwijs	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
4.01.0 Openbaar basisonderwijs	766	757	687	70
4.02.0 Onderwijshuisvesting	3.598	3.504	3.325	179
4.03.0 Onderwijsbel en leerlingzaken	2.523	3.063	3.008	55
Totale Lasten	6.887	7.324	7.020	305
Baten				
4.01.0 Openbaar basisonderwijs	-112	-112	-89	-24
4.02.0 Onderwijshuisvesting	-34	-93	-105	12
4.03.0 Onderwijsbel en leerlingzaken	-1.195	-1.734	-1.677	-57
Totale Baten	-1.342	-1.940	-1.871	-69
Totaal Onderwijs	5.545	5.385	5.149	236

Toelichting op het financiële resultaat (+ voordeel / - nadeel)

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we alleen afwijkingen van € 25.000 of hoger

toelichten. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 25.000.

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten
4.01.0 Openbaar onderwijs		
Gym/zwemvervoer		
De kosten voor het gym/zwemvervoer van het speciaal onderwijs zijn lager uitgevallen dan verwacht.	33	0
4.02.0 Onderwijshuisvesting		
Calvin College		
De betaalde huurvergoeding aan het Calvincollege voor de Locatie aan de Kruitmolenlaan is lager dan begroot. Het college heeft langer op de vervangende locatie aan de Churchillaan gezeten dan verwacht, De locatie aan de Churchillaan is in eigendom van de gemeente en over deze periode is geen vergoeding betaald.	78	0
Nehalennia		
Het begrote bedrag aan de huur voor de tijdelijke huisvesting van Nehalennia in het onderwijshuisvestingsplan 2019 is lager dan begroot. Nehalennia heeft in 3 fases extra schoollokalen gekregen in vorm van losse units. Fase 3 is beëindigd per begin schooljaar 2018-2019. Fase 2 is verlengd hierdoor zijn er geen demontage en verwijderingskosten vergoed.	74	0
4.03.0 Onderwijsbeleid en leerlingzaken		
Leerlingenvervoer		
Er wordt meer dan verwacht gebruik van gemaakt van leerlingen vervoer en de problematiek is complexer. Dit leidt tot hogere kosten voor vervoer en begeleiding tijdens het vervoer.	-81	12
Regionaal bureau Leerlingzaken		
De kosten voor de uitvoering van het regionaal bureau leerlingzaken zijn hoger dan geraamd. Enerzijds door hogere kosten voor de uitvoering van een project voortijdig schoolverlaten en anderzijds door dat de casussen complexer worden, hierdoor is meer inzet van medewerkers nodig. Hier tegenover staan hogere ontvangsten voor het project voortijdig schoolverlaten.	-409	377
De 3 Walcherse gemeenten betalen een hoger bedrag voor Het Regionaal bureau Leerlingzaken	33	0
Onderwijsachterstandenbeleid		
De kosten van de specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid zijn lager dan geraamd. Dit komt doordat het nieuwe beleid met het nieuwe schooljaar is ingevoerd in plaats van per 1 januari 2019. Het niet bestede deel van de specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid wordt gereserveerd voor komende jaren .	467	-467
Overig	110	9
Totaal	305	-69

Sport, cultuur en recreatie

Inleiding

Middelburg is een stad met ambitie. In de Kwaliteitsatlas Middelburg 2030 is een visie geformuleerd op de ontwikkeling van onze gemeente. Om deze visie te realiseren, is het noodzakelijk de aantrekkingskracht van de Zeeuwse hoofdstad te vergroten. Vooral door zoveel mogelijk nieuwe bedrijven te werven, het

toerisme nieuwe impulsen te geven en gevarieerde en hoogwaardige activiteiten aan te bieden op het gebied van sport, cultuur en recreatie. Het is van belang dat Middelburg zich in positieve zin onderscheidt van de overige gemeenten in Zeeland.

Binnen het programma Sport, cultuur en recreatie worden activiteiten ontplooid die bijdragen aan het gewenste imago en aan de promotie van de stad en activiteiten gericht op een recreatieve, sportieve, gezonde en educatieve tijdbesteding van inwoners en bezoekers van de stad.



Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Kwaliteitsatlas Middelburg 2030
- Sportnota “Middelburg in Beweging 2013 – 2016”
- Evenementenbeleid 2002
- DNA Middelburg 2013
- Actieplan binnenstad 2015
- Communicatiebeleidsplan
- Nota Archeologische monumentenzorg Walcheren 2016-2022

- Cultuurvisie Middelburg 2029, “op Kunst&Cultuur kun je bouwen”, december 2017

Wat wilden we bereiken?

Maatschappelijk effect

Middelburg moet een vitale stad zijn waarin het prettig wonen, werken en recreëren is en een stad die een aantrekkingskracht heeft die tot ver buiten de regio reikt.

Doelstellingen

1. Realisering van een onderscheidend podiumaanbod ten opzichte van de overige podia in Zeeland.
2. Bevorderen van de deelname aan en de kwaliteit van het sportieve en culturele aanbod in Middelburg.
3. Middelburg behoudt/versterkt haar positie van aantrekkelijke woon-, werk-, en verblijfsgemeente.
4. Meer sfeer in de binnenstad en seizoensverlenging.
5. Een ecologisch verantwoord groenbeheer van de woonomgeving.



Wat hebben we bereikt?

Doelstelling 1: Realisering van een onderscheidend podiumaanbod ten opzichte van de overige podia in Zeeland.

Met de realisatie van de verbouwing van de Schouwburg is deze voorziening op de toekomst voorbereid. Rapportage van de Raad van Toezicht toont aan dat het aanbod in 2019 onderscheidend is geweest ten opzichte van de andere podia.

Doelstelling 2: Bevorderen van de deelname aan en de kwaliteit van het sportieve en culturele aanbod in Middelburg

Jaarcijfers van het Jeugdfonds Sport en Cultuur tonen ons dat in 2019 in totaal 455 Middelburgse kinderen dankzij het fonds lid zijn

geworden van een sportvereniging en 62 Middelburgse kinderen lid zijn geworden van een aanbod bij een culturele organisatie. In Middelburg zijn het afgelopen jaar opnieuw 9,6 fte aan combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches actief geweest om het hele jaar door sportieve en culturele activiteiten aan te bieden.

De gemeente verstrekt vergoedingen aan sportverenigingen voor het verrichten van klein onderhoud van de sportvelden en klein en groot onderhoud van de club- en kleedaccommodaties. Hierdoor zijn clubs in staat geweest de kwaliteit goed te houden.

Door het verrichten van groot onderhoud en het uitvoeren van noodzakelijke renovaties door de gemeente is de kwaliteit van de sportvelden in 2019 goed gebleven.

Prestatie	Status
Aantal kinderen Jeugdsportfonds	Volgens plan
Aantal kinderen Jeugdcultuurfonds	Volgens plan

Doelstelling 3: Middelburg behoudt/versterkt haar positie van aantrekkelijke woon-, werk-, en verblijfsgemeente.

Middelburg is jaarrond aantrekkelijk geweest als toeristische bestemming, zowel voor dagrecreanten als zeker ook steeds meer voor (korte)verblijfstoeristen. Dat wordt onderschreven door de hoge bezettingspercentages van de hotels en b&b's in Middelburg.

Tevens is opnieuw het aantal in Middelburg afgemeerde riviercruiseboten gestegen.

Naast de presentatie van Middelburg op toeristische consumentenbeurzen in België en Nederland, is Middelburg ook

op business to business-beurzen in Duitsland, Spanje, Italië, Engeland en Frankrijk onder de aandacht gebracht.

Tenslotte heeft ook het Gouden Eeuw project een aantal concrete promoties opgeleverd waaronder een redactioneel artikel in The Guardian en een Gouden Eeuw special in een bijlage van het NRC.

Doelstelling 4: Meer sfeer in de binnenstad en seizoen verlenging.

Met het faciliteren van meer dan 20 activiteiten en evenementen in Middelburg in 2019 hebben we gezorgd voor meer sfeer in de binnenstad van Middelburg.

Prestatie	Status
Georganiseerde evenementen	Volgens plan

Doelstelling 5: Een ecologisch verantwoord groenbeheer van de woonomgeving.

De gewijzigde wet- en regelgeving, met een verbod op chemische onkruidbestrijding en een nieuwe wet natuurbescherming die in werking is getreden, hebben ertoe geleid dat ons groenbeleidsplan ecologisch verantwoord geactualiseerd is.

verenigingen en de gemeente. Mede door de vorige overeenkomsten en de opzegtermijnen die hierin waren opgenomen kon het raadsbesluit niet eerder worden uitgevoerd.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Sportaccommodaties

In 2019 hebben de Middelburgse veldsportverenigingen opnieuw vergoedingen voor het klein en groot onderhoud van kleedaccommodaties en het klein onderhoud van de sportvelden ontvangen.

De budgetten voor de sportverenigingen voor het groot en klein onderhoud van de club- en kleedaccommodaties en voor het klein onderhoud van de sportvelden is met 18,75% verlaagd. Vanaf juni 2019 is uitvoering gegeven aan dit raadsbesluit van 9 november 2015.

Dit is gepaard gegaan met nieuwe onderhoudsrapportages voor alle sportcomplexen en sportverenigingen en nieuwe overeenkomsten inzake gebruik en vergoedingen tussen de

Sportbeleid en activering

Met de inzet van in totaal 9,6 fte aan combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches is er in 2019 opnieuw vorm, inhoud en uitvoering gegeven aan de samenwerking tussen buurt, onderwijs, sport en cultuur. De functionarissen zijn ingezet om het plezier in en de deelname aan op sport en cultuur gerichte activiteiten te verhogen en om sportverenigingen en andersoortige aanbieders te ondersteunen bij de uitvoering van hun maatschappelijke functie.

In samenwerking met Welzijn Middelburg, Stichting Kunst Educatie Walcheren, Optisport, KOW, Koozie, sportverenigingen, scholen en vele anderen hebben in 2019 weer duizenden kinderen aan activiteiten kunnen deelnemen. Voorbeelden van deze activiteiten waren: sportkennismakingsactiviteiten, cultuurmenu's, zwemschool van de maand, Dauwendaele zwemvaardig naar het VO, Cruiff court kampioenschappen, Winterfestijn, Zomerfestijn, Koningsspelen, clinics en nog heel veel meer.

Daarnaast hebben we door deel te nemen aan het Jeugdfonds Sport Cultuur het lidmaatschap van 455 kinderen aan een sportvereniging en 62 kinderen aan een culturele activiteit mogelijk gemaakt. Beide aantallen liggen boven de gestelde ambities van 425 en 58 kinderen. De top-3 verenigingen die de meeste kinderen ontvangen via Jeugdfonds Sport en Cultuur zijn: Zwemlessen Optisport Vrijburgbad 189 kinderen, voetbalvereniging FC Dauwendaele 55 kinderen en voetbalvereniging Zeelandia Middelburg 32 kinderen.

Tenslotte is er in 2019 gestart met de ontwikkeling van nieuwe kaders op het gebied van sporten en bewegen. Gezamenlijk met alle Zeeuwse gemeenten heeft dit geresulteerd in een Zeeuws sportakkoord. Middelburg vertaalt deze in 2020 naar de Middelburgse situatie en werkt deze uit in een Middelburgs sportakkoord. Hiervoor is in 2019 door het rijk €15.000,- toegekend aan de gemeente om een lokale sportformateur aan te stellen die het gehele traject begeleidt.

Evenementen

In 2019 is er weer een gevarieerd aanbod van culturele activiteiten en evenementen gepresenteerd om zo de levendigheid van de binnenstad te versterken en de uitstraling te verbeteren. Het subsidiebeleid voor evenementen is erop gericht om ook in het voor- en naseizoen evenementen te stimuleren. Door de noodzakelijke bezuinigingen is gekozen voor een subsidiering van gevestigde evenementen zoals de Kunst en Cultuurroute, het Jazzfestival, City of Dance en Middelburg Winterstad. Daarnaast was er ook ruimte voor nieuwe initiatieven zoals het Intro Festival Zeeland en het Pokoe Festival en sportieve evenementen zoals de wielerronde Tacx Pro Classic en de Beach Games op de Markt.

Kunst en cultuur

Cultureel Profiel

In 2015 heeft de gemeenteraad een nieuw cultureel profiel voor het podiumaanbod in Middelburg vastgesteld. Leidend in dit profiel is dat de Schouwburg Middelburg de spil is in het aanbod en dat het aanbod in Middelburg onderscheidend is ten opzichte van de andere podia in Zeeland. Uit de rapportage van de raad van Raad van toezicht van Schouwburg Middelburg BV blijkt dat de programmering in Middelburg onderscheidend is ten opzichte van de omliggende theaters.

In 2017 heeft de gemeenteraad op grond van de uitkomsten van het uitgebreide overleg met de kunst- en cultuursector en vanuit

de ambitie van Middelburg om culturele hoofdstad van Zeeland te zijn en te blijven het besluit genomen om te komen tot een nieuwe, inspirerende visie op cultuur. Dat is samen met de sector gedaan en de gemeenteraad heeft de nieuwe visie in december 2017 vastgesteld. Middelburg blijft een actief beleid voeren om kunst en cultuur te ondersteunen. Zoveel mogelijk met de sector samen en daarbij wordt de stedelijke samenwerking gezocht omdat kunst en cultuur een belangrijke onderlegger is voor de ontwikkeling van het stedelijk gebied en eigenlijk voor geheel Walcheren en Zeeland. In 2019 zijn in overleg met de sector voorstellen voor de uitwerking van de 3 prioriteiten uit de visie voorbereid, deze worden in 2020 aan de gemeenteraad voorgelegd.

Podiumkunsten

Na het afronden van de verbouwing van de Schouwburg in 2018 is het volledige theaterseizoen 2018-2019 in de vernieuwde Schouwburg afgewikkeld. Zowel artiesten en bezoekers waren gretig om de vernieuwde Schouwburg te bezoeken. De verwachting is dat met het afronden van de herinrichting van het Molenwaterpark en de omgeving van het gebouw (parkeren) een positief effect op het gebruik van de Schouwburg zal hebben.

Beeldende kunst

De Stichting Beeldende Kunst Middelburg (SBKM) is voor haar programmering in de Vleeshal mede afhankelijk van de bijdrage van het landelijke Mondriaanfonds. Voor 2019 en 2020 bedraagt die bijdrage nog € 160.000,- per jaar. De SBKM ontvangt die bijdrage op inhoudelijke gronden op basis van het beleidsplan (experimentele beeldende kunst en juist dat in combinatie met de unieke locatie/plek De Vleeshal). De aangekondigde bezuiniging op de gemeentelijke subsidie aan de SBKM is tijdelijk (tot en met 2019) teruggedraaid. Hiermee was het voor de stichting mogelijk om in 2019 de benodigde verandering van de organisatie door te voeren.

Middelburg ontvangt sinds 2009 een decentralisatie-uitkering Beeldende Kunst en Vormgeving van € 150.000. Deze uitkering wordt gebruikt ter dekking van onze uitgaven op dit gebied. Voorwaarde is dat Middelburg ook minimaal € 150.000 uit eigen middelen bijdraagt aan hedendaagse beeldende kunst. Het aanbod moet ook uitstraling hebben voor de regio. Het CBK-Zeeland organiseerde (mede in het kader van Middelburg 800) in 2017 met succes voor de 2e keer de grote buitenmanifestatie Façade in Middelburg. De gemeenteraad heeft in juni 2018 besloten in te stemmen met een nieuwe manifestatie in 2022 en

deze te financieren ten laste van de decentralisatie-uitkering BKV. CBK-Z heeft in 2019 gewerkt aan de voorbereiding daarvan.

Milieueducatie

Natuur- en milieueducatie draagt bij aan gemeentelijke doelstellingen zoals het voorkomen van zwerfafval, het beperken van vandalisme, bewust omgaan met energie, water, groen en gezondheid. Er is een verband tussen gerichte educatie op school en kennis, houding en gedrag op latere leeftijd. Terra Maris voert de milieu-educatie-activiteiten voor Walcheren uit en heeft de afgelopen jaren met een beperkt budget veel leerlingen bereikt.

In totaal heeft 87% van de Middelburgse basisscholen deelgenomen aan Natuur en Milieu Educatie (NME). Dit is gebeurd in de vorm van het lenen van leskisten, activiteiten op Terra Maris, het uitdelen van Wintergroenpakketten en groentezadenpakketten, de ontvangst van een wethouder tijdens de Dag van de Duurzaamheid of Warme Truiendag en de deelname aan buitenlesdagen.

Het aantal uitgeleende leskisten is met 16% gestegen ten opzichte van vorig schooljaar. Het aantal bereikte leerlingen steeg hiermee met 21%. In totaal 26 groepen hebben dit jaar deelgenomen aan het KEW Museummenu, waarvan 4 scholen ook een natuuractiviteit hebben gedaan. Verder is het huidige schooljaar ook het gebruik van het NME lesmateriaal, de deelname aan NME activiteiten op school en de bezoeken voor NME aan het museum weer toegenomen.

Tenslotte is op 30 april ook bijenstal 't Raathuis geopend. Hierbij is ook educatie over bijen geplaatst. In totaal 6 scholen hebben op aanvraag al een bijenles gehad.

Bibliotheekwerk

Na de bezuinigingsoperatie van de provincie op zowel Zeeuwse Bibliotheek en Scoop en de bezuiniging van de gemeente op het Openbaar Bibliotheek gedeelte van de ZB zijn beide organisaties gefuseerd tot een nieuw instituut de ZB (Bibliotheek en planbureau voor Zeeland). In 2017 heeft de KWINK-groep deze fusie geëvalueerd. De hoofdconclusie van deze evaluatie was dat na het fusieproces een positieve kentering in het functioneren van de ZB heeft plaatsgevonden. Dit voorziet in alle functies die van een openbare bibliotheek worden verwacht. In de prestatieafspraken met de ZB komt dit terug. Steeds meer organisaties hebben de weg naar het gebouw van ZB gevonden.

Met interne verschuivingen heeft de organisatie het in 2019 mogelijk gemaakt dat oa Stichting welzijn Middelburg en de Zeeuwse Milieu Federatie, in het gebouw zijn gehuisvest.

Groen in de Woonomgeving

Actualisatie groenbeleidsplan

In mei 2017 is het groenbeleidsplan geactualiseerd en vastgesteld door college. De veranderde wet- en regelgeving, met een verbod op chemische onkruidbestrijding (per 1 november 2017 is het gebruik chemische onkruidbestrijding in openbaar groen niet meer toegestaan) en een nieuwe Wet Natuurbescherming zorgen voor andere accenten in het groenbeleid. De inzet van Orionis wordt nader bekeken en ook belangrijk is de burgerparticipatie. Dit alles heeft invloed op de organisatie van beheer van de groene openbare ruimte.

Exploitatie cultureel erfgoed, archeologie

Middelburg participeert in de Walcherse Archeologische Dienst (WAD). De WAD is verantwoordelijk voor het opstellen en implementeren van beleid op het gebied van de archeologie. Gemeenten hebben een wettelijke plicht (Monumentenwet 1988; dadelijk te vervangen door de Omgevingswet) een archeologiebeleid te hebben en dit in bestemmingsplannen te verankeren. De WAD verzorgt de bestemmingsplanbijdragen en op basis hiervan de advisering bij vergunningaanvragen. In 2019 hebben zich alleen bijdragen voor kleine bestemmingsplannen en bestemmingsplanwijzigingen voor gedaan. De WAD adviseert bij projecten van de drie Walcherse gemeenten, externe instanties en particulieren.

De WAD is in 2019 betrokken geweest bij de voorbereiding, aanbesteding en directievoering van archeologische onderzoeken ten behoeve van de archeologische advisering bij het in ontwikkeling brengen van gebieden. Met name het plangebied Trekdijs was hiervan redelijk tijdsintensief. Maar te denken valt ook aan de aanleg van natuurvriendelijke oevers door het Waterschap Scheldestromen.

Ook in 2019 heeft de WAD enkele onderzoeken in eigen beheer uitgevoerd. Dit gebeurt uitsluitend bij projecten waar de gemeente opdrachtgever is. In het najaar was een proefsleuvenonderzoek ten westen van Sint-Laurens hiervan een voorbeeld. Voor de uitvoering van dit soort onderzoeken heeft de WAD zich in lijn met de Erfgoedwet in 2017 moeten certificeren. Voor de

instandhouding van het certificaat vinden jaarlijks interne en externe audits plaats.

Meer op ad-hoc basis heeft de WAD moeten reageren op vondstmeldingen van verscheidene aard. We zoeken de mensen en/of de vondstlocatie op en documenteren de vondst en de vondstsituatie door middel van foto, meten en beschrijven of soms ook enkel door het in ontvangst nemen en beschrijven van de vondst.

Tenslotte heeft de WAD verschillende lessen over archeologie gegeven voor klassen van een basisschool, enkele lezingen lokaal en ook een lezing op een internationaal congres.

Recreatie en toerisme

De activiteiten gericht op seizoensverlenging hebben in 2019 haar vruchten afgeworpen. Middelburg is jaarrond aantrekkelijk

geweest als toeristische bestemming, zowel voor dagrecreanten als zeker ook steeds meer voor (korte)verblijfstoeristen. Dat wordt onderschreven door de hoge bezettingspercentages van de hotels en b&b's in Middelburg. Ook het aantal in Middelburg afgemeerde riviercruiseboten blijft stijgen. Naast de presentatie van Middelburg op toeristische consumentenbeurzen in België en Nederland, wordt Middelburg nu ook op business to business-beurzen in Duitsland, Spanje, Italië, Engeland en Frankrijk onder de aandacht gebracht. Hiertoe heeft Middelburg, naast partijen uit Middelburg, ook partijen buiten Middelburg benaderd. Dit om een zo aantrekkelijk mogelijk (meerdaags)programma aan touroperators te kunnen aanbieden. Ook het Gouden Eeuw project heeft een aantal concrete promoties opgeleverd waaronder een redactioneel artikel in The Guardian en een Gouden Eeuw special in een bijlage van het NRC.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2016	2017	2018	2019
Niet sporters (%)	Middelburg	55,2	nb	nb	nb
	Nederland	48,7	nb	nb	nb

Wat heeft het gekost?

Sport, cultuur en recreatie	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
5.01.0 Sportbeleid en activering	156	176	180	-4
5.02.0 Sportaccommodaties	4.095	4.064	4.012	53
5.03.0 Cultuurpresentatie,-prod-part	3.472	3.422	3.426	-4
5.04.0 Musea	1.122	1.129	1.120	9
5.05.0 Cultureel erfgoed	846	930	937	-7
5.06.0 Media	1.737	1.698	1.700	-2
5.07.0 Openbaar groen en (openl)recreatie	3.238	3.617	3.321	296
Totale Lasten	14.666	15.036	14.695	342
Baten				
5.01.0 Sportbeleid en activering	0	0	0	0
5.02.0 Sportaccommodaties	-821	-781	-854	73
5.03.0 Cultuurpresentatie,-prod-part	-594	-569	-576	6
5.04.0 Musea	-219	-219	-236	18
5.05.0 Cultureel erfgoed	-263	-263	-295	32

Sport, cultuur en recreatie	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
5.06.0 Media	0	0	0	0
5.07.0 Openbaar groen en (openl)recre	-64	-64	-104	40
Totale Baten	-1.961	-1.897	-2.065	169
Totaal Sport, cultuur en recreatie	12.705	13.140	12.630	510

Toelichting op het financiële resultaat (+ voordeel / - nadeel)

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we alleen afwijkingen van € 25.000 of hoger

toelichten. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 25.000.

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten
5.02.0 Sportaccommodaties		
Zwembad Arnhem		
Zwembad Arnhem. Er is nog overleg met ondernemers om het zwembad te exploiteren. Bedrag moet wel beschikbaar blijven en is daarom naar de reserve transitoria geboekt. Daarom is het effect per saldo nihil.	60	
Specifieke uitkering sport		
Dit is een, vanaf 2019 nieuwe, compensatieregeling voor het wegvallen van de mogelijkheid tot het terugvragen van de btw op de taak sport. De bijdrage is hoger dan begroot, omdat in de raming geen rekening was gehouden met de BTW van het zwembad. Op dat moment was nog onduidelijk of deze taak ook onder de regeling viel.		72
5.05.0 Cultureel Erfgoed		
Project Violet		
Dit is een Europees project dat eigenaren helpt om hun monumentale panden energiezuinig te maken. Omdat in de voorgaande jaren van het project de werkelijke kosten achter liepen bij de planning en deze achterstand nu is ingelopen, is het ontvangen bedrag hoger dan begroot.		44
5.07.0 Openbaar groen en (openl)recreatie		
Plantsoenen wijken en grond		
Er is een bijdrage ontvangen voor herstel van groen omdat dit was beschadigd agv graafwerkzaamheden die nodig waren voor te verrichten straatwerk. Deze inkomsten waren niet begroot.		20
Beheer Molenwaterpark		
In de begroting 2019 is rekening gehouden met de kapitaallasten van de aanleg van het nieuwe park. Echter volgens de richtlijnen van het besluit begroting en verantwoording (BBV) is het niet meer toegestaan om deze lasten in 1 keer af te schrijven. De kosten voor de molenwaterpark zijn op de balans onder investeringen met maatschappelijk nut opgenomen. De reserve Molenwaterpark zal tevens voor hetzelfde bedrag niet onttrokken worden. Per saldo is het effect nihil.	362	
Tractie en materieel groenbeheer		
Als gevolg van stijgende brandstofprijzen zijn de motorbrandstofkosten € 11.000 hoger dan begroot. Daarnaast is er meer beroep gedaan op inhuur van derden voor groenwerkzaamheden, € 16.000.	-27	
Overig	-53	33
Totaal	342	169

Sociaal Domein

Inleiding

Samen met haar zorgpartners, zorgaanbieders en inwoners voert de gemeente Middelburg haar zorgtaken uit. Wat in voorgaande jaren al zichtbaar was, werd in 2019 al heel snel definitief bevestigd: "De huidige situatie en werkwijze binnen het sociaal domein is niet houdbaar". Er is een Actieplan Sociaal Domein opgesteld om de noodzakelijke veranderingen te initiëren. Dit actieplan geeft de kaders aan waarin de komende jaren gewerkt wordt aan het verkrijgen van meer grip op het Sociaal Domein en het oplossen van de financiële tekorten op structurele basis. Daarnaast is er hard gewerkt aan de voorbereidingen om de toegang per 1 Januari 2020 van start te laten gaan vanuit de

gemeente zelf, in plaats van het Walcherse samenwerkingsverband Porthos.

Bovenstaande ontwikkelingen hebben ertoe geleid dat er binnen het sociaal domein andere prioriteiten gesteld zijn dan dat we vooraf hadden kunnen voorzien. Een aantal vooraf gestelde doelen hebben we daardoor helaas niet kunnen verwezenlijken, en juist andere projecten zijn gestart. Dit zal ook te zien zijn in deze verantwoording van het programma sociaal domein 2019. Het programma sociaal domein kende in de begroting drie onderdelen; preventie, zorg & veiligheid en participatie. Per onderdeel zal er toegelicht worden wat er wel en wat er niet uitgevoerd is. Daarnaast wordt er een extra stuk toegevoegd over de voorbereidingen van het invlechten van de toegang binnen de gemeente en van het Actieplan Sociaal Domein.



Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Pentekening: 'het klantproces op Walcheren in het sociaal domein' (Porthos)
- Beleidsnotitie 'Doelgroepenvervoer op Walcheren' 2014
- Beleidsplan Zorg voor jeugd 2015 - 2017
- Regiovisie Beschermd Wonen, Maatschappelijke Opvang, Veilige Opvang 2018
- Beleidsplan Orionis 2015-2018
- Beleidsplan Integrale Schuldhulpverlening 2016-2020
- Beleidsplan Armoedebelief Walcheren 2015-2018
- Beleidsplan integratie en huisvesting vergunninghouders

Preventie

De afgelopen jaren lag de prioriteit bij het organiseren van de toegang en uitvoering van Jeugdwet en Wmo. De ontwikkeling van de preventieve kant bleef achter. De decentralisaties geven echter ook opdracht om te transformeren.

Het Rijk stelt dat gemeenten voorzieningen efficiënter kunnen organiseren en het beroep op dure vormen van zorg kunnen voorkomen of uitstellen door meer in te zetten op preventie. De oplopende tekorten vergroten de urgentie om hier nu werk van te maken.

Kenmerkend aan het zorgstelsel in Nederland is dat de aandacht en middelen vooral naar problemen gaan: het bieden van zorg om verergering te voorkomen, situaties te stabiliseren of verbeteren. We noemen dit tertiaire preventie. Er is minder aandacht voor het creëren van condities om zorg te helpen voorkomen (primaire preventie) en voor het opsporen van problemen in een vroeg stadium om tijdig te kunnen bijsturen (secundaire preventie).

Dit creëert een steeds grotere zorgvraag. In vergelijking met andere landen doet Nederland het slecht. Zo staat Nederland

bijvoorbeeld in de top drie van de wereld in het aantal van uithuisgeplaatste kinderen.

Het vraagt een cultuuromslag om met elkaar meer preventief en ontwikkelingsgericht te gaan werken. De gemeente heeft daar een sturende rol in door de opdrachtverlening en bijhorende budgetten daar op te richten.

Middelburg wil meer inzetten op primaire en secundaire preventie. Daarbij zullen we onze inwoners, vrijwilligers en mantelzorgers meer als partner beschouwen en hen meer faciliteren. We zullen inzetten op het versterken van het voorliggende veld: de initiatieven en organisaties die bijdragen aan primaire en secundaire preventie. Opbrengsten van het project De Vitale Revolutie zullen we waar mogelijk benutten in de hieronder benoemde maatschappelijke doelen.

Wat wilden we bereiken?

Doelstelling 1: Ontwikkelen van wijknetwerken

Binnen een wijknetwerk leren partijen die in de wijk actief zijn elkaars mogelijkheden kennen en maken daar, mede door persoonlijke contacten, gebruik van.

Doelstelling 2: Investeren in gezinnen

Dit vraagt een extra investering in preventieve opvoedondersteuning en ondersteuning bij echtscheidingen. Deze investering wordt meegenomen bij de ontwikkelingen van wijknetwerken en een betere samenwerking tussen onderwijs en zorg.

Doelstelling 3: Participeren: Doen en leren

Middels de participatiecode leren gemeente en inwoners op een opbouwende manier met elkaar over bewonersinitiatieven te communiceren.

Wat hebben we bereikt?

Ontwikkelen Wijknetwerken

In 2019 zijn er 2 functionerende wijknetwerken en 3 in ontwikkeling. Inwoners en organisaties geven aan dat zij weten waar zij terecht kunnen met hulpvragen

Er zijn twee functionerende wijknetwerken. De vier nog te ontwikkelen wijknetwerken maken deel uit van het actieplan Sociaal Domein Volgens plan

Sociale kaart

Beschikbaarheid sociale kaart. (inroductiedatum)	De sociale netwerkkaart is online gegaan	Volgens plan
De sociale netwerkkaart is up-to-date en wordt gebruikt (aantal bezoekers)	De Sociale netwerkkaart is up to date, wel afhankelijk van de input.	

Vroegsignalering (Problemen waren sneller gesignaleerd en opgepakt)

Effect van preventie op zorgkosten aan de hand van jaarcijfers Wmo en Jeugdhulp.	Er is in 2019 minder actief geïnvesteerd op preventie	Niet volgens plan
--	---	-------------------

Informele en algemene oplossingen in plaats van maatwerk (meer zelfredzaamheid, samenredzaamheid en wijkoplossingen)

Er is bewust gekozen om geen maatwerk in te zetten. (interview wijknetwerk)	Er is in 2019 minder actief geïnvesteerd op preventie	Niet volgens plan
Informele hulp maakt onderdeel uit van het ondersteuningsplan dat opgesteld werd door de gemeentelijke toegang (Porthos)		
Aanbod van wijkoplossingen (aantallen)		
Er wordt gebruik gemaakt van de makelaarsfunctie van de SWM (aantallen).		

Algemene voorzieningen

Toename gebruik / toename aanbod	Het gebruik van reeds bestaande algemene voorzieningen is in 2019 gegroeid. Het totale aanbod is in 2019 niet uitgebreid.	Volgens plan
----------------------------------	---	--------------

'Participeren doen en leren'

Inwoners zijn positief over de betrokkenheid en samenwerking van de gemeente (monitor)	We hebben een aantal intensieve participatietrajecten achter de rug.	Niet volgens plan
De Middelburgse kaders voor de Right to challenge zijn uitgewerkt	Deze worden in 2020 geëvalueerd met alle betrokkenen. Samen doen, leren, evalueren en evolueren.	
Het aantal maal dat de mogelijkheden van de Right to challenge zijn gebruikt	We zijn nog niet aan de slag met het 'Right to Challenge'.	
Raad van Samenwerking is tot stand gekomen	Onder onze inwoners is tot op heden weinig belangstelling om de gemeente te 'challengen'.	
De uitvoeringsnota is geactualiseerd	Het 'Right to Challenge' vraagt nogal wat van inwoners én de ambtelijke organisatie.	
	We houden vinger aan de pols bij de VNG over de ontwikkelingen en best practices.	
	De Omgevingswet komt eraan.	
	In 2021 gaan we op participatieve wijze een Omgevingsvisie opstellen.	
	Binnen dit participatieproces gaan we experimenteren met een 'Raad van Samenwerking'.	
	De geleerde lessen nemen we mee in de verdere ontwikkeling van participatie in Middelburg	
	Na aanleiding van de evaluatie zal de uitvoeringsnota 'Participeren: doen en leren' in 2020 geactualiseerd worden.	

'Investeren in gezinnen'

(Het aanbod van preventieve ondersteuning voor (aanstaande) ouders is voldoende en goed bereikbaar.)

Aanbod is geïnventariseerd

De ervaringen van partijen uit zorg, onderwijs en kinderopvang over de onderlinge samenwerking
Informatie uit Jeugdmonitor Zeeland.

Eens in de 4 jaar richt dit onderzoek zich op 'Ouders van jonge kinderen'.

Samenwerking en toegankelijkheid van het aanbod worden meegenomen in de gewenste situatie. Volgens plan

Wat hebben we ervoor gedaan?

In 2019 is minder actief geïnvesteerd op preventie c.q. de inrichting van de wijknetwerken dan voorzien in 2018. Er is in de loop van 2019 namelijk besloten om voorrang te geven aan de inrichting van TIM; hierdoor was er niet voldoende capaciteit om (ook) op preventie in te zetten. Dit betekent dat de wijknetwerken gefaseerd worden ingevoerd: dit maakt deel uit van het actieplan sociaal domein.

In 2019 is wel gewerkt aan een nieuwe verordening en nieuwe beleidsregels. Overigens zijn er diverse voorliggende/algemene voorzieningen; deze zijn allemaal gecontinueerd in 2019.

Zorg & Veiligheid

Het hart van dit deel van het sociaal domein is de uitvoering van de Jeugdwet en Wmo.

Jeugdhulp gaat over het ondersteunen bij opgroei problemen en opvoedingsproblemen, en bij problemen bij deelnemen aan de samenleving en zelfstandig functioneren. Wordt de ontwikkeling van kinderen bedreigd, dan krijgt de hulp een dringend of zelfs dwingend karakter.

Maatschappelijke ondersteuning gaat over het ondersteunen bij problemen met zelfredzaamheid en deelname aan de samenleving als gevolg van een beperking. Dat ondersteunen kan door individuele voorzieningen te verstrekken, maar ook door in te zetten op algemene voorzieningen zoals mantelzorg en vrijwilligerswerk en door in te zetten op de leefbaarheid van wijken. In Middelburg lag de afgelopen jaren het accent sterk op het verstrekken van individuele voorzieningen.

Veiligheid is zowel in de Jeugdwet als Wmo een groot punt. De opdracht is om te organiseren dat er gesignaleerd wordt, en dat er maatregelen genomen worden om veiligheid te herstellen wanneer dat nodig is. Dat is niet voorbehouden aan specifieke organisaties zoals het Advies en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (Veilig Thuis) - dat de gemeenten moeten inrichten op grond van de Wmo. Alle professionals moeten de meldcode huiselijk geweld toepassen en het gesprek aangaan met inwoners als daar aanleiding voor is. De gezamenlijke Inspecties zien hier op toe.

De gemeente heeft op grond van deze twee wetten een breed pakket aan taken. In essentie komt het er op neer dat inwoners zich moeten kunnen melden wanneer zij vragen hebben, zich zorgen maken over iemand, hulp nodig hebben, in nood zijn. Het college zorgt er voor dat er een plek is waar mensen daarvoor terecht kunnen, dat er deskundig advies is, dat zorg ingezet wordt, dat er maatregelen genomen worden om de veiligheid te herstellen. Ook wordt verwacht dat er door het college gestuurd wordt op integraal werken, één gezin-één plan-één regisseur, inzet van deskundige medewerkers.

Er zijn allerlei kwaliteitseisen en juridische kaders waar de gemeente, inwoners, zorgaanbieders en andere betrokkenen zich aan moeten houden. Toch is er volop ruimte om een lokale kleur te geven aan het zorglandschap: hoe dat er uit ziet en hoe het werkt. In de voorgaande jaren heeft de gemeenteraad besloten de lokale invulling te willen wijzigen.

Door de ontmanteling van Porthos kwam in 2019 de nadruk te liggen op het feit dat de inwoners van Middelburg geen nadeel mochten ondervinden van het lokaal organiseren van de Toegang in Middelburg (TIM). Door de toename van klantvragen, de hoge

werkdruk in relatie tot de personele bezetting, vertrekkende en zieke medewerkers was dit de belangrijkste prioriteit in 2019. In plaats van het realiseren van een doorontwikkeling en maken van een kwaliteitsslag binnen Porthos kwam de nadruk te liggen op de ontvlechting van Porthos en het invlechten van de nieuwe toegang binnen de eigen organisatie.

Wat wilden we bereiken?

Doelstelling 4: Vroeg en dichtbij

We wilden het toegangsproces voor jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning verbeteren. In dit maatschappelijk doel valt winst te behalen. We zoeken naar delen in de zorg waar we die winst kunnen boeken en bespreken met inwoners en partners en loket hoe we mogelijke winst gaan verzilveren. In eerste aanleg richten we die inzet op de volgende delen:

- aansluiting jeugdhulp - (passend) onderwijs
- ondersteuning bij dementie
- inzet van hulpmiddelen

Doelstelling 5: Gezamenlijk en empatisch

Verschillende partijen hebben een rol bij een hulpvraag: denk bijvoorbeeld aan de gemeentelijke toegang, de gecontracteerde zorgaanbieders, algemeen toegankelijke organisaties als Manteling en Stichting Welzijn Middelburg, vrijwilligers. Elke partij heeft zijn eigen rol, verantwoordelijkheid en deskundigheid.

Als een inwoner een hulpvraag heeft, dan hoort die inwoner met zijn netwerk en mantelzorgers centraal te staan. Partijen worden geacht hun inzet af te stemmen op elkaar en op de inwoner en zijn netwerk en mantelzorgers. Dat realiseren is een traject van lange adem waarin we groei zien maar ook nog volop ruimte voor winst. Waar we op inzetten is dat partijen elkaars kennis, rol en verantwoordelijkheid benutten en dat dat met empathie gebeurt: een positieve grondhouding ten opzichte van de andere partij en wat die kan betekenen, en inlevend in de rol van de andere partij.

Waar we op inzetten is dat de inwoner ervaart dat zijn situatie centraal staat, zijn wensen daarin met een positieve grondhouding benaderd worden, dat hij een gelijkwaardige positie heeft ten opzichte van de professionele partijen.

Doelstelling 6: Direct reagerend op onveiligheid

Het is een taak van de gemeente om maatregelen te treffen om huiselijk geweld en kindermishandeling te voorkomen en te bestrijden. Wat we cruciaal vinden is dat als er een ernstig vermoeden is, of we weten dat er huiselijk geweld is of kindermishandeling, er direct gehandeld wordt. Het mag niet zo zijn dat onder de gemeentelijke verantwoordelijkheid iemand in een situatie van geweld achtergelaten wordt zonder te reageren. Het zal niet altijd lukken om de situatie direct op te lossen. We verwachten wel dat mensen ervaren dat er direct gereageerd wordt en dat getracht wordt de situatie te verbeteren

Wat hebben we bereikt?

hulp is vroeg en dichtbij		
verloop van het proces:	Gezien de ontmanteling van Porthos hebben we niet de	Niet volgens plan
- het aantal stappen dat gezet werd van eerste signaal tot contact met het loket	kwaliteitsslag kunnen inzetten om ondersteuning eerder en minder stappen in te zetten. Dit is wel een ontwikkelpunt voor onze lokale toegang.	
- het aantal werkdagen van contact met het loket tot een beslissing over inzet van hulp		
- het aantal werkdagen van beslissing tot start van hulp		
cliëntervaringen:		
- reactie door partijen op het afgegeven signaal / hulpvraag		
- de mate waarin de hulp als passend ervaren wordt		
inzet is gezamenlijk en empathisch		
cliëntervaringen:	Gezien de ontmanteling van Porthos hebben we niet de	Niet volgens plan
- mate waarin mensen zich erkend voelen als gelijkwaardig partner	kwaliteitsslag kunnen inzetten om ondersteuning eerder en minder stappen in te zetten. Dit is wel een ontwikkelpunt voor onze lokale toegang.	
familienetwerkberaden:		
- aantal		
- cliëntervaringen		
- nuttig effect volgens betrokkenen		
professionalervaringen:		
- mate waarin zij ervaren dat zij benut worden in expertise en rol		
- duidelijkheid over toepassing van principe van één regisseur		
signalen van onveiligheid		
ervaringen van partners in de samenwerking met Veilig Thuis	De Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling is per 1 januari 2019 aangescherpt. De meldcode bevat 5 stappen die een professional vertelt hoe te handelen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling. De meldcode is nu ook een professionele norm om melding te doen bij Veilig Thuis als er vermoedens zijn van acute en structurele onveiligheid.	Gedeeltelijk volgens plan
mate van bekendheid met en gebruik van de meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld		
Wat hebben we ervoor gedaan?		
In september 2018 is door de Walcherse gemeenten besloten dat Porthos in 2019 operationeel moest blijven en dat dit een gezamenlijke en belangrijke opdracht was. Dit vormde een grote uitdaging en kende een aantal risico's. De werkzaamheden van	Porthos als toegang tot de Wmo en Jeugdhulp stonden onder druk door een stijging van het aantal zorgtoewijzingen, de hoge werkdruk in relatie tot de personele bezetting, vertrekkende en zieke medewerkers en inwerktrajecten. Het aantal zorgtoewijzingen steeg in 2019 met 9% ten opzichte van 2018.	

Voor de continuering van de dienstverlening van Porthos werden in 2019 extra middelen vrijgemaakt. De noodzaak hiervan zat in het feit dat de inwoners van Middelburg geen nadeel mochten ondervinden doordat de toegang sociaal domein in 2020 lokaal georganiseerd werd. Daarnaast nam de klantvraag toe van zowel de Wmo als de Jeugdhulp. Om dit in 2019 in goede banen te leiden heeft Middelburg een bedrag van €256.000 vrijgemaakt.

Doelstelling 4: Vroeg en dichtbij

Gezien de ontmanteling van Porthos hebben we niet de kwaliteitsslag kunnen inzetten om ondersteuning eerder en in minder stappen in te zetten. Dit is wel een ontwikkelpunt voor onze lokale toegang.

Doelstelling 5: Gezamenlijk en empathisch

Gezien de ontmanteling van Porthos hebben we niet de kwaliteitsslag kunnen inzetten om ondersteuning eerder en in minder stappen in te zetten. Dit is wel een ontwikkelpunt voor onze lokale toegang.

Doelstelling 6: Direct reagerend op onveiligheid

Gebedsteams

Het stopzetten van de samenwerking in Porthos betekende ook het stoppen van de gebiedsteams. Deze teams zijn gestart in 2015 en voerden regie op complexe zaken met een veiligheidsrisico. De teams verzorgden toegang tot Wmo- en Jeugdvoorzieningen en stemden daartoe af met Porthos. De teams werden hiërarchisch aangestuurd door Porthos. Walchers ging het om 220 à 230 zaken per jaar.

Door het stoppen met de Walcherse samenwerking in Porthos is in 2019 gewerkt aan een nieuwe vorm voor de casusregie op de complexe zaken met een veiligheidsrisico. De casusregisseurs werden geleverd door MWW, ROAT (voor Vlissingen) en Welzijn Middelburg (voor Middelburg). Zij werden hiërarchisch aangestuurd door Porthos. Intervence leverde consult & advies aan de teams en nam casusregie op zwaardere jeugdhulpzaken. In 2019 is besloten om de casusregie voor complexe casuïstiek in 2020 voort te zetten bij MWW en SWM. Tevens blijft de levering van de consult en adviesfunctie hierop bij Intervence.

In 2019 zijn de contouren voor complexe domeinoverstijgende casuïstiek sociaal domein (opvolger gebiedsteams) vastgesteld en is besloten om 2020 te gebruiken om definitieve keuzes te maken. Het benutten van 2020 als overgangsjaar is nodig om

verschillende redenen. Er lopen discussies die van invloed zijn, zoals over de toekomst van Intervence, de registraties voor professionals. Praktische zaken moeten verder uitgediept worden of werkende weg duidelijk worden: registratie van klantgegevens, samenwerking tussen gemeentelijke toegang (TIM en Orionis) en externe casusregie, inzet van gemeentelijke procesregie (als de externe casusregie vastloopt). In 2020 moet het actieplan sociaal domein tot uitvoering komen en stappen gezet worden in de implementatie van de gewenste situatie.

Bestuursakkoord Intervence, duurzame GI-functie en pilot Verkorten van de Veiligheidsketen

Gemeenten hebben een jeugdhulpplicht. In de Jeugdwet staat dat de gemeente verantwoordelijk is voor jeugdhulp en de uitvoering van kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering. De verantwoordelijkheid van de gemeenten bestaat onder meer uit het voorzien in een toereikend aanbod van gecertificeerde instellingen.

In 2019 kwamen zorgen over de kwaliteit en continuïteit van de dienstverlening van Gecertificeerde Instelling (GI) Intervence tot een climax. Er waren wachtlijsten en de organisatie leek de financiën en bedrijfsvoering niet structureel op orde te krijgen. Er is in 2019 geïnvesteerd in het maken en monitoren van afspraken over verbetering van de kwaliteit en de borging van de continuïteit. Dit heeft geresulteerd in een bestuursakkoord dat door de 13 Zeeuwse gemeenten, ministerie WVS en Intervence is ondertekend.

In 2019 is er tevens onderzoek gedaan naar welke organisatie- en financieringsvorm kan leiden tot de invulling van een duurzame GI-functie. Twee mogelijke scenario's hierbij zijn:

1. Een combinatie tussen Veilig Thuis en GI, aangevuld met het Zorg- en Veiligheidshuis. Dit zal in de vorm van een stichting zijn, en vallen onder de GR GGD Zeeland. Daarnaast zal het nauw verweven zijn met processen bij de Raad voor de Kinderbescherming.
2. Bundeling van activiteiten bij andere GI's in Nederland.

De Zeeuwse gemeenten hebben naar aanleiding van deze onderzoeken geen besluit genomen over de organisatievorm waarin de duurzame GI-functie ondergebracht moet worden. Wel is ervoor gekozen om als eerste in te zetten op het verkorten van de veiligheidsketen, dat wil zeggen het verbeteren van de samenwerking tussen de Zeeuwse GI's, de Raad voor de

Kinderbescherming, Veilig Thuis Zeeland en het Ministerie van Justitie en Veiligheid en als tweede het opstellen van een visie op preventieve jeugdbescherming ('drang'). Een besluit over een passende organisatievorm is verplaatst naar eind 2020.

Invoering Wet meldcode

Veilig Thuis kampte in de loop van 2019 met een enorme toename aan meldingen door de invoering van de Wet meldcode per 1 januari 2019. De wet heeft beoogd dat signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling eerder op de 'radar' komen. In Zeeland gaat dit boven verwachting goed. Op basis van landelijke ramingen was bij Veilig Thuis een stijging van 7% verwacht. In de praktijk bleek dit een stijging van 80%. Met als gevolg dat de organisatie Veilig Thuis meer formatie nodig had om binnen de wettelijke kaders te kunnen blijven werken. In december 2019 heeft het AB GGD, na zienswijze van de Zeeuwse gemeenteraden, ingestemd met een begrotingswijziging à € 300.000 voor 2020. De dekking voor deze kosten komt voor het overgrote deel vanuit de reserves van de GR GGD.

Implementatie Zeeuwse regiekaart

De inspectie heeft geconstateerd dat de momenten van overdrachten tussen professionals te kwetsbaar zijn. Ook zijn er in sommige cases verschillende regievoerders aan het werk, die niet van elkaar af wisten en hun taak niet goed vervulden. De Inspectie heeft de Walcherse gemeenten de opdracht gegeven om afspraken te maken met het zorgveld over regie en escalatie. Op verzoek van de zorgpartners is dit verbreed naar Zeeuws niveau. Immers, voor een goede werking in de praktijk van de Zeeuwse regiekaart (de-)escaleren is het een voorwaarde dat alle gemeenten in Zeeland gezamenlijk en eenduidig besluiten om te gaan werken met de Zeeuwse regiekaart, uiteraard met ruimte voor lokale inkleuring gerelateerd aan de wijze waarop gemeenten hun lokale toegangen hebben georganiseerd. In 2019 is de regiekaart door alle Zeeuwse gemeenten vastgesteld en is gestart met de lokale en sub-regionale implementatie hiervan. Deze implementatie loopt door in 2020.

Vaststellen van de Regiovisie Huiselijk geweld en Kindermishandeling

In december 2019 is door alle Zeeuwse gemeenten de regiovisie 2019-2023 'Voor een toekomst zonder geweld' vastgesteld waarmee een basis is gelegd voor afspraken tussen de Zeeuwse gemeenten. Centraal in de visie staat het zo vroeg mogelijk signaleren van huiselijk geweld, geweld zo snel mogelijk en

duurzaam stoppen en het hebben van aandacht voor specifieke groepen. Bij de visie is een uitvoeringsprogramma vastgesteld.

Wmo

In 2019 werd enerzijds de toegang ontvlochten en anderzijds moest een nieuwe toegang in de lokale organisatie ingevlochten worden. Gezien de ontmanteling van Porthos heeft in 2019 de beoogde doorontwikkeling niet of gedeeltelijk plaatsgevonden.

Beschermd Wonen

In 2019 is Zeeuws gewerkt aan de versnellingsagenda "Bescherming en Opvang in Zeeland". De versnellingsagenda vormt de basis waarmee we, samen met onze maatschappelijke partners, gaan werken aan de doorcentralisatie van middelen vanaf 1 januari 2022.

Implementatie van de Wvggz

De Wet Verplichte Geestelijke Gezondheidszorg (Wvggz) regelt verplichte zorg voor inwoners (jeugdigen en volwassenen) die een aanzienlijk risico hebben op ernstig nadeel wat gerelateerd is aan een psychische stoornis en waarbij de inwoner geen gebruik wil maken van vrijwillige zorg. Het kan gaan om een ernstig nadeel voor de betrokkene zelf en/of diens omgeving.

In 2019 zijn voorbereidingen getroffen voor de komst van de Wvggz. Met de komst van de Wvggz komen er nieuwe taken en bevoegdheden naar de gemeenten. De hoorplicht, het inrichten van een meldfunctie, het verkennend onderzoek, het aanvragen van een verzoek tot zorgmachtiging en de communicatie met de melder, de betrokkene en met de GGZ-behandelaar zijn nieuwe taken. Met de komst van de Wvggz veranderen rollen en samenwerkingsstructuren binnen een dynamische context met veel wederzijds beïnvloedende dossiers. De domeinen zorg en veiligheid komen nog dicht bij elkaar.

Nieuw contract voor doelgroepenvervoer

In 2019 zijn succesvol nieuwe contracten afgesloten voor het doelgroepenvervoer en de hulpmiddelen voor de Wmo. Voor de uitvoering van de Jeugdwet zijn ook nieuwe contracten afgesloten.

Participatie

De kern van dit deel van het sociaal domein is de Participatiewet. Iedereen die kan werken, maar het op de arbeidsmarkt zonder ondersteuning niet redt en is aangewezen op een financiële

ondersteuning, valt onder de Participatiewet. Het doel van de participatiewet is om meer mensen, ook mensen met een arbeidsbeperking, aan de slag te krijgen.

Als mensen niet genoeg geld hebben om in eigen levensonderhoud te voorzien en er geen sprake van een voorliggende voorziening is, ontvangen zij financiële bijstand op grond van de Participatiewet. Bij kosten die uit bijzondere omstandigheden voortkomen en bovendien ook noodzakelijk en onvoorzien zijn, kan individuele bijzondere bijstand verstrekt worden.

Om zoveel mogelijk inwoners te ondersteunen en te laten participeren in de samenleving heeft de gemeente instrumenten om inwoners een financiële ondersteuning te bieden. Dit is geregeld in het gemeentelijk armoedebeleid.

Een belemmering bij arbeidsparticipatie zijn (problematische) schulden. Daarom is het van belang om (problematische) schulden te voorkomen of op te lossen. Mensen zijn zelf verantwoordelijk voor het oplossen van de schulden, maar als dat niet lukt, kunnen ze bij de gemeente terecht (Wet gemeentelijke schuldhulpverlening). De gemeente zet met haar partners in op integrale schuldhulpverlening om daarmee de duurzame effectiviteit te vergroten. Vroegsignalering van schulden is een belangrijk instrument om te voorkomen dat de financiële problemen van mensen groter of zelfs onbeheersbaar worden. De uitvoering van het aan het werk helpen van mensen, het (tijdelijk) financieel ondersteunen van mensen en het helpen bij het oplossen van schulden ligt primair bij Orionis Walcheren (enkel de wettelijke taken). Daarbij wordt met andere partijen samengewerkt.

Wat wilden we bereiken?

Doelstelling 7: Jongeren tot 27 jaar

Middelburg zet er op in dat alle jongeren van 18 tot 27 jaar, ongeacht beperkingen, participeren via regulier werk, scholing of (arbeidsmatige) dagbesteding. Een jongere is aan het werk of volgt een opleiding. Als dat niet haalbaar is wordt de juiste ondersteuning ingeschakeld. We zetten in op: het vinden van jongeren die nog niet zover zijn; bereikbaar zijn voor jongeren die om hulp vragen; samen met die jongeren en partners direct handelen als dat aan de orde is.

Doelstelling 8: Vergunninghouders

Middelburg heeft met het Beleidsplan integratie en huisvesting vergunninghouders de centrale lijn vastgelegd. De essentie van deze lijn is dat we vertrekken vanuit de krachten van deze nieuwe inwoners bij de begeleiding van hun integratie. Er zit bij veel vergunninghouders veel capaciteit zowel qua intellect als zelfstandig ondernemerschap. Als we deze nieuwe inwoners op een goede manier begeleiden bij hun integratie, verwerven zij niet alleen een zinvolle plek in onze samenleving maar heeft het andersom ook effect: onze samenleving benut de kwaliteiten van deze mensen uit een ander land, een andere cultuur. We zetten er op in dat er telkens één regisseur is.

Sinds 2017 voeren we het Europees project SIREE uit. Dat heeft twee grote pijlers: onderwijs en zelfstandig ondernemerschap. In feite heeft dit geen andere doelstelling dan wat vanuit het Beleidsplan gebeurt, namelijk: de integratie van vergunninghouders zodanig begeleiden dat er sprake is van een wederzijds 'voordeel'. Het verschil vanuit SIREE is dat we dat doen met Europese partners en op die manier kunnen leren en profiteren van de inzichten en werkwijzen in andere Europese landen.

Doelstelling 9: Volwassenen met grote afstand tot de arbeidsmarkt

We zien dat de economie aantrekt en dat er meer vacatures zijn. Dat betekent dat de kansen voor onze inwoners met enige achterstand tot de arbeidsmarkt nu beduidend groter zijn. We zien ook dat het steeds lastiger wordt om alle vacatures in te vullen. We zien aankomen dat we alle registers moeten opentrekken om de groeiende economie te blijven bedienen en die groei optimaal te houden. We weten dat een deel van onze inwoners, door verschillende oorzaken, een grotere afstand heeft tot de arbeidsmarkt en tijdelijk niet in staat is aan het werk te gaan. Dat is al langer de realiteit. Met oog op de aantrekkende economie zetten we intensiever in op ondersteuning van de groep. De gemeente zelf heeft hier als werkgever ook een verantwoordelijkheid in.

Doelstelling 10: Armoede en schulden

De aanpak van armoede en schulden krijgt extra aandacht. Het effect van langdurige armoede en problematische schulden op mensen is zodanig dat het oplossen ervan op eigen kracht niet haalbaar is. Ofwel: zonder gerichte ondersteuning komen mensen er niet uit. Er lijkt bovendien een relatie te zijn tussen langdurige armoede en jeugdhulp en andere vormen van zorg. Mensen

worden ontregeld in hun dagelijks leven door de voortdurende stress over schulden of hoe daar uit te blijven. Daardoor zijn zij bezig met overleven en dat maakt de omstandigheden waarin hun kinderen opgroeien moeilijker en risicovoller.

en meer een samenspel laten zijn tussen handhaven van regels en hulpverlenend zijn in plaats van simpelweg handhavend op basis van regels. Daarnaast zetten we in op betere bereikbaarheid voor mensen die hulp zoeken.

In de aanpak van schulden en armoede willen we meer dan voorheen de aanpak bepalen op basis van de individuele situatie

Wat hebben we bereikt?

Jongeren tot 27 jaar		
Het aantal jongeren in beeld dat niet werkt en geen opleiding volgt en geen ondersteuning krijgt.	Niet gemeten. Deze groep jongeren is niet in beeld te krijgen. Vaak zijn dit jongeren die nog thuiswonend zijn, zorg mijden en geen uitkering hebben.	Gedeeltelijk volgens plan
Een plek waar jongeren zich kunnen melden.	Jongeren kunnen zich op verschillende plekken melden: dit kan bij voorbeeld bij Orionis via website, telefoon en balie. Daarnaast kunnen ze zich ook bij RBL melden.	
De mate waarin bekend is dat die plek er is en waar die voor staat, bij jongeren en partners.	Niet gemeten.	
Het aantal keer dat jongeren en partners zich melden.	In 2019 zijn er 825 meldingen via de website van Orionis geweest. Op basis van deze melding wordt binnen een aantal dagen een dienstverleningsgesprek ingepland. 180 van de 825 klanten zijn niet verschenen.	
Het aantal jongeren uit die groep dat werk vindt, een opleiding start of ondersteuning krijgt.	Alle jongeren krijgen middels het dienstverleningsgesprek ondersteuning, dus 100%. Dit kan bestaan uit matching naar werk, verstrekken van een uitkering of bijzondere bijstand, start van een schuldhulpverleningstraject, informatie of doorverwijzingen.	
Vergunninghouders		
De mate van betrokkenheid van ouders bij het onderwijs van hun kinderen.	Niet gemeten.	Niet volgens plan
de mate waarin vergunninghouders aan de slag kunnen in hun oorspronkelijke vakgebied		
Volwassenen met grote afstand tot de arbeidsmarkt		
De omvang van de doelgroep.	800 klanten hebben de status duurzaam grote afstand arbeidsmarkt. 875 klanten hebben de status tijdelijk grote afstand arbeidsmarkt, 525 klanten hebben nog geen duidelijke status. Deze worden in 2020 gesproken en wordt de afstand tot de arbeidsmarkt bepaald.	Volgens plan
Het aantal mensen uit de doelgroep dat aangeeft dat door de begeleiding zij zich klaar voelen om te gaan deelnemen aan de arbeidsmarkt.	Eind 2019 hebben van de hierboven genoemde klanten 470 hun afstand tot de arbeidsmarkt weten te verkleinen. (overigens bepaald door Orionis en niet door de klant zelf).	
Het aantal mensen dat een plek vindt op de arbeidsmarkt.	In 2018 en 2019 hebben 300 klanten werk gevonden die oorspronkelijk een grote afstand tot de arbeidsmarkt hadden.	

Armoede en schulden

bekendheid onder inwoners waar je terecht kunt bij armoede en schulden. Niet gemeten. Gedeeltelijk volgens plan

Concrete maatregelen in de uitvoering die leiden tot betere bereikbaarheid. nieuwsbericht en informatie op de website van Orionis nieuwskrant verzonden in januari 2019
nieuwsbericht op de website van de gemeente
informatie over poortproces (en daarmee ook dienstverlening) in Middelburgse Bode
waar mogelijk automatische toekenning van fonds Cultuur, Sport en Onderwijs (bijzondere bijstand)
informatie via de cliëntenraad
gesprekken met de klanten waar ook mogelijk recht op aanvullende inkomensvoorzieningen aan de orde komen

De ervaringen van (vrijwillige) klantondersteuners als de Middelburgse schuldhulpmaatjes en de vrijwilligers van Humanitas over de balans tussen handhaven en hulpverlening. Niet gemeten.

Cliëntervaring: mate van integrale aanpak. Niet gemeten.

Wat hebben we ervoor gedaan?

In 2019 heeft RBL een lijst uitgedraaid, vanuit het eigen systeem, van de doelgroep kwetsbare jongeren (366). Deze hebben ze in

beeld gebracht. In het tabel hieronder is te zien hoe de groep er op dat moment uit zag.

219	Op school
34	Werkt met loon boven € 300,-
5	Werkt met loon onder € 300,-
6	Werken beschut
17	Hebben een Wajong uitkering
8	Werk + uitkering
2	Heeft een zorgtraject
11	Startkwalificatie niet haalbaar
18	Geen werk of school (Wel in beeld)
46	Overig (SK behaald, woont buiten zorggebied)

In 2019 hebben we Kadernota Orionis Walcheren 2020-2022 opgesteld en deze is door de 3 gemeenteraden vastgesteld. De komende jaren bepalen de vastgestelde kaders de beleidsuitgangspunten.

De acties vanuit het plan van aanpak, die vastgesteld werd in 2017, zijn ook voortgezet in 2019. Plan van aanpak loopt nog door in 2020.

In september 2019 heeft de gemeenteraad ingestemd met een extern onderzoek Orionis Walcheren. De eerste resultaten hiervan worden april 2020 verwacht.

Vorbereiding Toegang in Middelburg (TIM)

Per 1 Januari 2020 bestaat Porthos niet meer, en maakt de toegang onderdeel uit van de afdeling Samenleving van de gemeente Middelburg zelf.

Er is in 2019 hard gewerkt om deze overgang zo soepel mogelijk te laten verlopen. Er zijn fysieke spreekkamers ingericht, alsmede werkplekken voor het personeel. Er zijn natuurlijk veel sollicitatiegesprekken gevoerd, wat uiteindelijk heeft geleid tot een volledig gevuld FTE bezettingsplan. Er zijn ICT systemen ontvlochten bij Porthos en opnieuw ingeregeld bij TIM. Ook op het gebied van communicatie richting de inwoners zijn er diverse stappen gezet.

Actieplan Sociaal Domein

Vanwege de financiële tekorten binnen het sociaal domein is er besloten tot het opstellen van een actieplan. Dit actieplan heeft de titel "besparen door te vernieuwen" en is door de gemeenteraad

in november 2019 goedgekeurd. Het opstellen van dit actieplan had met name in de tweede helft van 2019 een zeer hoge prioriteit, samen met onder andere de overgang van Porthos naar Toegang In Middelburg.

Het actieplan heeft als doelstelling om het financiële tekort op een structurele basis op te lossen door grip en inzicht te verkrijgen in het sociaal domein.

De komende jaren moet dit plan er toe leiden dat het sociaal domein begrotingstechnisch weer meer in evenwicht komt. Uiteraard blijft de gemeente Middelburg wel voldoen aan haar wettelijke zorgtaak.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2015	2016	2017	2018	2019
Banen [per 1.000 inwoners van 15-64 jaar]	Middelburg	796,9	788,2	795,7	792,4	
	Nederland	742,9	751,3	759,8	774	
Jongeren met een delict voor de rechter [%]	Middelburg	2%	1%	1%	1%	
	Nederland	1%	1%	1%	1%	
Kinderen in uitkeringsgezin [%]	Middelburg	8%	8%	8%	8%	
	Nederland	7%	7%	7%	7%	
Netto arbeidsparticipatie [%]	Middelburg	65,7%	67%	66,2%	67,6%	
	Nederland	65,4%	65,8%	66,6%	67,8%	
Werkloze jongeren [%]	Middelburg	2%	2%	2%	2%	
	Nederland	2%	2%	2%	2%	
Personen met een bijstandsuitkering [per 10.000 inwoners]	Middelburg	451,4	458,3	456	439,2	
	Nederland	404,8	412,8	418,6	401,1	
Lopende re-integratievoorzieningen [per 10.000 inwoners van 15-64 jaar]	Middelburg	140,6	103,3	113,3	162,7	
	Nederland	311,9	255,5	271,3	305,2	
Jongeren met jeugdhulp (in % van alle jongeren tot 18 jaar) [%]	Middelburg	10,7%	10,7%	11,6%	11,5%	
	Nederland	10%	10,8%	11,4%	11,8%	
Jongeren met jeugdbescherming (in % van alle jongeren tot 18 jaar) [%]	Middelburg	1,7%	1,9%	1,6%	1,4%	
	Nederland	1,2%	1,2%	1,2%	1,2%	
Jongeren met jeugdreclassering (in % van alle jongeren van 12 tot 23 jaar) [%]	Middelburg	.6%	.5%	.5%	.5%	
	Nederland	.5%	.5%	.4%	.4%	
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo [per 10.000 inwoners]	Middelburg					
	Nederland	568	620	620	640	

Wat heeft het gekost?

Sociaal domein	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
6.01.0 Samenkracht en burgerpart	5.389	5.852	5.560	293
6.02.0 Wijkteams	4.866	5.453	5.656	-202
6.03.0 Inkomensregelingen	28.004	27.258	27.029	228
6.04.0 Begeleide participatie	5.612	5.612	5.599	13
6.05.0 Arbeidsparticipatie	2.187	2.227	2.321	-94
6.06.0 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	663	1.405	1.398	7
6.07.1 Maatwerkdienstverlening 18+	10.770	12.805	13.603	-799
6.07.2 Maatwerkdienstverlening 18-	407	158	127	31
6.08.1 Geescaleerde zorg 18+	327	428	357	71
6.08.2 Geescaleerde zorg 18-	12.540	17.301	17.553	-252
Totale Lasten	70.765	78.500	79.203	-703
Baten				
6.01.0 Samenkracht en burgerpart	-1.530	-1.479	-1.450	-30
6.02.0 Wijkteams	0	0	0	0
6.03.0 Inkomensregelingen	-17.663	-17.159	-17.294	135
6.04.0 Begeleide participatie	0	0	0	0
6.05.0 Arbeidsparticipatie	0	0	0	0
6.06.0 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	0	0	0
6.07.1 Maatwerkdienstverlening 18+	-58	-58	-83	24
6.07.2 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0
6.08.1 Geescaleerde zorg 18+	0	0	0	0
6.08.2 Geescaleerde zorg 18-	0	0	0	0
Totale Baten	-19.252	-18.696	-18.827	130
Totaal Sociaal domein	51.513	59.804	60.376	-572

Toelichting op het financiële resultaat (+ voordeel / - nadeel)

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we alleen afwijkingen van € 25.000 of hoger

toelichten. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 25.000.

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten
6.01.0 Samenkracht en burgerparticipatie		
Integratie vergunninghouders		
Gedurende het jaar is 1 klantmanager vertrokken en niet vervangen. De openstaande post voor de vergoeding leegstand is afgewikkeld met Villex. Deze organisatie huisvest in 3 kamerverhuurpanden een groot aantal jonge alleenstaande statushouders.	39	0
Siree		
Op het project Siree is minder uitgeven. De prestatie is wel geleverd. Hierdoor ontvangen wij ook minder subsidie.	111	-85
Wijkcentra		

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten
Er is een neerwaartse bijstelling geweest voor de huur. Deze bijstelling is te voorzichtig geweest. Daarnaast is er minder uitgegeven aan energielasten	8	18
Controles kinderopvang		
De controles worden uitgevoerd door de GGD. Jaarlijks wordt dit ingekocht. Er is een ophoging van het budget geweest, waar de gemeente geen diensten meer voor kon inkopen door achterstanden bij de GGD.	32	0
Verhuurde panden		
Een geplande uitgave aan het pand Ravensteijnweg is al in 2018 via het GBP gedaan. Daarnaast is door een herrekening van de verzekeringen een voordeel ontstaan.	33	0
facilitaire kosten verhuurde panden		
Door de zachte winter is er minder uitgegeven aan energie en water	20	0
6.02.0 wijkteams		
porthos		
Door het beeindigen van de samenwerking met Vlissingen en Veere zijn er frictiekosten betaald. Deze kosten waren niet begroot. Daarnaast waren er nog nagekomen kosten uit 2018.	-200	0
werkbudget sociaal domein		
In 2019 hebben we ons vooral gericht op het inrichten en bemensen van het toegangslot TIM. Zodat er per 1 januari 2020 kon worden gestart. De overige wensen voor TIM zijn doorgeschoven naar 2020. Hierdoor is niet het volledige budget besteed.	122	0
Inkooporganisatie jeugdhulp zeeland		
Hogere bijdrage aan de inkooporganisatie jeugdhulp. Hieronder worden ook de uitvoeringskosten voor de TaskForce Jeugd verantwoord. De kosten hiervan worden verdeeld conform de verdeelsleutel die gemeenten betalen aan IJZ.	-136	0
6.03.0 Inkomensregelingen		
Mimimabeleid		
Door de aantrekkende economie zijn er minder aanvragen geweest. Hierdoor is er minder uitgegeven.	37	0
Orionis GR		
De kosten van de Gemeenschappelijke regeling zijn gunstiger dan verwacht, Orionis heeft de kosten van de bedrijfsvoering weten te verlagen.	233	0
Orionis Inkomensregelingen		
Er is afgelopen jaar een hogere uitstroom geweest van klantendan wij voorzien hadden. Hierdoor zijn de kosten gedaald.	-104	156
afvalstoffenheffing		
De totale last van de kwijschelding in 2019 neemt af. Dit wordt veroorzaakt door de nieuwe regelgeving met betrekking tot de kostendelersnorm. Hierdoor komen minder mensen in aanmerking voor (volledige) kwijschelding.	85	0
6.05.0 Arbeidsparticipatie		
Reintegratie		
Het talenhuys en Resto van Hart zijn 2 instellingen die subsidie krijgen. Deze kosten worden gedekt uit transitoria. De participatiemiddelen worden volledig ingezet door Orionis.	-94	0
6.07.1 Maatwerkdienstverlening 18+		
Huishoudelijke hulp WMO		
In 2019 is het landelijk abonnementstarief ingevoerd. Door het vast tarief is er sprake van een aanzuigende werking. Er zijn hierdoor meer unieke klanten. Door het vaste tarief krijgt de gemeente minder inkomsten uit eigen bijdragen van klanten.	-50	0
vervoer		
Het aantal unieke klanten is stijgend. Daarnaast zijn er kosten gemaakt voor een nieuwe aanbesteding van het doelgroepenvervoer.	-101	23
Begeleiding		

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten
Het aantal unieke klanten is stijgend, hierdoor nemen de kosten voor begeleiding toe.	-296	0
Dagbesteding		
Het aantal klanten is stijgend, hierdoor neemt de vraag naar dagbesteding ook toe.	-225	0
PGB Dagbesteding en begeleiding		
Het aantal klanten is stijgend, dit komt doordat bij een aantal klanten het beschermd wonen is omgezet naar begeleid wonen.	-106	0
Zorgvuldige overgang		
Er zijn extra middelen verstrekt voor formatie-uitbreiding aan Maatschappelijk werk	-54	0
Sociaal domein projectbudget		
Doordat prioriteit lag bij de inrichting van het TIM is hieraan minder besteed dan gepland was.	53	0
6.07.2 Maatwerkdienstverlening 18-		
PGB jeugd		
Het gebruik van het PGB jeugd loopt iets terug.	31	0
6.08.1 Geescaleerde zorg 18+		
Maatschappelijke crisisopvang		
Over de periode van 2017 en 2018 is in 2019 een definitieve afrekening ontvangen.	-26	0
Foyer du jeunesse		
Over 2018 is de definitieve afrekening ontvangen.	14	0
subsidiebudget algemene voorziening WMO		
Er is minder beroep gedaan op deze regeling dan voorzien.	45	0
Wet verplichte GGZ		
Betreft geraamde uitgaven voor de wet verplichte GGZ, er zijn dit jaar geen uitgaven geweest.	35	0
6.08.2 Geescaleerde zorg 18-		
geescaleerde zorg jeugd		
Het aantal unieke klanten blijft ook in 2019 nog stijgen. Hierdoor zijn de kosten hoger.	-208	0
Vervoer GGZ		
Doordat het aantal unieke klanten stijgt, nemen de kosten voor het vervoer ook toe.	-47	0
Overig	46	18
Totaal	-703	130

Volksgezondheid en milieu

Inleiding

Volksgezondheid

De Walcherse gemeenten willen de gezondheid van de inwoners beschermen en bevorderen. Elke burger moet een gelijke kans hebben op een gezond leven, ook als burgers daar zelf niet toe in

staat zijn (door sociaal en/of economische status). De Walcherse gemeenten hebben daarom de Nota gezondheidsbeleid Walcheren opgesteld.

Milieu

Een duurzame en energieneutrale maatschappij is één van de grootste uitdagingen van de komende decennia. Ook de gemeente Middelburg levert haar bijdrage hieraan. Sterker nog, de gemeente heeft een voorbeeldfunctie.



Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Gezondheidsbeleid Walcheren 2018–2021
- Preventie- en handavingsplan Jeugd en alcohol 2015-2018
- Middelburgse Visie Milieu 2019-2025
- Beleid “Op weg naar energieneutraal Middelburg” (vastgesteld in 2012)
- Klimaatbestendige Middelburgse samenleving 2018-2050

- Afvalbeleidsplan Middelburg 2015-2020 met een doorkijk naar 2030
- Groenbeleidsplan Gemeente Middelburg 2016–2026

Wat wilden we bereiken?

Maatschappelijk effect Volksgezondheid

Een gezonde keuze is een makkelijke keuze, waarbij alle inwoners waar mogelijk kiezen voor gezond gedrag en een gezonde leefstijl.

Doelstellingen Volksgezondheid

De Walcherse gemeenten willen investeren in gezond gedrag en in het voorkomen van terugdringen van de ziektelast door:

1. Uitvoering geven aan de Nota gezondheidsbeleid Walcheren
2. De uitvoering van de wettelijke taken uit de Wet Publieke Gezondheid (Wpg), via de GGD Zeeland.

Maatschappelijk effect Milieu

Een gezonde, duurzame samenleving en leefomgeving en een duurzame ontwikkeling van de gemeente. Daarbij voorzien in de behoeften van de huidige generaties, zonder de mogelijkheden van toekomstige generaties te beperken om gezond en goed te kunnen leven.

Doelstellingen Milieu

1. Middelburgse Visie Milieu
 - a. De doelstellingen uit de milieuvisie 2013-2018 uitwerken in concrete activiteiten.
Hieronder vallen ook de doelstellingen van "Op weg naar een Energieneutraal Middelburg".
 - b. Nieuwe doelstellingen formuleren voor de Middelburgse Visie Milieu 2019-2025.
 - c. Deze doelstellingen meenemen bij de voorbereidingen van het uitvoeren van de Omgevingswet.
2. Verhogen van scheidingspercentage afval (streefwaarde in 2020 is 75% scheiding).



Wat hebben we bereikt?

Volksgezondheid

1. Uitvoering Nota Gezondheidsbeleid Walcheren:
 - De werkagenda loopt tot 2021. De activiteiten zijn grotendeels conform afspraak uitgevoerd.

2. Uitvoering wettelijke taken Wet Publieke Gezondheid via GGD Zeeland:
 - In 2019 is gestart met het verbeteren van de manier waarop prestaties worden vastgelegd.

Prestatie	Status
Bevorderen gezonde leefstijl	
Het percentage jongeren met overgewicht te laten dalen en het percentage volwassenen en ouderen met overgewicht niet verder te laten stijgen.	Volgens plan
Minimaal 3 scholen hebben een vignet Gezonde school aangevraagd.	Volgens plan
Alle primair onderwijs scholen bieden hun leerlingen de verslavingspreventie interventie Blijf Cool! aan	Volgens plan
Informatie over gezonde leefstijl en gezond gedrag is laagdrempelig online beschikbaar en via de gemeentelijke site te vinden	Volgens plan
Scholen en (sport)verenigingen zijn actief geïnformeerd over landelijke en lokale gezondheid bevorderende campagnes en waar mogelijk gestimuleerd om hieraan bij te dragen.	Volgens plan
Er heeft een behoefte inventarisatie plaatsgevonden bij scholen voor sport/bewegen en gezondheid.	Volgens plan
Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG) uitvoeren met de 3 speerpunten: water drinken, fruit eten en meer bewegen	Volgens plan
Vergroten weerbaarheid & Vroegsignaleren van gezondheidsrisico's	
Vergroten van de weerbaarheid en het vroegsignaleren van (gezondheids)risico's is onderdeel van de uitwerking van 'Investeren in gezinnen' en 'het ontwikkelen van wijknetwerken'. de uitwerking daarvan staat beschreven in het Programma Sociaal Domein – Preventie.	Volgens plan
Het preventieprogramma verslavingsprogramma en jeugd en alcohol is uitgevoerd(<i>draagt ook bij aan bevorderen gezonde leefstijl</i>)	Volgens plan
Het preventieprogramma collectieve preventie ggz is uitgevoerd (<i>draagt ook bij aan het bevorderen van een gezonde leefstijl</i>)	Volgens plan
Het 18 maandenhuisbezoek bij eerstgeboren kinderen in een gezin is uitgevoerd.	Volgens plan
Preventie alcohol en drugs	
Het percentage jongeren onder de 18 jaar dat alcohol drinkt terug dringen en het alcoholgebruik onder ouderen niet verder laten stijgen.	Volgens plan
Het percentage jongeren dat hard- en softdrugs gebruikt terugdringen.	Volgens plan
Het preventie en handavingsplan Alcohol en jeugd is up-to-date en hier is uitvoering aan gegeven	Volgens plan
Alcoholverstrekkers zijn actief geïnformeerd over de regelgeving rondom alcohol en jeugd	Volgens plan
Er is onderzocht of alcoholverstrekkers zich aan de regels houden	Volgens plan
Preventie depressie en eenzaamheid	
Het percentage jongeren en ouderen dat depressief is niet verder te laten stijgen.	Volgens plan
Vanuit het perspectief gezondheid er naar te streven dat eenzaamheid bij ouderen niet verder stijgt.	Volgens plan
De acute zorgketen bij reanimatie wordt versterkt	
De gemeente Middelburg is aangesloten bij STAN(voorheen Hart Veiligwonen)	Volgens plan
Minimaal 1% van de inwoners van de gemeente is aangemeld als burgerhulpverlener bij reanimatie	Volgens plan

Milieu

1. Middelburgse Visie Milieu:

- Ondanks de beperkte middelen zijn op minimaal 75% van de doelstellingen van 2013-2018 (meerdere) activiteiten uitgevoerd.

b. De ontwerp-Middelburgse Visie Milieu 2019-2025 is in 2019 opgesteld, ter inzage gelegd en verzonden aan de gemeenteraad.

c. De doelstelling van de ontwerp-milieuvisie zijn geschikt gemaakt om mee te nemen in de Omgevingsvisie.

2. Scheiden van afval:

- In 2019 zijn maatregelen en voorbereidingen getroffen voor Diftar (gedifferentieerd tarief). Alle maatregelen moeten zorgen voor minder afval en meer hergebruik.

Prestatie	Status
Duurzaamheidsbeleid "Op weg naar energieneutraal Middelburg"	
Opstellen nieuw energie- en klimaatbeleid	Volgens plan
Deelnemen aan op te stellen Regionale Energiestrategie (RES)	Volgens plan
Gemeentelijke interne milieuzorg	
Streven naar 100% duurzame inkoop en optimaliseren duurzaam inkopen stroom	Volgens plan
Uitvoering Middelburgse visie Milieu	
Toename energiebesparing Openbare verlichting (op weg naar 50% in 2030)	Volgens plan
Voorbereiden op Omgevingswet onderdeel Bodem.	Volgens plan
Start uitvoering Visie Klimaatadaptatie	Volgens plan
Start uitvoering Europees project Cool Towns	Volgens plan
Klimaatbestendig maken van het openbaar groen	Volgens plan
Uitvoeren afvalbeleidsplan (als onderdeel van doel afvalscheidingspercentage van 75% in 2020))	Volgens plan
Indien landelijke financiën beschikbaar komen uitvoeren project Schoon Walcheren 2019	Volgens plan
Geluidsaneringen uitvoeren/afroden.	Volgens plan
Milieuhandhaving	
Vergunningverlening en handhaving door Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) conform het Zeeuwse kwaliteitsniveau	Gedeeltelijk volgens plan

Wat hebben we ervoor gedaan?

Volksgezondheid

Uitvoering geven aan het gezondheidsbeleid

De werkagenda Gezondheidsbeleid 2019-2021 loopt tot en met 2021. De prestaties zijn voor 4 jaar weergegeven.

De activiteiten zijn grotendeels conform afspraak uitgevoerd of waar nodig bijgestuurd of op basis van prioriteit opgeschoven naar een later moment. Een deel van de activiteiten vindt jaarlijks plaats, waarbij elk jaar bepaald wordt of het nog nuttig en nodig is. De activiteiten JOGG lopen door in tot en met juni 2020. Het vervolg hiervan is ook afhankelijk van de keuzes die worden gemaakt op basis van de evaluatie van de Vitale Revolutie.

Bevorderen gezonde leefstijl

Het vignet 'Gezonde School' is door meerdere scholen aangevraagd. Niet alle scholen hebben in 2019 meegedaan met

de verslavingspreventie interventie "Blijf Cool". Maar de meeste scholen deden wel mee.

Preventie van alcohol en drugs

Door inzet van collectieve preventie activiteiten is gewerkt aan de bewustwording onder inwoners van de gevaren en risico's van alcohol en drugs gebruik en de weerbaarheid. Dit gebeurt onder andere door informatieavonden voor ouders op scholen en gastlessen over het thema. Daarnaast is straathoekwerk ingezet als beginnende problematiek werd gesignaleerd.

Samen met de andere 12 Zeeuwse gemeenten wordt ingezet om het alcoholgebruik onder jongeren terug te dringen met de aanpak "Laat ze niet verzuipen". In het eerste kwartaal van 2018 is vanuit deze aanpak het pilotproject "Ik ben het ZAT" gestart binnen dit project was ruimte voor 10 gezinnen in Walcheren en inmiddels nemen 8 gezinnen(4 uit Middelburg) hier aan deel.

GGD Zeeland, uitvoering van de wettelijke taken uit de WPG

De te leveren prestaties door de GGD worden vastgelegd in de programmabegroting die de GGD jaarlijks aan de gemeenten voorlegt. In 2019 is een start gemaakt met het verbeteren van de manier waarop prestaties in deze programmabegroting worden vastgelegd. Ook is een nieuwe GR vastgesteld en is er dieper ingegaan op de verschillende rollen, taken en verantwoordelijkheden van de diverse functies binnen de GGD governance structuur.

Milieu

Thema- Klimaat en Energie

In 2030 moet 49% CO₂ bespaard zijn en in 2050 95%. De gemeente moet in 2050 energieneutraal zijn.

De gemeente heeft een belangrijke rol bij het verduurzamen van de gebouwde omgeving (woningen, bedrijfsgebouwen). Ook het verduurzamen van de eigen organisatie (onder andere accommodaties, eigenwagenpark) is een grote opgave. Hierbij heeft de gemeente een voorbeeldfunctie.

- Medio 2019 is de concept-RES voor Zeeland vastgesteld. In 2020 wordt deze voorgelegd aan de gemeenteraad.
- Onder de vlag van de RES wordt regionaal de warmtetransitie voorbereid. Alles wat regionaal kan worden gedaan, valt onder

de RES. Het overige is lokaal voorbereid met als doel om in 2021 gereed te zijn. Het Europese project SHIFFT richt zich hierop.

- De duurzame warmtevoorziening in Dauwendaele met restwarmte bevindt zich nog steeds in de onderzoeksfase.
- Monumentenproject VIOLET richt op het verduurzamen van woningen en gebouwen vanwege welstand of monumentale status.
- Het Interreg 2 Zeeënproject SOLARISE stimuleert de toepassing van zonne-energie in historische en openbare gebouwen en laat ook toekomstige technologieën zien door middel van proeftuinen.
- Middelburg maakt gebruik van de SBNOM subsidie om Nul op de Meter (NoM) renovaties te versnellen en te verbeteren.

Thema - Gemeentelijke Interne Milieuzorg

Openbare Verlichting

De energiebesparingsdoelstelling 2020 van het Openbare Verlichtingbeleidsplan (met een besparing van minimaal 35% ten opzichte van 1994) is inmiddels ruim bereikt, namelijk 49%. De landelijke doelstelling is een besparing van 50% in 2030 ten opzichte van 2013. (Het is niet duidelijk of een gemeente die eerder is begonnen, gehouden is aan het jaartal 2013. Bij regulier onderhoud is het energieverbruik verder teruggebracht via investeringen die binnen levensduur zijn terug te verdienen.

In 2019 zijn de volgende projecten voorbereid en (deels) uitgevoerd:

Fietstunnel (tussen Kanaalweg en Segeerssingel), 't Zwin, Willem Teellinckstraat, Bleek/Haringplaats, kruispunt Pereboomweide-Van Cittersweg, Lammerensteeg, Willem Barentszstraat, Brigittadreef, Stadhuisstraat, Volderijlaagte, Rotonde Mortiereboulevard, Bachtesteene, Groenmarkt, Korte Burg, Balans, Stationsstraat, Willem Arondeusstraat, Hans Lipperheystraat, Isaac Beeckmanstraat, Simon van Beaumontstraat, Adriaen van de Vennestraat, Johan de Brunestraat, Adriaen Coortestraat, Arent Roggeveenpad, Dirck van Delenstraat, Phillippus Lansbergenstraat, Doeleweg, Kleverskerkseweg (deels), J.J. Smitsstraat, J. Brasserstraat, G. de Pagterstraat, C.W. Sturmstraat, A. Pouwerstraat, L.J.A. Hoogenboomstraat, Kaaienroute (Europees project Smart Space), Bluesroute/Jazzroute (Europees project Smart Space), President Rooseveltplein/P.A. Bouwensestraat/Gen. Hakewill Smithlaan (Europees project Smart Space).

Gebouwbeheer

Bij uitvoering van werkzaamheden vanuit gebouwbeheerplan zijn zoveel mogelijk energiebesparende maatregelen meegenomen. De aanbesteding van de energievoorziening voor verwarming van het stadskantoor is gestart in het eerste kwartaal van 2019. Het uitgangspunt hierbij is gasloos. De aanbesteding heeft inmiddels plaatsgevonden. Door het beperkt aantal inschrijvingen, namelijk 1, en de hoogte van de inschrijving is besloten de aanbesteding in te trekken. Verder heeft het college besloten om de huidige installatie nog 5 jaar in gebruik te houden. Hiermee wachten we op een beter 'aanbestedingsklimaat'.

Thema - Bodem

In 2019 is gestart met de voorbereidingen van een vernieuwde bodemkwaliteitskaart. Bij de geactualiseerde bodemkwaliteitskaart zal meteen de stof PFAS worden meegenomen.

Door de Vereniging van Zeeuwse gemeenten is samen met de VNG werkgroep bodem een project uitgevoerd. Hierbij zijn twee bijeenkomsten georganiseerd met deelnemers vanuit de Zeeuwse gemeenten (meerdere vakdisciplines), de provincie Zeeland en Waterschap Scheldestromen. Tijdens de tweede bijeenkomst zijn

concrete locaties als pilot genomen, namelijk uitbreidingslocatie Molenvlietsedijk in de gemeente Tholen en het Zusterplein in Middelburg (in relatie tot het Europese project Cool Towns).

Proces om goede keuze te kunnen maken (t.b.v. Omgevingsvisie)

1. Begin met een maatschappelijke opgave
2. Start op "postzegelniveau" om dingen in beeld te brengen
 - a. Toestand in kaart brengen
 - b. Wel/niet relevante aspecten benoemen
 - c. Dilemma's en afhankelijkheden in beeld brengen
3. Hoofdafwegingen maken
 - a. Werk 100% varianten uit!
(Bijvoorbeeld: 100% duurzame energie; 100% klimaatadaptieve inrichting; 100% groen; 100% bebouwing; 100% gezondheid;)
 - b. Keuze maken (accepteren, wegen)
 - c. Win/win + inspiratie en kansen

Thema - Water en Klimaatadaptatie

Het project Stedelijk Water Programma (SWP) is gestart. Dit is een samenvoeging en actualisatie van het huidige Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan en het Stedelijk Waterplan. Klimaatadaptatie krijgt hierbij meer aandacht dan voorheen. Onder andere de resultaten van het onderzoek naar locaties die gevoelig zijn voor extreme neerslag worden meegenomen. De afronding heeft een aantal maanden vertraging opgelopen en zal pas in het voorjaar van 2020 gereed komen (voorzien was eind 2019).

Projecten waar klimaatverandering en water een belangrijke rol spelen, zijn het Interreg 2 Zeeën project Water Resilient Cities (Molenwaterpark en De Overloper) en het project SCAPE in Essenveld. Beide projecten worden begin 2020 opgeleverd.

Hiernaast is er bij riool- en wegbeheer in toenemende mate aandacht voor het op een andere manier omgaan met neerslag.

De Zeeuwse overheden hebben tot en met 2019 Klimaatstresstesten uitgevoerd. Hiermee is inzicht verkregen in de effecten van overstromingen, wateroverlast, droogte en hitte. In november 2019 heeft een Zeeuwsbrede dialoog met overheden en maatschappelijke organisaties plaatsgevonden:

- Kwetsbaarheden die terugkomen in meerdere regio's
- Prioriteiten c.q. nader onderzoek van kwetsbaarheden
- Mogelijke oplossingen

De gemeente Middelburg is lid van het Kernteam Klimaatadaptatie Zeeland en heeft in 2019 actief bijgedragen aan dit proces.

Thema - Groen in de Woonomgeving

In het groenbeleidsplan 2016-2026 is het onderdeel klimaatadaptatie verwerkt. Openbaar groen draagt bij aan de volksgezondheid door het verminderen of voorkomen van hittestress. Daarnaast kan openbaar groen (extra) regenwater opvangen. Tevens maken biodiversiteit en ecologie onderdeel uit van het groenbeleidsplan.

Thema - Geluid

Voor de geluidssaneringsprojecten Walcherseweg en Langevieleweg te Middelburg is subsidie aangevraagd. Deze projecten zijn in 2018 opgestart. In 2019 is hiervoor onder andere akoestisch onderzoek uitgevoerd. In 2020 zal dit project verder lopen en eventueel de nodige saneringen uitgevoerd worden.

Voor de Statenlaan en omgeving is in 2019 subsidie aangevraagd voor de voorbereiding, begeleiding en toezicht. Deze is verleend. In 2020 zal dit project doorlopen. Het project Nieuwe Vlissingeweg zal naar verwachting in 2020 worden afgerond.

Thema - Afval

Uitvoering afvalbeleidsplan

Met het uitwerken van Diftar is begonnen. De organisatorische en administratieve organisatie van Diftar vraagt een grote omschakeling. Alle maatregelen moeten zorgen voor minder afval en meer hergebruik.

Extra aanpak zwerfafval

Onderdeel van het afvalakkoord is een extra vergoeding voor de aanpak van zwerfafval. De vergoeding is € 1,16 per inwoner. Eén

van de verplichtingen is om de beeldkwaliteit op zwerfafval te meten. In 2019 is hiermee gestart. Gebleken is dat de afgesproken beeldkwaliteit gemiddeld genomen goed wordt behaald.

De uitvoering is onder andere gericht op Natuur- en Milieueducatie van (basis)scholieren. Jaarlijks draagt de gemeente 5 0,19 per inwoner af aan Schoon Zeeland. Vanuit dit Zeeuwse initiatief wordt de educatie betaald die Natuur- en Milieueducatiecentrum Terra Maris voor de gemeente Middelburg uitvoert. Het blijkt namelijk dat er een verband is tussen gerichte educatie op school en kennis, houding en gedrag op latere leeftijd.

Er is actief gestart met de werving van ZwerfAfvallPakkers (ZAPpers). ZAPpers zijn mens die zich vrijwillig inzetten voor een schone leefomgeving onder het motto "Mooi Middelburg". Aan hen wordt een afvalprikker, een hesje en soms een ring (handihoop) beschikbaar gesteld. Naast individuele aanmeldingen zijn er ook troepgroepen gestart in de wijken Dauwendale en Griffioen.

Thema - Bedrijven Milieuhandhaving 2019

Gemeente Middelburg

In het Handhavingsuitvoeringsprogramma (HUP) heeft het college aangegeven dat er jaarlijks 120 integrale milieucontroles zullen worden uitgevoerd. Hierbij wordt onder andere toegezien op de naleving van de voorschriften voor afval, bodem, lucht, geluid en energiebesparing. De toezichthouders milieu hebben in 2019 ruimte 30 integrale controles uitgevoerd. Dat zijn er dus aanzienlijk minder dan gepland. Dit is te verklaren door:

- De voorbereiding op de nieuwe taak 'informatieplicht energiebesparing'.
- Er waren veel meer klachten. Tussen deze klachten zaten complexe dossiers die veel tijd vergden.
- Het project ondermijning Arnestein kost voor de milieuinspecteurs onevenredig veel tijd. Dit integrale handhavingsproject is gericht op bedrijven die in strijd met wet- en regelgeving handelen en/of het aanpakken van misstanden.
- Er meer hercontroles (namelijk 40) zijn uitgevoerd dan de geraamd 12 controles. Bij het HUP is uitgegaan van 60% goed naleefgedrag. Dit blijkt te positief ingeschat.
- Ziekte bij de twee milieutoezichthouders, waardoor de toezichthouders een deel (de ene 3/4 deel en de andere 1/4 deel) van het jaar geen controles op locatie hebben kunnen uitvoeren

RUD Zeeland

De Regionale UitvoeringsDienst heeft ca. 80% van de geplande milieucontroles in 2019 uitgevoerd. De RUD heeft minder milieuvergunningen en milieumeldingen behandeld, maar dit zijn vraaggerelateerde producten. De RUD heeft alle bedrijven, die volgens de EED verplicht zijn een energierapport te overleggen, gecontroleerd. In het Algemeen Bestuur van de RUD is afgesproken dat de RUD een plan van aanpak zal opstellen dat in 2020 het aantal geplande producten volgens de dienstverleningsovereenkomst zal worden geleverd.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2016	2017	2018	2019
Omvang huishoudelijk restafval (kg/inwoner)	Middelburg	242	224	218	208
	Nederland	nb	nb	nb	nbn
Hernieuwbare elektriciteit (%)	Middelburg	8	8,2	13,1	nbn
	Nederland	nb	nb	nb	nbn
Elektrische laadpunten en tankpunten biobrandstoffen/(groen)gas (aantal per 10.000 inwoners)	Middelburg	10	11	11	nbn
	Nederland	16	20	21	nbn

Wat heeft het gekost?

Volksgezondheid en milieu	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
7.01.0 Volksgezondheid	1.871	2.023	2.027	-4
7.02.0 Riolering	3.851	3.919	4.098	-179
7.03.0 Afval	4.944	5.163	5.068	96
7.04.0 Milieubeheer	1.295	1.558	2.250	-692
7.05.0 Begraafplaatsen en crematoria	1.355	1.388	1.369	19
Totale Lasten	13.316	14.052	14.812	-760
Baten				
7.01.0 Volksgezondheid	0	0	0	0
7.02.0 Riolering	-5.067	-5.137	-5.270	133
7.03.0 Afval	-6.944	-7.103	-6.948	-155
7.04.0 Milieubeheer	-470	-599	-1.482	883
7.05.0 Begraafplaatsen en crematoria	-1.883	-1.883	-1.833	-50
Totale Baten	-14.363	-14.721	-15.533	812
Totaal Volksgezondheid en milieu	-1.048	-669	-721	52

Toelichting op het financiële resultaat (+ voordeel / - nadeel)

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we alleen afwijkingen van € 25.000 of hoger

toelichten. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 25.000.

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten
7.02.0 Riolering		
Afwatering grond & groenvoorziening		
Na aanmelding van het bedrag voor overheveling bij de 2e bestuursrapportage zijn er nog uitgaven geweest. Er is een lager bedrag toegevoegd aan de reserve transitoria.	-37	0
Europees project Water Resilient Cities		
Door vertraging in de uitvoering van het project zijn de kosten die in 2018 geraamd waren deels gemaakt in 2019. Door verschuiving van de activiteiten naar 2019 is er dit jaar ook meer subsidie ontvangen.	-116	118
7.03.0 Afval		
Inzameling huishoudelijke afvalstoffen		
Er is in de begroting onvoldoende rekening gehouden met de uitbreiding van het aantal objecten door nieuwbouw en splitsing van objecten.	0	125
De afwijkingen op het product inzameling huishoudelijk afvalstoffen, hogere baten en lagere lasten, leiden tot een lagere onttrekking uit de voorziening egalisatie afvalstoffenheffing.	94	-279
7.04.0 Milieubeheer		
Europese projecten		
Het EU-project Scape heeft te maken met klimaatmaatregelen en het tegengaan van verzilting in Essenveld. Door	-771	771

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten
de juridische procedures kon het werk in dit gebied later beginnen dan was gepland. Daardoor is ook de subsidie pas in 2019 ontvangen. Het niet door subsidies gedekte deel wordt gefinancierd met een bijdrage vanuit de exploitatieopzet Esenveld.		
Het project Shift is later gestart dan was voorzien. Daardoor lopen de uitgaven achter op de raming.	58	15
De uitgaven van het project Cool Towns lopen achter op de planning. De planning is nu om de investeringen voor maatregelen tegen hittestress Stationsplein en Zusterplein in 2020 en 2021 te doen.	112	40
Bij het project Slimmer en beter naar nul op de meter zijn er minder uitgaven geweest dan was gepland. De uitgaven worden gedekt door de subsidie, die daardoor ook minder is.	260	-260
Klimaat en energiebeleid		
Na aanmelding van het bedrag voor overheveling bij de 2e bestuursrapportage zijn er nog uitgaven geweest. Er is een lager bedrag toegevoegd aan de reserve transitoria.	-30	
Energiebesparing bij monumenten		
Dit betreft subsidie vanuit de VNG. Middelburg is trekker van dit project. Er zijn meerdere deelnemers zoals de HZ, Erfgoed Zeeland, gemeenten Veere en Schouwen-Duiveland. De activiteiten die worden uitgevoerd zijn het monumentenpaspoort, cursussen, warmtefoto's van gevels en daken etc.	-123	123
Sanering verkeerslawaaï		
De woningen aan de Vlissingseweg zijn aangepast aan de wettelijke normen voor verkeerslawaaï. De kosten worden volledig gedekt door de subsidie van het bureau Verkeerslawaaï.	-186	186
7.05.0 Begraafplaatsen en crematoria		
Begraven en cremeren		
Er zijn dit jaar minder crematies geweest dan vooraf was ingeschat. Mogelijk dat het effect van het crematorium in Goes nadeliger is dan verwacht. Het aantal begrafenis is wel toegenomen.	18	-48
Overig	-39	21
Totaal	-760	812

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Inleiding

Het programma volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing richt zich op het planmatig inrichten van de leefruimte, waarbij rekening wordt gehouden met individuele en met gemeenschappelijke belangen. Ook richt het programma zich op het realiseren van een passend woningbestand, afgestemd op de vraag van de verschillende doelgroepen.

De Woonvisie geeft aan welke doelstellingen we als gemeente willen bereiken op het gebied van duurzaamheid en op de

woningmarkt, waarbij vraaggericht een programma wordt opgesteld om te voorzien in goede woningen op een goede locatie. Hieraan geven we zowel in de bestaande bouw als in de nieuwbouw vorm. Aansluitend richt het programma zich op het aanbieden van verschillende woonmilieus door stedelijke vernieuwing.

De gemeente heeft in deze taken de regiefunctie. Betrokkenheid van bewoners is wezenlijk omdat zij in de betreffende wijk of het dorp wonen en omdat zij waardevolle kennis en ervaring hebben over de behoeften ter plaatse en mogelijke veranderingen daarin. Daarnaast behartigt de HVM beleidsmatig de belangen van alle huurders in Middelburg en de Adviesraad Sociaal Domein geeft het college, gevraagd en ongevraagd, adviezen over beleidsontwikkeling betreft het wonen en de leefomgeving.



Beleidskader

Vastgestelde gemeentelijke beleidsnota's:

- Kwaliteitsatlas 2030 (herzien)
- Masterplan Mortiere 1998
- Woonvisie 2016 t/m 2020
- Nota grondbeleid 2016
- Vigerende bestemmingsplannen

Wat wilden we bereiken?

Maatschappelijk effect Ruimtelijke Ordening

Een stad met een gezond en evenwichtig woonklimaat, met passende woonruimte voor alle doelgroepen en leeftijdscategorieën.

Doelstellingen

1. Zowel kwalitatief als kwantitatief monitoren van de woningmarkt teneinde te kunnen inspelen op vraag en behoefte, resulterend in vraaggericht bouwen, ontwikkelen en onderhouden.
2. Bestemmingsplannen tijdig herzien zodat (nieuw) beleid uitgevoerd kan worden.

Maatschappelijk effect Grondexploitatie

Grondbeleid en grondexploitatie is dienstbaar aan het beleid voor wonen, werken en recreëren en is een middel om doelstellingen op deze terreinen te realiseren.

Doelstellingen

3. Het gaat om maatschappelijk gewenst ruimtegebruik, maatschappelijk rendement en de meest optimale prijs/kwaliteitsverhouding. Voor meer informatie over grondbeleid en grondexploitatie wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid in deze begroting.

Maatschappelijk effect Wonen

Beschikbaarheid van voldoende woningen en verschillende woonmilieus om de huidige en toekomstige huishoudens van Middelburg te huisvesten.

Doelstellingen

4. Middelburg biedt bijzondere en aantrekkelijke woonmilieus om bewoners van de gemeente te behouden en nieuwe inwoners aan te trekken.

5. Het behouden van gelijke kansen voor de doelgroepen in de huursector waaronder jongeren, senioren en gezinnen.
6. Voorzien in voldoende huisvesting voor (toekomstige) studenten.
7. Het verkleinen van de stap naar de koopwoningmarkt met de starterslening.
8. Middelburg wil voor jong en oud een levensloopvriendelijke gemeente zijn. We willen zorgen dat iedere bewoner van Middelburg zo lang mogelijk optimaal kan blijven functioneren in een zelfgekozen woning en woonomgeving.
9. De woningvoorraad, zowel koop als huur, krijgt hogere kwaliteit en wordt energiezuiniger.
10. Het verduurzamen van monumenten.
11. Voldoen aan de taakstelling voor het huisvesten van statushouders.

Maatschappelijk effect Woonomgeving

Het vergroten van de betrokkenheid van de bewoners bij het reilen en zeilen in de wijk/kern waarin zij wonen.

Doelstellingen

12. Betere afstemming gemeentelijke uitvoering op behoeften vanuit de wijken. Met wijkgericht werken beogen we een responsievere dienstverlening. Dit wil zeggen dat de dienstverlening van de gemeente en partners, die is gericht op de directe leefomgeving is afgestemd op de behoeften van bewoners en andere direct betrokkenen. Naast objectieve kwaliteitsnormen, speelt de subjectieve beleving van kwaliteit van bewoners een rol.
13. Bewoners meer betrekken bij hun directe leefomgeving (de buurt, straat etc.). Met wijkgericht werken beogen we meer participatie van wijkbewoners.
14. Het verbeteren van de leefbaarheid in de wijken door de aanpak van bewonersoverlast.
15. Investeren in de sociale en fysieke infrastructuur van de wijk Dauwendaele.

Wat hebben we bereikt?

Maatschappelijk effect Ruimtelijke ordening

Een stad met een gezond en evenwichtig woonklimaat, met passende woonruimte voor alle doelgroepen en leeftijdscategorieën. De woningcorporaties hebben met de verduurzaming, nieuwbouw en passend toewijzen van de woningen bijgedragen aan de realisatie van deze doelstelling.

Doelstelling 1: Zowel kwalitatief als kwantitatief monitoren van de woningmarkt teneinde te kunnen inspelen op vraag en behoefte, resulterend in vraaggericht bouwen, ontwikkelen en onderhouden.

In 2019 heeft de provincie STEC opdracht gegeven en is een woonbehoefteonderzoek verricht. Ook zijn Walchers woningmarktafspraken gemaakt waardoor de impasse rondom aantallen nieuwbouwwoningen voorbij is.

De woningmarkt in Middelburg staat behoorlijk onder druk. Woningen in alle prijssegmenten, in alle categorieën en op alle locaties worden snel verkocht. Al zijn er natuurlijk verschillen: hoe goedkoper de woningen, hoe groter de marktdruk. Ook is de markt voor grondgebonden woningen meer ontspannen dan die voor appartementen. En is de druk op de markt ten noorden van het kanaal groter dan ten zuiden ervan. De gemiddelde prijsstijging over 2019 voor Middelburg (13%) is vergelijkbaar met Goes (12%), maar lager dan Veere (18%) en hoger dan Vlissingen (7%).

In de sociale huursector is in 2019 de gemiddelde wachttijd van woningzoekenden met 16% gestegen (van 7 naar ruim 9 maanden). De reden daarvoor een lagere mutatiegraad. Ook verwacht Woongood voor de toekomst een mismatch tussen vraag en aanbod. De komende jaren zet Woongood met name in op nieuwbouw van appartementen en de verkoop van eengezinswoningen.

Doelstelling 2: Bestemmingsplannen tijdig herzien zodat (nieuw) beleid uitgevoerd kan worden.

In 2019 hebben we diverse bestemmingsplannen opgesteld die gebiedsontwikkeling en herstructurering mogelijk maken. In het oog springende projecten zijn de studentenhuisvesting aan de Kanaalweg en Veerse Poort fase V, maar ook diverse procedures voor kleinere ontwikkelingen zijn gevolgd. Het laatste bestemmingsplan dat moet worden geactualiseerd, is het bestemmingsplan Buitengebied. Hier zijn we volop mee bezig. De organisatie is met diverse werkgroepen steeds meer bezig zich klaar te maken voor de Omgevingswet.

De bestemmingsplannen zijn tijdig herzien, al leidden bezwaren soms tot vertraging.

Maatschappelijk effect Grondexploitatie

Grondbeleid en grondexploitatie is dienstbaar aan het beleid voor wonen, werken en recreëren en is een middel om doelstellingen op deze terreinen te realiseren.

Doelstelling 3: Het gaat om maatschappelijk gewenst ruimtegebruik, maatschappelijk rendement en de meest optimale prijs/kwaliteitsverhouding. Voor meer informatie over grondbeleid en grondexploitatie wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid in deze begroting.

De gronden in de eerste fase van Rittenburg zijn op één vrije kavel na verkocht. In de tweede fase is voor drie projectmatig te realiseren woningen de grond nog niet overgedragen. Voor de locatie Sprencklaan geldt dat nog één kavel geleverd moet worden. Daarmee is bouwgrond schaars geworden in Middelburg. Enkel in Mortiere is nu grond beschikbaar. Wel zijn diverse plannen in voorbereiding: met name Rittenburg fase 3, Veersepoort fase 5 en Sint Laurens. Het bestemmingsplan Essenveld is onherroepelijk, maar de uitgifte van grond wacht nog op het bouwrijp maken. Buiten Middelburg zijn er vrije kavels te koop in Arnhem en Nieuw- en Sint Joosland en daarnaast in Arnhem ook nog enkele projectmatige woningen. In 2019 hebben in het plan Hazenburg ook verkopen plaatsgevonden.

Maatschappelijk effect Wonen

Beschikbaarheid van voldoende woningen en verschillende woonmilieus om de huidige en toekomstige huishoudens van Middelburg te huisvesten.

Doelstelling 4: Middelburg biedt bijzondere en aantrekkelijke woonmilieus om bewoners van de gemeente te behouden en nieuwe inwoners aan te trekken.

De meest toepasselijke woonmilieus zijn binnenstedelijk, randstedelijk en dorps. daaraan wordt in de nieuwbouwagenda gewerkt.

Doelstelling 5: Het behouden van gelijke kansen voor de doelgroepen in de huursector waaronder jongeren, senioren en gezinnen.

In het jaarverslag van Woongood, verwacht in april 2020, staan de slaagkansen van de verschillende doelgroepen. In het vorige jaarverslag is te lezen dat de slaagkansen voor de drie doelgroepen nagenoeg gelijk zijn maar wel licht oplopen.

Doelstelling 6. Voorzien in voldoende huisvesting voor (toekomstige) studenten.

Woongood heeft voldoende aanbod van kamers en appartementen in vergelijking met de vraag van studenten van UCR en HZ University. Om aan de toekomstige vraag van studentenkamers en -appartementen te kunnen voldoen wil Woongood studentenhuisvesting aan de Kanaalweg realiseren. De planning is dat de huisvesting aan de Kanaalweg september 2020 in gebruik kan worden genomen. In het geval er procedures worden gevolgd tot aan de Raad van State wordt dat 2021. Tot die tijd moet ook in studentenhuisvesting worden voorzien. Woongood heeft het Hof van Sint Pieter beschikbaar voor studentenhuisvesting en er zijn nog wat mogelijkheden in de flexibele schil van Woongood.

Doelstelling 7: Het verkleinen van de stap naar de koopwoningmarkt met de starterslening.

Het aantal verstrekte startersleningen in 2019 bedraagt 18 en is minder dan de 25 aanvragen die we hadden voorzien. Het budget voor de verstrekking van de leningen is in februari 2019 aangevuld met € 500.000.

Doelstelling 8: Middelburg wil voor jong en oud een levensloopvriendelijke gemeente zijn. We willen zorgen dat iedere bewoner van Middelburg zo lang mogelijk optimaal kan blijven functioneren in een zelfgekozen woning en woonomgeving.

In 2019 zijn grondgebonden levensloopbestendige woningen in Rittenburg opgeleverd. De voorzieningen in de woonservicezones, bijvoorbeeld de grand cafés, zijn in 2019 gecontinueerd.

Doelstelling 9: De woningvoorraad, zowel koop- als huur, krijgt hogere kwaliteit en wordt energiezuiniger.

Bewoners die hun woning willen verbeteren en verduurzamen kunnen op de gemeentelijke Middelburg webpagina op duurzaambouwloket.nl veel specifieke informatie vinden. In 2019 is geen beroep gedaan op de Blijverslening.

Vanaf 1 januari 2015 dienen nieuwbouwwoningen aan een Energieprestatie Coëfficiënt (EPC) van 0,4 te voldoen. De EPC maakt plaats voor de wettelijke eisen Bijna Energieneutrale Gebouwen (BENG). Met ingang van 1 januari 2019 (voor overheidsgebouwen) respectievelijk 1 juli 2020 (voor overige gebouwen) moeten nieuwe woningen en utiliteitsgebouwen bijna energieneutrale gebouwen zijn.

In het Nationale Klimaatakkoord is opgenomen dat de corporaties op het gebied van duurzaamheid een aanjaagfunctie hebben. Beide corporaties maken dit met hun activiteitenplan waar door te gaan voor gemiddeld label B voor alle woningen in 2021. Beide corporaties willen de komende jaren nog extra stappen zetten door bijvoorbeeld bij renovatie van woningen indien mogelijk te werken met milieuvriendelijke en duurzame materialen, pilot te doen naar zonnepanelen op meergezinswoningen, een project NOM-renovatie te doen en mee te doen naar een onderzoek van een restwarmtenet in Middelburg. De HVM wil met Woongood en andere partijen nadenken over hoe om te gaan met woningen met een blijvend laag energielabel. De HVM wil daarnaast dat huurders de ruimte en de mogelijkheid krijgen om zelf aan de slag te gaan met energiebesparende maatregelen.

Energiebesparende maatregelen

In bestaande en nieuwbouw, in huur- en koopsector zijn energiebesparende maatregelen getroffen in samenwerking met de partners. Met de woningcorporaties zijn prestatieafspraken gemaakt over woningen die energiezuiniger worden gemaakt met als uiteindelijk resultaat voor de kernvoorraad een energielabel van B in 2020 en een energielabel A in 2025. Bij nieuwbouw zijn energieneutrale woningen het uitgangspunt. Particuliere bouwers worden gestimuleerd om energieneutrale woningen te bouwen. Bij de keuze van ontwikkelaars is het aspect duurzaamheid een belangrijke afwegingsfactor. Van de ontwikkelaar wordt verwacht dat energieneutrale woningen tegen een billijke meerprijs worden aangeboden aan de woonconsument.

Het OP Zuid project "Slimmer en beter naar nul op de meter" is op 1 juli 2019 afgelopen. Er was subsidie voor 43 woningen. Uiteindelijk zijn er 18 woningen naar nul op de meter of nul op de meter ready gerenoveerd. Het resterende bedrag is ingezet voor een vervolgsubsidieregeling voor maximaal 25 woningen. De regeling loopt van 1 juli 2019 tot 1 juli 2021.

Naast het energieloket Duurzaam Bouwloket is samen met Zeeuwse partners ingezet op de oprichting van het Platform Energiek Zeeland. Dit is een Zeeuws platform, waar met behulp van woningambassadeurs de particuliere woningeigenaar gestimuleerd wordt tot integrale verduurzaming van hun woning. In 2020 wordt gestart met enkele pilotwijken en vervolgens wordt het Zeeuws breed uitgerold.

Verder is er RRE (Regeling Energie Reductie) subsidie voor Zeeland toegekend. Het gaat om € 3,5 miljoen voor Zeeland en maximaal

€90 per woning voor onder meer Waterzijdig inregelen CV-installaties, Energiek Zeeland, Monumentenpaspoort, DuMo-coach (Duurzame Monumenten-coach), Warmtescan (individueel en wijkgericht), Energiebox, Collectief inkooptraject en Energieadvies Verenigingen van Eigenaars.

Doelstelling 10: Het verduurzamen van monumenten.

Middels het Europese subsidieproject VIOLET en de VNG Innovatieve aanpak Duurzame Monumenten is in 2019 het Duurzame Monumentenpaspoort samen met Erfgoed Zeeland (en diverse andere partners) ontwikkeld en wordt het uitgerold over heel Nederland. Daarnaast is een pilot opgestart met een Duurzame Monumenten (DuMo) Coach die eigenaren van monumenten helpt om hun pand energiezuiniger te maken. Dit doet hij door een keukentafelgesprek, tekeningen te maken, vergunning aan te vragen, offertes opvragen, opdracht formuleren en uiteindelijk kwaliteitscontrole tijdens en na de bouw. Verder is er gewerkt aan een flitsvergunning (zonder leges) voor glasisolatie voor monumenten.

Doelstelling 11: Voldoen aan de taakstelling voor het huisvesten van statushouders.

In 2019 hebben we voldaan aan onze taakstelling huisvesting statushouders en hebben het jaar met een voorstand van 15 personen afgerond.

Maatschappelijk effect Woonomgeving

Het vergroten van de betrokkenheid van de bewoners bij het reilen en zeilen in de wijk/kern waarin zij wonen.

Doelstelling 12: Betere afstemming gemeentelijke uitvoering op behoeften vanuit de wijken. Met wijkgericht werken beogen we een responsievere dienstverlening. Dit wil zeggen dat de dienstverlening van de gemeente en partners, die is gericht op de directe leefomgeving is afgestemd op de behoeften van bewoners en andere direct betrokkenen. Naast objectieve kwaliteitsnormen, speelt de subjectieve beleving van kwaliteit van bewoners een rol.

De gemeenteraad heeft ingestemd met de nota "Participeren: Doen en Leren en de "Participatiecode". Beide documenten geven praktische richtlijnen voor het verbeteren en doorontwikkeling van burger- en overheidsparticipatie. Tevens is in 2017 reeds gestart met diverse leerateliers die voortkomen uit het uitvoeringsprogramma van "Participeren Doen en Leren". Om het aantal bewonersinitiatieven een impuls te geven, heeft de

gemeenteraad structureel € 25.000 extra aan de wijken toegekend die ingezet kan worden om de leefbaarheid en de betrokkenheid te verbeteren.

Doelstelling 13: Bewoners meer betrekken bij hun directe leefomgeving (de buurt, straat etc.). Met wijkgericht werken beogen we meer participatie van wijkbewoners.

Ook in 2019 is voortdurend geïnvesteerd in de uitbreiding van contactmomenten met inwoners. De wijkmanagers zijn op allerlei momenten en meer in de wijken te vinden zodat zij weten wat er speelt. Tijdens de reguliere overleggen zoals wijkteamvergaderingen, wijktafels en minder frequent de wijkscouwen. Ook spontane ontmoetingen leiden geregeld tot mooie gesprekken en initiatieven. De wijkmanagers zijn ook actief in de wijken aanwezig bij activiteiten die georganiseerd worden met externe partijen als Welzijn Middelburg. Deze laatste is ook de trekker van de wijknetwerken, gericht op preventie en voorliggende voorzieningen in het sociaal domein. Om de samenwerking tussen partijen als politie, Woongood, Welzijn Middelburg en gemeente Middelburg te optimaliseren, heeft in 2019 de gezamenlijke training "Wijk- en Gebiedsgericht werken" plaatsgevonden. Deze training krijgt een vervolg in een grote slotbijeenkomst.

Doelstelling 14: Het verbeteren van de leefbaarheid in de wijken door de aanpak van bewonersoverlast.

Bewonersoverlast wordt integraal aangepakt door samenwerking tussen bewoners, gemeente, politie en Welzijn Middelburg (jongerenwerkers en/of Buurtbemiddeling). Waar mogelijk en of nodig, worden ook de omwonenden betrokken. Buurtbemiddeling is een onderdeel van Welzijn Middelburg en heeft in het verslag laten zien steeds meer én complexere casussen te krijgen onder andere door de extramuralisering van (psychiatrische) zorg. Ook weten steeds meer organisaties buurtbemiddeling te vinden.

Doelstelling 15: Investeren in de sociale en fysieke infrastructuur van de wijk Dauwendaele.

Er zijn verschillende varianten voor een nieuw winkelcentrum getekend en doorgerekend, zowel financieel als verkeerstechnisch. In de zomer van 2019 bleek dat het niet mogelijk was om met alle eigenaren van het winkelcentrum tot een overeenkomst te komen. Het bestuur van de VVE, de ontwikkelaar en het college hebben gezamenlijk besloten dat sloop en nieuwbouw van het winkelcentrum onhaalbaar is en herstructureringsproject is beëindigd.

De sociale structuur van Dauwendaele is verstrekt door continuering van het Pennywafelhuis, City Seeds en Repaircafe en de inzet van bewoners en het wijkteam. Daarnaast is Welzijn Middelburg door verschillende projecten en activiteiten bindend

voor verschillende doelgroepen (Jongerencentrum Second Base, outreachend jongerenwerk, buurtbemiddeling, naschoolse en vakantieactiviteiten voor kinderen en buurtgerichte activiteiten voor ouderen of bijzondere doelgroepen).

Prestatie	Status
Leefbaarometer, leefbaarheidssituatie	Volgens plan
Diverse leerateliers ontwikkeld, waaronder digitaal wijkplatform	Gedeeltelijk volgens plan
Sociale kaart per wijk opgesteld	Volgens plan
In iedere wijk of kern een wijkteam	Niet volgens plan
Participatiegraad verhoogd	Volgens plan
Minder woonoverlast ervaren	

Prestatie	Status
Omgevingsvisie en Omgevingsplan	
Verkoop bouwrijpe gronden	Gedeeltelijk volgens plan
Locaties voor de bouw van sociale huurwoningen	
25 startersleningen per jaar verstrekken	
Nieuwe Walcherse woningmarktafspraken	Volgens plan

Wat hebben we ervoor gedaan?

Aanpak bewonersoverlast

Inzet Buurtbemiddeling en inzet Welzijn Middelburg, het bouwen en uitbreiden van het OGGZ-netwerk en er is geanticipeerd op de in werking treding van de Verplichte Wet GGZ per 1 januari 2020. Met BBM en Welzijn Middelburg is gesproken over de reikwijdte van BBM en waar andere partijen, die bewoners begeleiden uit hoofde van hun beroep, zelf aan zet zijn.

Walcherse woningmarktafspraken

In 2019 heeft een zevental afspraken geleid tot een woningmarkt onderzoek door STEC, na beoordeling van drie offertes. In het

daarop volgende bestuurlijk overleg van de drie gemeenten en provincie is de conceptreactie van de provincie op de Walcherse woningmarktafspraken besproken. De provincie wilde de woningmarktafspraken vaststellen. Daarbij is verwezen naar het bevolkings- en huishoudensprognose en het in gang gezette woononderzoek, op basis waarvan de afspraken naar verwachting ook kunnen dienen als onderbouwing voor de duurzaamheidsladder. Dit is in mei 2019 vastgesteld en de gemaakte afspraken zijn ondertekend door de gemeenten. Het rapport van STEC is in november opgeleverd en wordt in 2020 vastgesteld.



Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren		2016	2017	2018	2019
Gemiddelde WOZ-waarde (in euro's)	Middelburg	173.000	176.000	182.000	190.000
	Nederland	209.000	216.000	nb	nb
Gemiddelde verkoopprijzen bestaande koopwoningen (in euro's)	Middelburg	213.342	232.814	228.579	257.953
	Nederland	243.837	263.295	287.267	307.978
Demografische druk (%)	Middelburg	59,5	78,5	79,1	79,6
	Nederland	53	69	69,6	nb
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (in euro's)	Middelburg	645	659	646	690
	Nederland	651	644	649	669
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (in euro's)	Middelburg	672	686	671	717
	Nederland	723	723	721	739
Leefbaarometer, leefbaarheidssituatie	Middelburg	Goed	nb	Goed	Goed
	Nederland	Ruim voldoende	nb	Ruim voldoende	Ruim voldoende

Wat heeft het gekost?

Volkshuisvesting, RO en sted vern	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
8.01.0 Ruimtelijke ordening	875	925	641	285
8.02.0 Grondexploit (niet-bedr.terr)	7.338	21.668	16.321	5.348
8.03.0 Wonen en bouwen	1.420	1.605	1.658	-53
Totale Lasten	9.634	24.199	18.620	5.579
Baten				
8.01.0 Ruimtelijke ordening	-6	-6	-8	2
8.02.0 Grondexploit (niet-bedr.terr)	-6.761	-16.814	-18.545	1.731
8.03.0 Wonen en bouwen	-965	-1.027	-1.153	126
Totale Baten	-7.733	-17.847	-19.706	1.858
Totaal Volkshuisvesting, RO en sted vern	1.901	6.351	-1.086	7.437

Toelichting op het financiële resultaat (+ voordeel / - nadeel)

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we alleen afwijkingen van € 25.000 of hoger

toelichten. De post "overig" gaat telkens over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 25.000.

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten
8.01.0 Ruimtelijke ordening		
Bestemmingsplanprocedures		
Er zijn minder procedures geweest. De kosten voor de procedures binnen het grondbedrijf worden daar verantwoord.	30	0
Omgevingswet		
Voor invoeringskosten Omgevingswet was € 300.000 beschikbaar. Door vertraging is in 2019 voor slechts € 50.000 aan kosten gemaakt. De invoeringskosten worden gedekt door een onttrekking aan de algemene reserve. Deze is daardoor eveneens lager. Het in 2019 niet uitgegeven bedrag blijft beschikbaar voor latere jaren.	251	0
8.02.0 Grondexploit (niet-bedr.terr)		
Grondexploitatie wonen		
Dit zijn de boekingen die binnen de grondexploitatie per complex. Dit wijkt af omdat de raming voor de gehele looptijd van het complex wordt gemaakt en niet per jaar.	17.009	-20.082
Bij de jaarafsluiting van het grondbedrijf wordt de winst- en verliesneming vastgesteld. Dit is vooraf niet in de begroting verwerkt en veroorzaakt een groot verschil. De winst- en verliesneming wordt toegelicht in de paragraaf grondbeleid.	-12.690	21.813
Het onderzoek naar explosieven in Essenveld is uitgesteld omdat er eerst andere werkzaamheden ten behoeve van het bouwrijpmaken uitgevoerd moeten worden. In 2020 gaat men hier weer mee verder.	1.022	0
8.03.0 Wonen en bouwen		
Algemene adviezen grondbank	-79	74
Na aanmelding van het bedrag voor overheveling bij de 2e bestuursrapportage zijn er nog uitgaven geweest. Er is daarom een lager bedrag toegevoegd aan de reserve transitoria.		

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Afwijking Lasten	Afwijking Baten
Europees project Solarise	50	-42
De uitgaven van het project Solarise lopen achter op de planning. Het vinden van gebouwen die geschikt zijn voor zonnepanelen neemt meer tijd in beslag dan waarmee in de planning is gerekend. Dit betekent ook dat er minder subsidie wordt ontvangen.		
Welstandscommissie	-42	0
Er zijn meer bouwaanvragen geweest, waardoor de welstandscommissie meer werk had. Er zijn meer vergoedingen uitbetaald.		
Leges bouwvergunningen	0	105
Het aantal bouwaanvragen is in 2019 hoger geweest dan waar vooraf rekening mee is gehouden.		
Overig	28	-10
Totaal	5.579	1.858

Paragrafen

Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Inleiding

De gemeente Middelburg onderkent het belang van risicomanagement. Het gaat hierbij om het beheersen van risico's die de bedrijfsvoering kunnen belemmeren. In deze paragraaf worden de risico's in relatie tot de financiële weerstand gelegd.

Deze paragraaf weerstandsvermogen is als rapportage een onderdeel van het risicomanagement-proces en geeft inzicht in

het weerstandsvermogen van de gemeente Middelburg. Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de financiële draagkracht van de gemeente indien zich onvoorziene tegenvallers voordoen.

De paragraaf verwoordt in het kort uit welke componenten het weerstandsvermogen bestaat en waar de uitgangspunten van risicomanagement zijn vastgelegd (beleid). Verder wordt inzicht gegeven in de opbouw van het risicoprofiel (de gesignaleerde risico's), de opbouw van de weerstandscapaciteit (vrije middelen op de gesignaleerde risico's in financiële zin op te kunnen vangen) en het weerstandsvermogen (koppeling van de risico's en de weerstandscapaciteit).



Beleidskader

Risicomanagementbeleid

Het beleid dat de gemeente voert ten aanzien van risicomanagement is vastgelegd in een risicomanagementbeleidsnotitie. In dit beleidsstuk is de werkwijze

vastgelegd en zijn de uitgangspunten bepaald ten aanzien van risicomanagement. Op basis van dit beleidsstuk is deze paragraaf weerstandsvermogen opgesteld.

De gemeente is verplicht zowel in de programmabegroting als in de programmarekening de risico's te vermelden die de financiële positie van de gemeente kunnen beïnvloeden.

Bij het opstellen van de programmabegroting en jaarrekening dient een zo goed mogelijk beeld van kwantificeerbare risico's aanwezig te zijn. Dat betekent evenwel niet dat in de gemeentelijke huishouding geen financiële risico's meer aanwezig zouden zijn. Net als iedere andere organisatie heeft ook de gemeente bij de uitvoering van haar taken te maken met onzekerheden die kunnen leiden tot financiële nadelen.

Wat is weerstandsvermogen?

Het weerstandsvermogen bestaat uit:

- De weerstandscapaciteit. Dit zijn de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.
- Alle risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd en die van materiële betekenis kunnen zijn.

Voorwaarden in een continu proces

Risicomanagement heeft op het niveau van de raad, het college en het ambtelijk management een structurele plek gekregen binnen de planning- en controlcyclus. Voor de raad betekent dit dat bij zowel de begroting als bij de jaarrekening gerapporteerd wordt hoe de risico's zich ontwikkelen en hoe deze zich verhouden tot de ontwikkeling van de weerstandscapaciteit.

Eén van de voorwaarden voor een adequaat risicomanagement is dat bestuurlijke doelstellingen voor programma's, strategische projecten en grondexploitaties helder zijn. Verder is het noodzakelijk dat zowel bestuur als management zich bewust zijn dat risicomanagement onderdeel is van het normaal besturen en managen van de gemeente. Dit betekent dat het inventariseren van risico's, het inschatten ervan en het treffen van maatregelen voortdurend in de praktijk wordt uitgevoerd.

Risico's

Uitkomsten inventarisatie

Het risicoprofiel is zeer divers van aard. Zowel grote als relatief kleinere risico's, risico's met interne of externe oorzaak en operationeel dan wel strategisch van aard zijn genoemd.

Om het risicoprofiel te structureren wordt gebruik gemaakt van risicocategorieën. Hierdoor kunnen risico's naar soort worden gerangschikt. Verder is inzichtelijk wat de risicoscore (kans x gevolg) is voor en na het implementeren van beheersmaatregelen. Om een risicoweging mogelijk te kunnen maken wordt elk risico gewogen op kans van voorkomen en geldelijk gevolg. Voor zowel kans als gevolg is een vijftal klassen gedefinieerd waardoor de uiteindelijke risicoscore ligt tussen de 0 (minimaal) en 25 (maximaal).

Beheersmaatregelen

Soms is het mogelijk om voor de geïdentificeerde risico's beheersmaatregelen te treffen. De getroffen maatregelen zijn bedoeld om óf de kans van een risico te verlagen óf de gevolgen te reduceren. Hierdoor neemt de risicoscore af en zal de totale impact van de risico's op de organisatie afnemen. Beheersmaatregelen zijn te onderscheiden in twee categorieën; financieringsmaatregelen en control-maatregelen. Een financieringsmaatregel is een maatregel waarbij het risico niet gereduceerd wordt, maar dat er financieel gezien dekking voorhanden is als het risico zich daadwerkelijk voordoet. Om risicomanagement effectief te laten zijn is het daarnaast wenselijk om bij het benoemen van beheersmaatregelen ook te kijken naar 'control-maatregelen'. Dit zijn maatregelen die de kans van optreden of de directe gevolgen van een risico kunnen reduceren.

De risicokaart

Om meer inzicht te krijgen in de spreiding van de risico's naar kans van optreden en gevolg, wordt gebruik gemaakt van de risicokaart, zie de figuur hieronder. De nummers in de risicokaart corresponderen met de aantallen risico's die zich in het desbetreffende vak van de risicokaart bevinden. Daarmee wordt direct inzichtelijk hoe de risico's zijn verdeeld over het groene, oranje en rode gebied.

Risicomatrix

Geld	Netto				
$x > €1.000.000$	1		2	2	
$€500.000 < x < €1.000.000$	1	1			
$€200.000 < x < €500.000$	1	3	1		1
$€50.000 < x < €200.000$	1	3			2
$x < €50.000$			3		
Geen geldgevolgen	7	1	6		
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

Tabel: Risicokaart gemeente Middelburg na beheersmaatregelen

Een risicoscore in het groene gebied, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Risico's die in het oranje gebied zitten vragen om aandacht. Ze vormen individueel nog geen reëel gevaar voor de continuïteit van de organisatie, maar naarmate de tijd vordert, kan het risico wel een bedreiging gaan vormen. Voor deze risico's wordt het dan ook aangeraden niet lang te wachten met het uitvoeren van benoemde beheersmaatregelen.

In de risicokaart wordt duidelijk dat er zich relatief veel risico's in de groene en oranje zone bevinden, onder/midden in de risicokaart. Bij beheersing van deze risico's die veel voorkomen kan op de korte termijn kostenreductie gerealiseerd worden en op de langere termijn serieuze bedreigingen ten aanzien van de continuïteit van de bedrijfsvoering worden voorkomen.

Een risico dat zich bevindt tegen of in het rode gebied, vereist directe aandacht om te voorkomen dat de continuïteit van de organisatie wordt bedreigd. De gemeente Middelburg kent een aantal van deze risico's. Dit zijn ook de risico's die een zware weging hebben binnen de top 10 van de gesignaleerde risico's

binnen onze gemeente, gelet op financiële impact op de organisatie.

Weerstandscapaciteit

Op basis van het geconsolideerde risicoprofiel van de gemeente Middelburg kan worden bepaald hoeveel geld benodigd is om alle risico's te kunnen financieren. De benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend op basis van een risicosimulatie (Monte Carlo methode). Uitgangspunt hierbij is een statistische benadering die er van uit gaat dat nooit alle risico's zich én tegelijk, én in hun maximale omvang voordoen. Door deze benadering kan op een verantwoorde manier minder vermogen aan worden gehouden.

In totaal zijn er voor de gemeente 36 risico's geïdentificeerd en gekwantificeerd. Het onderdeel "wijzigingen in risicoprofiel" verderop in deze paragraaf, bevat een toelichting op de mutaties die binnen het risicoprofiel hebben plaatsgevonden.

Rekening houdend met de inschatting van kans op voorkomen en verwacht geldelijk gevolg, kan op basis van de Monte Carlo techniek bepaald worden dat in 90% van de simulaties het totale risicobedrag niet boven de € 22,6 mln uitstijgt.

Risico top 10

In de hiernavolgende tabel wordt de top 10 risico's van de gemeente Middelburg gerangschikt naar financiële impact weergegeven. Het percentage geeft in grote lijnen de weging van het betreffende risico aan ten opzichte van het totaal aan risico's. Hieruit is af te leiden dat de top 10 risico's een weging heeft van ruim 90% in het totaal van de gedefinieerde risico's.

Belangrijkste risico's	Invloed (%)
Het Actieplan Sociaal Domein wordt vertraagd of slechts gedeeltelijk uitgevoerd waardoor de geformuleerde taakstelling (gefaseerd oplopend naar structureel € 6,25 mln in 2023) niet of niet volledig kan worden ingevuld, hetgeen leidt tot (incidentele/structurele) tekorten ten aanzien van de lopende begroting en het meerjarig financieel perspectief.	26%
Als gevolg van de Coronacrisis wordt de gemeente geconfronteerd met tegenvallende inkomsten en hogere uitgaven, hetgeen leidt tot (incidentele/structurele) tekorten ten aanzien van de lopende begroting en het meerjarig financieel perspectief.	20%
Vertraging en lagere opbrengstontwikkeling van lopende en geplande grondexploitatie (woningen en bedrijventerrein) ten opzichte van de prognoses in het basisscenario Grondbedrijf waardoor het saldo van de reserve grondbedrijf nadelig beïnvloed wordt (scenario: Grondbedrijf risicoscenario).	19%
Herverdeling van het gemeentefonds klassiek en Sociaal Domein per 1/1 2022 leidt tot lagere algemene uitkering	15%
Het deels of in zijn geheel niet tot ontwikkeling brengen van reeds aangekochte gronden (als gevolg van onvoldoende draagvlak, politieke keuzes, duurzaamheidsladder) leidt tot een lager ontwikkelpotentieel binnen het Grondbedrijf waardoor enerzijds verliezen ontstaan doordat complexen (deels) afgewaardeerd moeten worden en anderzijds de rente over deze complexen niet meer aan het grondbedrijf mag worden toegerekend (scenario: Grondbedrijf specifieke risico's).	13%
Het afsluiten van noodzakelijke overbruggingsovereenkomsten (duur 1,5 jaar) als gevolg van het faillissement van vervoerder TCR, leidt tot stijging van de vervoerkosten.	1%
Een gedeelte van de personeelskosten (inclusief overhead) wordt gedekt door investeringsprojecten waardoor bij afname van het aantal projecten de dekking van deze kosten wegvalt en tot extra lasten in de reguliere exploitatie zal leiden.	1%
Invoering van de Omgevingswet noopt tot aanschaf software om digitale aanvragen per 1/1 2021 te kunnen faciliteren.	1%
De instandhoudingsbijdrage aan Intervence zal ook de komende jaren nog aan de orde zijn waarbij getracht wordt deze op te vangen binnen de beschikbare budgetten voor Jeugd	1%
De "open-einde" regeling bij Gemeenschappelijke Regelingen kan leiden tot onverwachte tegenvallers bij de deelnemende gemeenten	1%

Wijzigingen in risicoprofiel ten opzichte van risicoprofiel Begroting 2020;

De omvang van het risicoprofiel is ten opzichte van de vorige rapportage (Begroting 2020) met € 7.5 mln toegenomen tot € 22.6 mln. Deze forse stijging wordt nagenoeg volledig veroorzaakt door enerzijds de opname van een nieuw risico met betrekking tot de financiële impact als gevolg van de coronacrisis en anderzijds een aangepaste kwantificering van het risico in verband met de effecten als gevolg van de herverdeling van het gemeentefonds die per 1 januari 2022 ingevoerd wordt.

De uiteindelijke financiële impact van de coronacrisis voor de gemeente Middelburg is afhankelijk van veel factoren. Dit zal zeer afhankelijk van de duur en impact van de crisis op de reguliere gemeentelijke inkomsten en uitgaven, de omvang van het te verlenen pakket aan (steun)maatregelen en de bijdrage die hiervoor vanuit het Rijk beschikbaar wordt gesteld. Omdat een financiële duiding van dit risico op dit moment niet te geven is, is het risico ongeveer gelijk gesteld aan de weging van de risico's binnen het WMO/Jeugdbudget en de risico's binnen het Grondbedrijf. Het coronarisico krijgt hiermee direct een plaats in onze top 3 van het risicoprofiel. In de komende maanden zal dit risico steeds verder geconcretiseerd kunnen worden waardoor wij

ten tijde van het opstellen van de begroting 2021 beter in staat zullen zijn dit risico te kwantificeren.

Een andere factor die leidt tot de stijging van het risicoprofiel is de zwaardere weging van het risico aangaande de herverdelingseffecten van het gemeentefonds (zowel klassiek-deel als Sociaal Domein). In de voorliggende periode heeft onderzoek plaatsgevonden naar de herverdeling van het gemeentefond per 1 januari 2021. In het eerste kwartaal 2020 zijn de eerste onderzoeksresultaten gepresenteerd. Voor gemeenten met 20.000 - 50.000 inwoners komt het herverdeeleffect nadelig uit (€ 53 euro per inwoner). Voor de gemeente Middelburg zou dit een korting betekenen van rond € 2,5 mln structureel. Vanwege de grote verschuivingen wordt nader onderzoek gedaan. De verwachting is dat het herverdeeleffect uiteindelijk lager zal uitpakken maar voorzichtigheidshalve wordt rekening gehouden dat 50 tot 75% van het nu becijferde nadeel uiteindelijk wordt doorgevoerd. Omdat aanvullend onderzoek noodzakelijk is, is de invoeringsdatum met een jaar opgeschoven naar 1 januari 2022.

Weerstandscapaciteit

Om de risico's te kunnen opvangen is het van belang dat de gemeente over een buffer beschikt die hiervoor voldoende is, de zogenaamde weerstandscapaciteit.

Onbenutte belastingcapaciteit

Hieronder wordt verstaan de mogelijkheid die de gemeente heeft om de belastingen te verhogen. Bij tarieven waar kostendekking een rol speelt is van onbenutte belastingcapaciteit sprake voor zover nog geen volledige kostendekking wordt gerealiseerd. Aan de hoogte van de overige tarieven is theoretisch geen bovengrens gesteld; de gemeente kan deze echter niet tot in het oneindige verhogen.

Onvoorziene uitgaven

Voor onvoorziene uitgaven is in de begroting jaarlijks een bedrag van € 200.000 voor handen. Dit bedrag is afgestemd met de provincie en akkoord bevonden.

Vrij besteedbare reserves

Als vrij besteedbare reserves beschouwen wij de algemene reserves en de bestemmingsreserves waarvoor nog geen verplichtingen zijn aangegaan.

Stille reserves

Van stille reserves is sprake wanneer de marktwaarde van bepaalde activa hoger is dan de op de balans opgenomen

boekwaarde. De aanwezigheid van dergelijke stille reserves is een onvermijdelijk gevolg van het voorschrift dat de boekwaarde van de activa gebaseerd moet zijn op de historische kostprijs.

Een stille reserve kan tot de weerstandscapaciteit worden gerekend indien:

- het desbetreffende actief vrij verhandelbaar is;
- de opbrengst bij verkoop uitgaat boven het bedrag dat nodig is om wegvallende inkomsten op te vangen.

De gemeentelijke aandelen in PZEM en de B.N.G., gewaardeerd tegen de nominale waarde, kunnen niet tot de weerstandscapaciteit gerekend worden zolang zij niet vrij verhandelbaar zijn. Wanneer dit wel het geval zal zijn, zal de eventuele opbrengst ter versteviging van de weerstandscapaciteit kunnen worden ingezet.

De gemeente beschikt over een aantal panden waarvan de verwachte verkoopwaarde hoger is dan de huidige boekwaarde. Aangezien de meeste van deze panden door de gemeente verhuurd worden of in gebruik gegeven zijn, nemen wij voorzichtigheidshalve deze stille reserves niet mee in de berekening van de weerstandscapaciteit.

De beschikbare weerstandscapaciteit is als volgt bepaald:

Weerstandscapaciteit (x1000 €) per 1 januari	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Reserve Grondbedrijf (op basis van Basisscenario Grondbedrijf feb. 2020)	8.555	7.398	8.406	9.935	12.226	15.394
Reserve Strategische Projecten	60	0	0	0	0	0
Algemene Reserve	17.340	13.653	9.723	9.525	9.197	8.917
Reserve Rente Financiering Strategische Projecten	750	750	750	750	750	750
Onvoorzien	202	202	202	202	202	202
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit per 1 januari	26.907	22.003	19.081	20.412	22.375	25.263

Wijzigingen in weerstandscapaciteit t.o.v. projectie weerstandscapaciteit Begroting 2020;

In het overzicht hierboven wordt de meest recente prognose afgegeven voor wat betreft de ontwikkeling van de weerstandscapaciteit. Deze prognose ligt per 1 januari 2024 met € 25.3 mln ongeveer € 2.8 mln lager dan de prognoses ten tijde van het opstellen van de begroting 2020 (€ 28.1 mln).

De daling van de weerstandscapaciteit wordt veroorzaakt door een € 2.0 mln lagere stand van de reserve Grondbedrijf (doorrekening Grondbedrijf februari 2020) en een € 0.8 lagere stand van de algemene reserve als gevolg van de verwerking van het nadelig rekeningresultaat in de jaarrekening 2019.

Weerstandsvermogen

In het voorgaande is zowel de benodigde als de beschikbare weerstandscapaciteit bepaald. In deze paragraaf kan een relatie worden gelegd tussen deze twee componenten om het weerstandsvermogen van de gemeente Middelburg te bepalen en daarover een oordeel te vellen.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare

weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

Voor Middelburg betekent dit voor 2020, gebaseerd op de gemiddelde weerstandscapaciteit in 2020, een ratio van 0,91 (€ 20,5 mln weerstandscapaciteit / € 22,6 mln risicoprofiel).

Indien de huidige omvang van het risicoprofiel afgezet wordt tegen de gemiddelde weerstandscapaciteit in de komende jaren zien we dat de ratio zich als volgt ontwikkelt:

Weerstandratio	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Gemiddelde weerstandscapaciteit	24.455	20.542	19.747	21.394	23.819	26.760
Risicoomvang per maart 2020	22.600	22.600	22.600	22.600	22.600	22.600
Weerstandratio	1,08	0,91	0,87	0,95	1,05	1,18

Beoordeling weerstandsvermogen

Gegeven de ratio van 0,91 per 2020 betekent dit voor Middelburg dat het weerstandsvermogen als “matig” wordt gekwalificeerd. Echter, om een goed beeld te verkrijgen van de financiële weerbaarheid van de organisatie is het van belang om juist de ontwikkeling van de ratio op de middellange termijn te bekijken. Op basis van de huidige aannames ten aanzien van het risicoprofiel en weerstandscapaciteit zien we de weerstandratio in periode 2019 - 2024 geleidelijk stijgen tot 1,18; een ratio wat de kwalificatie “voldoende” heeft. Dit betekent dat, zoals het er nu naar uitziet, voldoende reserves (weerstandscapaciteit) beschikbaar zijn om de te verwachten financiële tegenvallers (risico's) op te kunnen vangen.

Gelet op de huidige economische ontwikkelingen en hiermee gepaard gaande onzekerheden zal de ontwikkeling van het weerstandsvermogen nadrukkelijk gevolgd moeten blijven worden. De ontwikkelingen binnen het Sociaal Domein en het

Grondbedrijf en daarnaast de onzekerheden ten aanzien van de coronacrisis zijn cruciale factoren die de ontwikkeling van het weerstandsvermogen sterk kunnen beïnvloeden.

In eerste instantie dient het beheersen van de huidige risico's alle aandacht te krijgen en zal met het aangaan van nieuwe (risicovolle) projecten en activiteiten zeer terughoudend moeten worden omgegaan.

Financiële kengetallen

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeente (BBV) stelt een vijftal kengetallen verplicht. Doel hiervan is dat de gemeenteraad gemakkelijker inzicht krijgt in de financiële positie van hun gemeente. In de regeling van de minister is expliciet opgenomen de wijze waarop de kengetallen moeten worden berekend. Onderstaand de berekende kengetallen voor de gemeente Middelburg en een toelichting per kengetal.

Kengetallen:	Rekening2018	Begroting 2019	Rekening2019
netto schuldquote	114%	132%	101%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	108%	126%	95%
solvabiliteitsrisico	17%	11%	16%
structurele exploitatieruimte	0%	0%	-2%
grondexploitatie	32%	49%	38%
belastingcapaciteit	92%	98%	99%

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. De netto schuldquote neemt af met 13%, van 114% in 2018 naar 101% in 2019. De netto schuld is afgenomen met € 8,4 mln, met name door ontvangsten bij verkopen van de gronden en panden.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in inclusief als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Dit noemen we de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, op voorwaarde dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen (zie artikel 36 lid b en c BBV).

De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen in 2019 is gedaald met 13% ten opzichte van 2018. Deze daling is gelijk aan de netto schuldquote.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio is in 2019 bedraagt 17%.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, door de structurele baten en structurele lasten te vergelijken met de totale baten. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid. Door de tekorten in het Sociaal Domein is dit kengetal -3% op de totale baten van € 180 mln, betekent dit € 5,4 mln.

Grondexploitatie

Het kengetal geeft weer hoe de waarde van de grondexploitatie zich verhoudt tot de totale baten. Door het in exploitatie nemen van onder andere het complex Cleene Hooge, Sint Laurens Zuid

en Oost is dit kengetal gestegen van 32% in 2018 naar 38% in 2019.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Voor de jaarrekening 2019 komt het kengetal voor de belastingcapaciteit uit op 99%. De belastingcapaciteit ligt onder het landelijk gemiddelde.

Lokale heffingen

Inleiding

Algemeen

De lokale lasten zijn een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente, betaald door burgers en bedrijven. Deze inkomsten worden verkregen op grond van publiekrechtelijke regels.

De lokale lasten kunnen worden onderverdeeld in heffingen waarvan de hoogte van de tarieven gekoppeld is aan de kosten, zoals de rioolheffing en de afvalstoffenheffing en heffingen waar dit niet het geval is, zoals de onroerendezaakbelastingen en toeristenbelasting.



Beleidskader

Het college heeft de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- De totale gemeentelijke lasten voor burger en bedrijfsleven worden trendmatig verhoogd en daarnaast wordt er stapsgewijs verhoogd naar het Zeeuwse gemiddelde.
- Indien er sprake is van meer dan trendmatige verhoging van lokale lasten, dan dient deze vergezeld te gaan van een heldere, acceptabele en verdedigbare verantwoording.

Overzicht belastingen en heffingen

Tarieven 2019

Het beleidsuitgangspunt bij alle heffingen is de jaarlijkse verhoging met de inflatiecorrectie en een stapsgewijze verhoging naar het Zeeuwse gemiddelde (op basis van 2010).

Voor 2019 betekent dit dat alle heffingen trendmatig zijn verhoogd (1,2%). Alleen bij de rioolheffing (1% extra verhoging), de OZB (aangepast aan de nieuwe WOZ waarden en 10% extra verhoging) en de toeristenbelasting (€ 50.000,- extra opbrengst) worden

de tarieven anders berekend. In onderstaand overzicht zijn niet meegenomen de marktgelden en de scheepvaartrechten.



Overzicht belastingen en heffingen

(bedragen × € 1.000)	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Lokale lasten				
OZB	-10.673	-10.776	-10.895	119
Rioolheffingen	-5.007	-5.077	-5.105	28
Reinigingsheffingen	-6.052	-6.247	-6.369	122
Hondenbelasting	-225	-225	-228	4
Overige heffingen				
Precariobelasting	-1.165	-1.165	-1.410	244
Naheffing parkeerbelasting	-512	-537	-500	-37
Forensenbelasting	-90	-105	-166	61
Reclamebelasting	-158	-158	-144	-14
Toeristenbelasting	-632	-750	-941	191
Totaal lokale heffing	-24.514	-25.039	-25.757	718

Algemeen

In het resultaat per heffing zijn de verminderingen reeds verwerkt en indien van toepassing.

Reinigingsheffingen

De reinigingsheffingen bestaan uit de afvalstoffenheffing en het reinigingsrecht.

De afvalstoffenheffing levert in 2019 € 100.000,- meer op dan geraamd. Dit wordt veroorzaakt doordat in de begroting onvoldoende rekening is gehouden met de mutatiebijhouding (nieuwbouw/splitsing) en de leegstand te hoog is ingeschat.

Over de oude jaren wordt nog een overschot van € 20.000,- gemeld.

Het reinigingsrecht laat een tekort zien van € 7.500,-. Dit is het gevolg van een trend van de afgelopen jaren. Een afname van het aantal bedrijven die gebruik maken van deze dienst.

Over de oude jaren wordt nog een overschot van € 1.700,- gemeld.

Rioolheffingen

De rioolheffingen bestaan uit eigendom en gebruiksheffingen voor zowel woningen als niet-woningen.

De rioolheffing 2019 heeft een overschot ten opzichte van de raming van € 30.000,-. Dit wordt veroorzaakt doordat in de begroting onvoldoende rekening is gehouden met de mutatiebijhouding (nieuwbouw/splitsing) en de leegstand te hoog is ingeschat.

Daarnaast laat de Rioolheffing voorgaande jaren nog een positief resultaat van € 6.300,- zien.

Onroerende-zaakbelastingen

De opbrengst van de OZB 2019 is € 119.000,- hoger dan geraamd. De te lage inschatting van de WOZ waarden van de nieuwbouw/verbouw is de oorzaak van dit overschot.

Toeristenbelasting

De methodiek van de toeristenbelasting is dat er gedurende het seizoen een voorlopige aanslag wordt opgelegd die ± 80% van het werkelijke aanslagbedrag betreft. Definitieve aanslag wordt eind maart van het daarop volgende jaar opgelegd.

In de huidige cijfers is de voorlopige aanslag verwerkt en is een inschatting gemaakt van de definitieve aanslag. Het resultaat over

2019 inclusief de nog op te leggen definitieve aanslag wordt ingeschat op ± € 257.000,-.

De toeristenbelasting 2019 is € 177.000,- hoger dan geraamd. Dit wordt veroorzaakt door de toename van het aantal overnachtingen als gevolg van een goed seizoen.

Over de oude jaren wordt nog een overschot gemeld van € 14.000,-.

Parkeerbelasting

De opbrengst van de naheffingen parkeerbelastingen is lager dan de raming (€ 74.000,-). Op basis van 2018 is de raming parkeerbelastingen 2019 met € 25.000 verhoogd. Nu blijkt dat 2018 een prima jaar is geweest en dat 2019 hier duidelijk op achter blijft.

Over de oude jaren wordt nog een voordeel van € 38.000,- gemeld.

Precariobelasting

De opbrengst van de precariobelasting 2019 levert een voordeel op € 235.000,-.

Over de oude jaren wordt een tekort gemeld van € 3.500,-

Het verschil wordt veroorzaakt door de opbrengst precariobelasting die wordt verantwoord bij de afdeling Vergunningverlening en Handhaving.

Reclamebelasting

De opbrengst van de reclamebelasting levert een tekort op van € 13.000,- ten opzichte van de raming. Het tekort op de raming is een tendens van de afgelopen jaren. Dit wordt veroorzaakt door een afnemend aantal reclame objecten door leegstand.

Lokale lastendruk

In onderstaande tabel wordt een overzicht getoond van de lokale lastendruk van een meerpersoonshuishouden in de Zeeuwse gemeenten.

Gemeenten	OZB	AFV	RIO	TOTAAL
Veere	€ 276	€ 232	€ 160	€ 668
Goes	€ 311	€ 216	€ 170	€ 697
Middelburg	€ 238	€ 284	€ 196	€ 718
Noord Beveland	€ 252	€ 269	€ 203	€ 724
Terneuzen	€ 264	€ 311	€ 159	€ 734
Borsele	€ 268	€ 321	€ 148	€ 737
Sluis	€ 228	€ 265	€ 258	€ 751
Kapelle	€ 261	€ 257	€ 261	€ 779
Reimerswaal	€ 212	€ 349	€ 244	€ 805
Tholen	€ 230	€ 262	€ 316	€ 808
Hulst	€ 229	€ 304	€ 308	€ 841
Vlissingen	€ 251	€ 312	€ 312	€ 875
Schouwen/Duiveland	€ 344	€ 294	€ 242	€ 880

Het bedrag van de onroerende-zaakbelasting is gebaseerd op de door de Waarderingskamer aangegeven gemiddelde WOZ waarde van een woning per gemeente

Middelburg heeft voor een meerpersoonshuishouden na de gemeenten Veere en Goes in 2019 de laagste gemeentelijke lasten.

Kengetallen

Vaststelling gemeentelijke belastingcapaciteit in %: Belastingcapaciteit (E/F) x 100%	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
A. OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	204	228	238
B. Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	191	196	196
C. Afvalstoffenheffing voor een gezin	270	284	284
D. Eventuele heffingskorting voor een gezin	0	0	0
E. Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	665	708	718
F. Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in het voorafgaande begrotingsjaar	721	721	726
belastingcapaciteit	92%	98%	99%

In bovenstaand overzicht worden de kengetallen voor de woonlasten van een gezin getoond. De woonlasten voor 2019 zijn iets hoger dan de begroting. De lasten voor de onroerendezaakbelasting zijn gestegen tov 2018 omdat de gemiddelde WOZ waarde van een woning is gestegen.

De benutte belastingcapaciteit is hiermee gestegen van 92% naar 99%.

Kwijtscheldingsbeleid

Gemeenten kunnen met inachtneming van de Invorderingswet 1990 kwijtschelding verlenen voor gemeentelijke heffingen, waarbij zij zelf kunnen beslissen voor welke heffingen kwijtschelding mogelijk is.

Kwijtschelding wordt de volgende heffingen verleend:

Bedragen x € 1.000	Begroting 2019	Begroting inclusief wijzigingen	verleend 2019	verleend oude jaren	Verschil
Afvalstoffenheffing	399	399	379	-65	85
Rioolheffingen uitsluitend voor gebruikersheffing	77	77	79	-6	4
TOTAAL	476	476	458	-71	89

Aanvullend zijn de volgende voorwaarden vastgesteld:

- Alle natuurlijke personen komen in aanmerking voor kwijtschelding.
- Kleine ondernemers komen in aanmerking voor hun privé belastingen.
- de normbedragen voor kwijtschelding worden gesteld op 100%.

Sabewa Zeeland voert voor ons de toetsing van kwijtscheldingverzoeken uit. Sinds 2010 wordt deelgenomen aan de automatische beoordeling van een deel van de kwijtscheldingsaanvragen. Dit gebeurt bij de Stichting Inlichtingenbureau, opgericht door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Kwijtscheldingen 2019

Sabewa Zeeland heeft de verzoeken om kwijtschelding tijdig afgehandeld. Over 2019 zijn nog een beperkt aantal beroepschriften in behandeling.

Geautomatiseerde kwijtscheldingen

In 2019 is voor de afvalstoffenheffing in 908 gevallen geautomatiseerde kwijtschelding verleend.

Voor de rioolheffing ligt dit aantal op 909.

Handmatig beoordeelde verzoeken om kwijtschelding

Daarnaast zijn door Sabewa Zeeland handmatig de kwijtscheldingsverzoeken beoordeeld die niet in aanmerking kwamen voor de geautomatiseerde afhandeling omdat er extra informatie moest worden verzameld.

Voor de afvalstoffenheffing waren dit 768 verzoeken en voor de rioolheffing betrof dit 757 verzoeken.

Kostenonderbouwing tarieven

Vanaf de begroting 2017 moet in de paragraaf lokale heffingen een overzicht van baten en lasten worden opgenomen voor de heffingen waarbij sprake is van het verhalen van kosten. Bij de hierna opgesomde heffingen is hiervan sprake. Bij deze heffingen is het toegestaan om maximaal 100% van de kosten te dekken. Dit is in de gemeente Middelburg uitgangspunt. In de onderstaande gegevens worden de totale gerealiseerde kosten en baten in 2019 met elkaar vergeleken en wordt het kostendeckingspercentage genoemd. Alle onderstaande heffingen voldoen aan het criterium, maximaal 100% dekking met uitzondering van de scheepvaartrechten en de marktgelden.

Reinigingsrechten

Omschrijving	Begroting 2019 incl wzg afvalstoffenbelasting	Werkelijk 2019
Kosten taakveld 7.3 Afval	5.116.782	4.947.004
Kosten taakveld 2.1 Verkeer en Wegen	251.988	262.799
Kosten taakveld 6.1 Inkomensregeling	399.173	313.741
Opbrengsten Taakveld 7.3 afval	-630.984	-560.021
Ontrekking voorziening afvalstoffenheffing		
Taakveld 7.3 afval	-259.307	-17.432
Netto kosten taakveld	4.877.652	4.946.090
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	434.119	475.909
BTW	840.685	814.325
Totale kosten	6.152.456	6.236.325
Opbrengsten heffingen	6.152.442	6.236.325
Kostendeckendheid	100%	100%

Rioolheffing

Omschrijving (bedragen × € 1.000)	Begroting 2019	Werkelijk 2019
Kosten taakveld 7.1 Riool	3.753.446	3.828.779
Kosten taakveld 2.1 Verkeer en Wegen	258.904	278.567
Kosten taakveld 6.1 Inkomensregeling	76.840	73.172
Opbrengsten Taakveld 7.1 Riool		-16.238
Netto kosten taakveld	4.089.190	4.164.280
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	305.326	262.748
BTW	633.144	677.821
Totale kosten	5.027.660	5.104.849
Opbrengsten heffingen	5.027.660	5.104.849
Kostendeckendheid	100%	100%

Marktgelden

Omschrijving	Begroting 2019	Werkelijk 2019
Kosten taakveld	56.147	55.401
Opbrengsten Taakveld		0
Netto kosten taakveld	56.147	55.401
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	13.125	12.671
Totale kosten	69.272	68.072
Opbrengsten heffingen	66.871	68.881
Kostendeckendheid	97%	101%

Begrafnisrechten

Omschrijving	Begroting 2019	Werkelijk 2019
Kosten taakveld 7.5 begraven en crematoria	571.467	563.187
Opbrengsten Taakveld	0	0
Netto kosten taakveld	571.467	563.187
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	126.547	121.397
Totale kosten	698.014	684.585
Opbrengsten heffingen	650.828	777.476
Kostendeckendheid	93%	114%

Scheepvaartrechten

Omschrijving	Begroting 2019	Werkelijk 2019
Kosten taakveld 2.04.0 Econ havens en waterwegen	111.698	112.116
Opbrengsten Taakveld		0
Netto kosten taakveld	111.698	112.116
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	3.013	2.732
Totale kosten	114.711	114.849
Opbrengsten heffingen	79.996	107.473
Kostendekkendheid	70%	94%

Leges Titel I, II en III

Totale kosten € 1.918.546

Totale baten € 1.737.086

Kostendekking 91%

Omdat de leges over tal van producten wordt geheven en hierboven het gemiddelde kostendekkingspercentage (91%) is aangegeven wordt in onderstaande tabel de kostendekking per hoofdstuk in de legesverordening aangegeven.

In de onderstaande tabel wordt het kostendekkingspercentage per titel weergegeven en vervolgens per hoofdstuk.

Per hoofdstuk wordt duidelijk dat bij een aantal producten de baten beduidend hoger zijn dan de kosten. Door kruissubsidiering toe te passen op de verschillende hoofdstukken per titel is er sprake van volledige kostendekking bij Titel 2. Voor Titel 1 geldt een kostendekking van 79%. Voor Titel 3 geldt een kostendekking van 5%.

(zie hiervoor onderstaande tabel).

Hoofdstuk	Totale kosten	Opbrengsten	Percentage
Totaal	1.918.546	1.737.086	91%
Titel I Algemene Diensteverlening	919.695	730.773	79%
Hoofdstuk 1 Burgerlijke stand	80.198	57.138	71%
Hoofdstuk 2 Reisdocumenten	269.722	234.408	87%
Naturalisaties (extra ingevoegd onderdeel)	107.485	57.208	53%
Hoofdstuk 3 Rijbewijzen	195.108	229.788	118%
Hoofdstuk 4 Verstrekkingen uit de basisregistratie personen	12.793	14.868	116%
Hoofdstuk 5 Verstrekkingen uit het Kiezersregister	0	0	-
Hoofdstuk 6 Verstrekkingen op grond van Wet bescherming persoonsgegevens	0	0	-
Hoofdstuk 7 Overige publiekszaken	52.194	34.692	66%
Hoofdstuk 8 Vastgoedinformatie	3.957	0	0%
Hoofdstuk 9 Archief standskantoor	0	0	-
Hoofdstuk 10 Huisvestingswet (is verplaatst naar titel 3)	21.427	343	2%
Hoofdstuk 11 Leegstandwet	0	0	-
Hoofdstuk 12 Gemeentegarantie	0	0	-
Hoofdstuk 13 Retributies	858	0	0%
Hoofdstuk 14 Winkeltijdenwet	10.713	172	2%
Hoofdstuk 15 Kansspelen	1.091	4.644	426%
Hoofdstuk 16 Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuren - AVOI	117.816	96.996	82%
Hoofdstuk 17 Verkeer en Vervoer	14.192	0	0%
Hoofdstuk 18 Diversen	32.140	515	2%
Titel 2 Dienstverlening inzake omgevingsvergunning	769.658	995.431	129%
Hoofdstuk 1 Begripsomschrijvingen			
Hoofdstuk 2 Vooroverleg/beoordeling conceptaanvraag	0	0	-

Hoofdstuk		Totale kosten	Opbrengsten	Percentage
Hoofdstuk 3	Omgevingsvergunning	769.658	995.431	129%
Hoofdstuk 4	Vermindering			
Hoofdstuk 5	Gedeeltelijke legesbetaling en teruggaaf			
Hoofdstuk 6	Wijziging omgevingsvergunning als gevolg van wijziging project	0	0	-
Hoofdstuk 7	Wet Geluidhinder	0	0	-
Hoofdstuk 8	Wettelijk vereiste publicaties	0	0	-
Hoofdstuk 9	In deze titel niet benoemde beschikking	0	0	-
Titel 3	Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	229.193	10.883	5%
Hoofdstuk 1	Horeca	143.446	8.308	6%
Hoofdstuk 2	Organiseren evenementen of markten	85.747	2.575	3%
Hoofdstuk 3	Openbare orde	0	0	-
Hoofdstuk 4	Seksbedrijven	0	0	-
Hoofdstuk 5	Brandbeveiligingsverordening	0	0	-
Hoofdstuk 6	Verstreking van informatie middels aanvraagformulier taxatiegegevens	0	0	-
Hoofdstuk 7	In deze titel niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	0	0	-
Hoofdstuk 8	Huisvestingswet	0	0	-

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

In deze paragraaf wordt verantwoording afgelegd over het onderhoud van de kapitaalgoederen van de Gemeente Middelburg. Hierbij zijn de vastgestelde beleids- en/of beheerplannen leidend.



Beleidskader

De gemeenteraad en het college hebben in het verleden verschillende beleids- en beheerplannen vastgesteld. In onderstaande tabel worden de plannen benoemd waarbij een

koppeling met de programma's is gemaakt. De plannen hebben een meerjarig karakter. In de toelichtende tekst zal worden beschreven op welke termijn een nieuw beleidsplan wordt opgesteld en met welke zaken rekening zal worden gehouden.

Beleids- en beheerplannen

Kapitaalgoederen	Prog	Beleids-/beheerplan	Vastgesteld	Looptijd	Actualisatie
Begraafplaatsen en crematorium	VM	Beleidsplan begraafplaatsen en crematorium	2001	2001–2030	2031
Gebouwen en civiel-technische kunstwerken	div	Nota <i>Kaders onderhoud gebouwen, civieltechnische kunstwerken, kademuren en glooiingen</i>	2017	2018–2027	2028
Openbaar groen	SCR	Groenbeleidsplan Middelburg 2016–2026	2017	2016–2026	2027
Openbare verlichting	VWM	Beleidsplan Openbare verlichting 2010–2020	2010	2010–2020	2021
Riolering	VM	Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan Middelburg	2015	2014–2018	2019/2020
Speelplaatsen	SCR	Groenbeleidsplan Middelburg 2016–2026	2017	2016–2026	2027
Sportvelden	SCR	Sportnota <i>Middelburg in beweging</i>	2013	2013–2016	2019/2020
Verkeersregelinstanties	VWM	Beheerplan verkeerslichten (o.b.v. programma 17-2-2016)	-	2015–2025	2026
Waterwegen	VWM	Waterplan Middelburg	2004	2005–2009	2019/2020
		Overeenkomst <i>Beheer en onderhoud van oppervlaktewater in Bebouwd gebied (BOB)</i>	2017	2017–2024	2025
Wegen	VWM	Beheerplan wegen 2016–2021	2016	2016–2021	2022

Programma's:

div = diverse

SCR= Sport, Cultuur en recreatie

VM= Volksgezondheid en Milieu

VWM = Verkeer, Vervoer en Waterstaat

Begraafplaatsen en crematorium

Wat wilden we bereiken?

In het Beleidsplan begraafplaatsen en crematorium (toekomstverkenning 2001–2030) is bepaald dat er mogelijkheden moet blijven bestaan voor begraven in alle kernen en is als doel aangegeven een regionaal functionerend crematorium, waarbij wordt gestreefd naar een kostendekkende

exploitatie, in samenhang met de exploitatie van de begraafplaatsen.

Wat hebben we bereikt?

In alle kernen hebben naar behoefte begravenissen plaatsgevonden. Het onderhoud op de begraafplaatsen is uitgevoerd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Begraafplaatsen

Een groot aantal plechtigheden is verzorgd inclusief het uitvoeren van de begravenissen.

Begravenissen per locatie per jaar

Locaties	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Westelijke Oude Havendijk	161	149	132	156	119	109	145	123	116	125
Noordweg Sint Laurens	9	13	19	19	27	18	19	20	17	28
Oude Dijk Nieuw- en Sint Joosland	8	8	6	7	13	9	7	10	7	10
Oude Rijksweg Nieuw- en Sint Joosland									2	
Radermacherstraat Arnhemuiden	0		1	0	1		0		1	2
Veerseweg Arnhemuiden	28	20	18	21	22	26	25	26	31	26
Kleverskerke	2		3	2	2		1	1	3	
Joodse begraafplaats	0			1	1	1	0			
Aantal	208	190	179	206	185	163	197	180	177	191

Begravenissen per jaar

Jaar	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Aantal	208	190	179	206	185	163	197	180	177	191

In 2019 was het aantal begrafenissen 14 meer dan 2018. Het aantal van 2019 past in de overwegend stabiele trend van de laatste 10 jaar. Totaal hebben 191 begrafenissen plaatsgevonden. Verwacht wordt dat er in de toekomst een dalende lijn te zien zal zijn. De verklaring is dat nabestaanden vaker kiezen voor cremieren.

Crematies per jaar

Jaar	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Aantal	1045	1010	1091	1063	981	1117	1075	1030	936	728

Het onderhoudsniveau van het crematorium is bepaald in de nota 'Onderhoud gebouwen, civieltechnische kunstwerken, kademuren en glooiingen' (januari 2017).

Voor het onderhoud aan het crematorium: zie het kapitaalgoed Gebouwen.

Gebouwen en civieltechnische kunstwerken

Wat wilden we bereiken?

Het onderhouden van de gemeentelijke objecten en civieltechnische kunstwerken op het conditieniveau zoals vastgelegd in de nota 'Kaders onderhoud gebouwen, civieltechnische kunstwerken, kademuren en glooiingen' richt zich op het onderhouden van de gemeentelijke gebouwen en civieltechnische kunstwerken op conditieniveau 3 (redelijke conditie) voor de periode 2018–2027.

Wat hebben we bereikt?

Het onderhouden van de gemeentelijke objecten en civieltechnische kunstwerken is grotendeels binnen de geraamde kosten uitgevoerd. Indien nodig zijn onderdelen voor uitvoering doorgeschoven naar 2020. De budgettaire afwijkingen die hierdoor ontstaan, worden opgevangen door voorziening onderhoud gebouwen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het planmatig onderhoud is uitgevoerd. De uitvoering is in samenhang met het huisvestingsbeleid, onderwijsbeleid, sportbeleid, wijkaanpak, parkeerbeleid en monumentenbeleid gepland. Ook niet-planmatig onderhoud (zoals vernielingen, klachtenonderhoud en onvoorziene zaken) is waar nodig uitgevoerd.

Crematorium

Diensten en aanvullende activiteiten zijn uitgevoerd. In 2019 zijn er 728 crematies uitgevoerd. Een daling ten opzichte van 2018, die toe te schrijven is aan het openen van een particulier (DELA) crematorium in Goes in mei 2018.

Het onderhoud aan havens en kademuren wordt afgestemd met het onderhoud van aanliggende wateren en indien van toepassing de naastliggende wegen en openbare buitenruimte, met speciale aandacht voor beheer en behoud van muurbegroeiingen.

Het college is geadviseerd om conform de onderhoudsplanung, de kademuren aan de Londensekaai te restaureren in 2020 en die aan de Kinderdijk medio 2022. Op 28 mei 2019 heeft het college echter besloten nog niet tot actie over te gaan en de kademuurrestauratie(s) te parkeren.

Openbaar groen

Wat wilden we bereiken?

In de raad van 30 januari 2017 is het groenbeleidsplan 'Middelburg 2016–2026, Milieubewust en functioneel openbaar groen' vastgesteld. Belangrijke dragers zijn:

1. Het huidige kwaliteitsniveau (CROW-schaallat 2013) van het openbaar groen te handhaven, dit betekent:
 - kwaliteit A op begraafplaatsen en in het stads- en winkelcentrum;
 - kwaliteit B voor wijkgroen en groen bij sportcomplexen, speelterreinen, en verkeersgroen;
 - kwaliteit C op industrieterreinen, recreatieparken, groene longen en stadsranden, waterhuishouding en parken/bolwerken (beheer is nu nog op niveau B).
2. Met de uitvoering van het groenbeleidsplan de burger een grotere rol en meer verantwoordelijkheid te geven in beheer en onderhoud van de groene openbare ruimte. Hierin de modellen uit het concept-groenbeleidsplan als uitgangspunt nemen en op zoek gaan naar maatwerk met de burger, wijkaanpak en afstemmen op de uitwerking van het project Heroriëntatie Gemeentelijke Taken (2015) en de pilot met Orionis (2016) in groenbeheer in Arnemuiden.

3. Beslispunt 1 en 2 te vertalen naar in ieder geval de volgende kaderstelling:

- behouden en versterken van de hoofdgroenstructuur (randvoorwaarden bij ruimtelijke ontwikkelingen);
- toegankelijkheid van de hoofdgroenstructuur (de groene buffers van de stad) bevorderen;
- een groene inrichting van de wijken en speelplaatsen in stand houden en waar mogelijk verbeteren;
- zorgvuldig omgaan met uitgifte van groen;
- milieubewust beheren en differentiatie in de kwaliteitsniveaus van het groenbeheer van de verschillende gebieden aanhouden;
- inspelen in de groeninrichting op klimaatverandering;
- behoud van de beheerkwaliteit van het groen, ook op begraafplaatsen;
- bevorderen van biodiversiteit;
- het onderzoeken van de mogelijkheden voor het ontwikkelen van stadslandbouw;
- bij aanleg en inrichting kiezen voor duurzame concepten en beplantingen.

Wat hebben we bereikt?

Het nieuwe groenbeleid is deels een nieuwe start met nieuwe doelen. De doelen zullen geleidelijk gerealiseerd worden over de periode 2016–2026. Door externe en interne ontwikkelingen zal bijstelling van het beleid plaatsvinden in deze periode. In 2019 zijn vooral aan de orde geweest:

- het moeilijker en het duurder uitvoeren van onderhoudstaken door een krappere arbeidsmarkt;
- door langdurige droogte meer uitval van jonge beplantingen;
- door langdurige droogte een andere (duurdere) wijze van onkruidbestrijding op verhardingen. Daar staat tegenover dat de onkruiddruk door de droogte lager was.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het onderhoud aan 207 ha openbaar groen met 24.680 bomen is uitgevoerd volgens het groenbeheerplan. Dit is vergelijkbaar met 2018. Het onderhoud is deels uitgevoerd met eigen medewerkers en met een belangrijke inzet van Orionis, en incidenteel met aannemers.

Openbare verlichting

Wat wilden we bereiken?

Voor dit kapitaalgoed is in begin 2010 een beleidsplan openbare verlichting (2010–2020) vastgesteld. Sinds 1 januari 2008 wordt het beheer en onderhoud van de openbare verlichting uitgevoerd volgens het gezamenlijk contract van de Samenwerking openbare verlichting Zeeland. Het beheer en onderhoud wordt afgestemd met de overige Zeeuwse gemeenten. Binnen onze gemeentegrenzen worden de werkzaamheden afgestemd met overige onderhoudswerkzaamheden in de buitenruimte.

Wat hebben we bereikt?

In 2019 is de openbare verlichting op diverse plaatsen in Middelburg vernieuwd. Door het toepassen van energiezuinige lampen is een besparing van circa 78.000 kWh gerealiseerd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

In diverse woonstraten zijn lichtmasten en armaturen met conventionele lampen vervangen door dimbare LED-verlichting.



Riolering

Wat wilden we bereiken?

Het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan is in de raad van 26 januari 2015 vastgesteld (vGRP 2014–2018).

In dit rioleringsplan wordt weergegeven hoe de Gemeente Middelburg omgaat met haar gemeentelijke zorgplicht voor de rioleringen (afval-, hemel- en grondwater). In het plan staat omschreven hoe zo doeltreffend mogelijk en tegen zo laag mogelijke maatschappelijke lasten het rioolbeheer zal worden uitgevoerd.

Het rioleringsplan is in overeenstemming met het Stedelijk waterplan en het gemeentelijk Milieubeleidsplan. De uitvoering van werkzaamheden aan de rioleringen wordt zoveel mogelijk afgestemd met andere werkzaamheden in de buitenruimte, zoals herstructureringswerkzaamheden van stadsdelen en onderhoud en reconstructies van wegen. Daarnaast vindt afstemming plaats met de wijktafels, de Provincie Zeeland en het Waterschap Scheldestromen. Speerpunt voor 2019 was de vervanging of

renovatie van circa 2 km riolering. Tevens zou 3 ha verhard oppervlak van de gemengde rioolstelsels worden afgekoppeld.

Het vGRP wordt geactualiseerd in 2019/2020 en zal uiteindelijk als Stedelijk Waterprogramma (gecombineerd met het voormalig stedelijk waterplan) worden opgenomen in het Omgevingsprogramma van de gemeente. Een Omgevingsprogramma bevat de concrete uitwerkingen en acties die nodig zijn om de in de Omgevingsvisie afgesproken ambities te bereiken.

Wat hebben we bereikt?

Een goed beheer van de gemeentelijke riolering. Het overgrote deel van de geplande renovaties is uitgevoerd (totaal circa 1,5 km, inclusief het restant van 2018). Er is circa 2,0 ha verhard oppervlak afgekoppeld van de gemengde rioleringsstelsels. Totaal zitten we met het afkoppelen ruimschoots op het schema van 1% per jaar (19,7% afgekoppeld in 19 jaar). Het benodigde onderhoud aan riolen en installaties is uitgevoerd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Er is conform de planning onderhoud gepleegd aan ongeveer 53 km riolering, alle (18.600) kolken, alle (85) gemalen/pompputten/tunnels in bebouwd gebied en alle (87) pompputten in het buitengebied.

Speelplaatsen

Wat wilden we bereiken?

In het Groenbeleidsplan Middelburg 2016–2026 (vastgesteld 30 januari 2017) is een actualisatie van het speelruimtebeleid opgenomen. De doelstelling is het realiseren of het in stand houden van speelruimte en speelvoorzieningen van voldoende kwaliteit voor alle leeftijdsgroepen, evenwichtig verspreid over de stad. In toenemende mate wordt hierbij ingespeeld op wensen en inbreng vanuit de verschillende wijken.

Wat hebben we bereikt?

Een fijnmazig netwerk van speelvoorzieningen over de stad. Afstemming op de wensen vanuit de wijken.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Inspecties (4 keer), regulier onderhoud, calamiteitenonderhoud en vervangingen zijn uitgevoerd aan 14,5 ha speelterrein. In samenspraak met omwonenden en andere betrokkenen is een aantal initiatieven tot uitbreiding en verbetering van

speelvoorzieningen uitgevoerd. De beschikbare middelen zijn voldoende om het bestaande areaal speelvoorzieningen in stand te houden, maar onvoldoende om wensen te vervullen.

Sportvelden

Wat wilden we bereiken?

Sportvoorzieningen van voldoende kwantiteit en kwaliteit voor de Middelburgse verenigingen.

Wat hebben we bereikt?

Sportvoorzieningen van voldoende kwantiteit en kwaliteit binnen de kaderstelling. Een structureel spanningsveld bestaat er echter tussen enerzijds de verwachtingen, wensen en behoeften van de sportverenigingen, en anderzijds de beschikbare middelen en de daaraan gekoppelde kwantiteit en kwaliteit van de voorzieningen. Verenigingen groeien in behoeften (kwantitatief en kwalitatief) en de voorzieningen zijn stabiel in kwantiteit, maar lopen terug in kwaliteit door (over)belasting en veroudering. Dit ondanks goed en systematische onderhoud.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het areaal en het actuele beheer zijn vastgelegd in het groenbeleidsplan. Het gaat om 6 complexen (De Sprong, Kruitmolen, Nieuwland, Arnemuiden, Sint Laurens) en 31,7 ha aan areaal.



Verkeersregelininstallaties

Wat wilden we bereiken?

We willen goed functionerende verkeerslichtenareaal door:

- uitvoering te geven aan het tijdig vervangen van afgeschreven verkeersregelininstallaties;
- adequaat reageren op storingen in de verkeersregelininstallatie (eerstelijnsonderhoud);
- jaarlijks preventief en correctief onderhoud aan de installaties uit te voeren (tweedelijnsonderhoud);
- het uitvoeren van verkeerskundig onderhoud de verkeerslichtenregeling af te stemmen op de verkeerssituatie en verkeersaanbod;
- geen verkeersregelininstallaties toe te passen op kruispunten waar een fysieke maatregel (bijvoorbeeld rotonde of voorrangskruising) een betere oplossing is. Bij vervanging hier vooraf een nut en noodzaakonderzoek uitvoeren.

Wat hebben we bereikt?

Alle nieuwe verkeersregelautomaten zijn voorbereid op automatische storingsmelding en kunnen via GPRS-verbinding

maken met een kwaliteitscentrale. Vanwege de belangstelling vanuit meerdere Zeeuwse wegbeheerders om hun VRI's aan te sluiten op een kwaliteitscentrale, is er 2018 een overleg gestart om de mogelijkheden te verkennen voor het aanschaffen van één kwaliteitssysteem waar de Zeeuwse wegbeheerders op kunnen aansluiten. In 2019 zijn oriënterende gesprekken gevoerd met leveranciers van deze systemen.

De verkeersregelininstallatie op de voetgangersoversteekplaats op de Turfkaai is uitgeschakeld. De volledige installatie zal worden verwijderd in combinatie met de voorgenomen civiele werkzaamheden op de Turfkaai-Hoogstraat. De voorbereiding voor vervanging van de VRI Poelendaalesingel/Nieuwe Vlissingeweg/Poelendaeleweg/Vlissingesingel is in uitvoering. Het verkeerskundig onderzoek voor het optimaliseren van de verkeersregeling is uitgevoerd. Er is een voorstel voor het aanpassen van de vormgeving van het kruispunt en het bestek hiervoor is in bewerking. De werkzaamheden voor de kruising en de nieuwe verkeerslichtenregeling worden in samenhang met de herinrichting van de Poelendaeleweg uitgevoerd.

In het kader van het onderhoud Klein Vlaanderen/Volderijlaagte is een ontwerp uitgewerkt voor het (conform het GVVP) afwaarderen van Klein Vlaanderen van 50 naar 30 km/uur. In dit ontwerp komt de verkeersregelinstallatie op het kruispunt Klein Vlaanderen/Volderijlaagte te vervallen. Het kruispunt zal hiervoor heringericht worden.

We hebben het eerste- en tweedelijns onderhoud voor 2019 uitbesteed aan de firma Isitimewa.

Naar aanleiding van diverse meldingen en klachten over de werking van de verkeersregelinstallaties op het Schroetracé, zijn in 2019 verbeteringen in de werking van de verkeerslichten uitgevoerd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het inrichtingsplan voor Klein Vlaanderen en de Volderijlaagte sluit aan op het Seisplein. De verkeersregelinstallaties op het Seisplein moeten de komende jaren vervangen worden. Hiervoor is een onderzoek gestart naar de mogelijkheden voor het niet vervangen van de installatie en het Seisplein aan te passen met fysieke maatregelen. In 2020 wordt dit onderzoek naar de VRI op het Seisplein afgerond en zal meegenomen worden in de bewonersparticipatie en de inspraakprocedure voor Klein Vlaanderen.

Naar aanleiding van het dodelijke ongeval op 31 oktober 2019 waarbij een fietser is omgekomen, hebben we door een gecertificeerd adviesbureau voor de kruising Poelendaeleweg-Nieuwe Vlissingseweg-Poelendaelesingel-Vlissingse singel een verkeersveiligheidsaudit laten uitvoeren. Op basis van de bevindingen en aanbevelingen hebben we het ontwerp aangepast.

In 2019 is een uitvoerig onderzoek gedaan naar de werking van de verkeersregelinstallaties op het Schroetracé. Dit heeft geleid tot een groot aantal maatregelen en parameterwijzigingen die in de zomer van 2019 zijn uitgevoerd. Voor het vastleggen van de parameterwijzigingen en een aantal specifieke aanpassingen was een software-aanpassing noodzakelijk. De aangepaste software is in december 2019 in de regelautomaten geïmplementeerd.

Het jaarlijkse preventieve en correctieve onderhoud is door Istimewa samen met de leverancier van de verkeersregelinstallaties uitgevoerd. Aandachts- en herstelpunten zijn uitgevoerd.

Waterwegen

Wat wilden we bereiken?

Met het zorgdragen voor waterlopen beogen we een goede kwaliteit en afvoer van het oppervlaktewater naar het Kanaal door Walcheren. Het belangrijkste document is het stedelijk waterplan (Waterplan Middelburg 2005–2009). Dit waterplan wordt geactualiseerd in 2019/2020 en zal uiteindelijk als Stedelijk Waterprogramma (gecombineerd met het voormalig gemeentelijk rioleringsplan) worden opgenomen in het Omgevingsprogramma van de gemeente. Een Omgevingsprogramma bevat de concrete uitwerkingen en acties die nodig zijn om de in de Omgevingsvisie afgesproken ambities te bereiken.

Wat hebben we bereikt?

- Oppervlaktewater *binnen* stedelijk gebied
Op basis van de overeenkomst Beheer Openbaar water Bebouwd gebied (BOB door college vastgesteld op 9 mei 2017 voor de periode 2017-2025 als vervolg op de eerdere overeenkomst) hebben we samen met het waterschap Scheldestromen zorggedragen voor het onderhoud van de waterlopen. Het areaal en het actuele beheer zijn vastgelegd in het groenbeleidsplan. Het gaat om wateroppervlak inclusief slootkanten/oeveren met een totale omvang van 108 ha aan areaal.

De in de beheerplannen beoogde kwaliteit is geleverd. Op dit moment is er geen achterstallig baggerwerk in de gemeente. Door het baggerwerk op peil te houden, verbetert de kwaliteit van het oppervlaktewater en wordt een goede afvoer gegarandeerd.

- Oppervlaktewater *buiten* stedelijk gebied
Om de afvoer en berging van het oppervlaktewater klimaatbestendig te maken, heeft het waterschap de capaciteit ervan getoetst aan de Planvorming Wateropgave (PWO) Walcheren. Dit PWO is er een gekalibreerd watersysteemmodel voor heel Walcheren, en vormt de basis voor de peilbesluiten van het waterschap.
- Oppervlaktewater en riolering in stedelijk gebied
Verder heeft de SAZ+ (Samenwerking Afvalwaterketen Zeeland, bestaande uit alle Zeeuwse gemeenten, het Waterschap Scheldestromen en Evides) in 2017 een stresstest uitgevoerd op het stedelijk water (oppervlaktewater en riolering). Het doel van deze stresstest was om locaties in beeld te brengen die gevoelig kunnen zijn voor extreem weer zoals

korte hevige neerslag, langdurige neerslag en langdurige droogte. De resultaten van de stresstest zijn verder verfijnd en worden verwerkt in het nieuwe Stedelijk Waterprogramma, dat in het voorjaar van 2020 zal worden aangeboden aan de raad.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

In 2019 is onderhoud volgens de BOB-overeenkomst (looptijd 2017 tot en met 2024) uitgevoerd aan oppervlaktewater in de stad en is de stresstest uitgevoerd op oppervlaktewater en riolering in stedelijk gebied.

Wegen

Wat wilden we bereiken?

In 2016 is het Beheerplan wegen 2008–2011 geactualiseerd. In het plan staat aangegeven hoe de Gemeente Middelburg het onderhoud van het wegareaal wil uitvoeren, hoeveel financiële middelen er voor benodigd zijn en hoe de planning van de uitvoering werkzaamheden zal worden opgesteld en uitgevoerd. Uitgangspunt van het plan is dat het wegenonderhoud over het hele wegareaal en in de gehele gemeente Middelburg zou worden opgepakt waarbij in eerste instantie het achterstallig onderhoud en de direct overlast gevende schades worden hersteld.

Het wegenonderhoud wordt afgestemd met andere werkzaamheden in de buitenruimte zoals bijvoorbeeld het onderhoud aan rioleringen en de onderhoudswerkzaamheden aan kabel- en leidingnetwerken van nutsbedrijven, maar ook maatregelen op het gebied van verkeer en klimaat. Daarnaast wordt het wegenonderhoud afgestemd met de bewoners. Sinds 2010 zijn we verder gegaan met een wijkgerichte aanpak van het wegenonderhoud.

Wat hebben we bereikt?

In 2019 is opnieuw invulling gegeven aan het betrekken van bewoners en belanghebbenden bij de onderhoudsprojecten. Steeds wordt een integrale afstemming van de projecten nagestreefd binnen de gemeentelijke beleid- en beheerprogramma's, en met externe partijen. Deze werkwijze zorgt enerzijds voor een kwalitatief beter en vollediger product en meer draagvlak van belanghebbenden. Anderzijds is het een intensieve werkwijze die de doorlooptijd van projecten aanzienlijk verlengt en meer inzet van medewerkers vraagt. Met name de

afstemming met nutsbedrijf Delta is intensief doordat Delta de komende jaren grote vervangings- en onderhoudsprojecten uitvoert aan haar kabel- en leidingnetwerk. Ook wordt door afstemming met bewoners onderhoudsbudget ingezet voor herinrichting en nieuwe wensen. Door de nagestreefde werkwijze van integrale afstemming, wordt op straatniveau de kwaliteit van het product wegen verbeterd. Over het gehele wegareaal gezien, staat de kwaliteit van het wegareaal onder druk. Door de hogere voorbereidingskosten en de nieuwe wensen, wordt verder ingeteerd op de al gekorte onderhoudsbudgetten en daarmee op de kwaliteit van het wegareaal.

In de raadsvergadering van 18 juli 2016 zijn de kaders voor het wegbeheer vastgesteld.

Het ambitieniveau voor de kwaliteit van de wegen is het voldoen aan de minimale eisen van verantwoord wegbeheer niveau C. De belangrijkste uitgangspunten zijn: integrale afstemming met bewoners en derden, integrale uitvoering met overige beleidsvelden (riolering en nutsbedrijven), anticiperen op vergrijzing en klimaatveranderingen, en nastreven van duurzaamheid.

Verwacht wordt dat na 2021 de aanwezige achterstanden in het onderhoud langzaam zullen worden ingelopen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

In 2019 zijn de onderhoudsprojecten van 2018 afgerond, en een belangrijk deel van het programma van 2019. Een aantal projecten zal in 2020 worden afgerond. De oorzaak van de vertraging is de integrale afstemming van de werkzaamheden met andere disciplines en bewoners en Nutsbedrijven, waardoor de kwaliteit van het plan beter wordt en er minder overlast is, maar er ook afhankelijkheden ontstaan in de uitvoering. Ook worden door deze werkwijze de integrale doelen gerealiseerd van andere beleidsvelden zoals verkeer, groen, riolen en klimaatmaatregelen. Bij wegenonderhoud wordt waar mogelijk het verhardoppervlak omgevormd naar bijvoorbeeld halfverharding en groen. Naast projectmatig onderhoud is een deel van het budget besteed aan kleinschalig onderhoud omdat schadebeelden van wegonderdelen hier om vragen. De werkzaamheden zijn uitgevoerd binnen het beschikbare budget.

Financiën kapitaalgoederen

Omschrijving	Programma		Begroting	Rekening
Begraafplaatsen en crematorium	Volksgezondheid en milieu	Kapitaallasten	255.626	252.911
		Jaarlijks onderhoud	843.850	886.397
		Subtotaal	1.099.475	1.139.308
Openbaar groen	Sport, cultuur en recreatie	Kapitaallasten	96.055	95.519
		Jaarlijks onderhoud	2.088.556	2.094.382
		Subtotaal	2.184.611	2.189.901
Openbare verlichting	Verkeer, vervoer en waterstaat	Kapitaallasten	72.729	71.780
		Jaarlijks onderhoud	357.386	342.818
		Subtotaal	430.115	414.599
Riolering	Volksgezondheid en milieu	Kapitaallasten	46.130	48.409
		Jaarlijks onderhoud	837.208	814.313
		Storting in voorziening	2.777.699	2.814.794
		Subtotaal	3.661.037	3.677.516
Speelplaatsen	Sport, cultuur en recreatie	Kapitaallasten	49.459	49.232
		Jaarlijks onderhoud	57.567	77.936
		Subtotaal	107.026	127.168
Sportvelden	Sport, cultuur en recreatie	Kapitaallasten	73.629	69.947
		Jaarlijks onderhoud	241.685	249.186
		Subtotaal	315.313	319.133
Verkeersregelinstallaties	Verkeer, vervoer en waterstaat	Kapitaallasten	161.310	160.132
		Jaarlijks onderhoud	170.959	128.019
		Subtotaal	332.269	288.152
Waterwegen	Verkeer, vervoer en waterstaat	Kapitaallasten	152.331	150.882
		Jaarlijks onderhoud	39.893	41.278
		Subtotaal	192.224	192.160
Wegen	Verkeer, vervoer en waterstaat	Kapitaallasten	633.042	623.644
		Jaarlijks onderhoud	2.279.550	1.782.527
		Storting in reserve	0	497.023
		Subtotaal	2.912.592	2.903.193
		Totaal	11.234.663	11.251.128
Omschrijving	Programma		Begroting	Rekening
Gebouwen en civiel-technische kunstwerken (GBP)	Bestuur en ondersteuning	Storting in voorziening	1.869.326	1.869.326
	Verkeer, vervoer en waterstaat	Storting in voorziening	449.764	449.764
		Totaal	2.319.090	2.319.090

Financiering

Inleiding

De treasuryfunctie voert de taken financiering, cashmanagement en renterisicobeheer uit met als doel de organisatie te voorzien in de behoefte aan vreemd vermogen tegen zo laag mogelijke kosten en te beschermen tegen ongewenste financiële risico's.

Beleidskader

Middelburg geeft uitvoering aan de treasuryfunctie binnen de normen van:

- Wet financiering decentrale overheden (kasgeldlimiet en renterisicobeheer)
- Financiële verordening
- Treasury statuut van de gemeente middelburg

Renterisicobeheer

Het renterisico is het volume uitstaande schuld, dat in een jaar aan een renteherziening onderhevig is. In de wet FIDO zijn eisen gesteld aan het maximum renterisico, dit komt tot uitdrukking in de kasgeldlimiet (voor leningen met een looptijd tot 1 jaar) en de renterisiconorm (voor leningen met een looptijd vanaf 1 jaar). Deze normen bepalen de speelruimte voor de gemeente om verantwoord en goedkoop te financieren.

Kasgeldlimiet

Het hulpmiddel om renterisico's op korte financiering te beperken is de kasgeldlimiet. Als referentiekader voor de bepaling van de kasgeldlimiet geldt het begrotingstotaal en een bij ministeriële regeling vastgesteld percentage voor gemeenten van 8,5%. Voor 2019 betekent dit een kasgeldlimiet van €13,5 miljoen.

In het 2019 is gebruik gemaakt van kasgeldleningen, omdat voor overschrijding van het kredietlimiet € 7 miljoen bij het rekening-courant saldo BNG een opslag van 2% in rekening wordt gebracht. In 2019 zijn er 4 kasgeldleningen afgesloten tegen tarieven die variëren van -0,25% tot -0,39%.

Ontwikkeling kasgeldlimiet *€1.000.000

Kasgeldlimiet v/h begrotingstotaal	13,5
1e kwartaal	8,2
2e kwartaal	8,3
3e kwartaal	2,1
4e kwartaal	3,1

Renterisiconorm

Deze renterisiconorm houdt in dat in een jaar niet meer dan 20% van het begrotingstotaal voor herfinanciering of renteherziening in aanmerking mag komen. Bij de gemeentelijke financiering is in 2019 aan deze norm voldaan.

Ontwikkeling renterisiconorm *€1.000.000

Totale begrotingstotaal	158,8
Norm 20%	31,8
Aflossing	11,8
Renteherziening	0,0
Ruimte onder de renterisiconorm	20,0

Gezien de lage rentestanden zijn er in juni 2019 twee forward leningen aangetrokken rekening houdend met de renterisiconorm voor de komende jaren. Het betreffende de volgende leningen:

1. € 8,0 miljoen, looptijd van 30 januari 2020 tot 30 januari 2035, lineaire aflossing, rentepercentage 0,510%
2. €8,0 miljoen, looptijd van 24 mei 2020 tot 24 mei 2035, lineaire aflossing, rentepercentage 0,725%

Rente

De behoefte aan inzicht in de kosten op de taakvelden en de behoefte om de wijze van verantwoorden van rente in de begroting en jaarrekening te harmoniseren, hebben er toe geleid dat in het wijzigingsbesluit BBV is opgenomen, dat de rentekosten aan de desbetreffende taakvelden moet worden toegerekend met behulp van een (rente)omslag. Dit percentage wordt berekend door de totale boekwaarde van de bezittingen te delen door werkelijk betaalde rente. Het overzicht van deze begrote en werkelijke berekening voor 2019 is op de volgende pagina opgenomen.

Berekening renteomslag	Begroting 2019	Werkelijk 2019
Externe rentelasten korte en lange financiering	4.484.493	4.120.332
af: Externe rentebaten	218.628	329.182
Saldo rentelasten en rentebaten	4.265.865	3.791.150
Aan grondexploitatie toe te rekenen rente	-1.359.080	-1.581.911
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	2.906.785	2.209.239
Rente over voorzieningen tegen contante waarde	163.280	243.594
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	3.070.065	2.452.833
 Berekend % omslagrente	1,55%	1,45%
Te hanteren omslagrente	2,00%	1,90%
 Berekening renteresultaat		
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	3.070.065	2.452.833
Toe te rekenen rente	3.964.202	3.205.938
 Renteresultaat	894.137	753.105

Leningportefeuille

In het jaar 2019 is er op de langlopende leningportefeuille voor een bedrag van €11,8 miljoen afgelost, door de middelen die zijn ontvangen bij de verkopen van de gronden en de panden. Onderstaand een overzicht van de totale aangetrokken lang- en kortlopendegeldleningen.

Aangetrokken geldleningen * (€ 1.000.000)	2019	2018
Langlopende leningen t.b.v eigen financiering	169,2	181,0
Langlopende leningen t.b.v woningbouw	4,4	4,4
Kortlopende leningen en rekening courant saldo BNG	5,4	0,6

Verstrekte geldleningen

In het jaar 2019 is de lening verstrekt van € 500.000 aan Stichting Volkshuisvesting Nederland, ten behoeve van de starterslening. Onderstaand een overzicht van de verstrekte geldleningen per 31 december. Een specificatie van de overige verstrekte geldleningen zijn opgenomen bij de toelichting van de balans, onderdeel Financiële vaste activa.

Verstrekte geldleningen * (€ 1.000.000)	2019	2018
Langlopende verstrekte leningen t.b.v. woningbouw	4,4	4,4
Overige verstrekte leningen minus voorziening voor oninbaarheid	5,6	6,1

Gewaarborgde geldleningen

Naast de meer reguliere financiering kent de gemeente ook de gewaarborgde geldleningen voor onder andere Woongoed. Deze leningen zijn ondergebracht bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw, waar deze een getrapd garantieniveau kent waarbij we als gemeente in derde aanleg deels risico lopen.

Gewaarborgde geldleningen * (€ 1.000.000)	2019	2018
Woningbouw	163,4	168,6
Overige verstrekte leningen	15,3	14,0

Een specificatie van de gewaarborgde geldleningen is opgenomen bij de toelichting van de balans. Hierin zijn de geldnemers van de overige verstrekte gewaarborgde geldleningen vermeld.

Schatkistbankieren

In de wet Houdbare overheidsfinanciën (wet HOF) is verplicht schatkistbankieren voor decentrale overheden ingevoerd. Dit houdt in dat gemeenten hun overtollige middelen bij het rijk moeten uitzetten. Hiemee wordt beoogd dat de staat minder geld leent op de financiële markten en de staatsschuld daalt. In het jaar 2019 heeft de gemeente Middelburg geen gelden buiten de schatkist gezet. Voor een overzicht van het gemiddeld BNG-saldo per kwartaal is opgenomen bij de toelichting op de liquide middelen.

Bedrijfsvoering

Inleiding

In deze paragraaf wordt ingegaan op de bedrijfsvoering van de Gemeente Middelburg. Met bedrijfsvoering worden de bedrijfsprocessen bedoeld die nodig zijn om de beleidsdoelstellingen uit de programma's te realiseren. Het betreft beleidsmatige (primaire) processen, ondersteunende (secundaire) processen en de sturing en beheersing ervan. Over de volgende onderdelen wordt in de paragraaf Bedrijfsvoering inzicht gegeven in de uitvoering over het jaar 2019:

- Personeel en organisatie
- Dienstverlening
- Communicatie
- Juridische Zaken
- Informatie en Automatisering
- Documentaire/Digitale informatievoorziening
- Inkoop
- Informatiebeveiliging
- Privacybescherming
- Financieel Beleid/Beheer
- AO/IC



Personeel en Organisatie

Organisatieontwikkeling

In 2019 hebben we vanuit P&O een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de opbouw van de nieuwe toegangsorganisatie (Toegang in Middelburg). Aan de voorzijde hebben we geadviseerd over de structuur en opbouw van deze organisatie. De keuzes die

hierin gemaakt zijn, zijn onder andere gebaseerd op de uitgangspunten in het organisatieplan 'Middelburgs beknopt'.

Personeelsbeleid

Strategische personeelsplanning wordt door zowel het managementteam, de OR als door medewerkers positief ervaren. Zo zijn er in 2019 18 medewerkers intern doorgestroomd naar

een andere functie die hen een nieuwe uitdaging en werkplezier biedt en waar de organisatie baat bij heeft. Kortom, zo realiseren we de juiste persoon op het juiste moment op de juiste plek. Dit doen we door de toepassing van onze sollicitatiecode en steeds meer kennis op te bouwen van de kennis en competenties die we in onze organisatie hebben.

De regeling Generatiepact, waarbij medewerkers vanaf 60 jaar één dag per week minder kunnen werken tegen inlevering van 10% salaris en met behoud van volledige pensioenopbouw, is in 2019 voor onbepaalde tijd verlengd. Dankzij de regeling generatiepact hebben we een traineeprogramma op kunnen starten. Afhankelijk van een besluit tot verlenging kan dit programma verlengd en eventueel uitgebreid worden. Trainees kunnen relevante werkervaring opdoen en krijgen inzicht in de gemeentelijke organisatie. Bovendien ontstaat de mogelijkheid om vanuit het traineeprogramma in te stromen in reguliere functies.

Arbeidsvoorwaarden

Per 1 januari 2020 is de 'Wet normalisering rechtspositie ambtenaren' ingegaan. Deze wet regelt dat de rechtspositie van ambtenaren vanaf dat moment wordt geregeld in het Burgerlijk Wetboek, de Cao Gemeenten 2020-2021, de arbeidsovereenkomst en het personeelshandboek, net zoals bij werknemers in andere sectoren. De overgang naar deze nieuwe wet is in 2019 voorbereid door P&O en juridische zaken. Deze wetwijziging heeft verder geen veranderingen voor de arbeidsvoorwaarden van medewerkers met zich meegebracht. De huidige cao loopt tot 1 januari 2021. Een nieuwe cao kan wel leiden tot aanpassingen in arbeidsvoorwaarden.

Samenwerking

De samenwerking Porthos is op 31 december 2019 beëindigd. Zoals genoemd in het onderdeel 'organisatieontwikkeling' is als gevolg hiervan veel tijd en energie vanuit P&O naar de ontvlechting van Porthos en de opbouw van de nieuwe toegangsorganisatie gegaan.

Wat betreft de huidige samenwerking met Walcheren-Schouwen-Duiveland op het gebied van Belastingen zijn er op dit moment geen plannen om de samenwerking volgens het model gastgemeente uit te breiden. De samenwerking op ICT-gebied met de gemeente Vlissingen is geëvalueerd en doorontwikkeld. Zie hiervoor ook de paragraaf 'Informatie en automatisering'.

Dienstverlening

In 2017 heeft de raad de ambitie op het gebied van dienstverlening vastgesteld via de nieuwe Visie op Dienstverlening 2017-2020: Dienstverlening met aandacht. De pijlers Welkom, In contact, Op orde en Doen zijn de uitgangspunten om de dienstverlening de komende jaren door te ontwikkelen. Waarin online zaken doen met de gemeente steeds makkelijker en toegankelijker moet worden en waarbij we tegelijkertijd de persoonlijke maat en aandacht voor de klant centraal stellen.

In 2019 hebben we een aantal nieuwe diensten aan onze inwoners en ondernemers uitgerold. Zo hebben we een proef doorlopen met een begrafenisondernemer om met behulp van E-herkenning de digitale aangifte van overlijden mogelijk te maken. We hebben tevens de bezoekersapp voor sociaal parkeren geïntroduceerd. Uiteraard blijft het, in lijn met onze visie, voor onze inwoners en ondernemers mogelijk om zelf te kiezen voor digitale dienstverlening of voor dienstverlening via de bestaande kanalen.

We hebben een onlineteam opgericht voor de verbetering van de kwaliteit en continuïteit van onze dienstverlening via de website en sociale media-kanalen.

Ter ondersteuning van de (digitale) dienstverlening en onze bedrijfsvoering hebben we een nieuwe midofficesuite (onder andere e-diensten, zaakstelsel, content management systeem) aangeschaft.

Communicatie

Het communicatiebeleidsplan is in het voorjaar van 2019 door het college vastgesteld en ter informatie aan de raad aangeboden. Verschillende speerpunten krijgen aandacht tijdens het reguliere werk. Een echt uitvoeringsplan heeft op de meeste onderdelen de rest van het jaar stil gelegen vanwege drukte op andere dossiers (bijdrage vanuit het team bij de vele projecten die onder handen zijn), ziekte en personeelsswisselingen in het cluster.

Er is ondanks die belemmeringen veel werk verzet. Communicatieadviseurs en medewerkers hebben hun bijdrage geleverd ten behoeve van de participatie. Ook leverden ze een bijdrage door middel van communicatieadvies in de vele projecten, van Trekdijs en Waterpark Veerse Meer tot de ontvlechting van Porthos en de opzet van TIM en de maatschappelijk gevoelige

thema's als vuurwerk en sinterklaas. Interne communicatie speelde ook een grote rol voor zaken als de implementatie van het nieuwe zaaksysteem en de nieuwe telefooncentrale, om er maar een paar te noemen uit een grote collectie.

Met betrekking tot de zaken waar communicatie zelf initiatiefnemer is, is het afgelopen jaar ingezet op de implementatie van een tool om teksten te checken op taalniveau (Klinkende taal), de taaltrainingen voor medewerkers, de implementatie van tools voor inzicht ter verbetering van de website en de inzet op het daadwerkelijk verbeteren van de website op het gebied van toegankelijkheid en performance. We hebben met betrekking tot die laatste twee onderdelen grote stappen gemaakt.

Juridische zaken

Bezwaarschriften

De kamer Personeel van de Commissie bezwaarschriften heeft in 2019 één bezwaarschrift ontvangen. Dit bezwaarschrift is eind 2019 ingediend en wordt in 2020 behandeld. In 2019 heeft de kamer Algemene Zaken 11 keer vergaderd en 38 adviezen uitgebracht. Hiervan zijn 12 bezwaarschriften gegrond en 23 bezwaarschriften ongegrond verklaard. In drie gevallen was er sprake van een combinatie gegrond/ongegrond.

Klachten

De informele behandeling van klachten in 2019 laat ook dit jaar zien dat vlot en persoonlijk contact, gelegd door de klachtbehandelaar, bijzonder op prijs wordt gesteld door de klager. Deze persoonlijke contacten zorgden ervoor dat de meeste klachten snel naar tevredenheid van de klager werden opgelost. In 2019 zijn 33 klachten behandeld waarvan twee ter behandeling aan de klachtencommissie zijn voorgelegd. De klachtencommissie heeft één klacht ongegrond geadviseerd. Bij de andere klacht was er sprake van een combinatie gegrond/ongegrond. Geen van deze klachten zijn voorgelegd aan de Zeeuwse Ombudsman.

Verzekeringen

In 2019 heeft een nieuwe Europese aanbesteding plaatsgevonden ten behoeve van de aansprakelijkheidsverzekering. Het resultaat van deze aanbesteding is dat Middelburg verder gaat met Melior verzekeringen en vanaf 1 januari 2020 de premie van de

aansprakelijkheidsverzekering wordt verlaagd met € 10.000 per jaar.

Informatie en Automatisering

Informatievoorziening is van alle tijden. In bedrijfsprocessen wordt informatie verwerkt. Tegenwoordig is die verwerking van informatie steeds meer geautomatiseerd en gedigitaliseerd. Door de steeds snellere ontwikkeling van technologie komen er meer mogelijkheden, maar wordt het tegelijkertijd ook steeds complexer. Om dit alles in goede banen te leiden worden hoge eisen gesteld aan de organisatie van de informatievoorziening.

In 2019 is verder gewerkt aan het professionaliseren van de informatievoorzieningsorganisatie zowel bij de gemeente Middelburg als bij de I&A samenwerking. Er zijn nieuwe werkafspraken vastgesteld tussen de gemeente en de I&A samenwerking. Deze afspraken zorgen voor een betere grip en sturing op het gehele proces.

Een aantal projecten die in 2019 gerealiseerd zijn hebben betrekking op: de nieuwe telefonie oplossing, de migratie van Windows 2008 naar Windows 2016, de aanbesteding en implementatie van het nieuwe zaaksysteem en de ingebruikname van software van het nieuwe organisatieonderdeel TIM (Toegang In Middelburg).

Documentaire / Digitale informatievoorziening

Digitaliseren en digitaal werken staat steeds meer centraal. Documentaire Informatievoorziening zal daarmee steeds meer verschuiven naar Digitale Informatievoorziening. Speerpunten waren:

Digitaal vergaderen

Nadat in november 2017 het bestuurlijk besluitvormingsproces volledig in iBabs werd opgenomen, vergadert het college van B&W sindsdien volledig digitaal. Deze trend zet zich voort met de invoering van midoffice suite Djuma. iBabs wordt uitgefaseerd, met de komst van Djuma. Het volledig digitaal vergaderen blijft. Dit geldt ook voor MT vergaderingen in de nieuwe organisatiestructuur. Het cluster DIV is met het beheer, de inrichting en de ondersteuning aan gebruikers volop betrokken.

De verwachting is dat de komende jaren de meeste overlegvormen digitaal ondersteund zullen worden.

Mid-office suite Djuma

De in 2018 aanbestede midoffice suite Djuma 2019 krijgt qua implementatievoorbereiding in 2019 handen en voeten. In 2020 vindt de daadwerkelijke livegang van Djuma plaats. De verwachting is dat het nieuwe systeem de dienstverlening en bedrijfsvoering (inclusief het digitaal werken) nog beter zal ondersteunen dan met het vorige zaakstelsel.

Centralisatie registraties en scanwerkenzaken

Het cluster DIV heeft zich inmiddels gespecialiseerd in het ontzorgen van de organisatie op het gebied van de informatievoorziening.

Naast registraties in midoffice, werden in 2019 ook contracten in Topdesk geregistreerd en werd gestart met de registratie van personeelsaangelegenheden in Youforce en het vormen van digitale persoonsdossiers. In 2019 zou in het kader van het uitvoeringsprogramma organisatieontwikkeling worden gezien of er nog andere taken kunnen worden overgeheveld. Dit onderzoek is doorgeschoven naar 2020. De implementatie van het nieuwe midoffice heeft gevolgen voor de rol en taken van DIV. Op 19 augustus 2019 is een nieuwe adviseur DIV aangesteld.

Het is en was een wens om in de toekomst volledig digitaal te werken, sinds eind 2017 wordt gewerkt aan het afsluiten van de fysieke dossiers. De feitelijke afronding zal nog enige jaren duren. In 2019 heeft een inhaalslag plaatsgevonden waarbij alle fysieke dossiers zijn afgesloten en afgevoerd naar het depot van het stadskantoor.

Inkoop

Het jaar 2019 was een belangrijk jaar betreft inkoop binnen het sociaal domein. Oude contracten van onder andere hulpmiddelen, doelgroepenvervoer, dagbesteding, huishoudelijke hulp en Ambulante ondersteuning Wmo expireerden. Door middel van het doorlopen van verschillende aanbestedingsprocedures zijn nieuwe leveranciers gecontracteerd.

Het contractbeheersysteem TOPdesk is geactualiseerd zodat budgethouders tijdig een signalering ontvangen om vervolgens actie te kunnen ondernemen met betrekking tot de contracten

waarvoor zij verantwoordelijk zijn. De unieke Zeeuwse inkoop netwerk - samenwerking is gecontinueerd en waar mogelijk geïntensiveerd. Vanuit de inkoopfunctie is er continue aandacht voor borging van de rechtmatigheid van inkoop en aanbesteden binnen de organisatie.

Informatiebeveiliging

De gemeente Middelburg is begonnen met het vergroten van informatieveiligheid en de verdere professionalisering van de organisatie op het gebied van informatieveiligheid. Een betrouwbare informatievoorziening is noodzakelijk voor het goed functioneren van de gemeente en is de basis voor het beschermen van rechten van burgers en bedrijven. Dit vereist een integrale aanpak, goed opdrachtgeverschap en risicobewustzijn. Ieder organisatieonderdeel is hierbij betrokken.

Het proces van informatiebeveiliging is primair gericht op bescherming van gemeentelijke informatie, maar maakt tegelijkertijd ook dingen mogelijk; bijvoorbeeld het op verantwoorde wijze inzetten van elektronische dienstverlening, evenals nieuwe en innovatieve manieren van werken. De focus is informatie uitwisselen in alle verschijningsvormen, zoals elektronisch, op papier en mondeling. Het gaat niet alleen over bescherming van privacy, maar ook over bescherming van vitale maatschappelijke functies die worden ondersteund met informatie (verkeer, vervoer, openbare orde en veiligheid, etc.). Het gaat ook niet alleen over ICT; verantwoord en bewust gedrag van medewerkers is essentieel voor informatieveiligheid.

Op hoofdlijnen zijn de volgende activiteiten uitgevoerd in 2019:

- De Chief Information Security Officer (CISO) is medio 2019 aangesteld en is begonnen om informatieveiligheid een structurele plek te geven in de gemeentelijke organisatie. Het gaat dan zowel om (ICT-)technische en organisatorische aanpassingen, die gericht zijn op informatieveiligheid.
- Eind november is het Gemeentelijk Informatiebeveiligingsbeleid Gemeente Middelburg 2019 tot 2023 vastgesteld door het college. Dit beleid is gebaseerd op de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) welke in 2020 geïmplementeerd dient te zijn in de gemeente Middelburg.
- In 2019 zijn er grote stappen gemaakt met GGI-veilig (GGI = Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur). In 2020 wordt een Security Information & Event Management (SIEM)

ingericht en dit wordt belegd in een Security Operations Center (SOC).

- De horizontale en verticale verantwoording over informatiebeveiliging 2018 is afgelegd met gebruik van ENSIA en er is een start gemaakt met de verantwoording over 2019.
- Er is gekozen om het contract voor het huidige Information Security Management System (ISMS) niet te verlengen en te kijken naar nieuwe mogelijkheden.

Privacybescherming

De functionaris gegevensbescherming (hierna: FG) heeft, naast tal van ad-hoc beoordelingen en adviezen:

- Gezamenlijk met FG's en privacy officers van Veere, Vlissingen en Middelburg gerapporteerd en geadviseerd over de Gegevensbeschermingseffectbeoordeling op de toegang Wmo en Jeugdwet zoals uitgevoerd door Porthos in relatie tot de ontbinding van Pothos;
- Gezamenlijk met de FG's, privacy officers en security officers van Veere, Vlissingen, Middelburg en Orionis geadviseerd over een aanvullende overeenkomst op de GR Orionis over beveiliging en bescherming van persoonsgegevens;
- Geadviseerd om het nieuwe zaakstelsel van de gemeente in te richten op basis van "gesloten tenzij" als principe voor persoonsgegevens;
- Geadviseerd over de ontvlechting en toewijzing van de persoonsgegevens aan de juiste gemeente bij de ontvlechting van Porthos, eveneens in samenwerking met FG's en privacy officers van Veere en Vlissingen;
- Het gebruik van een algoritme voor fraudebestrijding door Orionis beoordeeld en daar over geadviseerd.

Per 1 augustus 2019 is de privacy officer uit dienst gegaan. Een nieuwe privacy officer is medio augustus 2019 aangesteld. De volgende zaken zijn opgepakt:

- Geadviseerd is over privacyregelgeving en diverse ad-hoc vragen over privacy uit de interne gemeentelijke organisatie.
- Het gezamenlijk adviesrapport over de Gegevensbeschermingseffectbeoordeling op de toegang Wmo en Jeugdwet van Pothos is voorgelegd aan het managementteam van gemeente Middelburg. Het adviesrapport is door het managementteam van gemeente Middelburg vastgesteld.
- In het najaar van 2019 is speciale aandacht uitgegaan naar de ontvlechting en toewijzing van persoonsgegevens van

Porthos; vooral de Middelburgse uitwerking daarvan is van belang.

- De kwartiermaker van Toegang in Middelburg (TIM) is geadviseerd over bescherming van persoonsgegevens bij het voorbereiden - en realiseren van de toegang Wmo en Jeugdwet in Middelburg.

De laatste twee ontwikkelingen hebben geleid tot een enigszins gewijzigde uitvoer van de (geplande) werkzaamheden van de privacy officer.

Financieel Beleid/Beheer

Het cluster financiën van de afdeling Bedrijfsvoering is de interne dienstverlener voor de andere afdelingen in de organisatie. Dit cluster richt zich vooral op advisering en consultering van financiële vraagstukken waarbij een klant - en resultaatgerichte manier van werken wordt voorgestaan. Hierbij staat de budgethouder centraal waarbij de monitoring van de budgetten via een digitaal portal wordt aangeboden.

Belangrijke onderwerpen die voor 2019 op de agenda staan zijn:

- In 2018 is een begin gemaakt met het realiseren en het beheren van een kwalitatief hoogwaardig managementinformatiesysteem waarbij begroting, jaarstukken, bestuursrapportages worden gedigitaliseerd. Inmiddels is het mogelijk om via deze tool de jaarrekening 2019 te presenteren.
- Met het verruimen van de btw-sportvrijstelling per 1 januari 2019 verandert het landschap van de financiering van sportaccommodaties. Het recht op vooraf trek van btw die aan gemeenten in rekening is gebracht over de kosten die toerekenbaar zijn aan de ter beschikkingstelling van sportaccommodaties vervalt. De rijksoverheid zal de gemeenten voor dit nadeel compenseren via de nieuwe specifieke uitkering Sport (SPUK Sport). Voor 2019 bedraagt het beschikbare bedrag € 185 miljoen. Alle gemeenten hebben dit jaar een aanvraag ingediend van € 226,5 miljoen waarmee het genoemde plafond wordt overschreden. Wij hadden een bedrag aangevraagd van € 525.000. Wanneer het totaal van de aangevraagde uitkeringen het beschikbare budget overschrijdt, worden de aanvragen naar rato verleend. Dit betekent voor Middelburg dat 'maar' 81,7% wordt verleend. Dit voorschot vertegenwoordigt een bedrag van € 429.000. De werkelijke bestedingen van deze specifiek uitkering worden

verantwoord in de bijlage 'SISA tabel' van deze jaarrekening. Uiterlijk 31 januari 2021 wordt de vaststelling van de uitkering 2019 definitief.

AO/IC

Jaarlijks vinden controles plaats op de goede werking van de administratieve organisatie, voor zover financieel van belang. De uit te voeren controles worden beschreven in een controleplan dat jaarlijks door het college wordt vastgesteld. De controles die betrekking hebben op 2019 zijn uitgevoerd in de periode april 2019 tot en met maart 2020. De bevindingen en aanbevelingen uit deze controles worden vastgelegd in controleverslagen. De inhoud hiervan wordt besproken met de betrokken afdelingen. Een samenvattend controlerapport over 2019 wordt ter kennis gebracht van het college, de auditcommissie en de accountant. Voor de accountant zijn de controleverslagen van belang om inzicht te krijgen in de werking van de administratieve organisatie en interne controle.

De aanbevelingen die voortkomen uit de interne controles en de rapportages van de accountant (jaarrekening en managementletter) worden verzameld in een actiepuntenlijst. De voortgang op de uitvoering van de actiepunten wordt bewaakt door de controllers.

In 2019 is gestart met een doelmatigheidsonderzoek naar het proces inkoop en aanbesteding. Naast dossieronderzoek wordt met een tiental medewerkers gesproken over hun kennis en ervaringen met betrekking tot inkopen en aanbestedingen. De aanbevelingen uit dit onderzoek worden besproken met het managementteam. De eindrapportage wordt in het 2^e kwartaal van 2020 voorgelegd aan het college van burgemeester en wethouders.

In 2018 is een doelmatigheidsonderzoek afgerond dat betrekking had op risicomanagement. De aanbevelingen uit dit onderzoek zijn in 2019 opgepakt. Eén aanbeveling was het verbreden van risicomanagement met medewerkers vanuit verschillende aandachtsgebieden. Het team voor de inventarisatie wordt vertegenwoordigd door een financieel adviseur (financiële risico's), CISO (informatierisico's), juridisch controller (juridische risico's) en twee controllers (procesrisico's). Met dit team worden risico's geïnventariseerd en beheersmaatregelen bepaald om de risico's te reduceren. Voor 2020 wordt een planning gemaakt van de

verschillende gesprekken die gevoerd gaan worden. Er wordt onderzocht of voor het vastleggen van de risico's en passende beheersmaatregelen gebruik gemaakt kan worden specifieke programmatuur.

Verbonden partijen

Inleiding

De gemeente is bestuurlijk en financieel betrokken bij vele partijen, de zogenaamde verbonden partijen. Onder verbonden partijen wordt verstaan Gemeenschappelijke regelingen (GR-en), stichtingen en deelnemingen in vennootschappen. In de meeste gevallen voeren deze partijen taken uit voor de gemeente.

Het begrip verbonden partij is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en is als volgt gedefinieerd:

“Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft”.

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een verbonden partij of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Deze paragraaf dient volgens het Besluit Begroting en Verantwoording ten minste te bevatten de visie op de verbonden partij in relatie tot de realisatie van de gemeentelijke doelstellingen en de beleidsvoornemens van de verbonden partij.

In deze paragraaf wordt kort ingegaan op de Verbonden Partijen waarin de gemeente participeert. Het cijfermatig overzicht, zoals hieronder gepresenteerd, is gebaseerd op de cijfers uit de jaarrekening 2018. Bij het opstellen van deze paragraaf zijn de gegevens van onze gelieerde partijen over 2019 nog niet voorhanden.

	Bijdrage	Rekening resultaat	Begroot rekening resultaat	Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
				1-1-2018	31-12-2018	1-1-2018	31-12-2018
Verbonden Partijen	2020	2018	2018				
Gemeenschappelijke Regeling							
Veiligheidsregio	3.0 mln	0.1 mln	0.0 mln	2.3 mln	3.2 mln	20.8 mln	35.8 mln
GGD	2.1 mln	0.6 mln	0.0 mln	3.6 mln	4.2 mln	3.8 mln	2.9 mln
Zeeuwse Muziekschool	0.4 mln	0.0 mln	0.0 mln	0.1 mln	0.1 mln	0.9 mln	1.1 mln
Stadsgewestelijke Brandweer	0.4 mln	0.2 mln	0.0 mln	0.3 mln	0.4 mln	11.3 mln	10.7 mln
Zeeuws Archief	0.4 mln	0.1 mln	0.0 mln	1.3 mln	1.5 mln	2.3 mln	1.2 mln
Orionis	5.4 mln	0.9 mln	0.0 mln	1.6 mln	0.9 mln	36.9 mln	36.6 mln
RUD	0.2 mln	0.8 mln	0.0 mln	0.8 mln	1.7 mln	3.6 mln	2.9 mln
OLAZ	2.5 mln	0.1 mln	0.0 mln	0.3 mln	0.4 mln	11.6 mln	10.2 mln

Vennootschappen/stichtingen							
Monumentenbeheer Middelburg	0.0 mln	0.0 mln	0.0 mln	1.7 mln	1.5 mln	0.0 mln	0.4 mln
BEM	0.0 mln	0.0 mln	0.0 mln	0.0 mln	0.0 mln	0.0 mln	0.0 mln
Stadsgewestelijk Zwembad Vastgoed	0.5 mln	0.0 mln	0.0 mln	0.3 mln	0.3 mln	12.8 mln	12.2 mln
GVC	1.8 mln	0.1 mln	0.0 mln	0.4 mln	0.4 mln	0.4 mln	0.3 mln
PZEM	Dividend 2018: 0 mln						
BNG	Dividend 2018: 0.1 mln						
SRAF	Lening 2 mln						

Gemeenschappelijke regelingen

De gemeenschappelijke regelingen voeren in de meeste gevallen een gemeentelijke taak uit, soms op het gebied van beleid, soms

op het gebied van beheer en in een aantal gevallen zowel op het gebied van beleid en beheer. Er is dus sprake van verlengd lokaal bestuur. Het onderbrengen van gemeentelijke taken in een gemeenschappelijke regeling gebeurt meestal als de gemeente

die taak niet alleen kan uitvoeren of als het niet doelmatig of doeltreffend is om deze taak alleen uit te voeren. In onderstaand

overzicht worden de gemeenschappelijke regelingen weergegeven waarin de gemeente Middelburg participeert.

Overzicht Gemeenschappelijke Regelingen

GR Veiligheidsregio
GR Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zeeland (GGD)
GR De Zeeuwse Muziekschool
GR Stadsgewestelijke Brandweer Vlissingen/Middelburg
GR Zeeuws Archief
GR Orionis
GR Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland
Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (OLAZ)

De betrokkenheid bij de regelingen varieert sterk. Middelburg heeft wel in alle bovengenoemde regelingen een vertegenwoordiger in het Algemeen Bestuur. Bij een aantal regelingen is de Middelburgse vertegenwoordiger in het Algemeen Bestuur tevens lid van het Dagelijks Bestuur. De financiële betrokkenheid bij de gemeenschappelijke regelingen bestaat meestal uit een jaarlijkse bijdrage.

Deelname aan een gemeenschappelijke regeling brengt ook risico's met zich mee. Behalve de in de begroting opgenomen jaarlijkse bijdrage is de gemeente naar rato verantwoordelijk voor eventuele tekorten. Het is daarom belangrijk om de gang van zaken bij een gemeenschappelijke regeling goed te volgen om zo nodig tijdig te kunnen anticiperen op ongewenste ontwikkelingen. Risico's bij de gemeenschappelijke regelingen kunnen zich uiteindelijk vertalen naar (financiële) risico's bij de deelnemende gemeenten. Vaak openbaren deze risico's zich in financiële zin, namelijk in de vorm van een extra financiële bijdrage aan de betreffende GR, maar daarnaast dient ook rekening gehouden te worden met politieke risico's. In de paragraaf weerstandsvermogen wordt op basis van de aanwezige informatie een vertaalslag gemaakt van deze risico's.

Veiligheidsregio

Vestigingsplaats: Middelburg

Doel: het openbaar lichaam heeft tot doel het behartigen van de belangen van de gemeenten in het samenwerkingsgebied op de terreinen van (a) Brandweezorg, (b) Geneeskundig hulpverlening bij ongevallen en rampen, (c) Rampenbestrijding en crisisbeheersing en (d) het beheer van een centrale gemeenschappelijke meldkamer voor politie, brandweer en ambulancezorg.

Programma: Veiligheid

Partijen: alle 13 Zeeuwse gemeenten

Bestuurlijk belang: vertegenwoordiging in Dagelijks bestuur en Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen: in 2019 zijn de eertse stappen gezet om te komen tot een nieuw beleidsplan voor de nieuwe beleidsperiode 2020-2023. De nieuwe beleidsperiode is voor de VRZ een overgangsmoment. De organisatie is in rustiger vaarwater en het traject Emergo zal worden afgerond. Geconcludeerd kan worden dat er in 2018 en 2019 stappen zijn gezet. De gezamenlijke themasessies zijn positief ontvangen en hebben geleid tot betere samenwerking binnen de organisatie.

In de nieuwe beleidsperiode zet VRZ in op de diverse ontwikkelingen. Voor de brandweezorg staan we aan de vooravond van veranderingen. Deze zijn mede ingegeven door de op handen zijnde landelijke introductie van gebiedsgerichte opkomsttijden en het programma vrijwilligheid. Op het gebied van Crisisbeheersing speelt onder andere de verstoring van de continuïteit van de samenleving door cybercriminaliteit en terrorismegevolgbestrijding. De nieuwe Omgevingswet vraagt een andere opgave van Risicobeheersing. De verbinding tussen de dertien Zeeuwse gemeenten en VRZ groeit gestaag. VRZ heeft een lijn ingezet om zichtbaarder te worden voor gemeente. Deze lijn wordt voortgezet, met duidelijke informatie over wat VRZ voor haar inwoners doet. VRZ investeert tevens in een nauwere samenwerking met GGD Zeeland en RUD Zeeland om de kwetsbaarheid van de organisatie te reduceren en de robuustheid daar waar mogelijk te vergroten. Het (her)huisvestingsvraagstuk maakt hier onderdeel van uit.

Risico's: de VRZ vermeldt in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing dat de beschikbare weersatndscapaciteit (reserves) voldoende is om de impact van gesignaleerde risico's op te kunnen vangen. Wel is in de begroting 2021 een taakstelling opgenomen oplopend tot 0.6 mln. Het later of niet invullen van de opgenomen taakstelling 2021 in de VRZ begroting kan op termijn leiden tot aanvullende gemeentelijke bijragen.

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zeeland

Vestigingsplaats: Goes

Doel: de Gemeenschappelijke Regeling Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zeeland voert taken uit conform bepalingen in de Wet publieke gezondheidszorg (WPG).

Programma: Volksgezondheid en Milieu

Partijen: alle 13 Zeeuwse gemeenten

Bestuurlijk belang: vertegenwoordiging in Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen: in 2019 heeft GGD een nieuwe visie vastgesteld en hebben gemeenten ingestemd met het wijzigen van de Gemeenschappelijke regeling. Deze zijn ook in 2020 van kracht.

De nadruk bij GGD lag de afgelopen jaren vooral op het goed uitvoeren van de taken zelf. Met de programmabegroting 2020 is een begin gemaakt met een omslag naar het opnieuw formuleren van de te behalen doelen, het benoemen van resultaten en prestatie-indicatoren. Hierdoor zou voor gemeenten meer grip en sturing mogelijk worden. Het scherp stellen van doelen en indicatoren zal komende tijd nog worden doorontwikkeld.

Verder is in navolging van Inkoop Jeugdhulp ook Veilig Thuis toegevoegd aan de GR GGD Zeeland. Door de aanscherping van de Wet Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling zijn aanpassingen gedaan in de werkprocessen van Veilig Thuis. Door de aanscherping van de Meldcode die op 1 januari 2019 is ingegaan is het aantal meldingen en adviesvragen toegenomen. De vraag is hoe het aantal adviesvragen en meldingen aan Veilig Thuis zich hierdoor zal ontwikkelen. Volgens de landelijke analyse wordt een jaarlijkse toename in het aantal adviesvragen en meldingen verwacht tussen de vijf en vijftientig procent. Hiervoor zijn structurele middelen beschikbaar gesteld vanuit het Rijk. Deze lijken evenwel onvoldoende om de werkelijke stijging

van het aantal meldingen in Zeeland in behandeling te nemen. Voor 2020 is dan ook een beroep gedaan op aanvullende gemeentelijke middelen.

Risico's: later of niet invullen van de opgenomen taakstelling 2021 in de GGD begroting. Onvoldoende rijksmiddelen voor de bekostiging van Veilig Thuis waardoor een beroep wordt gedaan op extra gemeentelijke bijdragen.

De Zeeuwse muziekschool

Vestigingsplaats: Middelburg

Doel: de Gemeenschappelijke Regeling Zeeuwse Muziekschool heeft tot doel bestuurlijke en organisatorische samenwerking waarbinnen het geven van instrumentaal en vocaal muziekonderwijs en van muzikale vorming in de ruimste zin ten behoeve leerlingen woonachtig in de deelnemende gemeenten.

Programma: Sport, Cultuur en Recreatie

Partijen: alle Zeeuwse gemeenten met uitzondering van Sluis, Terneuzen en Vlissingen.

Bestuurlijk belang: vertegenwoordiging in Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen: de gemeente heeft aangegeven om waar mogelijk mede gebruik te willen maken van accommodaties van derden. Bijvoorbeeld scholen, welzijnsruimten of accommodaties van culturele instellingen. Daar waar mogelijk wordt hier actief op ingezet. De Zeeuwse Muziekschool is een GR van 10 Zeeuwse gemeenten. Terneuzen heeft er nooit deel van uitgemaakt en de gemeenten Sluis en Vlissingen hebben de GR met ingang van 2018 verlaten. Er is overeenstemming bereikt over de hoogte van de uittreedsommen. Met de uittreedsommen koopt de Zeeuwse Muziekschool tijd om zich organisatorisch en financieel aan te passen aan de nieuwe situatie met 10 gemeenten.

Risico's: Het risico is dat bovengenoemde aanpassing niet, onvoldoende of te langzaam gerealiseerd wordt.

Stadsgewestelijke Brandweer Vlissingen/Middelburg

Vestigingsplaats: Middelburg

Doel: het beheer, onderhoud en instandhouding van de brandweerkazernes binnen het stadsgewest.

Programma: Veiligheid

Partijen: Gemeente Vlissingen en Gemeente Middelburg

Bestuurlijk belang: vertegenwoordiging in Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen: per 1 januari 2014 is de Stadsgewestelijke Brandweer (SGB) overgegaan naar de VRZ, inclusief alle personeel, voertuigen en materieel. Alleen het beheer en onderhoud van de gebouwen (kazernes) en brandkranen en de financiering van de FLO-regeling van de oud-medewerkers (nu VRZ) vallen nog onder de verantwoordelijkheid van de SGB. Vanuit de deelnemende gemeenten worden met betrekking tot de SGB de volgende taken uitgevoerd:

1. Financieel beheer (gemeente Middelburg),
2. Bestuursondersteuning (gemeente Middelburg),
3. echnisch beheer (gemeente Vlissingen) en
4. Archiefvoering (gemeente Vlissingen).

Risico's: op dit moment zijn binnen de SGB geen risico's aanwezig waarvan wordt verwacht dat de impact uitstijgt boven de aanwezige reserves.

Zeeuws Archief

Vestigingsplaats: Middelburg

Doel: het Zeeuws Archief beheert en bewaart belangrijke bronnen over de Zeeuwse geschiedenis in het algemeen en Middelburg in het bijzonder. Het ZA maakt dit cultureel erfgoed zichtbaar en toegankelijk voor iedereen die in het verleden van Zeeland en haar bewoners is geïnteresseerd. Onderdeel van het programma Sport, Cultuur en Recreatie van de programmabegroting is het vergroten van de aandacht voor het cultureel erfgoed en de historie van Middelburg. Het ZA speelt hierin een belangrijke rol.

Kerntaken: (1) Beheer en behoud: het op een geordende en toegankelijke manier bewaren en beheren van de collectie en (2) Beschikbaarstelling: het bevorderen van een zo groot mogelijk publieksbereik en een zo groot mogelijk gebruik van de collectie.

Programma: Sport, Cultuur en Recreatie.

Partijen: Rijk (min VWS), gemeenten Middelburg en Veere, Provincie (in de vorm van DVO)

Bestuurlijk belang: veregenwoordiging in Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen: de situatie ten aanzien van de uiteenlopende indexering van de rijksbijdragen en de indexering van de huur blijft onveranderd. Gelet op de in verhouding grote huurcomponent vormt dit een risico op uitputting van de reserve (egalisatiefonds). Het Rijk heeft tot nu toe het verschil aangevuld. Het Rijk heeft aangegeven na te denken over een mogelijke stelsel herziening ten aanzien van de RHC's. Dit zou kunnen leiden tot uittreding van Rijk uit de GR. Het Rijk heeft daarvoor een programmamanager aangesteld. Een blauwdruk voor het toekomstige bestel is er nog niet. Partners zijn in gesprek over de ontwikkelingen. De gezamenlijke RHC's hebben een visie opgesteld waarin het belang van de randvoorwaarde dat het Rijk de verbinding houdt met de RHC's wordt benadrukt en wordt gewezen op de gezamenlijke verantwoordelijkheid. Of dat genoeg is voor het Rijk om de bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheid te blijven nemen moeten gesprekken met de programmamanager uitwijzen. De gemeente Vlissingen heeft besloten het archief te laten verzorgen door het Zeeuws Archief middels een dienstverleningsovereenkomst. Deze uitbreiding zal de organisatie versterken.

Risico's: er zijn geen bijzondere risico's te benoemen



Orionis

Vestigingsplaats: Vlissingen

Doel: Orionis Walcheren geeft uitvoering aan de Participatiewet (inclusief de Wsw-wetgeving). Daarnaast voert Orionis Walcheren ook bijzondere bijstand, minimabeleid en gemeentelijke schuldhelpverlening uit. Het uitvoering geven aan de Participatiewet betreft meer dan alleen het verstrekken van de bijstandsuitkering. Deelnemen aan de samenleving staat centraal. Zoveel mogelijk door een reguliere baan bij een werkgever. En als dit niet mogelijk is door maatschappelijke participatie.

Orionis Walcheren ondersteunt en start activiteiten op het gebied van scholing en werkervaring die leiden tot herintreding van mensen op de arbeidsmarkt dan wel het aanbieden van passend werk of passende activiteiten in het kader van de Participatiewet.

Uitgangspunt is dat werk boven inkomen gaat. Alle inspanningen zijn gericht op arbeidsinschakeling, waarbij iedereen naar vermogen participeert. Als inwoners niet zelf voldoende inkomsten genereren, wordt dit door Orionis Walcheren aangevuld met een

inkomensvoorziening volgens de Participatiewet. Daarnaast voert Orionis Walcheren wettelijk verplichte taken voor de schuldhelpverlening integraal uit.

Aan verbonden partij zijn alle taken en bevoegdheden die bij of krachtens de wet – regelgeving van de WWB en de Wsw en de daarbij behorende/aanverwante algemeen verbindende voorschriften aan de raad, het college of de burgemeester zijn opgedragen inclusief het vaststellen van verordeningen aan de raden en colleges, voor zover bovengenoemde wetgeving toelaat, overgedragen aan Orionis Walcheren. Uitzondering hierop is het gemeentelijk armoedebeleid (inclusief individuele en categoriale bijzondere bijstand). De deelnemende gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor het beleid, maar de uitvoering hiervan en kinderopvang is opgedragen aan Orionis Walcheren.

Programma: Sociaal Domein

Partijen: Gemeenten Middelburg, Veere en Vlissingen

Bestuurlijk belang: vertegenwoordiging in Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen: het in 2017 gestarte Plan van Aanpak loopt door in de (meerjaren)begroting van Orionis Walcheren. Hierbij ligt de focus op een verdere vermindering van het verschil tussen de bijstandslasten en de Rijksvergoeding hiervoor. Een tweede focus ligt op rendementsverbetering in het Werkleerbedrijf.

De benodigde investeringen zijn daarbij gesplitst in structurele en incidentele formatie. Structurele formatie die nodig is om de macro ontwikkeling van het klantenbestand bij te houden. Incidentele formatie om daarbovenop extra resultaten te halen. De incidentele formatie wordt daarbij afgebouwd in 3 jaar.

In het meerjarenperspectief is het tekort op de uitkeringslasten deels weggewerkt. In het komende beleidskader kunnen afspraken worden gemaakt in welke mate extra incidentele inzet na 2020 nodig is en welke resultaten daarmee worden behaald.

De in 2017/2018 doorgevoerde mutaties in het Werkleerbedrijf hebben geleid tot een beter rendement. Verdere rendementsverbeteringen 2020 en verder worden onderzocht.

In 2019 is een Walcherse kadernota Orionis Walcheren voorgelegd ter besluitvorming.

Risico's: bestandsontwikkeling bijstand op Walcheren ongunstiger dan landelijk gemiddelde (gevolgen voor uitkering Participatiewet). Achterblijvende omzet Werk-leerbedrijf (productie- en/of detacheringssomzet).

Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland

Vestigingsplaats: Terneuzen

Doel: primair richt de RUD zich op het verlenen van milieuvergunningen en behandeling van meldingen in het kader van de Wabo, de Wet milieubeheer en het activiteiten-besluit. Tevens worden vergunningen, meldingen en ontheffingen behandeld in het kader van Vuurwerkbesluit, de Wet luchtvaart, de Wet bodembescherming, de Ontgrondingen-wet en de Waterwet. Daarnaast is ook het toezicht op en de handhaving van alle andere binnen de RUD Zeeland ondergebrachte wetgevingen georganiseerd, zoals het toezicht op bodemsaneringen, grondstromen en ontgrondingen alsmede het toezicht op de

natuurwetgeving, zwembaden en zwemplaatsen, luchtvaarten vuurwerktaken en op provinciale verordeningen.

Programma: Volksgezondheid en Milieu

Partijen: Provincie Zeeland; alle 13 Zeeuwse gemeenten, Waterschap Scheldestromen

Bestuurlijk belang: vertegenwoordiging in Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen: vanaf 2014 heeft de gemeente Middelburg het basistakenpakket (milieu) van vergunningverlening, toezicht en handhaving bij de RUD Zeeland onder gebracht.

Op 1 juli 2017 is het Besluit tot wijziging van het Besluit omgevingsrecht (verbetering Vergunning/Toezicht/Handhaving) in werking getreden. Dit had onder andere tot gevolg dat Gedeputeerde Staten de Brzo-taken (Besluit Risico's Zware Ongevallen) per 1 oktober 2019 onder verantwoordelijkheid van de DCMR (Milieudienst Rijnmond) heeft moeten brengen. Dit leidt onder andere tot onttrekking van 17 fte aan de RUD Zeeland en het ontstaan van incidentele en structurele frictiekosten. Dit heeft geleid tot schaalgrootte-nadelen van € 595.000. De Provincie Zeeland betaalt gedurende 5 jaar een afbouwende vergoeding welke de organisatie in staat stelt zich aan te passen aan de nieuwe situatie.

Implementatie van PxQ op stuksniveau (uurtje factuurtje) staat nog steeds onder druk. Eerst moet de evaluatie PxQ nog worden uitgevoerd en de PDC aangepast.

Vermeldingswaardig is dat, hetzij nog heel pril, een verkenning samenwerking VRZ-GGD-RUD is gestart.

Verder vergt de geplande inwerkingtreding van de Omgevingswet (1 januari 2021) een substantiële inzet van de organisatie.

Risico's: aanpassingen van de organisatie na overdracht van de Brzo-taken komen niet, onvoldoende of te langzaam van de grond waardoor de deelnemers geconfronteerd worden met extra bijdragen. Overgang van "lumpsum" financiering naar financiering gebaseerd op prestatieafspraken (PxQ). Als Q (aantallen) afwijkt van begroting leidt dit tot tekorten bij de RUD. De zorgvuldige en correcte uitvoering van de Omgevingswet vergt mogelijk meer capaciteit dan op dit moment voorzien.

Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland

Vestigingsplaats: Kapelle

Doel: het openbaar lichaam heeft tot doel de behartiging van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers op het gebied van de afvalstoffenverwijdering.

Ter uitvoering van het hierboven omschreven doel heeft het openbaar lichaam de volgende taken: (a) de zorg voor de verwijdering van afvalstoffen, (b) het desgevraagd adviseren van de deelnemers over het uitvoeren van relevante bepalingen van de Wet milieubeheer en de daaruit voortvloeiende voorschriften, (c) het vaststellen van de tarieven voor de verwijdering van afvalstoffen, (d) het uitvoeren of doen uitvoeren van andere taken op het gebied van de afvalstoffenverwijdering, zo het algemeen bestuur daartoe besluit, met dien verstande dat aldus aan deelnemers zonder hun instemming geen andere verplichtingen kunnen worden opgelegd dan die voort vloeien uit deze regeling, (e) het geven van voorlichting op het gebied van afvalpreventie en -verwijdering en (f) het op verzoek van een of meerdere deelnemers uitvoeren of doen uitvoeren van een andere taak op het gebied van afvalstoffenverwijdering.

Programma: Volksgezondheid en Milieu

Partijen: Alle 13 Zeeuwse gemeenten

Bestuurlijk belang: vertegenwoordiging in Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur

Ontwikkelingen: per 1 januari 2016 is de Zeeuwse Reinigingsdienst door OLAZ overgenomen van Indaver. In het kader van het traject heroriëntatie gemeentelijke taken is in onderzoek of het interessant is voor de gemeente Middelburg om dienstverleningsovereenkomsten met de ZRD te sluiten. Het college heeft op basis van de onderzoeken en de interactie hierover tussen gemeente en ZRD besloten om eerst het afvalbeleid in Middelburg volledig uit te rollen en dan pas de afweging tot het sluiten van een DVO te maken.

Risico's: geen bijzondere risico's.



Vennootschappen

Hieronder volgen de deelnemingen in vennootschappen waarin de gemeente een bestuurlijk (of stemrecht) en financieel belang heeft. De aan de gemeente gelieerde BV's/NV's zijn:

Overzicht Vennootschappen

BV Monumentenbeheer Middelburg

Beheers- en Exploitatiemaatschappij Middelburg B.V. (leeg)

Stadsgewestelijk Zwembad Vastgoed B.V.

Gemeentelijke Vervoerscentrale Zeeland B.V.

PZEM

BNG

BV Monumentenbeheer Middelburg

Vestigingsplaats: Middelburg

Doel: het doel van de vennootschap is restauratie, onderhoud en beheer van monumenten of gebouwen die vanwege hun historie of architectuur belangrijk zijn of voor het stadsbeeld karakteristiek zijn. Speciale aandacht gaat uit naar gebouwen die verloren

dreigen te gaan. Het werkgebied van de BV is de gemeente Middelburg. Een BV kan sneller opereren dan een gemeente en kan bovendien vaak meer subsidie krijgen. Mede door de activiteiten van de BV MM weet de gemeente haar positie als een aantrekkelijke woon-, werk- en verblijfsgemeente te versterken.

Programma: Sport, Cultuur en Recreatie

Partijen: Gemeente Middelburg

Bestuurlijk belang: lid van de Raad van Commissarissen

Ontwikkelingen: afgelopen periode is de Koepoort opgeknapt en herbestemd tot Bed & Breakfast. Mede dankzij de bijdrage van € 250.000 van de BV MM heeft de Oostkerk weer een nieuwe

toekomst. Verder lopen er onderzoeken naar nieuwe panden die door de BV MM opgeknapt zouden kunnen worden. De BV MM wil een rol spelen in de verduurzamingsopgave van de Middelburgse monumentenpanden. Een voorstel hierover wordt uitgewerkt. Daarnaast de lopende zaken van beheer, onderhoud, verhuur en eventueel verkoop van eigendommen.

Risico's: geen bijzondere risico's.



Beheers- en Exploitatiemaatschappij Middelburg B.V

Vestigingsplaats: Middelburg

Doel: BEM BV is oorspronkelijk opgericht ter realisatie van museum 13-IX, later is de doelstelling verbreed: beheren en exploiteren van onroerend goed in de ruimste zin des woords.

Programma: BEM BV kan aan alle programma's een bijdrage leveren, zolang het vastgoed betreft.

Partijen: Gemeente Middelburg

Bestuurlijk belang: de portefeuillehouder Economische Zaken is namens de aandeelhouder enig commissaris in de AvA. Een beleidsmedewerker Economische Zaken is directeur/bestuurder van de BV

Ontwikkelingen: op dit moment geen. De bezittingen zijn overgedragen aan de Gemeente Middelburg, BEM BV is daarmee slapend geworden.

Risico's: geen risico's.

Stadsgewestelijk Zwembad Vastgoed B.V.

Vestigingsplaats: Vlissingen

Doel: de vennootschap heeft ten doel het beheren en (doen) exploiteren van het Vrijburgbad (Stadsgewestelijk Zwembad). Insteek is dat alle inwoners tegen betaalbare tarieven moeten kunnen deelnemen aan activiteiten in het Stadsgewestelijk Zwembad. Fitness, verenigingen, schoolzwemmen en instructiezwemmen zijn de belangrijkste vormen van activiteiten die momenteel in het Vrijburgbad tot uitvoering worden gebracht. De gemeente ondersteunt op deze wijze het Middelburgs sportbeleid.

Programma: Sport, Cultuur en Recreatie

Partijen: Gemeente Middelburg en Vlissingen beide voor 50% aandeelhouder, Optisport Exploitaties BV (exploitant).

Bestuurlijk belang: aandeelhouder, lid van directie

Ontwikkelingen: de werkzaamheden in 2019 stonden met name in het teken van de uitvoering van het onderhouds- en investeringsplan 2019.

Risico's: de verruiming van de BTW-vrijstelling op sportactiviteiten kan mogelijk consequenties hebben voor de exploitatie van de BV. Dit is met name afhankelijk of de exploitant van de BV (Optisport) kan opteren voor BTW-belaste verhuur. In 2020 hopen we van de Belastingdienst duidelijkheid te krijgen op dit dossier.

Gemeentelijke Vervoerscentrale Zeeland B.V.

Vestigingsplaats: Terneuzen

Doel: de Gemeentelijke Vervoerscentrale verzorgt de planning en regie van voertuigen voor doelgroepenvervoer dat onder verantwoording van de gemeente valt.

Programma: Sociaal Domein / Onderwijs

Partijen: de gemeenten in de regio Zeeuws Vlaanderen, Oosterschelderegio, Walcheren en de Provincie Zeeland zijn aandeelhouder

Bestuurlijk belang: iedere zes weken vindt een bestuurlijk overleg plaats. Hierin zijn de Walcherse gemeenten niet

vertegenwoordigd. Er is sprake van een toezichthoudende rol. Jaarlijks wordt in de aandeelhoudersvergadering de begroting vastgesteld.

Ontwikkelingen: er loopt op dit moment een aanbestedingsprocedure doelgroepenvervoer. Voor de periode vanaf 1 augustus 2019 tot en met 31 juli 2023 (plus verlengoptie van 2x12 maanden) wordt het doelgroepenvervoer opnieuw aanbesteed. De regie over de uitvoering van het doelgroepenvervoer wordt op basis van artikel 2.24b van de Aanbestedingswet opnieuw bij de GVC belegd.

Risico's: geen bijzondere risico's.

PZEM

Vestigingsplaats: Middelburg

Doel: PZEM richt zich op productie, handel en levering van energieproducten en diensten aan de zakelijke markt.

Programma: Bestuur en Ondersteuning

Partijen: alle Zeeuwse gemeenten, gemeente Bergen op Zoom, Woensdrecht, Dirksland, Goedereede, Middelharnis, Oostflakkee en de Provincies Zeeland, Noord Brabant en Zuid Holland.

Bestuurlijk belang: de gemeente heeft zeggenschap in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders ter grootte van het aandeel in het geplaatste aandelenkapitaal (5,78%).

Ontwikkelingen: na verkoop van de onderdelen Indaver, Delta Retail en Enduris (netwerkbedrijf) blijft de gemeente aandeelhouder van de overblijvende activiteiten op het gebied van productie, handel en levering van energie en het aandelenbelang in waterbedrijf Evides. In 2018 is gestart met een onderzoek naar de mogelijkheden om het aandeel Evides direct onder te brengen bij de huidige aandeelhouders van PZEM. Dit omdat drinkwater een publiek belang is en geen onderdeel uit zou moeten maken van een commercieel bedrijf. In 2019 zijn verschillende scenario's uitgewerkt hoe "verhanging" van het aandelenbezit Evides zou kunnen plaatsvinden. Momenteel wordt een scenario waarbij splitsing van het juridische- en economische eigendom plaatsvindt nader onderzocht.

Risico's: na verkoop van de hierboven genoemde bedrijfsonderdelen is de kernactiviteit van PZEM beperkt tot productie en levering van energie. Dit bedrijfsonderdeel is de laatste jaren verlieslatend gebleken. De marktsituatie voor PZEM lijkt zich de afgelopen periode echter te hebben verbeterd waardoor het risico op faillissement met als gevolg afwaardering van ons aandelenbezit in PZEM sterk is afgenomen.

Bank Nederlandse Gemeenten

Vestigingsplaats: Den Haag

Doel: BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde dienstverlening draagt de BNG bij aan het zo laag mogelijk houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is deze bank essentieel voor de publieke taak.

Kerntaak van de BNG is om tegen lage tarieven te voorzien in lange kredietverlening aan decentrale overheden en in kredietverlening onder garantie van overheden. BNG vertaalt haar missie in de volgende doelstellingen, (1) het behoud van substantiële

marktaandelen in de Nederlandse publieke sector en het semi-publieke domein en (2) het behalen van een redelijk rendement voor de aandeelhouders.

Programma: Bestuur en Ondersteuning

Partijen: Gemeenten en andere publiekrechtelijke lichamen in Nederland.

Bestuurlijk belang: de gemeente heeft zeggenschap in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders ter grootte van het aandeel in het geplaatste aandelenkapitaal (€ 0.1 mln)

Ontwikkelingen: reguliere uitvoering kerntaken.

Risico's: geen.

Stichtingen

Hieronder de stichting waarmee de gemeente zowel bestuurlijk als financieel verbonden is.

Overzicht Stichtingen

Stichting Roosevelt Academy Fonds

Stichting Roosevelt Academy Fonds

Vestigingsplaats: Middelburg

Doel: genereren van rendement op belegd vermogen ten behoeve van de Roosevelt Academy

Programma: Onderwijs

Partijen: de gemeente Middelburg / Provincie Zeeland / PZEM

Bestuurlijk belang: ambtelijke vertegenwoordiging in stichtingsbestuur.

Ontwikkelingen: beleggen en beheer hoofdsom met als doel het behaalde rendement aan te wenden voor de exploitatie UCR.

Risico's: geen bijzondere risico's.

Grondbeleid

Inleiding

Eind 2016 heeft de gemeenteraad de Nota grondbeleid 2016 vastgesteld, waarmee het in 2002 ingezette actieve grondbeleid is bijgesteld: voor de bestaande grondposities blijft per definitie sprake van een actief grondbeleid, voor nieuwe ontwikkelingen zal per situatie worden beoordeeld welke vorm van grondbeleid de voorkeur heeft. Voor het huidige grondbezit blijft actief grondbeleid dus een gegeven; de functieverandering en verkoop van in bezit van de gemeente zijnde grond wordt in eigen hand gehouden. Diverse andere plannen worden door de gemeente gefaciliteerd.

Een actief grondbeleid betekent dus dat de exploitatie ten behoeve van de functieverandering of herontwikkeling van gronden in eigen hand wordt gehouden. De verwerving van de gronden en de nodige bewerkingen zijn of worden door en onder regie van de gemeente uitgevoerd. Daarna kunnen de gronden bouwrijp voor een marktconforme prijs (in principe gebaseerd op residuele waarde) worden verkocht. In het verleden zijn in dit kader diverse gronden verworven, waardoor het accent de laatste jaren vooral ligt op planontwikkeling, (tijdelijk) beheer en verkoop van deze gronden. Nieuwe strategische verwervingen zullen in principe niet meer plaatsvinden, tenzij gemotiveerd kan worden waarom dit toch gewenst of noodzakelijk is.

In deze paragraaf wordt het jaar 2019 verantwoord en wordt vooruitgeblikt naar de toekomst.



Beleidskader

Het grondbeleid is geen doel op zich maar dienstbaar aan algemene en specifieke beleidsdoelstellingen van de gemeente. De belangrijkste leidraad wordt gevormd door de Kwaliteitsatlas

Middelburg 2030 en de in 2010 vastgestelde herziene versie hiervan. Op termijn zal dit vervangen worden door de Omgevingsvisie.

De volgende programma's worden mede door het gevoerde grondbeleid gerealiseerd:

Programma	
Verkeer, vervoer en waterstaat	Aanleg van nieuwe infrastructuur en parkeervoorzieningen ten behoeve van (nieuwbouw)locaties voor woningen, kantoren, voorzieningen en bedrijventerreinen
Onderwijs	Nieuwe locaties voor onderwijsdoeleinden.
Sport, cultuur en recreatie	Nieuwe locaties voor sport, recreatie, evenementen et cetera
Sociaal domein	Woon-zorgcomplexen gecombineerd met welzijnsvoorzieningen in de verschillende woonservicezones
Volksgesondheid en milieu	Groenvoorzieningen, water en milieudoelstellingen op nieuwbouwlocaties
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	Woningbouw op nieuwe locaties evenals herstructurering in bestaande wijken
Economie	Aanleg van nieuwe bedrijventerreinen, kantorenlocaties, gebieden voor toerisme en herstructurering van bestaande bedrijventerreinen
Algemene dekkingsmiddelen	Gerealiseerde winsten op grondexploitaties kunnen, als zij niet meer nodig zijn voor afdekking van risico's in het grondbedrijf, ingezet worden als dekkingsmiddel voor andere publieke doeleinden

Financiële positie grondbedrijf

In het grondbedrijf wordt het verschil tussen investeringen en opbrengsten in een bepaald jaar in principe niet als verlies of winst genomen, maar bijgeschreven op de boekwaarde van een plan. De boekwaarde van een plan bestaat uit het gecumuleerde verschil tussen investeringen en opbrengsten. Bij het afsluiten van een plan vormt het op dat moment resterende positieve of negatieve saldo een winst of verlies. Ook kan er tussentijds winst worden genomen. Tegenover de boekwaarden van de bouwgrond in exploitatie staan de voorziening grondbedrijf (als correctie op deze boekwaarde) en de reserve grondbedrijf.

Per peildatum februari 2020 is opnieuw een complete doorrekening en risicoanalyse gemaakt van het grondbedrijf voor de periode 2019-2040 in de vertrouwelijke nota 'Grondbedrijf 2019-2040, doorrekening en risicoanalyse februari 2020'. Deze is ter kennis gebracht van de gemeenteraad en vormt de basis voor deze paragraaf.

Hierna volgt een toelichting op het resultaat van het grondbedrijf over 2019, gevolgd door een toelichting op de ontwikkeling van de boekwaarde en de stand van de voorziening en de reserve grondbedrijf.

Resultaat 2019 grondbedrijf

In 2019 heeft het grondbedrijf een negatief resultaat behaald. Dit is vooral veroorzaakt door de afwaardering van enkele locaties. Hieronder is opgenomen hoe het resultaat is bepaald. De

verschillende bedragen worden daaronder toegelicht. Er kan sprake zijn van kleine afrondingsverschillen.

Resultaat grondbedrijf 2019 (x € 1.000)	
Winst afgesloten complexen ⁽¹⁾	221
Tussentijdse winstneming op bouwgrond in exploitatie ⁽²⁾	1.195
Overige exploitatiewinsten ⁽³⁾	12
Renteresultaat over reserve en voorziening	398
	1.826
Verlies afgesloten complexen ⁽⁴⁾	-291
Overige exploitatieverliezen ⁽⁵⁾	-3.762
	-4.053
Mutatie voorziening (vrijval) ⁽⁸⁾	1.150
Resultaat grondbedrijf 2019	-1078

Reserve grondbedrijf (x € 1.000)	
Saldo reserve grondbedrijf per 01/01	8.555
Verrekening resultaat over 2019	-1.078
Onttrekking explosieven Essenveld	-78
Saldo reserve grondbedrijf per 31/12	7.398

Voorziening grondbedrijf (x € 1.000)	
Saldo voorziening grondbedrijf per 01/01	18.034
Vrijval afgesloten plannen ⁽⁶⁾	-197
Vrijval afgewaardeerde locaties ⁽⁷⁾	-11.579
Herwaardering overige plannen ⁽⁸⁾	-1.150
Saldo voorziening grondbedrijf per 31/12	5.108

De verschillende bovenstaande bedragen worden hieronder toegelicht:

(1) Winst afgesloten complexen (x € 1.000)	
Kruitmolenlaan	142
Restkavels Veldzigt	3
Restkavels Arnestein	76
Totaal	221

(2) Winst tussentijds op bouwgrond in exploitatie (x € 1.000)	
Rittenburg	457
Mortiere SOK	432
Hazenburg noord	306
Totaal	1.195

Voor deze complexen (bouwgrond in exploitatie) geldt dat op basis van de BBV-voorschriften tussentijds winst genomen dient te worden naar rato van de gerealiseerde opbrengsten en gemaakte kosten. Dit in afwijking van hetgeen is opgenomen in de Nota grondbeleid uit 2016.

(3) Overige exploitatiewinsten (x € 1.000)	
Kleverskerkseweg 27	12
Totaal	12

Kleverskerkseweg 27 wordt verhuurd waarbij sprake is van een positief saldo tussen ontvangen huur enerzijds en rentelasten en kosten van beheer en onderhoud anderzijds.

(4) Verlies afgesloten complexen (x € 1.000)	
Ramsburg Oostperkweg west	-254
Kleverskerkseweg (verlies € 190, vrijval voorziening € 197)	7
Piet Heinstraat	1
Waterpark Veerse Meer	-28
Bluesroute 128	-17
Totaal	-291

Het plan Oostperkweg west is per eind 2019 afgesloten. Hierbij is door extra kosten vanwege bodemsanering een verlies ontstaan. Dit verlies was niet eerder geraamd, zodat geen bedrag in de voorziening was opgenomen. Kleverskerkseweg 17-19 is eveneens per eind 2019 afgesloten waarbij het uiteindelijke verlies kleiner bleek dan verwacht, zodat het in de voorziening opgenomen bedrag meer dan toereikend was. Piet Heinstraat staat in deze tabel opgenomen, omdat het een plan met een

verlies is. Het is al eerder afgesloten, maar er zijn nog wat nakomende kosten te verwachten. Door een correctie is er in 2019 eenmalig een klein positief saldo ontstaan. Waterpark Veerse Meer en Bluesroute zijn beide ook eerder afgesloten. In 2019 zijn voor beide plannen nakomende kosten gemaakt.

(5) Overige exploitatieverliezen (x € 1.000)	
Hazenburg noord fase 2 (verlies € 877, vrijval voorziening € 877)	0
Schenge 6-8 (verlies € 255, vrijval voorziening € 250)	-5
Punt Arnestein	-5
Cleene Hooge (verlies € 6.951, vrijval voorziening € 6.828)	-123
Sint Laurens oost (verlies € 4.146, vrijval voorziening € 531)	-3.615
Sportlaan 25	-16
Ramsburg oost (verlies € 3.091, vrijval voorziening € 3.093)	2
Totaal	-3.762

Voor Hazenburg noord fase 2, Schenge 6-8 en Ramsburg oost waren in de voorziening grondbedrijf al bedragen gereserveerd om deze per saldo te waarderen op landbouwwaarde, vooruitlopend op de voorschriften vanuit het BBV om gronden die per eind 2019 niet in exploitatie genomen zouden zijn af te waarderen naar de waarde in de huidige staat. Deze worden nu definitief afgewaardeerd. Voor Sint Laurens oost is in de loop van 2019 eveneens besloten deze aan het einde van het jaar af te waarderen naar landbouwwaarde. Voor Cleene Hooge is een exploitatieopzet vastgesteld, waarbij besloten is een verlies te nemen. Voor de nog niet in exploitatie genomen locaties Punt Arnestein en Sportlaan geldt dat het saldo van kosten minus opbrengsten over het jaar 2019 als verlies is genomen, zodat de boekwaarde constant blijft.

(6) Vrijval voorziening afgesloten plannen (x € 1.000)	
Kleverskerkseweg 17-19	-197
Totaal	-197

De vrijval voor dit complex is onder (4) reeds in beeld gebracht, om zo het daadwerkelijke verlies op dit complex in 2019 op een juiste manier in beeld te kunnen brengen.

⁽⁷⁾ Vrijval voorziening afgewaardeerde locaties (x € 1.000)	
Hazenburg noord fase 2	-877
Schenge 6-8	-250
Cleene Hooge	-6.828
Sint Laurens oost	-531
Ramsburg oost	-3.093
Totaal	-11.579

De vrijval voor deze complexen is onder (5) reeds in beeld gebracht, om zo het daadwerkelijke verlies op deze complexen in 2019 op een juiste manier in beeld te kunnen brengen.

⁽⁸⁾ Herwaardering voorziening overige plannen (x € 1.000)	
Veerseweg zuid	10
Restkavels Veldzigt	275
Kruitmolenlaan	10
Waterpark Veerse Meer	-25
Tijdelijke voorziening vanwege niet meerekenen opbrengsten na periode van tien jaar	-2.477
Mortiere bedrijventerrein zuid	41
Bluesroute 128	1
Restkavels Arnestein	20
Ramsburg Oostperkweg west	15
Sprecklaan	21
Rittenburg fase III	-85
Trekdiijk	918
Ramsburg Dampoorthof	137
Ramsburg watergang	-11
Totaal	-1.150

Voor de locaties Veerseweg zuid, Restkavels Veldzigt, Kruitmolenlaan, Waterpark Veerse Meer, Bluesroute 128, Restkavels Arnestein en Ramsburg Oostperkweg west geldt dat deze afgesloten zijn, maar dat er sprake is van nakomende kosten. Voor een deel van deze locaties was eerder al een bedrag voorzien, wat nu naar de laatste stand van zaken herrekend is. Voor Mortiere bedrijventerrein zuid was een extra voorziening gevormd, omdat een deel van de opbrengsten pas na een periode van tien jaar zouden worden gerealiseerd, waardoor deze conform de BBV-voorschriften niet meegenomen mogen worden bij het bepalen van het saldo, met een 'fictief' verlies tot gevolg. Op basis van de huidige inzichten vallen alle opbrengsten binnen een periode van tien jaar, zodat deze voorziening kan vervallen. Voor de overige locaties is een exploitatieopzet met een negatief saldo

vastgesteld of (in het geval van Trekdiijk) aan de gemeenteraad ter vaststelling aangeboden. Ook hiervoor geldt dat bedragen naar de laatste stand van zaken zijn herrekend.

Boekwaarde grondbedrijf

De doelstelling van het eind 2015 vastgestelde actieplan grondbedrijf is het verlagen van de boekwaarde van het grondbedrijf. Uiterlijk in 2030 zou een situatie moeten worden bereikt waarin de reserve grondbedrijf gelijk is aan de dan nog resterende boekwaarde. Mede door de aantrekkende verkopen vanaf 2016 is er inderdaad sprake van een afnemende boekwaarde, waarbij de verwachting is dat deze lijn de komende jaren verder doorgetrokken kan worden. In 2026 zou de doelstelling vanuit het actieplan dan nagenoeg bereikt kunnen zijn.

Naar verwachting neemt de boekwaarde in 2020 eenmalig iets toe, wat te maken heeft met het bouwrijp maken van enkele locaties waarvoor pas in de jaren erna opbrengsten worden verwacht. Omdat het aanbod van woningbouwlocaties momenteel erg gering is, worden deze kosten in 2020 niet voldoende gecompenseerd door grondopbrengsten elders.

Ontwikkeling boekwaarde grondbedrijf x € 1.000			
Jaar	Bruto boekwaarde complexen	af: voorziening grondbedrijf	Netto boekwaarde complexen
31-12-2018	98.734	18.034	80.700
31-12-2019	79.981	5.108	74.873
31-12-2020 (verwacht)	83.855	4.863	78.992
31-12-2021 (verwacht)	77.070	4.818	72.252
31-12-2022 (verwacht)	59.145	3.794	55.351

De vermindering van de boekwaarde per eind 2019 is het gevolg van het saldo van opbrengsten minus kosten (€ 10,4 minus € 6,0 miljoen, boekwaarde verlagend) en het afwaarderen van locaties.

Voorziening grondbedrijf

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet de gemeente voor verwachte verliezen op grondexploitaties een voorziening vormen. In de Nota grondbeleid 2016 is als uitgangspunt genomen dat de voorziening gevormd wordt:

- Voor onvermijdbare verliezen;

- op basis van door de gemeenteraad vastgestelde exploitatieopzetten;
- op basis van contante waarde (waarbij conform de BBV-voorschriften momenteel wordt gerekend met 2,0%);
- ten laste van het jaarresultaat c.q. de reserve grondbedrijf.

De voorziening grondbedrijf wordt dus, op contante waarde, gevormd ten laste van de reserve grondbedrijf. Zodra de verlieslatende plannen worden afgesloten kan het negatieve resultaat worden verrekend met het daarvoor beschikbare bedrag in de voorziening grondbedrijf. Daarnaast worden ook bedragen aan de voorziening grondbedrijf toegevoegd voor verwachte nakomende kosten van plannen die inmiddels afgesloten zijn (dat gebeurt normaliter als de laatste verkopen hebben plaatsgevonden).

De omvang van de voorziening grondbedrijf is per 1 januari 2020 op het vereiste niveau gebracht van € 5.108.000, met daarbij de volgende specificatie:

Voorziening grondbedrijf in verband met onvermijdbaar geachte verliezen (x € 1.000)	
Veerseweg zuid (nakomende kosten)	30
Restkavels Veldzigt (nakomende kosten)	275
Kruitmolenlaan (nakomende kosten)	10
Waterpark Veerse Meer (nakomende kosten)	35
Bluesroute 128 (nakomende kosten)	5
Restkavels Arnestine (nakomende kosten)	20
Oostperkweg west (nakomende kosten)	15
Piet Heinstraat (nakomende kosten)	45
Mortiere bedrijventerrein zuid (verwacht verlies)	1.748
Rittenburg III (verwacht verlies)	513
Ramsburg Dampoorthof (verwacht verlies)	276
Sprencklaan (verwacht verlies)	821
Trekdijs (verwacht verlies)	918
Ramsburg watergang (verwacht verlies)	397
Totaal	5.108

Voor de plannen met een verwacht verlies is het opgenomen bedrag gebaseerd op de vastgestelde exploitatieopzet, als daar aanleiding toe was eventueel herrekend naar de laatste stand van zaken. Voor Trekdijs is het bedrag gebaseerd op de begin 2020 aan de gemeenteraad ter vaststelling aangeboden exploitatieopzet.

Reserve grondbedrijf

Voor de risico's moet een buffer aanwezig zijn c.q. gevormd worden. Deze buffer is de reserve grondbedrijf. In de Nota Grondbeleid 2016 zijn voor deze buffer de volgende normen vastgesteld:

- op eindwaarde is het saldo van de reserve positief;
- bij doorberekening van een risicoscenario is het saldo eveneens positief op eindwaarde;
- bij doorberekening van een risicoscenario wordt de reserve de eerstkomende vijf jaar niet negatief.

De reserve grondbedrijf wordt in principe gevormd uit de winsten op grondexploitatie. Op winstgevendende plannen wordt een systeem van tussentijdse winstneming toegepast. Tot enkele jaren geleden vond winstneming plaats op basis van een staffel uit de Nota grondbeleid 2016. Inmiddels zijn de voorschriften vanuit het BBV echter gewijzigd, winstneming dient berekend te worden met de volgende formule: '% gerealiseerde kosten x % gerealiseerde opbrengsten x geprognostiseerde totaalwinst = te nemen winst'. Deze formule wordt, in afwijking van Nota grondbeleid, dan ook toegepast. In de nieuw op te stellen Nota grondbeleid zal uitgaande van de BBV-formule opnieuw bevestigd worden wat de wenselijke minimale omvang van de reserve grondbedrijf zou moeten zijn, omdat de risico's waar deze reserve tegenover staat in beginsel groter zijn dan wanneer de winstneming op de oude voet had plaatsgevonden. De systematiek volgens de regelgeving van het BBV is immers minder voorzichtig.

Per eind 2019 bedraagt het saldo van de reserve grondbedrijf € 7,4 miljoen.

Aan de normen vanuit de Nota Grondbeleid wordt voldaan: de komende jaren zal het saldo van de reserve naar verwachting jaarlijks stijgen, ook in het risicoscenario.

Risico's grondbedrijf

Jaarlijks wordt een doorrekening met enkele scenario's gemaakt om te bepalen of de reserve aan de eisen voldoet. Kort samengevat zijn nu de volgende scenario's doorgerekend:

- Basisscenario: een scenario gebaseerd op de woningmarktafspraken 2016-2025 en het door de Stec Groep

eind 2019, begin 2020 uitgevoerde Locatieonderzoek Walcheren. Voorzichtigheidshalve zijn niet alle mogelijkheden die op basis van het onderzoek en de afspraken ontstaan ook benut. In dit scenario worden 2.400 woningen gerealiseerd in de periode tot en met 2040 en wordt in dezelfde periode 20,3 hectare bedrijventerrein verkocht. Het zwaartepunt van de gereedkomende woningen ligt in de periode 2022-2028, en de verwachte opbrengsten in de periode 2021-2027. Voor 2020 worden wat lagere opbrengsten verwacht omdat diverse ontwikkelingen vertraging hebben opgelopen en er momenteel dus weinig aanbod is.

- Risicoscenario: in het risicoscenario is als input opgenomen dat zich in de periode 2021-2024 een nieuwe crisis voordoet. Het scenario kent hetzelfde aantal woningen en hectaren bedrijventerrein, maar het zal langer duren eer dit gerealiseerd wordt. Voor de periode 2021-2025 wordt in dit scenario uitgegaan van een halvering van de productie en tevens dat het pas vanaf 2024 weer mogelijk zal zijn om grondprijzen te verhogen. Tevens is gerekend met een hogere stijging van de kosten in de periode tot en met 2023.

Ook is voor enkele specifieke locaties een extra risico doorberekend: Voor de locaties Trekdiijk, Cleene Hooge, Sint Laurens, Walcherseweg en Oranjepolder is als risico opgenomen dat hier niet ontwikkeld kan worden, omdat deze locaties buiten het bestaand bebouwd gebied zijn gelegen.

De doorberekende scenario's vormen input voor de paragraaf Weerstandsvermogen van jaarrekening en begroting:

- Het basisscenario in de eerdergenoemde doorrekening van het grondbedrijf wordt gebruikt om de verwachte ontwikkeling van de reserve grondbedrijf, als onderdeel van de weerstandscapaciteit van de gemeente, in te schatten.
- Het verschil tussen basisscenario en risicoscenario is als risico vertaald in de paragraaf Weerstandsvermogen.
- De risico's voor de genoemde specifieke locaties zijn, met een inschatting van kans op voorkomen en financieel gevolg, zijn toegevoegd aan de paragraaf Weerstandsvermogen.

Uit de gemaakte doorrekening blijkt dat de reserve grondbedrijf per 31 december 2019 voldoet aan de in de Nota Grondbeleid 2016 gestelde normen. Op eindwaarde is de reserve zowel in het basisscenario als in het risicoscenario positief en tevens is in

het risicoscenario de reserve de eerste vijf jaar niet negatief. In het basisscenario worden tevens de doelstellingen uit het actieplan grondbedrijf gerealiseerd. In 2026 is het saldo van de reserve vrijwel gelijk aan de netto boekwaarde van de dan nog resterende complexen, terwijl de doelstelling is om deze situatie in 2030 te bereiken. In het risicoscenario wordt de doelstelling in 2031 behaald.

Actuele prognose grondbedrijf

Zoals eerder aangegeven voldoet de reserve grondbedrijf volgens de doorrekening van februari 2020 aan de in de Nota grondbeleid 2016 gestelde eisen. Hieronder is de verwachting weergegeven voor eind 2019 en wordt de vergelijking gemaakt met het voorgaande jaar.

Ontwikkeling boekwaarde grondbedrijf x € 1.000			
Jaar	Netto boekwaarde	saldo reserve grondbedrijf	Percentage
31-12-2018	80.700	8.555	10,6%
31-12-2019	74.873	7.398	9,9%
31-12-2020 (verwacht)	78.992	8.406	10,6%
31-12-2021 (verwacht)	72.252	9.935	13,8%
31-12-2022 (verwacht)	55.351	12.226	22,1%

Op alle in exploitatie genomen plannen wordt op basis van het basisscenario eind 2019 per saldo een resterende nog te nemen winst verwacht van circa € 11,4 miljoen op contante waarde per 1 januari 2020. Nog te nemen winst of een sluitende opzet wordt verwacht op de complexen Walcherseweg, Stroompoort, Rittenburg, Oranjepolder, Sint Laurens zuid, Sint Laurens noord, Veersepoort fase 5, Ramsburg kantorenstrook, Nieuwland zuid, Mortiere SOK, Mortiere Ensemble, Rotterdamsekaai, Hazenburg, Cleene Hooge, Kanaalweg west, Essenvelt en Krooneveldweg. Verliezen worden verwacht op de complexen Sprencklaan, Mortiere bedrijven zuid, Ramsburg Dampoorthof, Ramsburg watergang, Rittenburg III en Trekdiijk. Voor deze verliezen zijn, op basis van de vastgestelde exploitatieopzetten en de herrekening per 1 januari 2020 toereikende bedragen in de voorziening grondbedrijf opgenomen (deze verliezen zijn dus al genomen).

Van de boekwaarde en resultaatsverwachting op de bouwgrond in exploitatie (bie) per 1 januari 2020 kan conform artikel 52d van

het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) de volgende opstelling worden gemaakt:

OVERZICHT CF ART. 52d BBV		bedragen
		x
		€ 1.000
a. Boekwaarde in exploitatie genomen gronden per 1-1-2019	€ 58.723	
b. Vermeerderingen in het begrotingsjaar	€ 30.908	
c. Verminderingen in het begrotingsjaar	€ 16.583	
d. Boekwaarde aan het eind van het begrotingsjaar	€ 73.048	
e. Geraamde nog te maken kosten	€ 53.085	
f. Geraamde nog te realiseren opbrengsten	€ 139.545	
g. Het geraamde nog te realiseren eindresultaat (op nominale waarde)	€ 13.412	
h. Gevormde voorziening voor verliesgevend complexen (op nominale waarde)	€ 5.473	
Per saldo nog te realiseren winst (op nominale waarde)	€ 18.885	

Uit de toelichting van de commissie BBV in haar vraag en antwoord rubriek blijkt dat onder 'nominale' waarde de eindwaarde verstaan moet worden, dus inclusief rentelasten en posten voor prijs en opbrengststijgingen. De per saldo nog te realiseren winst op bouwgrond in exploitatie, zonder rekening te houden met opbrengsten na tien jaar, op nominale waarde is dus € 18,4 miljoen. De onderbouwing van de nog te maken kosten (e) en te realiseren opbrengsten (f) is te vinden in de vastgestelde exploitatieopzetten en de nota 'Grondbedrijf Middelburg 2019-2040, doorrekening en risicoanalyse februari 2020'.

De bruto boekwaarde van alle in exploitatie genomen gronden en plannen in het grondbedrijf bedraagt per 1 januari 2020 € 73,0 miljoen. Ten opzichte van de boekwaarde begin 2019 is dit per saldo een toename van € 14,3 miljoen. De belangrijkste oorzaken hiervoor zijn het in exploitatie nemen van de complexen Cleene Hooge, Sint Laurens zuid en Sint Laurens noord. Ook de tussentijdse winstneming zorgt voor een hogere boekwaarde (maar ook toename van de reserve grondbedrijf). Het positief saldo van verkopen minus kosten heeft dan weer een verlagend effect op de boekwaarde.

De verwachting is dat de boekwaarde van zowel de plannen die exploitatie genomen zijn als van het hele grondbedrijf in 2020 nog licht zal stijgen, omdat in 2020 vanwege het bouwrijp maken van een aantal locaties meer kosten gemaakt zullen worden dan dat er opbrengsten zijn. Vanaf 2021 zal de boekwaarde volgens verwachting dan gestaag dalen. Als het risicoscenario zich zou voordoen zet de daling zich een jaar later in en zal de eerste jaren de daling minder sterk zijn.

In de volgende tabel is globaal aangegeven hoe de reserve grondbedrijf zich naar verwachting de eerstkomende jaren (basisscenario) zal ontwikkelen en hoe deze ontwikkeling tot stand komt. Door afronding kunnen er afrondingsverschillen ontstaan.

Tabel verwachte resultaten grondbedrijf (in miljoenen €)						
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo reserve grondbedrijf per 01/01	€ 7,4	€ 8,4	€ 9,9	€ 12,2	€ 15,4	€ 18,4
Plannen medio 2019 in exploitatie*	€ 0,4	€ 1,2	€ 1,4	€ 2,3	€ 1,7	€ 2,2
Strategische gronden**	€ -	€ -	€ -	€ 0,6	€ 0,4	€ 0,5
Overige gronden en panden	€ 0,1	€ 0,1	€ -0,4	€ 0,1		
Mutatie voorziening	€ 0,2	€ -	€ 1,0	€ -0,1	€ 0,5	€ -0,1
Rente voorziening/reserves	€ 0,3	€ 0,3	€ 0,3	€ 0,3	€ 0,4	€ 0,4
Saldo reserve grondbedrijf per 31/12	€ 8,4	€ 9,9	€ 12,2	€ 15,4	€ 18,4	€ 21,4

* Hazenburg noord, Essenveld, Mortiere bedrijventerrein zuid, Mortiere Ensemble, Mortiere SOK, Nieuwland zuid, Ramsburg kantorenstrook, Rittenburg, Sprenccklaan, Kanaalweg west,

Stromenpoort, Veersepoort fase 5, Oranjepolder, Rotterdamsekaai, Krooneveldweg, Sint Laurens zuid, Sint Laurens

noord, Rittenburg fase 3, Trekdiijk, Walcherseweg, Ramsburg Dampoorthof, Ramsburg watergang, Cleene Hooge

** Sint Laurens oost, Cleene Hooge ruilgronden, Ramsburg oost, Hazenburg noord fase 2, Trekdiijk reservering fase 2, Sportlaan en Schenge 6-8

Toelichting per complex

Binnen het grondbedrijf valt vanaf 2016 de volgende indeling de maken:

1. Bouwgrond in exploitatie (bie). Dit zijn gronden waarvoor een exploitatieopzet is vastgesteld.
2. Materiële vaste activa (mva) c.q. strategische gronden. Volgens het BBV zijn dit 'overige gronden zonder vaste bestemming, die [op dit moment] geen onderdeel zijn van een transformatieproces'. Uitgangspunt hierbij is dus dat op termijn een bouwgrondexploitatie wordt vastgesteld. Tot en met 2015 was dit de categorie niet in exploitatie genomen gronden (niegg). Vanwege de overgang van de categorie niegg naar de materiele vaste activa gold tot eind 2019 een overgangstermijn: uiterlijk 31 december 2019 zou een eventuele afwaardering naar de waarde in de dan geldende bestemming moeten plaatsvinden, tenzij op dat moment een exploitatieopzet is vastgesteld. In 2019 zijn voor een groot aantal locaties exploitatieopzetten vastgesteld. Het resterende is afgeboekt, veelal naar agrarische waarde. Voor alle locaties binnen deze categorie geldt dat ze strategisch worden aangehouden voor toekomstige ontwikkelingen (of ruilingen).
3. Voorraden. Dit zijn gronden zonder voornemen tot bebouwing en diverse panden. Ook facilitaire plannen worden onder deze categorie verantwoord. Deze zullen echter niet op de balans voorkomen, omdat in het geval er kosten gemaakt zijn voordat de opbrengst is ontvangen er een post nog te ontvangen opbrengsten zal worden opgenomen en indien de geboekte opbrengst hoger is dan de tot dan toe gemaakte kosten zal het verschil als vooruit ontvangen opbrengsten worden geboekt.

Alle complexen worden hierna per categorie toegelicht.

Bouwgrond in exploitatie (bie)

Afgesloten complexen

Dit betreft de complexen Veerseweg Zuid, Piet Heinstraat, Bluesroute 128, Waterpark Veerse Meer (afwikkeling

faillissement), Kruitmolenlaan, Restkavels Arnestein, Oostperkweg West en Restkavels Veldzigt. Alle gronden in deze plannen zijn verkocht. Er zijn in de voorziening grondbedrijf bedragen opgenomen voor nakomende kosten, veelal voor het woonrijp maken van de plannen. Voor Waterpark Veerse Meer geldt dat een bedrag is opgenomen voor de nog te maken kosten in verband met de afwikkeling van het faillissement.

Nieuwland Zuid

Er resteren nog drie te verkopen kavels in het plan (begin 2020 heeft een verkoop plaatsgevonden), waarvan er twee zijn gereserveerd. Voor een van deze kavels loopt een bestemmingsplanprocedure. Het woonrijp maken is, met uitzondering van het stukje waar nog kavels verkocht moeten worden, inmiddels afgerond. Op 19 december 2016 is de laatste herziene exploitatieopzet voor het plan vastgesteld, in 2020 volgt een herziening.

Essenvelt

In 2010 heeft de gemeenteraad voor Essenvelt en de Groenboulevards Essenvelt en Reijersshove in totaal drie exploitatieopzetten vastgesteld. Deze zijn inmiddels samengevoegd; op 11 april 2019 is de meest recente herziening vastgesteld en inmiddels is ook al weer een nieuwe herziene versie aan de gemeenteraad ter vaststelling aangeboden. Na een lang traject via de Raad van State is het bestemmingsplan in 2019 onherroepelijk geworden. Er is inmiddels gestart met het bouwrijp maken van de locatie. De eerste grondtransacties worden in 2021 verwacht.

Sprencklaan

Deze locatie is bedoeld voor woningbouw plus een brandweerpost, die inmiddels al weer enkele jaren in gebruik is. Er moet nog een kavel worden geleverd, waarvoor al wel een overeenkomst is gesloten. Nadat alles is gebouwd volgt nog het woonrijp maken. Op 18 september 2017 is de laatste herziening van de exploitatieopzet door de raad vastgesteld. Eind 2020 kan deze worden afgesloten. Voor deze locatie wordt een verlies verwacht waartegenover een bedrag in de voorziening grondbedrijf is opgenomen.

Rittenburg

In 2015 is de verkoop van start gegaan. In de eerste fase resteert nog de verkoop van één bouwkaavel en in de tweede fase nog de verkoop van de grond voor drie projectmatig te realiseren

woningen die nog in verkoop zijn. Fase 1 is inmiddels woonrijp gemaakt. Op 16 april 2018 is de laatste herziene exploitatieopzet vastgesteld. De verwachting is dat eind 2020 alle grond verkocht zal zijn en dat het plan dan ook afgesloten kan worden.

Hazenburg noord fase 1

Het gebied Hazenburg noord wordt in twee hoofdfasen ontwikkeld. Voor de eerste fase is een bestemmingsplan vastgesteld. De grond voor een eventuele tweede fase is opgenomen onder de materiële vaste activa. De verkoop van kavels loopt gestaag en dat geldt ook voor de woningen van de ontwikkelaar. In 2019 heeft de Woningbouwvereniging Arnhemuiden grond afgenomen voor een tweede ontwikkeling van negen woningen. Voor het resterende deel van het plangebied van de eerste fase wordt vanwege verandering in de vraag gekeken hoe dit aangepast kan worden. De laatste herziene exploitatieopzet voor dit gebied is op 10 september 2018 door de gemeenteraad vastgesteld. Een nieuwe herziening volgt als duidelijk wordt hoe het plan zal wijzigen.

Mortiere SOK-gebied

De grond in dit plan wordt in delen doorverkocht aan een consortium dat ook voor het aanleggen en afbouwen van het gehele gebied zorg draagt. De verkopen lopen hier goed. In 2019 is meer grond verkocht dan aan het begin van het jaar gedacht en ook in 2020 hebben al weer diverse grondtransacties plaatsgevonden en zijn voor de rest van het jaar ook nog transacties gepland. De meest recent vastgestelde exploitatieopzet dateert van 12 september 2019.

Mortiere bedrijventerrein zuid

De vraag naar grotere kavels voor hoogwaardig bedrijventerrein is op dit moment groeiend. Wel merken we toenemende belangstelling, deels ook voor recreatieve functies. De politie heeft in 2019 bijna een hectare afgenomen, ook loopt er nog een reservering voor hen voor 0,4 hectare. Verder lopen er nog enkele reserveringen. Op 18 september 2017 is een laatste herziene exploitatieberekening voor dit plan vastgesteld. Er wordt rekening gehouden met een verlies, waarvoor in de voorziening grondbedrijf een bedrag is opgenomen.

Mortiere Ensemble

Het plan is gericht op bijzondere doeleinden. In 2017 is dit gebied bouwrijp gemaakt. Verwacht werd dat, na het openen van de ontsluitingsweg naar de N57 de belangstelling zou toenemen. Dat

is (met enige vertraging) ook het geval, want er lopen momenteel reserveringen. Op 18 september 2017 is de laatste herziene exploitatieopzet door de gemeenteraad vastgesteld.

Kanaalweg West

Deze strook grond was lang in beeld als kantorenlocatie. Eind 2010 is een groot deel van de boekwaarde afgeboekt om ook met een beperkte ontwikkeling een kostendekkend plan mogelijk te maken. Vanwege ontwikkelingen in het onderwijs (komst HZ naar Middelburg, mogelijk ook een bèta college) is de locatie nu primair in beeld als plek voor studentenhuisvesting. De bestemmingsplanprocedure hiervoor loopt. De meest recent vastgestelde exploitatieopzet dateert van 10 september 2018. Uitgangspunt is dat dit plan per eind 2020 kan worden afgesloten.

Ramsburg kantorenstrook

Dit is het gebied dat tussen de Oostperkweg en de Heerlijkheidsweg ligt, aangevuld met een perceel grond uit het vroegere bedrijventerrein Ramsburg dat nooit is uitgegeven. Het gebied is grotendeels ingevuld. Er zijn nog twee kavels beschikbaar, waarvan er een in optie is gegeven. Op 18 september 2017 is de laatste herziene exploitatieopzet vastgesteld.

Stromenpoort

Een locatie voor bijzondere voorzieningen. De belangstelling was de laatste jaren gering, maar inmiddels is er sprake van hernieuwde belangstelling. Er nog 0,8 hectare grond uit te geven. De laatste herziene exploitatieopzet is op 14 maart 2016 vastgesteld. Deze wordt enkel herzien als er concrete aanleidingen zijn.

Veersepoort fase vijf

Door Stevast is een plan gemaakt voor deze locatie met circa 110 woningen in diverse varianten. Eind 2019 heeft het voorontwerp bestemmingsplan ter inzage gelegen. Na beantwoording van de inspraakreacties kan het ontwerpbestemmingsplan in procedure worden gebracht. De laatste herziene exploitatieopzet is op 12 september 2019 door de gemeenteraad vastgesteld.

Rotterdamsekaai

Woongood wil op deze locatie twee gymzalen verbouwen en daarmee veertien woningen realiseren. De vergunningaanvraag hiervoor is in voorbereiding. Het streven is om half 2020 te starten met de (ver)bouw. Een eerste exploitatieopzet is op 18 september

2017 door de gemeenteraad vastgesteld. Naar verwachting kan het plan eind 2020 worden afgesloten.

Krooneveldweg

Op deze locatie komt een centrum voor eerstelijnsgezondheidszorg. De omgevingsvergunning is sinds kort onherroepelijk, afname van de grond en start bouw wachten nog op de bodemsanering van de locatie. De exploitatieopzet is op 13 november 2017 door de gemeenteraad vastgesteld. Naar verwachting kan het plan eind 2020 worden afgesloten.

Walcherseweg

Vooruitlopend op de exploitatieopzet, die op 8 oktober 2018 is vastgesteld, is hier in 2016 al grond uitgegeven ten behoeve van een tandartsenpraktijk. Eind 2019 is grond verkocht aan De Ontmoeting, die hier haar nieuwe kerk zal realiseren ter vervanging van de huidige locatie in de Stromenwijk (bestemmingsplan is in procedure, zienswijzen worden beantwoord). Daarnaast is er nog ruimte voor twee kavels voor woningbouw. Hiervoor moet het bestemmingsplan nog gewijzigd worden.

Ramsburg Dampoorthof

Dit is een deelgebied van Ramsburg waarvoor op 17 december 2018 een exploitatieopzet is vastgesteld. In 2019 is de eerste kavel verkocht. Er loopt daarnaast nog een reservering.

Rittenburg III

De vroegere locatie van Orionis en van het ROC aan de Grevelingenstraat. De exploitatieopzet is op 5 maart 2018 vastgesteld. Met ontwikkelaar Sprangers is een intentieovereenkomst gesloten. Het bestemmingsplan voor 103 woningen wordt gereed gemaakt voor de procedure.

Trekdijsk

Op 22 januari 2018 heeft de gemeenteraad een exploitatieopzet vastgesteld om deze locatie als bedrijventerrein te ontwikkelen. Na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2018 is besloten om tijd uit te trekken voor een participatieproject waarbij ook alternatieve mogelijkheden worden onderzocht. Eind 2019 heeft dit geleid tot een keuze voor een ontwikkelvariant. Op basis hiervan is een nieuwe exploitatieopzet opgesteld, die door de gemeenteraad echter nog niet is vastgesteld. Deze is wel als basis gebruikt voor deze jaarrekening.

Sint Laurens zuid

Op 12 september 2019 is een eerste exploitatieopzet voor Sint Laurens zuid vastgesteld. Het plan zal gefaseerd ontwikkeld worden. Het bestemmingsplan voor de eerste fase wordt gereedgemaakt voor de procedure. Met Woongoed lopen gesprekken voor de realisatie van sociale woningbouw in het gebied.

Sint Laurens noord

Op 12 september 2019 is een eerste exploitatieopzet voor Sint Laurens noord vastgesteld. Ook dit plan zal gefaseerd ontwikkeld worden. Een aantal vrije kavels wordt meegenomen in het bestemmingsplan voor de eerste fase. In dit plandeel is ook ruimte voor een locatie met maximaal zeven tiny houses. De vergunningprocedure hiervoor is in voorbereiding.

Cleene Hooge

In 2019 is door de gemeenteraad een ontwikkelingsvisie voor dit gebied opgesteld. Die visie gaat uit van een bescheiden ontwikkeling, passend bij het landschap. Het grootste deel van het gebied houdt de agrarische functie. In participatie zal in 2020 gewerkt gaan worden naar de verdere uitwerking van de visie naar een concreet plan. Op 12 september 2019 is een eerste exploitatieopzet vastgesteld.

Ramsburg watergang

Op dit deel van Ramsburg vinden tot nu toe nog geen ontwikkelingen plaats. Deze locatie is bij uitstek geschikt voor grotere initiatieven. Op 12 december 2019 is een eerste exploitatieopzet vastgesteld.

Oranjepolder

Op het moment dat in het plan Hazenburg de laatste van zes landhuiskavels (nu in reservering) verkocht is, kan aan de Veerseweg ten noordoosten van Arnemuiden nieuw aanbod gecreëerd worden. Op 14 november 2019 is een eerste exploitatieopzet vastgesteld.

Materiële vaste activa (mva)

Sint Laurens oost

Het uitgangspunt is dat ontwikkeling van het gebied ten oosten van het dorp voor het grootste deel na de ontwikkeling van Sint Laurens zuid en noord komt. Omdat een groot deel van de te verwachten opbrengsten als gevolg van deze fasering pas later dan de periode binnen nu en tien jaar gerealiseerd zou worden,

zou conform BBV-voorschriften in dat geval tijdelijk een bedrag aan de voorziening grondbedrijf moeten worden toegevoegd. Dit bedrag zou hoger zijn dan het bedrag dat nodig was om de gronden af te waarderen tot agrarische waarde. Om deze reden is voor het laatste gekozen.

Ramsburg oost

Vanwege de ligging wordt deze locatie strategisch aangehouden. Een deel van de locatie (in alle voorgaande plannen zou dit agrarisch blijven) is een voormalige vuilstort die de komende jaren afgedekt moet worden. Omdat tevens behoefte was aan een depot voor baggerslib (om afvoerkosten te voorkomen) wordt werk met werk gemaakt en wordt het uitgedroogde slib hiervoor gebruikt. Vervolgens is het de bedoeling dat daarbovenop zonnepanelen worden geplaatst, waardoor ook een bijdrage kan worden geleverd aan de milieudoelstellingen van de gemeente.

Hazenburg noord fase 2

Deze gronden worden aangehouden, zodat hier eventueel een uitbreiding van de wijk Hazenburg noord op gerealiseerd kan worden.

Schenge 6-8

Op deze plek stond voorheen de groenloods van Orionis. Aansluitend op de ontwikkeling van de derde fase van Rittenburg zou ook hier op kleine schaal een ontwikkeling kunnen plaatsvinden.

Cleene Hooge ruilgronden

Dit zijn de gronden in dit gebied die niet zijn opgenomen in de exploitatieopzet voor de woningbouwlocatie en die de agrarische bestemming zullen behouden. Mogelijk kunnen deze gronden ingezet worden als ruilgrond. Als daar geen behoefte aan is kunnen ze verkocht worden.

Trekdijs eventuele vervolgfase

Bij het vaststellen van de exploitatieopzet voor Trekdijs in 2018 is dit deel buiten de exploitatie gehouden. Bij de besluitvorming over een variant in november 2019 is dit deel wel betrokken. Het maakt in de nieuwe, in mei 2020 vastgestelde exploitatieopzet inmiddels deel uit van het exploitatiegebied. Per eind 2019 behoort het echter nog tot de categorie materiële vaste activa.

Sportlaan

Voor de plek waar voorheen De Meker was gevestigd wordt door Woongood een plan gemaakt met appartementen in de sociale huursector. Wellicht kan in 2020 hiervoor een exploitatieopzet worden vastgesteld.

Overige gronden

Punt Arnestein

Dit betreft de eigendommen van de gemeente tussen het stadskantoor en DCM (loods van voorheen Utopia, loods in erfpacht, stuk grond verhuurd aan Timmerman). Voor dit gebied is in 2013 besloten de bedrijfsbestemming te handhaven, wat de mogelijkheid opende voor verkoop van gronden en gebouwen. Voor een deel is dit ook gebeurd. De resterende stukken zijn gewaardeerd op de WOZ-waarden. Momenteel wordt nagedacht over herontwikkeling van het gebouw waar in het verleden Utopia heeft gezeten.

Kleverskerkseweg 27

Gelet op de ontwikkelingen in de planvorming voor Punt Arnestein en de ligging van deze loods ligt herontwikkeling niet meer voor de hand. De huidige huurder heeft aangegeven de panden te willen kopen.

Herstructurering Arnestein/CZAV

Voor de herontwikkeling van deze locatie is in 2018 subsidie bij de provincie aangevraagd en verkregen. In verband daarmee is voor deze locatie een exploitatieopzet in voorbereiding.

Nieuwlandsedreef

Deze locatie is in 2014 om niet aangekocht van het woonwagenschap, met bijbetaling door het woonwagenschap ten behoeve van in de toekomst mogelijk noodzakelijke sanering. Sanering is pas aan de orde als een bestemming voor deze gronden is gevonden.

Private ontwikkelingen

Voor de locatie Veerseweg AVV (de ontwikkeling door AVV van 23 woningen op eigen grond aan en achter de Veerseweg) is een anterieure overeenkomst gesloten, waarmee de gemeente de door haar te maken kosten kan verhalen.

Voor de doorontwikkeling Waterpark Veerse Meer c.a. is met de nieuwe eigenaar van Waterpark een anterieure overeenkomst gesloten waarmee de gemeente haar kosten verhaalt.

Voor verschillende locaties lopen trajecten waarvoor anterieure overeenkomsten worden voorbereid.

JAARREKENING

Overzicht van lasten en baten

Omschrijving	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Verschil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten	5.289	5.245	6.206	-961
Baten	-7.258	-7.200	-7.280	80
Totaal Bestuur en Ondersteuning	-1.969	-1.955	-1.074	-881
Lasten	5.129	5.019	5.027	-8
Baten	-52	-53	-54	1
Totaal Veiligheid	5.077	4.965	4.972	-7
Lasten	11.786	12.170	11.029	1.141
Baten	-1.634	-1.979	-1.843	-136
Totaal Verkeer, vervoer en waterstaat	10.152	10.191	9.186	1.005
Lasten	2.316	2.158	9.785	-7.626
Baten	-2.456	-2.457	-6.970	4.513
Totaal Economie	-141	-299	2.815	-3.113
Lasten	6.887	7.324	7.020	305
Baten	-1.342	-1.940	-1.871	-69
Totaal Onderwijs	5.545	5.385	5.149	236
Lasten	14.666	15.036	14.695	342
Baten	-1.961	-1.897	-2.065	169
Totaal Sport, cultuur en recreatie	12.705	13.140	12.630	510
Lasten	70.765	78.500	79.203	-703
Baten	-19.252	-18.696	-18.827	130
Totaal Sociaal domein	51.513	59.804	60.376	-572
Lasten	13.316	14.052	14.812	-760
Baten	-14.363	-14.721	-15.533	812
Totaal Volksgezondheid en milieu	-1.048	-669	-721	52
Lasten	9.634	24.199	18.620	5.579
Baten	-7.733	-17.847	-19.706	1.858
Totaal Volkshuisvesting, RO en sted vern	1.901	6.351	-1.086	7.437
Lasten	139.787	163.703	166.395	-2.691
Baten	-56.051	-66.790	-74.148	7.358
Saldo uitvoering programma's	83.736	96.913	92.246	4.667
Lasten	3.726	4.012	4.289	-277
Baten	-99.102	-101.166	-102.288	1.122
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	-95.376	-97.154	-97.999	845
Lasten	2.576	47	313	-266
Baten	-967	-1.991	-2.106	115
Totaal Overige baten en lasten	1.609	-1.944	-1.794	-151

Omschrijving	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten	11.229	11.913	12.586	-673
Baten	-941	-1.076	-1.140	64
Totaal Overhead	10.289	10.837	11.446	-609
Lasten	370	370	-2	372
Totaal Vennootschapsbelasting	370	370	-2	372
Gerealiseerde totaal van saldo van baten en lasten				
Lasten	157.689	180.045	183.580	-3.535
Baten	-157.061	-171.023	-179.683	8.660
Saldo uitvoering programma's	628	9.022	3.897	5.125
Toevoeging reserves	997	4.661	20.048	-15.387
Onttrekking reserves	-1.692	-13.823	-24.132	10.309
Totaal Mutaties reserves	-695	-9.162	-4.084	-5.078
Resultaat	67	140	187	47

Toelichting op lasten en baten

Toelichting afwijkingen lasten en baten

Tussentijds is de raad geïnformeerd via de 1^e en 2^{de} bestuurlijke tussenrapportage 2019. Het saldo van deze rapportages is in totaal € 4.319.000 nadelig, 1e bestuursrapportage € 1.873.000 en de 2e bestuursrapportage € 2.446.000. Vergeleken met deze rapportage is er nu sprake van een voordelig saldo van € 186.385,10. Voor het hele jaar 2019 is er sprake van een totaal tekort van € 4.132.615 voor resultaatbestemming.

Voordelen

Analyse resultaat op hoofdlijnen

Hieronder is het resultaat over 2019 weergegeven waarbij de belangrijkste afwijkingen t.o.v. de 2^e bestuursrapportage zijn opgenomen in deze jaarrekening. Bij de programma's zijn de financiële afwijkingen ten opzichte van de gewijzigde begroting uitgebreider toegelicht, bij het onderdeel Wat heeft het gekost. Per programma is in de bijlage overzicht lasten en baten per taakveld, het totale overzicht van het jaar 2019 weergegeven. Tevens zijn in het Overzicht kredieten per programma de beschikbare kredieten en de uitgaven t/m 2019 vermeld.

Programma	Omschrijving	Bedrag * € 1.000
Bestuur en ondersteuning	Algemene uitkering decentralisatie- uitkering klimaatdoeleinden	
	Middelburg heeft in de decembercirculaire een bedrag ontvangen voor klimaatdoeleinden. In de memo van 28 januari 2020 onderwerp decembercirculaire is hierover informatie verstrekt.	651
	Algemene uitkering overig posten/ voorgaande jaren decembercirculaire	
	De decembercirculaire laat een positief resultaat zien zie memo 28 januari 2020	185
	Baten parkeren	
	De bezetting bij de parkeergarages is beter dan in voorgaande jaren	185
Economie	Boekwinst verkoop activa	
	Boekwinst verkoop van de Sint Sebastiaanstraat 12 en de Stadhuisstraat 6 (de openstaande boekwaarde is verrekend) en opbrengst van reststroken groen.	119
	Vennootschapsbelasting	
	In mei 2020 is de voorlopige aangifte 2018 ingediend bij de belastingdienst. Hierin is een te verrekenen verliescompensatie opgenomen van 2,3 mln. De voorlopige aanslag VPB 2019. met een belastbare winst van 1,3 mln is geraamd in de begroting 2019. De VPB last die reeds betaald is, is nu opgenomen onder de vooruitbetaalde kosten. Naar verwachting zal bij het indienen van de aangifte 2019 in mei 2021 het bedrag worden terugontvangen, omdat gebruik gemaakt wordt van de te verrekenen verliescompensatie 2018.	372
Verkeer, Vervoer en Waterstaat	Toeristenbelasting	
	De opbrengsten toeristenbelasting zijn ondanks tussentijdse aanpassing hoger doordat er meer hotels zijn gekomen en er meer overnachtingen zijn geweest.	191
	Project Smart Space	
	De uitgaven van het project Smart Space lopen achter op de planning. De uitvoering van de projectactiviteiten van Smart Space is later gestart omdat het vorige bedrijf de projectopdracht niet kon uitvoeren. Daardoor moest er een nieuwe aanbesteding plaatsvinden.	140

Programma	Omschrijving	Bedrag * € 1.000
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwingen	Leges bouwvergunningen	
	Het aantal bouwaanvragen is in 2019 hoger geweest dan waar vooraf rekening mee is gehouden.	105
Sociaal Domein	Orionis	
	De kosten van de Gemeenschappelijke regeling zijn gunstiger dan verwacht, Orionis heeft de kosten van de bedrijfsvoering weten te verlagen.	233
Totaal voordelen		2.181

Nadelen

Programma	Omschrijving	Bedrag * € 1.000
Bestuur en ondersteuning	Bijstelling voorziening Wethouderspensioenen	
	De voorziening van de wethouders is bijgesteld agv gewijzigde rekenrente. De hoogte van de voorziening dient toereikend te zijn voor de toekomstige pensioenverplichtingen.	-958
	Lagere doorbelasting van interne uren naar de investeringsprojecten	
	Er is bij het opstellen van de resourceplanning een inschatting gemaakt van het aantal uren op (investerings)projecten. In werkelijkheid zijn er minder uren toegerekend op de (investerings)projecten, dit leidt tot een hogere personeelslast op de exploitatie.	-357
	Lagere doorbelasting van Overheadkosten	
	In de begroting is er een vergoeding opgenomen voor de overheadkosten op basis van de begrote aantal uren op de (investerings)projecten. Aangezien er in werkelijkheid minder uren zijn toegerekend aan de (investerings)projecten betekent dit een lagere vergoeding van overheadkosten.	-125
Economie	Bijdrage ondernemers Herstructurering Dauwendale	
	Dit plan gaat niet door. In het plan Herstructurering Dauwendale is rekening gehouden met een bijdrage van de ondernemers. Er is geen overeenstemming bereikt met alle ondernemers, de bijdrage is niet meer ontvangen.	-100
Sociaal Domein	Maatwerking dienstverlening 18+	
	Steeds meer klanten doen een beroep op zorg.	-775
	Geescaleerde zorg 18-	
	Het aantal unieke klanten blijft ook in 2019 nog stijgen. Hierdoor zijn de kosten hoger.	-208
Totaal nadelen		-2.523
Overige posten		529
Saldo jaarrekening 2019 (voordeel)		187

Algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit het saldo op de taakvelden algemene uitkering uit het Gemeentefonds, onroerend

zaakbelasting, overige belastingen, dividend BNG en het saldo uit de financieringsfunctie. Onderstaand een financieel overzicht van deze taakvelden.

Omschrijving	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Algemene uitkering gemeentefonds	83.536	85.283	86.109	826
Onroerende zaakbelasting	10.162	10.086	10.251	165
Overige belastingen	835	864	875	12
Dividend BNG	85	141	140	0
Saldo financieringsfunctie	758	780	623	-157
Totaal algemene dekkingsmiddelen	95.376	97.154	97.999	845

Hieronder lichten we de afwijkingen van de diverse posten toe.

Algemene uitkering gemeentefonds

Baten algemene uitkering 2019

De mutaties uit de decembercirculaire gemeentefonds leiden voor Middelburg tot een verhoging van de algemene uitkering met € 785.000. Dit heeft met name betrekking op de volgende mutaties:

Klimaatakkoord

In het Klimaatakkoord van juni 2019 is afgesproken dat het Rijk voor de periode 2019 t/m 2021 € 150 mln. beschikbaar stelt aan gemeenten. De bedragen worden beschikbaar gesteld via een decentralisatie-uitkering binnen de algemene uitkering. In totaal krijgt Middelburg nu via de decembercirculaire een bedrag van € 651.000 voor klimaatdoeleinden, verdeeld als volgt:

Transitievisie warmte

Voor het uiterlijk in 2021 opstellen van de Transitievisies Warmte ontvangen alle gemeenten € 202.101. Met dit bedrag beoogt het Rijk dat gemeenten een goede start kunnen maken met de uitvoering van het Klimaatakkoord.

Baten algemene uitkering voorgaande jaren

Na het opstellen van de 2e bestuursrapportage heeft zowel voor 2017 als voor 2018 nog bijstelling van de uitkering plaatsgevonden. Voor 2017 was dat de maatstaf WOZ-waarden hetgeen zorgde voor een verhoging van de uitkering en voor 2018 hebben nog diverse bijstellingen in de aantallen van de maatstaven plaatsgevonden, zowel positief als negatief. Per saldo leiden die mutaties tot een nabetaling van € 42.000.

Onroerende zaakbelasting

Er is sprake van een toename van het aantal objecten waarover deze belasting wordt opgelegd, waardoor de onroerendzaakbelasting is toegenomen.

Saldo financieringsfunctie

Een specificatie van het saldo van de financieringsfunctie is opgenomen bij de paragraaf financiering, onderdeel omslagrente.

Overzicht onvoorziene uitgaven

De post onvoorzien ramen we in totaal en dus niet per programma.

In de begroting 2019 namen we hiervoor een bedrag van
€ 202.000 op. Hoe we dit geld gebruikten leest u hieronder.

Datum raadsvergadering	Onderwerp	bedrag
	Primaire Begroting 2019	202.000
27-06-2019	Financiering SPOR 2019	-20.663
12-09-2019	Extern Onderzoek Orionis	-89.000
12-12-2019	Subsidie Repair café	-5.000
12-12-2019	Onderzoek verkeerssituatie Schroebrug	-50.000
12-12-2019	Aanleg Tiny forest	-10.000
		-174.663
	Restant	27.337

Overzicht incidentele baten en lasten

Incidentele lasten per programma (bedragen x € 1.000)	Begroting 2019	Rekening 2019	Reserve
Programma Bestuur en Ondersteuning			
Digitaliseren van de P&C-cyclus	65	67	nee
Dotatie voorziening Precario Kabels en Leidingen	696	881	nee
Hogere dotatie voorziening Wethouderspensionen i.v.m. lagere rekenrente		958	nee
Afboeken boekwaarde activa Sint Sebastiaanstraat		2.505	nee
Afboeken boekwaarde activa Korte Noordstraat 32		289	nee
Programma Verkeer en Vervoer			
Europees project Move looptijd december 2021	114	56	nee
Europees project Smart space looptijd juli 2021	508	162	nee
Programma Economie			
Herstructurering winkelcentrum Dauwendaele	390	13	nee
Europees project Cherish looptijd mei 2023	108	115	nee
Europees project Cupido looptijd augustus 2021	236	75	nee
Participatietraject ontwikkeling Trekdiijk	52	52	ja
,			
Programma Onderwijs			
Tijdelijke huisvesting Nehalennia	140	66	nee
Voorzieningen schoolgebouw Churchillaan	60	24	nee
Tijdelijke middelen regionale aanpak voortijdig schoolverlaten RMC-extra	141	138	nee
Programma Sport, Cultuur en Recreatie			
Europees Project Violet looptijd december 2021	23	67	nee
Afboeken boekwaarde activa Kruitmolenlaan 185		104	nee
Kosten aanleg Molenwaterpark (deel niet gedekt door EU-subsidie)	413	81	ja
Programma Sociaal Domein			
Europees Project Siree looptijd juni 2021	299	187	nee
Bijdrage Talenthuis en Resto van Harte	100	100	ja
Beleidsvoorbereiding Sociaal Domein	89	36	ja
Porthos 1 jaar langer open (dek. reserve decentralisatie)	885	885	ja
Orionis extra bijdrage 2019	106	106	ja
Programma Volksgezondheid en Milieu			
Europees Project Water Resilient Cities looptijd maart 2020	25	177	nee
Europees project Slimmer en beter nul op de meter looptijd september 2019	440	245	nee
Europees Project Rhedcoop looptijd maart 2020	36	33	nee
Europees project Cooltowns looptijd september 2022	242	130	nee
Europees project Shiftt looptijd september 2022	83	24	nee

Incidentele lasten per programma (bedragen x € 1.000)	Begroting 2019	Rekening 2019	Reserve
Programma Volkshuisvesting RO en sted vern			
Invoeringskosten omgevingswet	300	50	ja
Onderzoek/opruimen explosieven Essenveld	1.100	78	ja
Totaal	6.651	7.704	

Incidentele baten per programma (bedragen x € 1.000)	Begroting 2019	Rekening 2019	Reserve
Programma Bestuur en Ondersteuning			
Ontvangst precario kabels en leidingen (looptijd t/m 2021)	967	1.162	nee
Verkoop Sint Sebastiaanstraat		2.580	nee
Verkoop perceel Muidenweg		474	nee
Verkoop panden Oranjezon		217	nee
Verkoop Korte Noordstraat 32		402	nee
Algemene uitkering, decentralisatieuitkering Klimaatakkoord		651	nee
Algemene uitkering, 2e tranche pilot Aardgasvrije wijken	896	896	ja
Programma Verkeer en Vervoer			
Vrijval voorziening GBP	967	967	nee
Europees project Move looptijd december 2021	56	35	nee
Europees project Smart space looptijd juli 2021	288	82	nee
Programma Economie			
Herstructurering winkelcentrum Dauwendaele	400	0	nee
Europees project Cherish looptijd mei 2023	92	117	nee
Europees project Cupido looptijd augustus 2021	118	86	nee
Programma Onderwijs			
Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaters extra middelen	141	130	nee
Programma Sport, Cultuur en Recreatie			
Europees Project Violet looptijd december 2021	45	89	nee
Programma Sociaal Domein			
Europees Project Siree looptijd juni 2021	187	101	nee
Programma Volksgezondheid en Milieu			
Europees Project Water Resilient Cities looptijd maart 2020	30	148	nee
Europees project Slimmer en beter nul op de meter looptijd september 2019	440	180	nee
Europees Project Rhedcoop looptijd maart 2020	30	23	nee
Europees project Cooltowns looptijd september 2022	64	104	nee
Europees project Shiftt looptijd september 2022	61	76	nee
Totaal	4.782	8.520	
Saldo lasten en baten	1.869	-816	

Overzicht toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Toevoeging aan de reserves * €1.000	Begroting incl.wzg.	Waarvan structureel	Rekening	Waarvan structureel	Vershil begr. Incl. wzg tov rekening
afschrijvingsreserve	185	0	166	0	19
algemene reserve	271	0	280	0	-9
reserve decentralisaties	9		9		0
reserve participatiefonds					
<i>Ter dekking geraamde uitgaven participatiefonds</i>	11	11	10	10	1
reserve transitoria	4.023	0	4.095	0	-72
res. verkeersregelinstanties	0	0	57	0	-57
reserve grondbedrijf	155		14.751		-14596
reserve reconstructie wegen	0	0	673	0	-673
res zeeuwse bibliotheek					0
<i>Rente tbv reserve Zeeuwse bibliotheek</i>	8	8	8	8	0
Totaal	4.661	19	20.048	18	-15.387

Onttrekking aan de reserves * €1.000	Begroting incl.wzg.	Waarvan structureel	Rekening	Waarvan structureel	Vershil begr. Incl. wzg tov rekening
afschrijvingsreserve	42	0	224	0	182
algemene reserve	4.758	0	4.369	0	-389
reserve decentralisaties	1.491	0	1.369	0	-121
reserve Molenwaterpark	395	0	81	0	-314
reserve participatiefonds					0
<i>Ter dekking geraamde uitgaven participatiefonds</i>	22	22	21	21	-1
reserve transitoria	2.937	0	2.074	0	-863
res. N57	0	0	-	0	0
res. strategische proj. 2e fase	50	0	50	0	0
reserve grondbedrijf	4.092		15.907		11815
reserve MIC	-	0	-	0	0
res zeeuwse bibliotheek					0
<i>Ter dekking kapitaallasten zeeuwse bibliotheek</i>	36	36	36	36	0
Totaal	13.823	58	24.132	57	10.309
Saldo	9.162	39	4.084	39	-5.078

Toelichting financiële afwijking op de reserves (+ = voordeel / - = nadeel)

Toelichting afwijking mutaties reserves	Afwijking Lasten	Afwijking Baten	Totaal Afwijking
Mutatie reserve reconstructie wegen			
Conform het raadsbesluit 07-116 wordt het verschil van het begrote bedrag en de werkelijke uitgaven van de kostenplaats reconstructies en straatwerk derden onttrokken, dan wel toegevoegd aan de reserve reconstructies.	-673		
Bij de primaire begroting is een te laag bedrag aan onttrekking van de afschrijvingsreserve begroot.		82	
Mutatie reserve transitoria en mutatie afschrijvingsreserve			
Het oorspronkelijke plan voor herstructurering van het winkel Centrum Dauwendaele gaat niet door, het geld moet wel beschikbaar blijven en is daarom naar de reserve transitoria geboekt.	-100	100	
Mutatie europees project Cool Towns			
De kosten voor het Europees project Cool Towns worden deels gedekt uit de algemene reserve. In 2019 zijn geen investeringen gedaan gemaakt voor dit project.		-139	
Mutatie reserve grondbedrijf			
Dit betreft de winstneming 2019 voor de grondcomplexen van bedrijven en woningen.	-14.596		
Dit betreft de verliezen van het grondbedrijf over 2019 van bedrijven en woningen.		11.815	
Onderzoek explosieven Essenveld			
Er zijn nog niet zoveel kosten gemaakt, maar het bedrag moet beschikbaar blijven. Daarom is het gereserveerd.		-770	
Mutatie reserve Molenwaterpark			
De kosten het kredieten stadspark Molenwater en bodemsanering Molenwaterpark worden gedekt uit de reserve Molenwaterpark. De lasten zijn lager, waardoor ook de onttrekking lager is.		-313	
Mutatie reserve decentralisaties			
Uit deze reserve wordt werkbudget Sociaal Domein gedekt. Er zijn minder uitgaven geweest dan begroot omdat dit eigenlijk een budget is voor 2019 en 2020. Daarom is er minder onttrokken uit de reserve.		-121	
Mutatie algemene reserve Omgevingswet			
Kosten voor de omgevingswet worden gedekt uit de algemene reserve. De gemaakte kosten lopen achter op de planning. Er is voor 2019 slechts € 49.000 van de begrote € 300.000 nodig.		-251	
Mutatie reserve transitoria Implementatiekosten zaakstelsel			
Na aanmelding van een bedrag voor overheveling bij de 2e bestuursrapportage 2019 zijn er uitgaven geweest, waardoor er minder middelen kunnen worden gereserveerd.	116		
Overig posten < €100.000	-134	-94	
Totaal Mutaties Reserves	-15.387	10.309	-5.078

Wet Normering Bezoldiging Topfunctionarissen (WNT)

Op 1 januari 2013 is de Wet Normering Bezoldiging Topfunctionarissen (semi)publieke sector van kracht geworden, kortweg WNT. Deze wet verbiedt dat bestuurders en andere topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector in de

(semi)publieke sector meer verdienen dan 100 procent van het ministersalaris. Deze grens is de zogenoemde WNT-norm. Voor 2019 bedraagt deze € 194.000,00 inclusief belaste kostenvergoedingen en pensioenbijdrage werkgever.

Uit hoofde van de wet WNT verantwoorden wij de bezoldiging van de Gemeentesecretaris en de RaadsGriffier.

bedragen x € 1	A. van den Brink	M. Wisse – Roelse
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Raadsgriffier
Aanvang en einde functievervulling in 2019	[01/01] – [31/12]	[01/01] – [31/12]
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 121.436	€ 82.758
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 19.792	€ 13.760
<i>Subtotaal</i>	€ 141.228	€ 96.518
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 194.000	€ 194.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	€ 141.228	€ 96.518
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2018		
bedragen x € 1	A. van den Brink	M. Wisse - Roelse
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Raadsgriffier
Aanvang en einde functievervulling in 2018	[01/01] – [31/12]	[01/01] – [31/12]
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 118.896	€ 77.482
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 18.140	€ 12.988
<i>Subtotaal</i>	€ 137.036	€ 90.470
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 189.000	€ 189.000
Totale bezoldiging	€ 137.036	€ 90.470

De regels worden ontleent aan het Besluit van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 19 november 2018, nr. 2018-0000046936, houdende vaststelling van beleidsregels inzake de toepassing van de Wet normering

bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector met ingang van 1 januari 2019 (Beleidsregels WNT 2019).

Analyse begrotingsrechtmatigheid

Bij de rechtmatigheidscontrole vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. In de toelichting op het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) wordt begrotingsrechtmatigheid omschreven als:

“Financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's (begrotingscriterium). In de begroting zijn de maxima voor de lasten vermeld die door de raad zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de toereikendheid van het begrotingsbedrag, alsmede het begrotingsjaar van belang zijn.”

Lasten

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de werkelijke lasten ten opzichte van de begroting 2019. De kolom overschrijding geeft de overschrijding per programma weer. Daar waar staat 'niet van toepassing' (n.v.t.) heeft geen overschrijding plaatsgevonden.

Omschrijving	Begroting Realisatie		Over- schrijding
	2019 incl. wzg.	2019	
Bestuur en Ondersteuning	5.245	6.206	-961
Veiligheid	5.019	5.027	-8
Verkeer, Vervoer en waterstaat	12.170	11.029	n.v.t
Economie	2.158	9.785	-7.626
Onderwijs	7.324	7.020	n.v.t
Sport, cultuur en recreatie	15.036	14.695	n.v.t
Sociaal Domein	78.500	79.203	-703
Volksgezondheid en milieu	14.052	14.812	-760
Volkshuisvesting, RO en sted. Vern.	24.199	18.620	n.v.t
Subtotaal programma's	163.703	166.395	-2.692
Algemene dekkingsmiddelen	4.012	4.289	-277
Overige baten en lasten	47	313	-266
Overhead	11.913	12.586	-673
Vennootschapsbelasting	370	-2	n.v.t
Gerealiseerde totaal van saldo lasten	180.045	183.581	-3.536

Onderstaand een analyse van de overschrijdingen per programma:

Programma Bestuur en Ondersteuning

De voorziening van de wethouders is bijgesteld agv gewijzigde rekenrente. De hoogte van de voorziening dient toereikend te zijn voor de toekomstige pensioenverplichtingen. De berekening worden opgesteld met als berekeningsdatum 31-12-2019, de berekening hebben wij ontvangen in de 2e helft van november. Dit was te laat om de raad te informeren en een de begroting in 2019 te laten wijzigen. In januari 2020 is de raad geïnformeerd middels een memo actieve informatie.

Programma Economie

Het verschil op zowel baten als de lasten houdt verband met de herziening van de grondexploitaties inclusief de tussentijdse winstneming en het verlagen van de verliesvoorziening. In totaal wordt het nadeel van de lasten gecompenseerd door het voordeel op de baten en de onttrekking aan de reserve.

Programma Sociaal Domein

De overschrijding wordt veroorzaakt door hogere uitgaven met betrekking tot het wmo begeleiding, hierbij is er sprake van een zogenaamde openeinderegeling. Bij de 2e bestuursrapportage zijn de kosten naar boven bijgesteld, waarbij rekening is gehouden met de te verwachten klanten.

Programma Volksgezondheid en milieu

De overschrijding is veroorzaakt doordat er verschuiving in projecten o.a. Scape en Water Resilient Cities heeft plaatsgevonden, waardoor de uitgaven in 2019 hoger zijn dan geraamd. Tegenover deze hoger uitgave staan ontvangen subsidies.

Algemene dekkingsmiddelen

De werkelijke rente (omslagrente) is lager, hierdoor wordt minder rente doorberekend als begroot. Hiertegenover staat een voordeel bij de programma's. Tevens is er een voorziening getroffen voor de in rekening gebrachte precariobelasting aan Enduris, hier loopt een gerechtelijke procedure voor. Per saldo budgetneutraal.

Overige baten en lasten

Er is bij het opstellen van de resourceplanning een inschatting gemaakt van het aantal uren op (investerings)projecten. In werkelijkheid zijn er minder uren toegerekend op de

(investerings)projecten, dit leidt tot een hogere personeelslast op de exploitatie.

Overhead

Op het taakveld Overhead komen de lasten hoger uit dan geraamd. Deels wordt dit veroorzaakt door verschuivingen vanuit andere taakvelden en deels doordat er bij de 2^e Bestuursrapportage vanuit is gegaan dat kosten doorgeschoven zouden worden naar 2020, terwijl nu blijkt dat die toch nog in 2019 zijn gemaakt. Tegenover die hogere kosten staan lagere lasten in het taakveld 0.10 Mutaties reserves. Ook zijn meer kosten vanuit het Individueel Keuzebudget (IKB) vergoed aan de medewerkers, hetgeen deels weer gecompenseerd wordt met lagere salarislasteren op andere taakvelden. Verder zijn minder uren verantwoord ten laste van Grondbedrijf en projecten, waardoor ook minder opslag aan overheadkosten aan die activiteiten toegerekend kon worden.

Conclusie

Bovengenoemde overschrijdingen passen binnen het bestaande door de raad vastgestelde beleid c.q. binnen wettelijke kaders of worden gecompenseerd door direct gerelateerde inkomsten. Met het vaststellen van de jaarrekening autoriseert de raad deze uitgaven.

Kredieten

In onderstaande tabel geeft een overzicht van de kredieten waarbij er sprake is van een budgetoverschrijding.

Omschrijving	Krediet	Werkelijk	Tekort
Volksgesondheid en Milieu			
Milieumaatregelen riolen	730	757	-27
Onderwijs			
korczakstr (vso 12+) uitbreiding	703	754	-51
uitbr huisvesting vrije school	301	305	-4
Diversen	56	58	-2
Verkeer, Vervoer en Waterstaat			
stroomkasten H v tange, damplein etc	25	30	-5
Sport, Cultuur en Recreatie			
Natuurgras voetbal Kruitmolen	160	163	-3
aanp veldverlichting vv nieuwwand	48	52	-4
Machines div. sporthallen	29	33	-4

Onderstaand een analyse van de kredietoverschrijdingen:

Milieumaatregelen riolen

De hogere lasten van de milieumaatregelen riolen 2019 worden gecompenseerd door direct gerelateerde inkomsten, te weten de rioolheffing.

Korczakstraat (vso 12+)uitbreiding

De gemeente Middelburg en de scholen (Respont en de Knorre) dragen bij aan de verbouwing van de scholen aan de Korczakstraat en de Grevelingenstraat. Voor Middelburg is er voor de verbouwing van de beide scholen 3 kredieten beschikbaar voor een totaal bedrag van € 2.060.00. De verbouwing van de school aan de Korczakstraat wordt in mei 2020 opgeleverd, hierbij is er een overschrijding van € 51.000. De verbouwing van de Grevelingenstraat moet nog starten en hiervoor zal dan € 51.000 minder worden gedeclareerd. Per saldo zal de gemeente Middelburg niet meer bijdragen dan het afgesproken bedrag van € 2.060.000, de meerkosten zijn voor rekening van de scholen.

Overige kredieten met een overschrijding < € 10.000

In de financiële verordening is opgenomen dat overschrijdingen van meer dan € 10.000 van kredieten vooraf aan de gemeenteraad worden voorgelegd. De hogere lasten van diverse kredieten betreffen een lichte overschrijding.

Conclusie

Bovengenoemde kredietoverschrijdingen passen binnen het bestaande door de raad vastgestelde beleid c.q. binnen wettelijke kaders. Met het vaststellen van de jaarrekening autoriseert de raad deze uitgaven.

Balans

Activa

Activa (bedragen × € 1.000)		31-12-2019	31-12-2018
Vaste Activa			
Immateriele vaste activa		630	700
Bijdrage in activa aan derden	630		700
Kosten onderzoek en ontwikkeling	0		0
Materiele vaste activa		155.796	180.478
Investerings met een economisch nut	130.013		156.086
Materiele vaste activa econ nut heffingen	3.296		2.172
Investerings met een maatschappelijk nut	18.984		18.814
In erfpacht uitgegeven gronden	3.503		3.406
Financiële vaste activa		12.385	11.940
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	1.897		1.897
Leningen aan woningbouwcoöperaties	4.388		4.433
Overige langlopende leningen	6.101		5.610
Totaal Vaste Activa		168.811	193.118
Vlottende activa			
Voorraden		69.346	55.185
Onderhanden werk grondexploitatie	67.941		52.677
Grond en hulpstoffen	1.405		2.509
Uitzetting kleiner dan 1 jaar		2.779	2.702
Overige vorderingen	2.779		2.702
Liquide middelen		1.606	42
Banksaldi	1.584		0
Kassaldi	22		42
Overlopende activa		11.603	12.022
Europese overheidslichamen	1.572		312
Overige Nederlandse overheidslichamen	132		39
Overige nog te ontvangen bedragen	9.899		11.671
Totaal Vlottende activa		85.334	69.951
Totaal activa		254.145	263.069
Recht op verliescompensatie krachtens de Wet op vennootschapsbelasting 1969		780	2.309

Passiva

Passiva (bedragen × € 1.000)		31-12-2019	31-12-2018
Vaste passiva			
Eigen vermogen		40.342	44.239
Algemene reserve	13.653		17.341
Bestemmingsreserves	26.503		24.062
Gerealiseerd resultaat	186		2.837
Voorzieningen		16.236	14.100
Voorzieningen verplicht., verliezen, risico's	9.529		7.457
Voorzieningen ter egalisatie van kosten	3.786		4.665
Voorzieningen v bijdr aan toekomstige verv.inv	2.921		1.978
Vaste schulden		173.710	185.491
Binnenlandse banken en ov fin instellingen	173.607		185.386
Waarborgsommen	103		105
Totaal Vaste passiva		230.288	243.831
Vlottende passiva			
Netto vlottende passiva		9.486	3.031
Kortlopende schulden	2.486		2.463
Banksaldi	0		568
Kasgeldlening	7.000		0
Overlopende passiva		14.371	16.207
Verplichtingen die het jaar zijn opgebouwd			
De ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van volgende begrotingsjaren ontvangen van:	11.426		13.568
- het Rijk	930		447
overige Nederlandse overheidslichamen	1.392		1.438
Overige vooruitontvangen bedr vlg begr.jaar	622		753
Totaal Vlottende passiva		23.857	19.238
Totaal passiva		254.145	263.069
GewaARBORGDE geldleningen		178.640	182.521

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemene grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Algemene grondslagen voor opstellen jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

De algemene uitkering is opgenomen conform de laatste accresmededelingen, die in december 2019 is gepubliceerd.

Balans

De waarderingsgrondslagen worden per balansonderdeel nader toegelicht.

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Bijdrage aan activa in eigendom van derden

Deze zijn gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdrage, verminderd met de afschrijvingen.

Materiële vaste activa

Algemeen

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend, inclusief de direct te relateren salariskosten. In de vervaardigingsprijs zijn een deel van de indirecte kosten toegerekend.

Investerings met economisch nut

Deze materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven. De afschrijving van de materiële vaste activa met economisch nut vindt plaats op basis van een vast percentage of op basis van annuïteiten gebaseerd op de levensduur.

Conform de notitie grondexploitaties 2017 van de commissie BBV zijn NIEGG en bouwgronden in exploitatie (BIE) die per 1 januari 2017 uit exploitatie zijn genomen, op basis van een overgangsbepaling tegen de boekwaarde per 1 januari 2017 (ingangsdatum Wijzigingsbesluit) geherrubriceerd naar de materiële vaste activa. Deze overgangsbepaling heeft een looptijd van 4 jaar. Op 31 december 2019 zijn deze gronden op de marktwaarde getoetst. Daarbij heeft in 2019 een afwaardering van de gronden plaatsgevonden.

Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Dit betreffen investeringen die gedaan zijn voor riolering en het inzamelen van huishoudelijk afval. Op grond van art. 229 lid 1 a en b Gemeentewet worden deze kosten bestreden door belasting te heffen.

Investerings in openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Investerings met een maatschappelijk nut worden, evenals investeringen met een economisch nut, geactiveerd en over de verwachte toekomstige gebruiksduur afgeschreven. De verplichting om alle investeringen te activeren volgens de nieuwe methode geldt alleen voor investeringen die vanaf het begrotingsjaar 2018 worden gedaan.

In erfpacht uitgegeven gronden

Voor in erfpacht uitgegeven gronden geldt de uitgifteprijs van eerste uitgifte als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan woningbouwcorporaties en overige leningen, zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor de verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Van een deelneming is krachtens artikel 1 lid d BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

Flottende activa

Vorraden

Grond -en hulpstoffen

Grond- en hulpstoffen zijn opgenomen tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs.

Onderhanden werk, grond in exploitatie

De onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken). De toegerekende rente is gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen, 1,8%. Indien een verlies op een exploitatie wordt verwacht, vindt correctie plaats door middel van vorming van een voorziening die wordt gevormd op contante waarde waarbij de disconteringsvoet gelijk is aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone. Dit is 2%.

Voor de bepaling of sprake is van een winst en verlies is uitsluitend rekening gehouden met opbrengsten die binnen 10 jaar worden verwacht. Indien en voor zover er dan na 10 jaar sprake is van een verlies of een verhoogd verlies wordt hier eveneens een voorziening voor gevormd op dezelfde grondslag als eerder vermeld.

Bij het stelsel van baten en lasten zoals geformuleerd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn het toerekeningbeginsel,

het voorzichtigheidsbeginsel en het realisatiebeginsel essentiële uitgangspunten. Baten en lasten – en het daaruit vloeiende resultaat – moeten worden toegerekend aan de periode waarin deze zijn gerealiseerd. (Percentage of Completion-methode). Bij meerjarige projecten betekent dit dat (de verwachte) winst niet pas aan het eind van het project als gerealiseerd moet worden beschouwd, maar gedurende de looptijd van het project tot stand komt en ook als zodanig moet worden verantwoord. Bij het bepalen van de tussentijdse winst is het wel noodzakelijk de nodige voorzichtigheid te betrachten.

Uiteenzetting met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Vorderingen

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt bepaald op basis van geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende activa

Deze worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vaste passiva

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders en de voorziening wachtgelden zijn echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De onderhoudssegalisatievoorzieningen zijn gebaseerd op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Flottende passiva

De kortlopende schulden en de overige flottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Toelichting op de balans

Immateriele vaste activa

(Bedragen x €1.000)

Omschrijving	1-1-2019	Invest- eringen	Desinves- teringen	Bijdrage van derden	Interne over- boeking	Afschij- ving	31-12-2019
Immateriele vaste activa							
Kosten onderzoek en ontwikkeling							
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	0	0	0	0	0	0	0
Bijdrage in activa aan derden							
Bijdrage aan act.in eigendom v.derden	700	0	0	0	0	-70	630
Totaal	700	0	0	0	0	-70	630
Boekwaarde per 31 december	700	0	0	0	0	-70	630

Materiele vaste activa

Omschrijving	1-1-2019	Invest- eringen	Desinves- teringen	Bijdrage van derden	Interne over- boeking	Afwaar- dering	Afschij- ving	31-12-2019
Materiele vaste activa								
Investerings met een economisch nut								
Bedrijfsgebouwen economisch nut	98.713	1.256	2.149	0	0	0	3.822	93.999
Grond en terreinen economisch nut	32.990	705	460	18	-16.247	-3.736	50	13.184
Grond, weg, waterbouwkundige werken economisch nut	8.725	219	3	0	0	0	559	8.382
Machines, apparaten en installaties economisch nut	8.390	697	0	0	0	0	1.206	7.881
Overige materiele vaste activa economisch nut	5.171	265	0	0	0	0	524	4.911
Vervoermiddelen economisch nut	737	91	0	0	0	0	194	635
Woonruimte economisch nut	1.359	0	289	0	0	0	49	1.021
Totaal	156.086	3.232	2.901	18	-16.247	-3.736	6.402	130.013
Materiele vaste activa econ nut heffingen								
Grond weg waterbouwkundige werken economisch heffingen	1.098	2.578	0	1.867	0	0	139	1.671
Machines apparaten en installaties economisch heffingen	373	0	0	0	0	0	100	274
Overige materiele vaste activa economisch heffingen	244	703	0	0	0	0	30	917
Vervoermiddelen economisch heffingen	457	103	0	0	0	0	126	434
Totaal	2.172	3.385	0	1.867	0	0	394	3.296
Investerings met een maatschappelijk nut								
Grond, weg, waterbouwkundige werken maatschappelijk nut	16.864	1.378	0	402	0	0	675	17.165
Machines apparaten en installaties maatschappelijk nut	1.862	85	0	26	0	0	163	1.757
Overige materiele vaste activa maatschappelijk nut	88	0	0	0	0	0	27	61
Totaal	18.814	1.463	0	428	0	0	865	18.984
In erfpacht uitgegeven gronden								
Grond en terreinen economisch nut	3.406	120	0	22	0	0	0	3.503
Totaal	3.406	120	0	22	0	0	0	3.503
Boekwaarde per 31 december	180.478	8.199	2.901	2.335	-16.247	-3.736	7.662	155.796

Specificatie investeringsuitgaven

Economisch nut	
Grond Noordmonsterweg	653
Aanpassing schoolgebouwen	1.179
Schouwburg	216
Aanpassingen natuurgrasvelden	210
Strooiers	164
Smartphones	182
Veegmachine	173
Grafdelfmachine	79
Diversen	376
Totaal	3.232
Economisch nut heffingen	
Renovatie- en milieulasten riolen	1.867
Verbetering ondergrondse afvalinzameling	167
Diftas chips rolcontainer GFT	170
Ondergrondse containers PD	336
Ondergrondse afvalcontainers	683
Diversen	162
Totaal	3.385
Maatschappelijk nut	
Parkeerterrein Dauwendaele	254
Stadspark Molenwater	949
Diversen	259
Totaal	1.462
In erfpacht uitgegeven gronden	
In erfpacht uitgegeven gronden	120
Totaal	120
Totaal investeringen	8.199

Specificatie desinvesteringen

Economisch nut	
Sint Sebastiaanstraat 12	1.766
Stadhuisstraat 6	739
Korte Noordstraat 32	289
Boksschool de stadsring	107
Totaal	
Totaal desinvesteringen	2.901

Specificatie bijdragen van derden

Economisch nut	
Sint Laurens - Oost / Ramsburg Oost	18
Totaal	18
Economisch nut heffingen	
Riolen	1.867
Totaal	1.867
Maatschappelijk nut	
Parkeerterrein Dauwendaele	267
Stadspark Molenwater	134
Uitvoering lichtplan	26
Totaal	428
In erfpacht uitgegeven gronden	
Schepenenhof	22
Totaal	22
Totaal bijdragen van derden	2.335

Gronden met voornemen tot bebouwing/strategische gronden (mva)

Omschrijving	Boekwaarde 31/12/2018	Gronden naar BIE	Invest- eringen	Bijdrage van derden	Afwaar- dering	Boekwaarde 31/12/2019	Eigendom 31/12/2019	m² per/m²
Sint Laurens Zuid*	5.045	-5.045				0		
Sint Laurens Noord*	3.519	-3.519				0		
Ramsburg Watergang*	1.326	-1.326				0		
Correctie voorziening Ramsburg Watergang*	-408	408				0		
Oranjepolder*	1.175	-1.175				0		
Sint Laurens Oost	5.599		5	-16	-4.146	1.441		
Correctie voorziening Sint Laurens Oost	-531				531	0		
Totaal Sint Laurens Oost	5.068	0	5	-16	-3.615	1.441	240.164	m² € 6,00
8. Cleene Hooge	15.423	-5.629			-6.951	2.843		
Correctie voorziening Cleene Hooge	-6.828				6.828	0		
Totaal Cleene Hooge	8.595	-5.629	0	0	-123	2.843	376.968	m² € 7,54
11. Ramsburg Oost	3.886			-2	-3.091	793		
Correctie voorziening Ramsburg Oost	-3.093				3.093	0		
Totaal Ramsburg Oost	793	0	0	-2	2	793	132.241	m² € 6,00
12. Hazenburg Noord 2e fase	1.168				-877	291		
Correctie voorziening Hazenburg Noord 2e fase	-877				877	0		
Totaal Hazenburg Noord 2e fase	291					291	48.450	m² € 6,01
Sportlaan 25						0	1.728	m² € -
Reservering Trekdiijk 2	197					197	32.900	m² € 5,99
Schenge 6-8		39				39	5.610	m² € 5,99
Totaal	25.601	-16.247	5	-18	-3.736	5.604	838.061	m²

* Voor deze gronden is in 2019 een exploitatieopzet vastgesteld (bouwgrond in exploitatie)

Financiële vaste activa

Financiële vaste activa	1-1- 2019	Investering	Desinvestering	31-12- 2019
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen				
Deelnemingen				
aandelen bank nederlandse gemeenten	123	0	0	123
deeln. PZEM	401	0	0	401
deelneming bem	681	0	0	681
deelneming bv monumentenbeheer	681	0	0	681
deelneming dataland	2	0	0	2
deelneming vastgoed stadgew zwembad	9	0	0	9
Totaal Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	1.897	0	0	1.897
Leningen aan woningbouwcoöperaties				
Verstrekte leningen woningcoöperaties				
lening 1 woongoed middelburg	143	0	46	98
lening 2 woongoed middelburg	4.290	0	0	4.290
Totaal Leningen aan woningbouwcoöperaties	4.433	0	46	4.388
Overige langlopende leningen				
Overige verstrekte langlopende leningen				
stimulering energiemater bedrijven	20	0	0	20
blijversleningen volkshuisvesting	159	0	0	159
lening mburgse zaterd voetbalclub	155	0	5	150
lening st roosevelt acadamy fonds	2.000	0	0	2.000
lening vereniging zeewind	15	0	0	15
lening voetbalv.zeelandia-middelb	115	0	4	111
starterslening	2.790	500	0	3.290
waterpark veerse meer	2.017	0	0	2.017
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico				
voorziening waterpark veerse meer	-1.662	0	0	-1.662
Totaal Overige langlopende leningen	5.610	500	9	6.101
Totaal FVA minus voorziening	11.940	500	54	12.385

Vorraden

Vorraden	31-12-2019		31-12-2018
Onderhanden werk grondexploitatie	67.941		52.677
Onderhanden werk grondexploitatie	73.049	58.724	
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico	-5.108	-6.047	
Grond en hulpstoffen	1.405		2.509
Onderhanden werk grondexploitatie	1.329	2.672	
Overige grond- en hulpstoffen	11	22	
Voorraad gereed product	65	65	
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico	0	-250	
Stand per 31 december minus voorziening	69.346		55.185

Voorraad onderhanden werk grondexploitatie

In onderstaand overzicht een specificatie van de onderhanden werk (gronden in exploitatie) per complex. Een nadere toelichting van de complexen is opgenomen in de Paragraaf Grondbeleid.

Complex	Boekwaarde 31-12-2018	Interne over- boeking	Investe- ringen	Opbreng- sten	Winst- uitname	Afwaardering	Boekwaarde 31-12-2019
walcherseweg 0-fase	440	0	92	740	0	0	-208
waterpark veerse meer	0	0	28	0	0	28	0
doorontw waterpark veerse meer dries	0	0	276	276	0	0	0
voorfin verl baan vliegveld driestar	0	0	63	63	0	0	0
stromenpoort 2e fase	480	0	9	0	0	0	489
ontw jaarplaatsen locatie kruitmolen	0	0	0	0	0	0	0
kruitmolenlaan	0	0	117	259	142	0	0
rittenburg	344	0	448	1.307	457	0	-59
rittenburg III	2.431	0	56	0	0	0	2.487
essenvelt -	13.667	0	1.309	5	0	0	14.971
restkavels veldzigt ijf	15	0	286	304	3	0	0
hazenburger noord	3.347	0	587	849	306	0	3.391
oranjepolder landhuiskavels	0	1.175	22	2	0	0	1.195
sint laurens - zuid	0	5.064	116	10	0	0	5.171
sint laurens - noord	0	3.519	126	25	0	0	3.620
cleene hooge	0	5.629	329	39	0	0	5.919
piet heinstraat	0	0	-1	0	0	-1	0
veerse poort 5e fase	1.550	0	58	0	0	0	1.608
nieuwland - zuid	320	0	20	2	0	0	339
sprengklaan ijf	909	0	47	3	0	0	954
restkavels arnestein	849	0	192	1.116	76	0	0
mortiere samenwerkingsovk	12.204	0	382	2.057	432	0	10.961
mortiere ensemble	1.878	0	52	0	0	0	1.931

Complex	Boekwaarde 31-12-2018	Interne over- boeking	Investe- ringen	Opbreng- sten	Winst- Afwaardering uitname	Boekwaarde 31-12-2019	
mortiere bedrijventerrein zuid	9.406	0	179	1.348	0	0	8.237
mortiere - bluesroute 128		0	17	0	0	17	0
kleverskerkseweg 17-19	236	0	53	99	0	190	0
trekdijk nieuwland	9.314	0	175	23	0	0	9.466
ramsburg kantorenstrook	9	0	152	1	0	0	160
Ramsburg Watergang	0	1.326	25	4	0	0	1.347
Ramsburg Dampoorthof	934	0	190	369	0	0	755
ramsburg oostperkweg west	30	0	342	117	0	254	0
stationsgebied kanaalweg-west	312	0	65	0	0	0	376
krooneveldweg	16	0	26	148	0	0	-106
veerseweg zuid	0	0	0	0	0	0	0
Veerseweg (AVV)	0	0	0	0	0	0	0
rotterdamsekaai	32	0	12	0	0	0	44
Totaal	58.724	16.714	5.850	9.166	1.416	488	73.049

In onderstaand overzicht een specificatie van de onderhanden werk (overige gronden) per complex. Een nadere toelichting van de complexen is opgenomen in de Paragraaf Grondbeleid.

Complex	Boekwaarde 31-12-2018	Interne over- boeking	Investe- ringen	Opbreng- sten	Winst- uitname	Afwaardering	Boekwaarde 31-12-2019
schenge 6	289	-39	5	0	0	255	0
sportlaan 25	0	0	16	0	0	16	0
pyramidehoeve	0	0	2	2	0	0	0
herstructurering arnestein	1.139	0	89	423	0	0	805
kleverskerkseweg 27	257	0	6	18	12	0	257
vervangende gronden	19	-19	0	0	0	0	0
(hart van) ramsburg	697	0	59	756	0	5	0
punt arnestein	488	0	16	16	0	0	488
nieuwlandse dreef	-217	0	-4	0	0	0	-221
Totaal	2.672	-59	188	1.214	12	276	1.329

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Overige vorderingen	31-12-2019	31-12-2018
Overige vorderingen		
Debiteuren	3.686	3.799
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico	-907	-1.098
Totaal	2.779	2.702

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht.

De voorziening wordt bepaald op basis van geschatte inningskansen.

Liquide middelen

Liquide middelen	31-12-2019	31-12-2018
Bank	1.584	0
Kasgeld	22	42
Stand per 31 december	1.606	42

Deze worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Schatkistbankieren

In de wet Houdbare overheidsfinanciën (wet HOF) is verplicht schatkistbankieren voor decentrale overheden ingevoerd. Dit houdt in dat gemeenten hun overtollige middelen bij het rijk moeten uitzetten. Hiemee wordt beoogd dat de staat minder geld leent op de financiële markten en de staatsschuld daalt. In het jaar 2019

heeft de gemeente Middelburg geen gelden buiten de schatkist gezet.

Voor de gemeente betekent dit dat er per kwartaal €1,2 miljoen per dag (0,75% van het begrotingstotaal) buiten de schatkist gehouden mag worden. In onderstaande tabel is te zien welk bedrag er gemiddeld buiten de schatkist gehouden is.

Schatkistbankieren	2019
Drempelbedrag schatkistbankieren van het begrotingstotaal	1.190.648
Gemiddeld buiten de schatkist	
1e kwartaal	76.700
2e kwartaal	120.726
3e kwartaal	261.356
4e kwartaal	184.443

Overlopende activa

Overlopende activa	31-12-2019	31-12-2018
Europese overheidslichamen	1.572	312
Overige Nederlandse overheidslichamen	132	39
Overige nog te ontvangen bedragen	9.899	11.671
Stand per 31 december	11.603	12.022

(bedragen × € 1.000)	1-1-2019	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12- 2019
Overige Nederlandse overheidslichamen				
nul op de meter	39	93	0	132
Totaal Overige Nederlandse overheidslichamen	39	93	0	132
Europese overheidslichamen				
cherish	49	52	49	52
cool towns	0	47	0	47
cupido	18	86	0	105
move	7	36	0	43
rhedcoop	14	0	14	0
scape	49	573	49	573
shifft	0	18	0	18
siree	64	101	64	101
smart space	0	80	0	80
solarise	15	26	15	26
terts	0	5	0	5
violet	19	89	19	89
wrc	78	434	78	434
Totaal Europese overheidslichamen	312	1.547	287	1.572
Totaal	351	1.640	287	1.704

De nog te ontvangen bedragen betreffen voornamelijk Europese subsidieregelingen. De ontvangsten komen pas na goedkeuring door het betreffende Europese secretariaat.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen van de gemeente wordt gevormd door de reserves en het rekeningsaldo.

Nog te bestemmen resultaat

Voor het boekjaar bedraagt het rekeningsaldo, € 186.385,10. Bij de jaarstukken ontvangt de raad een voorstel voor uiteindelijke bestemming van het rekeningsaldo.

Reserves

Reserves	1-1- 2019	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming positief resultaat vorig boekjaar	Vermindering ter dekking van afschrijvingen	31-12- 2019
Algemene reserve						
algemene reserve	17.341	280	4.369	401	0	13.653
Totaal Algemene reserve	17.341	280	4.369	401	0	13.653
Bestemmingsreserves						
afschrijvingsreserve	3.070	166	100	0	124	3.012
reserve decentralisaties	2.539	9	1.369	0	0	1.178
reserve egalisatie rente strat.proj.	750	0	0	0	0	750
reserve grondbedrijf	8.555	14.751	15.907	0	0	7.398
reserve middelburg in contact	85	0	0	0	0	85
reserve molenwaterpark	1.361	0	81	0	0	1.279
reserve n57	91	0	0	0	0	91
reserve nieuwbouw bibliotheek	88	8	36	0	0	60
reserve participatiefonds	667	10	21	0	0	657
reserve reconstructie wegen	1.110	673	0	0	0	1.783
reserve stadspromotie	24	0	0	0	0	24
reserve strategische proj. 2e fase	60	0	50	0	0	10
reserve transitoria	5.032	4.095	2.074	2.436	0	9.488
reserve verv verkeersregelininstall.	630	57	0	0	0	687
Totaal Bestemmingsreserves	24.062	19.768	19.639	2.436	124	26.503
Totaal reserves	41.402	20.048	24.008	2.837	124	40.156

Algemene Reserve

Dient als algemene buffer voor calamiteiten en het opvangen van tegenvallers.

Toevoegingen zijn:	Bedrag x € 1.000	Onttrekkingen zijn:	Bedrag x € 1.000
Precario kabels en leidingen 2019	279	Dekking tekort 1e bestuursrapportage 2019	1.873
Resultaatbestemming jaarrekening 2018	401	Dekking tekort 2e bestuursrapportage 2019	2.446
		Dekking uitgaven omgevingswet	49
Totaal	680	Totaal	4.368

Bestemmingsreserve

Afschrijvingsreserve

Dekking van de kapitaallasten van een aantal investeringen waarvoor eenmalige dekkingsmiddelen beschikbaar zijn, maar waarvoor het om uiteenlopende redenen gewenst is de boekwaarde en jaarlijkse lasten binnen de exploitatie zichtbaar te houden. De kapitaallasten van deze investeringen worden jaarlijks aan deze reserve onttrokken. In 2019 is er € 223.600,- onttrokken ten behoeve van afschrijvingen. Er is € 165.806 toegevoegd ter compensatie van de hogere afschrijvingslasten omdat de BTW op sport niet meer kan worden verrekend.

Reserve Molenwaterpark

Reservering ter dekking van een deel van de investering voor plan Schouburg en Molenwaterpark.

Reserve Grondbedrijf

Beschikken over vrij besteedbare middelen die voortkomen uit de winst van de grondexploitaties. Hierbij is rekening gehouden met de gewenste omvang van de risicovoorziening lopende grondexploitaties. Bij voorkeur vindt aanwending van de middelen plaats gerelateerd aan nieuwe en lopende grondexploitaties. De toevoegingen betreffen € 1.427.393,- winstneming en € 13.169.638 komt uit de voorziening grondbedrijf. De onttrekkingen zijn € 78.425,- als dekking van de kosten van het explosievenonderzoek Essenveld en € 15.829.020,- voor de verliezen van het grondbedrijf.

Reserve N57

Dekking van de gemeentelijke investeringen die noodzakelijk zijn voor de aansluitingen op de aan te leggen N57.

Reserve Nieuwbouw bibliotheek

Dekking van het in de subsidie aan de Zeeuwse Bibliotheek opgenomen component voor kapitaallasten van het gebouw.

Reserve Participatiefonds

Dekking voor de jaarlijkse verstrekking van bijdragen aan bewoners van woon-zorgcomplexen.

Reserve Reconstructies wegen

Dekking van de investering bij reconstructie van wegen. Er is € 672.833,- toegevoegd.

Reserve Stadspromotieplan

Dekking van de uitvoering van het meerjarig stadspromotieplan.

Reserve Strategische projecten 2de fase

Dekking voor onvoorziene zaken, risico's etc van de gemeentelijke investeringen die benoemd zijn als strategisch project. Er is € 50.000,- onttrokken als dekking voor het afwaarderen van de grond aan de Zuidsingel.

Reserve Transitoria

Reserve ter overheveling van bedragen uit voorgaand jaar ter dekking van in dat jaar aangegane verplichtingen.

Reserve Verkeerregelininstallaties

Dekking kosten vervangen verkeersregelininstallaties c.q. egalisatie van de kosten van vervanging. Er is een bedrag van € 57.000,- toegevoegd vanuit de reserve transitoria.

Reserve Decentralisaties

In 2007 heeft de gemeenteraad besloten om het verwachte overschot op het Wmo budget bij de jaarrekening toe te voegen aan een nieuw te vormen reserve Wmo. Deze reserve is in 2013 ongevormd tot de reserve Decentralisatie om de verwachte extra lasten bij de invoering op te kunnen vangen. In 2019 is er € 1.140.876,- onttrokken omdat het loket Porthos nog een jaar extra open is gebleven. Er is € 100.000,- om het tekort op te vangen. Ook het werkbudget van Porthos is onttrokken, namelijk € 137.912,-.

Reserve Middelburg in Contact

Reserve is bedoeld voor de uitvoering van het project Middelburg in Contact.

Reserve Egalisatie rente strategische projecten

Het opvangen van renteschommelingen in de voor de financiering van de strategische projecten afgesproken financieringsovereenkomst.

Voorzieningen

Voorzieningen (bedragen × € 1.000)	1-1- 2019	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	31-12- 2019
Voorzieningen verplicht., verliezen, risico's					
voorziening familiegraf polak	5	0	0	0	5
voorziening precario enduris	2.453	881	0	0	3.333
voorziening spaarverlof	49	0	0	0	49
voorziening wachtgeld	395	4	0	97	302
voorziening wethouderspensioenen	4.556	1.621	0	337	5.839
Totaal Voorzieningen verplicht., verliezen, risico's	7.457	2.506	0	434	9.529
Voorzieningen ter egalisatie van kosten					
onderhoudsvoorziening civiel	0	1.389	0	138	1.251
voorziening gebouwenbeheersplan	4.085	1.954	967	3.100	1.972
voorziening tariefst afvalstoffenhef	580	0	0	17	562
Totaal Voorzieningen ter egalisatie van kosten	4.665	3.343	967	3.255	3.786
Voorzieningen v bijdr aan toekomstige verv.inv					
voorziening rioolbeheer	1.978	2.810	0	1.867	2.921
Totaal Voorzieningen v bijdr aan toekomstige verv.inv	1.978	2.810	0	1.867	2.921
Totaal voorzieningen	14.100	8.659	967	5.556	16.236

Voorziening voor verplichtingen, verliezen en risico's:

Voorziening Wethouderspensioenen

Deze voorziening dient ter dekking van de te betalen pensioenlasten van gewezen wethouders of hun partners. In 2019 is er een hogere toevoeging geweest omdat de rekenrente lager is dan waar voorheen werd gerekend.

Voorziening Wachtgelden

Deze voorzieningen dienen ter dekking van de wachtgeldverplichtingen van degenen die vervroegd zijn uitgetreden in verband met reorganisatie, voortijdig vertrek en herindeling.

Voorziening Spaarverlof

Deze voorziening is gevormd ter dekking voor nog openstaande verlofrechten.

Voorziening Familiegraf Polak

Dit betreft een ontvangen afkoopsom ter dekking van het onderhoud van het familiegraf.

Voorziening precario Enduris

Deze voorziening is gevormd ter dekking voor mogelijke oninbaarheid van precariobelasting van Enduris. In 2019 is er € 881.000,- toegevoegd.

Voorziening ter egalisatie van kosten:

Voorziening Gebouwenbeheersplan

Doel is het beschikbaar hebben van middelen voor het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen op basis van het beheerplan. De voorziening dient om over een reeks van jaren een gelijkmatige verdeling van lasten te houden.

In de voorziening GBP is ten opzichte van de reguliere verplichtingen, een behoorlijk surplus ontstaan. In 2019 is er conform de 2e bestuursrapportage € 967.000 vrijgevallen.

Voorziening Civielbeheersplan

Doel is het beschikbaar hebben van middelen voor het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen op basis van het beheerplan. De voorziening dient om over een reeks van jaren een gelijkmatige verdeling van lasten te houden.

Voorziening Tariefstelling afvalstoffenheffing

Het gedurende een aantal jaren matigen van de tariefstijging afvalstoffenheffing die voortvloeit uit de kostenstijging.

het verschil tussen de ontvangen rioolheffing en de exploitatie uitgaven.

Voorzieningen voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven:

Voorziening rioolbeheer

De voorziening is bestemd voor rioleringsaanpassing als gevolg van nieuwe investering of voor het groot onderhoud. De dotatie is

Vaste schulden

Omschrijving	31-12-2019	31-12-2018
Stand per 1 januari	185.386	222.078
In dienstjaar opgenomen geldleningen	0	15.000
Af: aflossingen lopend jaar	11.778	51.692
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	173.607	185.386
Waarborgsommen	103	105
Totaal vaste schulden met een looptijd van één jaar en langer	173.710	185.491

Alle langlopende schulden betreffen onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen. De rentepercentages van de leningen variëren van 0,36% tot en met 4,65%. Met uitzondering van de rolloverlening waarbij de rentepercentage variëren van -0,27% tot -0,38%. De totale rentelast bedroeg in 2019 € 4,0 miljoen.

In 2019 is er voor € 11,8 mln afgelost en er is er geen nieuwe langlopende lening noodzakelijk geweest.

Vlottende schulden

Netto vlottende schulden (bedragen × € 1.000)	31-12-2019	31-12-2018
Banksaldi	0	568
Kasgeldlening	7.000	0
Kortlopende schulden	2.486	2.463
Totaal	9.486	3.031

In december 2019 is er een kasgeldlening aangetrokken van €7 mln. tegen een percentage van -0,25%. Deze kasgeldlening is afgelost in januari 2020.

Overlopende passiva

Overlopende passiva (bedragen × € 1.000)	31-12-2019	31-12-2018
Verplichtingen die het jaar zijn opgebouwd		
De ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van volgende begrotingsjaren ontvangen van:	11.426	13.568
- het Rijk	930	447
overige Nederlandse overheidslichamen	1.392	1.438
Overige vooruitontvangen bedr vlg begr.jaar	622	753
Totaal	14.371	16.207

(bedragen × € 1.000)	1-1- 2019	Toevoegingen	Onttrekkingen	31-12- 2019
overige Nederlandse overheidslichamen				
Energiebesparing monumenten	85	36	0	121
ctc	38	0	0	38
esf actieplan 3e tranche	114	0	114	0
investeringsbudget sted.vern	850	0	0	850
overige kleine subsidies	7	0	7	0
provinciale impuls wonen	323	0	48	274
subsidie afval	21	16	5	32
veilige recreatieparken	0	77	0	77
Totaal overige Nederlandse overheidslichamen	1.438	128	174	1.392
- het Rijk				
geluid	280	103	182	200
inburgering nieuwkomers	6	0	0	6
oab/oke	139	468	0	607
rgsvh	13	0	0	13
slim laadplein	0	47	0	47
stim spec uitkering sport	0	48	0	48
wet inburgering (wi)	9	0	0	9
Totaal - het Rijk	447	666	182	930
Totaal	1.885	793	356	2.323

Gewaarborgde geldleningen

Geldnemer	Borg	Hoofdsom	31-12-2018	Opname	Aflossing	31-12 2019
Woongood Middelburg	50%	142.306.119	140.006.826	0	4.682.200	135.324.627
Woningbouw Arnhem	50%	6.000.000	4.032.552	0	230.356	3.802.196
Stichting woonzorg Nederland	50%	25.340.000	24.521.300	0	272.900	24.248.400
Totaal woongood		173.646.119	168.560.679	0	5.185.456	163.375.223
St. Zorgstroom Walcheren	100%	2.810.729	832.809	0	104.101	728.708
Zwse Bibliotheek	25%	666.667	133.333	0	133.333	0
Zwse Bibliotheek	33%	1.320.000	1.131.429	0	94.286	1.037.143
Middelburgse Turnvereniging	100%	181.512	46.001	0	11.098	34.903
St Beheer Schoolgebouwen voor reformatisch onderwijs	100%	4.000.000	4.000.000	2.300.000	105.000	6.195.000
St."M.A.S."	100%	115.714	115.714	0	0	115.714
Vereniging Kinderzorg	100%	2.000.000	1.600.000	0	100.000	1.500.000
Vereniging Club Jeu de Boules	100%	85.000	39.312	0	10.389	28.924
Zwembad vastgoed B.V	50%	4.000.000	327.266	0	160.930	166.337
Zwembad vastgoed B.V	50%	16.000.000	5.568.633	0	239.874	5.328.759
Stichting "de Veste"	100%	350.000	38.000	0	24.000	14.000
F.C.Dauwendaele	100%	45.378	672	0	672	0
FC Dauwendaele	100%	15.000	1.500	0	375	1.125
KV Top	100%	47.500	27.964	0	3.168	24.796
St. Jong Ambon	100%	60.000	60.000	0	0	60.000
LTC de Schenge	100%	75.000	4.143	0	4.143	0
Verbouw lange Noordstraat tot societeit	100%	50.000	33.000	0	3.000	30.000
Totaal overige rechtspersonen		31.835.833	13.959.776	2.300.000	994.368	15.265.408
Totaal		205.091.950	182.520.455	2.300.000	6.179.824	178.640.631

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

In de jaarstukken wordt als toelichting bij de balans een overzicht opgenomen van de niet in de balans opgenomen belangrijke

financiële verplichtingen, voor zover die verplichtingen consequenties hebben voor toekomstige jaren. Alleen verplichtingen waarvan de financiële omvang per jaar € 100.000 of meer bedraagt worden vermeld.

Contracten

Activiteit	Looptijd Maand	Jaar	Bedrag	
Reprografie	dec	2020	144.000	
Schoonmaak div objecten en glasbewassing	aug	2020	223.000	
Beheercontracten Palet/ Sprong en Blikken	sep	2020	136.000	
Intrapost	dec	2020	180.000	*
Wet Herverdeling Wegenbeheer	dec	onb. tijd	440.000	
Rioolreiniging	dec	2020	525.000	
Onkruidbestrijding	dec	2021	368.000	
Brandstof	jun	2022	199.000	**
Huur tijdelijk onderwijshuisvesting Nehalennia	aug	2020	145.000	
Doelgroepenvervoer	aug	2021	1.827.000	**
WMO hulpmiddelen	jun	2023	1.005.000	**
WMO: Huishoudelijke hulp/ Huishoudelijke zorg/ Ambulante ondersteuning persoonlijke verzorging, kortdurend verblijf, begeleiding	dec	2022	10.530.000	**
Servicebus	apr	2020	160.000	*
Software	dec	2020	199.000	*

*In de contracten zijn prijzen per dienst genoemd, inschatting 2020 is op basis van de werkelijke uitgaven 2019.

**In de contracten zijn prijzen per verrichte dienst opgenomen, bedrag is opgenomen conform het begrote bedrag in 2020

Garanties- direct gegarandeerde kredietfaciliteit

Product	Geldnemer	Aanvang	Huidig bedrag
Krediet in rekening-courant	B.V. Monumentenbeheer Middelburg	dec-96	1.361.341
Krediet in rekening-courant	Stichting Woongoed Middelburg	okt-02	15.700.000

Financiële derivaten

De gemeente hanteert 3 derivaten welke allen zijn afgesloten ter dekking van een rolloverlening met een 3- maands euribor karakter en een caprate van 5%.

- Een nominaal bedrag van € 10.000.000 met een looptijd eindigend op 26 november 2022. Deze is afgesloten bij de Rabobank welke op het moment van afsluiten beschikte over een AAA-rating.
- Een nominaal bedrag van € 18.000.000 met een looptijd eindigend op 27 februari 2023. Deze is

afgesloten bij de SNS bank (nu Volksbank) welke op het moment van afsluiten beschikte over een BBB-rating.

- Een nominaal bedrag van € 9.000.000 met een looptijd eindigend op 26 november 2024. Deze is afgesloten bij de BNG welke op het moment van afsluiten beschikte over een AAA-rating.

Gebeurtenissen na balansdatum

Het COVID-19 (corona) virus heeft geen financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019, maar wel voor naar verwachting veel beleidsterreinen van onze begroting 2020 en mogelijk voor de jaren daarna. Hoe groot de financiële impact zal zijn is nu onmogelijk te bepalen. We monitoren onze risico's en die van onze partners voortdurend.

Er zijn beheermaatregelen getroffen om de financiële ontwikkelingen te monitoren. De raad is over de ontwikkelingen actief geïnformeerd. De uiteindelijke financiële impact hangt af van veel factoren. Maatregelen worden doorlopend bijgesteld. Het Rijk heeft inmiddels wel toegezegd dat gemeenten financieel gecompenseerd zullen worden voor de extra uitgaven en de lagere inkomsten die het gevolg zijn van deze Coronacrisis. Dit betreft vooral de effecten in dit jaar. Of dit ook bij de structurele effecten het geval zal zijn is onzeker.

Onze organisatie loopt geen risico voor de continuïteit. We bewaken onze liquiditeitspositie goed en nemen zo nodig maatregelen om onze taken gedurende deze crisis zo goed mogelijk te blijven uitvoeren. We zijn in staat om voldoende financiering aan te trekken om de mogelijke financiële gevolgen van Covid-19 te kunnen ondervangen.

Overzicht kredieten

Programma Bestuur en Ondersteuning

Omschrijving	Beschikbaar krediet	Uitgaven t/m 2019	Vrijval krediet	Restant krediet
0.01.0 Bestuur				
videoscherm raadszaal	30	24	6	
geluidsinstallatie raadszaal	25			25
0.02.0 Burgerzaken				
modernisering gba	150			150
0.03.0 Beheer ov gebouwen en gronden				
Renault T 30 Master 30-BN-GZ	42			42
0.04.0 Overhead				
telefooncentrale vervanging	200		200	
smartphones 2018	194	184		11
Ipad raadsleden 2018	46	31		15
energievoorziening stadskantoor	530		530	
meubilair (excl stoelen)	371			371
paternosterkasten	88			88
meubilair agv ontvlechting porthos	55	33		22
Diverse software	125	31	84	10
Kantoorapparatuur	51			51
Diversen Waldammeweg	31	29	1	
Diversen	109	33		76
Totaal	2.047	366	822	860

Toelichting

Modernisering GBA

Aanbestedingsprocedure loopt. Wordt in 2020 uitgevoerd.

Telefooncentrale vervanging

De aanschaf is door I&A Samenwerking gedaan. De gemeente Middelburg ontvangt via hen een factuur.

Smartphones 2018

Smartphones zijn aangeschaft. Het restantbudget wordt in 2020 gebruikt voor aanschaf van telefoons voor de nieuwe medewerkers van TIM.

Energievoorziening Stadskantoor

Dit krediet gaat niet meer worden gebruikt, omdat bij aanbesteding is gebleken dat de te verwachten kosten waarschijnlijk het dubbele zullen zijn.

Meubilair (excl stoelen)

Dit krediet wordt mogelijk ingezet voor het Integrale Faciliteiten Plan.

Software

Een krediet voor vervanging van de software voor het vervangen van het personeel en salarissysteem en een krediet voor software Photoshop, Illustrator en Sketchup zijn niet meer nodig.

Programma Verkeer, Vervoer en Waterstaat

Omschrijving	Beschikbaar krediet	Uitgaven t/m 2019	Vrijval krediet	Restant krediet
2.01.0 Verkeer en vervoer				
Materieel gladheidsbestrijding	254	164	1	89
vervanging verkeerslichten	375	22		353
Vervanging openbare verlichting	70	62		8
stalen en houten bruggen	50	50		
wiellaadschop atlas 2018	70			70
wisselbare opbouw met laadkraan	230			230
Kippers 2 stuks	99			99
veegmachine (ravo 2012)	181	173	8	
auto 63-XT-XV	18			18
camera's kernwinkelgebied	245			245
inzinkbare palen kernwinkelgebied	74			74
Poelendaelebrug betonrenovatie midde	300			300
uitvoering pleinenvisie	452	430	21	
herinr.park.terr.Dauwendaele	350			350
bouwplan/herstraten zuidsingel e.o	193	177		16
aanleg silokade	300	35		265
park gar fase 3 deurlez.hard/software	100			100
Diversen	4	2	2	
2.02.0 Parkeren				
120 parkeerplaatsen theater	500	413		87
parkeergarages fase 2a terminals	177			177
parkeerverwijssyst sof hardw 2018	75			75
stroomkasten H v tange, damplein etc	25	30		-5
Diversen	46			46
2.04.0 Econ havens en waterwegen				
walstroomkasten loskade	100			100
Totaal	4.286	1.557	33	2.697

Toelichting

Materiaal gladheidsbestrijding

Er zijn meerdere strooimaterialen aangeschaft.

Vervanging verkeerslichten

Er is een vervangingsschema verkeersregelinginstallatie, volgens dit schema wordt de vervanging uitgevoerd.

Wisselbare opbouw met laadkraan

De laadkraan is aangeschaft en in gebruik.

Veegmachine (ravo 2012)

De veegmachine is in gebruik.

Camera's kernwinkelgebied

Het project is in de opstartfase.

uitvoering pleinenvisie

Dit krediet wordt afgesloten, alle aanpassingen zijn uitgevoerd.

Herinrichting parkeerterrein Dauwendaele

Dit is nog niet uitgevoerd omdat de herstructurering van het winkelcentrum Dauwendaele niet doorgaat.

Bouwplan/herstraten zuidsingel e.o

De herinrichting van Achter het Hofplein moet nog plaatsvinden.

Aanleg silokade

Met de aanleg van de Silokade is begin 2020 gestart.

Parkeergarage fase 3 deurlezers hard/software

De aanbesteding is afgerond. Het wordt gefaseerd uitgevoerd in 2020 en 2021.

120 parkeerplaatsen theater

De aanleg is gereed in het voorjaar 2020.

Parkeergarages fase 2a terminals

De aanbesteding is afgerond. Het wordt gefaseerd uitgevoerd in 2020 en 2021.

Walstroomkasten Loskade

Dit wordt uitgevoerd in 2020.

Programma Onderwijs

Omschrijving	Beschikbaar krediet	Uitgaven t/m 2019	Vrijval krediet	Restant krediet
4.02.0 Onderwijshuisvesting				
lonneboot aanpassing	130	130		
Grevelingenstraat aanpassing + uitbreiding	1.358			1.358
korczakstr (vso 12+) uitbreiding	703	754		-51
uitbr huisvesting vrije school	301	305		-4
Diversen	56	58		-2
Totaal	2.548	1.247		1.300

Toelichting

Lonnenboot aanpassing

De aanpassingen aan de school zijn geheel binnen budget en de beschikbare tijd uitgevoerd.

Korczakstr (vso 12+) uitbreiding

De gemeente Middelburg en de scholen (Respont en de Knorre) dragen bij aan de verbouwing van de scholen aan de Korczakstraat en de Grevelingenstraat. Voor Middelburg is er voor de verbouwing van de beide scholen 3 kredieten beschikbaar voor een totaal bedrag van € 2.060.000. De verbouwing van de school aan de Korczakstraat wordt in mei 2020 opgeleverd, hierbij is er een overschrijding van € 51.000. De verbouwing van de Grevelingenstraat moet nog starten en hiervoor zal dan € 51.000

minder worden gedeclareerd. Per saldo zal de gemeente Middelburg niet meer bijdragen dan het afgesproken bedrag van € 2.060.000, de meerkosten zijn voor rekening van de scholen.

Grevelingenstraat aanpassing + uitbreiding

De verbouwing van de Grevelingenstraat zal starten in 2020 en hiervoor kan dan €51.000 minder worden gedeclareerd. Hierdoor draagt de Gemeente niet meer bij dan het toegezegde bedrag van €2.060.000. Eventuele meerkosten komt voor rekening van de schoolbesturen van Respont en de Korre.

Uitbreiding huisvesting vrije school

De verbouwing van de vrije school is uitgevoerd met een lichte overschrijding.

Programma Sport, cultuur en recreatie

Omschrijving	Beschikbaar krediet	Uitgaven t/m 2019	Vrijval krediet	Restant krediet
5.02.0 Sportaccommodaties				
Natuurgras voetbal Kruitmolen	160	163		-3
aanp veldverlichting vv nieuwwand	48	52		-4
Materieel sportvelden	115	49	8	57
hekken sportpark veerse poort	220			220
Inventaris div. sporthallen	73	47		26
Machines div. sporthallen	29	33		-4
5.03.0 Cultuurpresentatie,-prod-part				
Schouwburg	8.458	7.717		741
5.05.0 Cultureel erfgoed				
uitvoering lichtplan	481	479	2	
Diversen	21			21
5.07.0 Openbaar groen en (openl)recr				
Stadspark Molenwater	1.195	927		268
Inrichting en aanleg speelterreinen	100	97		3
Electrische voertuigen openbaar groen 4 stuks	156			156
hoogwerker BN-XX-65	95			95
Trekker + toebehoren	100			100
Diversen	85			85
Totaal	11.335	9.564	9	1.762

Toelichting

Natuurgras voetbal Kruitmolen

Het gerenoveerde veld is opgeleverd in 2019.

Materieel sportvelden

Er is een kunstmeststooier, bezandingswagen en een beluchtingsmachine aangeschaft. Een multifunctionele onderhoudsmachine wordt in 2020 aangeschaft.

Hekken Sportpark Veerse Poort

De planning is om in mei 2020 te starten met het werk.

Schouwburg

De werkzaamheden worden in de 1e helft van 2020 afgerond.

Uitvoering lichtplan

Het lichtplan is uitgevoerd.

Stadspark Molenwater

De werkzaamheden worden in de 1e helft van 2020 afgerond.

Inrichting en aanleg speelterreinen

Er zijn diverse speeltoestellen aangeschaft.

Electrische voertuigen openbaar groen 4 stuks

Deze zijn nog niet aangeschaft in verband met de verduurzaming van het wagenpark.

Trekker + toebehoren

Vervanging is nog niet nodig.

Programma Sociaal Domein

Omschrijving	Beschikbaar krediet	Uitgaven t/m 2019	Vrijval krediet	Restant krediet
6.01.0 Samenkracht en burgerpart				
aanp gebouw molenwater 4a	150	150		
Voorziening opstellen accommodaties	71	3	21	48
Totaal	221	153	21	48

Toelichting

aanpassing gebouw Molenwater 4a

Alle geplande werkzaamheden zijn uitgevoerd binnen budget.

Programma Volksgezondheid en Milieu

Omschrijving	Beschikbaar krediet	Uitgaven t/m 2019	Vrijval krediet	Restant krediet
7.02.0 Riolering				
Renovatielasten riolen	1.448	1.110	338	
Milieumaatregelen riolen	730	757		-27
Diversen	36			36
7.03.0 Afval				
auto BR-JF-59 ondergrondse container	250			250
huisvuilauto BX-HB-98 2018	200			200
afleesapp.inzamelaauto's	75	73		3
Rolcontainers	180	10		170
diftar chips rolcontainer GFT	203	170		33
Investerings Diftar in ondergrondse containers	1.852	1.819		33
papiercontainers ondergronds 10 st	97	85	12	
Diversen	63	28		35
7.04.0 Milieubeheer				
aardgasvrije wijk dauwendaele	3.300			3.300
Diversen	29			29
7.05.0 Begraafplaatsen en crematoria				
grafdelfmachine	100	79	21	
Inrichting crematorium	35			35
Totaal	8.598	4.130	370	4.098

Toelichting

Renovatielasten riolen

Dit krediet wordt gedekt uit de voorziening Rioolbeheer.

Milieumaatregelen riolen

Dit krediet wordt gedekt uit de voorziening Rioolbeheer.

Auto BR-JF-59 ondergrondse container

Dit voertuig wordt momenteel gehuurd tot juni 2020. Daarna mogelijk aanschaf van het voertuig.

Huisvuilauto BX-HB-98 2018

Nog niet aangeschaft in verband met verduurzaming wagenpark.

Rolcontainers

Dit krediet dient beschikbaar te blijven voor vervanging van rolcontainers en voor de invoering van Diftar.

Diftar chips rolcontainer GFT

Voor de invoering van Diftar worden de rolcontainers voorzien van een chip voor registratie van ledigingen.

Investeringen Diftar in ondergrondse containers

Voor de invoering van Diftar zijn meer ondergrondse containers geplaatst.

Aardgasvrije wijk Dauwendaele

Dit betreft een pilot, de stuurgroep besluit in 2020 of de pilot uitgevoerd gaat worden.

Grafdelfmachine

De machine is aangeschaft en in gebruik.

Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Omschrijving	Beschikbaar krediet	Uitgaven t/m 2019	Vrijval krediet	Restant krediet
8.01.0 Ruimtelijke ordening				
Software		36		36
Totaal		36		36

Overzicht lasten en baten per taakveld

en gerealiseerde baten en lasten per taakveld leest u in deze overzichten.

Om de vergelijkbaarheid tussen gemeenten mogelijk te maken is een vaste indeling voorgeschreven: de taakvelden. De geraamde

Bestuur en Ondersteuning	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
0.01.0 Bestuur	2.227	2.275	3.235	-960
0.06.3 Parkeerbelasting	93	93	78	15
0.03.0 Beheer ov gebouwen en gronden	1.047	1.039	1.033	6
0.02.0 Burgerzaken	1.922	1.837	1.859	-22
Totale Lasten	5.289	5.245	6.206	-961
Baten				
0.06.3 Parkeerbelasting	-5.296	-5.576	-5.762	185
0.03.0 Beheer ov gebouwen en gronden	-611	-611	-505	-106
0.02.0 Burgerzaken	-1.168	-829	-855	27
0.01.0 Bestuur	-183	-183	-158	-25
Totale Baten	-7.258	-7.200	-7.280	80
Totaal Bestuur en Ondersteuning	-1.969	-1.955	-1.074	-881

Veiligheid	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
1.02.0 Openbare orde en veiligheid	1.879	1.891	1.897	-6
1.01.0 Crisisbeheersing en brandweer	3.250	3.127	3.129	-2
Totale Lasten	5.129	5.019	5.027	-8
Baten				
1.01.0 Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0
1.02.0 Openbare orde en veiligheid	-52	-53	-54	1
Totale Baten	-52	-53	-54	1
Totaal Veiligheid	5.077	4.965	4.972	-7

Verkeer, vervoer en waterstaat	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
2.01.0 Verkeer en vervoer	8.719	9.145	8.064	1.081
2.02.0 Parkeren	2.737	2.714	2.655	58
2.03.0 Recreatieve havens	0	0	0	0
2.04.0 Econ havens en waterwegen	330	312	310	2
Totale Lasten	11.786	12.170	11.029	1.141
Baten				
2.01.0 Verkeer en vervoer	-1.460	-1.805	-1.657	-148
2.04.0 Econ havens en waterwegen	-114	-114	-126	12
2.02.0 Parkeren	0	0	-2	2
2.03.0 Recreatieve havens	-60	-60	-58	-1
Totale Baten	-1.634	-1.979	-1.843	-136
Totaal Verkeer, vervoer en waterstaat	10.152	10.191	9.186	1.005

Economie	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
3.04.0 Economische promotie	738	648	679	-31
3.03.0 Bedrijvenloket en bedrijfsreg	112	104	104	-0
3.01.0 Economische ontwikkeling	17	253	190	63
3.02.0 Fysieke bedrijfsinfrastruct	1.448	1.153	8.811	-7.658
Totale Lasten	2.316	2.158	9.785	-7.626
Baten				
3.04.0 Economische promotie	-979	-1.112	-1.444	332
3.03.0 Bedrijvenloket en bedrijfsreg	-67	-67	-69	2
3.01.0 Economische ontwikkeling	0	-118	-86	-32
3.02.0 Fysieke bedrijfsinfrastruct	-1.410	-1.160	-5.371	4.211
Totale Baten	-2.456	-2.457	-6.970	4.513
Totaal Economie	-141	-299	2.815	-3.113

Onderwijs	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
4.03.0 Onderwijsbel en leerlingzaken	2.523	3.063	3.008	55
4.02.0 Onderwijshuisvesting	3.598	3.504	3.325	179
4.01.0 Openbaar basisonderwijs	766	757	687	70
Totale Lasten	6.887	7.324	7.020	305

Onderwijs	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Baten				
4.03.0 Onderwijsbel en leerlingzaken	-1.195	-1.734	-1.677	-57
4.02.0 Onderwijshuisvesting	-34	-93	-105	12
4.01.0 Openbaar basisonderwijs	-112	-112	-89	-24
Totale Baten	-1.342	-1.940	-1.871	-69
Totaal Onderwijs	5.545	5.385	5.149	236

Sport, cultuur en recreatie	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
5.02.0 Sportaccommodaties	4.095	4.064	4.012	53
5.03.0 Cultuurpresentatie,-prod-part	3.472	3.422	3.426	-4
5.04.0 Musea	1.122	1.129	1.120	9
5.05.0 Cultureel erfgoed	846	930	937	-7
5.06.0 Media	1.737	1.698	1.700	-2
5.01.0 Sportbeleid en activering	156	176	180	-4
5.07.0 Openbaar groen en (openl)recreatie	3.238	3.617	3.321	296
Totale Lasten	14.666	15.036	14.695	342
Baten				
5.02.0 Sportaccommodaties	-821	-781	-854	73
5.07.0 Openbaar groen en (openl)recreatie	-64	-64	-104	40
5.06.0 Media	0	0	0	0
5.05.0 Cultureel erfgoed	-263	-263	-295	32
5.04.0 Musea	-219	-219	-236	18
5.03.0 Cultuurpresentatie,-prod-part	-594	-569	-576	6
5.01.0 Sportbeleid en activering	0	0	0	0
Totale Baten	-1.961	-1.897	-2.065	169
Totaal Sport, cultuur en recreatie	12.705	13.140	12.630	510

Sociaal domein	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
6.01.0 Samenkracht en burgerpart	5.389	5.852	5.560	293
6.07.1 Maatwerkdienstverlening 18+	10.770	12.805	13.603	-799
6.07.2 Maatwerkdienstverlening 18-	407	158	127	31
6.08.1 Geescaleerde zorg 18+	327	428	357	71
6.08.2 Geescaleerde zorg 18-	12.540	17.301	17.553	-252

Sociaal domein	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
6.06.0 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	663	1.405	1.398	7
6.02.0 Wijkteams	4.866	5.453	5.656	-202
6.03.0 Inkomensregelingen	28.004	27.258	27.029	228
6.04.0 Begeleide participatie	5.612	5.612	5.599	13
6.05.0 Arbeidsparticipatie	2.187	2.227	2.321	-94
Totale Lasten	70.765	78.500	79.203	-703
Baten				
6.07.2 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0
6.02.0 Wijkteams	0	0	0	0
6.01.0 Samenkracht en burgerpart	-1.530	-1.479	-1.450	-30
6.08.1 Geescaleerde zorg 18+	0	0	0	0
6.07.1 Maatwerkdienstverlening 18+	-58	-58	-83	24
6.03.0 Inkomensregelingen	-17.663	-17.159	-17.294	135
6.04.0 Begeleide participatie	0	0	0	0
6.05.0 Arbeidsparticipatie	0	0	0	0
6.06.0 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	0	0	0
6.08.2 Geescaleerde zorg 18-	0	0	0	0
Totale Baten	-19.252	-18.696	-18.827	130
Totaal Sociaal domein	51.513	59.804	60.376	-572

Volksgezondheid en milieu	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
7.04.0 Milieubeheer	1.295	1.558	2.250	-692
7.05.0 Begraafplaatsen en crematoria	1.355	1.388	1.369	19
7.01.0 Volksgezondheid	1.871	2.023	2.027	-4
7.02.0 Riolering	3.851	3.919	4.098	-179
7.03.0 Afval	4.944	5.163	5.068	96
Totale Lasten	13.316	14.052	14.812	-760
Baten				
7.01.0 Volksgezondheid	0	0	0	0
7.05.0 Begraafplaatsen en crematoria	-1.883	-1.883	-1.833	-50
7.02.0 Riolering	-5.067	-5.137	-5.270	133
7.04.0 Milieubeheer	-470	-599	-1.482	883
7.03.0 Afval	-6.944	-7.103	-6.948	-155
Totale Baten	-14.363	-14.721	-15.533	812
Totaal Volksgezondheid en milieu	-1.048	-669	-721	52

Volkshuisvesting, RO en sted vern	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
8.02.0 Grondexploit (niet-bedr.terr)	7.338	21.668	16.321	5.348
8.01.0 Ruimtelijke ordening	875	925	641	285
8.03.0 Wonen en bouwen	1.420	1.605	1.658	-53
Totale Lasten	9.634	24.199	18.620	5.579
Baten				
8.02.0 Grondexploit (niet-bedr.terr)	-6.761	-16.814	-18.545	1.731
8.01.0 Ruimtelijke ordening	-6	-6	-8	2
8.03.0 Wonen en bouwen	-965	-1.027	-1.153	126
Totale Baten	-7.733	-17.847	-19.706	1.858
Totaal Volkshuisvesting, RO en sted vern	1.901	6.351	-1.086	7.437
A. Saldo uitvoering programma's	83.736	96.913	92.246	4.667

Algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
0.6.4 Belastingen overig	0	0	0	0
0.6.2 OZB niet woningen	0	0	0	0
0.6.1 OZB woningen	0	0	0	0
0.07.0 Alg uitk en ov uitk gem.fonds	4	4	6	-2
0.8.0 Overige baten en lasten	0	0	0	0
0.06.2 OZB niet woningen	1.096	1.096	1.077	19
0.06.1 OZB woningen	1.490	1.670	1.666	3
0.05.0 Treasury	-540	-446	-294	-153
0.06.4 Belastingen overig	1.675	1.688	1.833	-145
Totale Lasten	3.726	4.012	4.289	-277
Baten				
0.8.0 Overige baten en lasten	0	0	0	0
0.6.4 Belastingen overig	0	0	0	0
0.6.2 OZB niet woningen	0	0	0	0
0.6.1 OZB woningen	0	0	0	0
0.07.0 Alg uitk en ov uitk gem.fonds	-83.540	-85.288	-86.115	827
0.06.4 Belastingen overig	-2.509	-2.552	-2.709	157
0.06.2 OZB niet woningen	-6.068	-6.131	-6.231	100
0.05.0 Treasury	-304	-474	-470	-5
0.06.1 OZB woningen	-6.681	-6.721	-6.763	42
Totale Baten	-99.102	-101.166	-102.288	1.122
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	-95.376	-97.154	-97.999	845

Overige baten en lasten	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
0.08.0 Overige baten en lasten	2.576	47	313	-266
Totale Lasten	2.576	47	313	-266
Baten				
0.08.0 Overige baten en lasten	-967	-1.991	-2.106	115
Totale Baten	-967	-1.991	-2.106	115
Totaal Overige baten en lasten	1.609	-1.944	-1.794	-151

Overhead	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
0.04.0 Overhead	11.229	11.913	12.586	-673
Totale Lasten	11.229	11.913	12.586	-673
Baten				
0.04.0 Overhead	-941	-1.076	-1.140	64
Totale Baten	-941	-1.076	-1.140	64
Totaal Overhead	10.289	10.837	11.446	-609

Vennootschapsbelasting	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
0.09.0 Vennootschapsbelasting	370	370	-2	372
Totale Lasten	370	370	-2	372
Baten				
0.09.0 Vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Totale Baten				
Totaal Vennootschapsbelasting	370	370	-2	372

Mutaties reserves	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Toevoeging reserves				
0.10.0 Mutaties reserves	997	4.661	20.048	-15.387
Totale Toevoeging reserves	997	4.661	20.048	-15.387
Onttrekking reserves				
0.10.0 Mutaties reserves	-1.692	-13.823	-24.132	10.309
Totale Onttrekking reserves	-1.692	-13.823	-24.132	10.309
Totaal Mutaties reserves	-695	-9.162	-4.084	-5.078

Resultaat rek baten-lasten	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Realisatie 2019	Vershil 2019 (+ voordeel, - nadeel)
Lasten				
0.11.0 Resultaat rek baten-lasten	67	140	187	-47
Totale Lasten	67	140	187	-47
Baten				
0.11.0 Resultaat rek baten-lasten	0	0	0	0
Totale Baten				
Totaal Resultaat rek baten-lasten	67	140	187	-47

SISA tabel



Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap



SISA bijlage verantwoordingsinformatie 2019 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 27 januari 2020							
OCW	D1	Regionale meld- en coördinatiecentra voortijdig schoolverlaten	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicatornummer: D1 / 01	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Aard controle R Indicatornummer: D1 / 02			
		Bestedingscijfer	€ 522.205	€ 0			
OCW	D1A	Regionale maatregelen voortijdig schoolverlaten 2016-2021 Besluit regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Contactnemeenten	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicatornummer: D1A / 01	Besteding aan contactschool (jaar T) Aard controle R Indicatornummer: D1A / 02	Besteding (jaar T) totaal (automatisch) Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D1A / 03	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Aard controle R Indicatornummer: D1A / 04	
		Bestedingscijfer	€ 138.727	€ 0	€ 138.727	€ 0	
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB) Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindovertuiging en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)		
		Bestedingscijfer	€ 199.382	€ 161.500	€ 110.712		
IenW	E13	Slimme laadpleinen Toekenningsbeschikking Gemeenten en provincies	Projectnaam / nummer Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E13 / 01	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T) Aard controle R Indicatornummer: E13 / 02	Project afgerond (in jaar T)? Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E13 / 03	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E13 / 04	Toelichting op niet-afgeronde projecten Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E13 / 05
		1 Slimme laadpleinen, project cydehub middelburg, 5000004108	0	Nee	Nee	Start is in 2020	
IenW	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaai Subsidieregeling sanering verkeerslawaai Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke reellen (Wan)	Rienonder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 01	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen Aard controle R Indicatornummer: E3 / 02	Overige bestedingen (jaar T) Aard controle R Indicatornummer: E3 / 03	Besteding (jaar T) door meerverk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt Aard controle R Indicatornummer: E3 / 04	Correctie over besteding (t/m jaar T) Aard controle R Indicatornummer: E3 / 05
		1 577.219.03 NwVlissingseveg	€ 181.145	€ 0	€ 0	€ 0	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen Aard controle R Indicatornummer: E3 / 06
		2 Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 07	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 08	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 09	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T) Aard controle R Indicatornummer: E3 / 10	Endverantwoordings Ja/Nee Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 12
		1 577.219.03 NwVlissingseveg	€ 540.523	€ 10.598	€ 0	€ 0	Nee
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentebel 2019 Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze verknemers (IOAW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze verknemers (IOAW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05
		Bestedingscijfer	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06
		Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet verk en inkomen kunstenaars (WWIK) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12
		Bestedingscijfer	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee

SZW	G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2018 Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoordt hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G2B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G2A)	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) algemene bijstand	Baten (jaar T-1) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) IOAW	Baten (jaar T-1) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) IOAZ
				Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam
				1.1 Participatiewet (PW)	1.1 Participatiewet (PW)	1.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	1.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	1.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 06
			1 060687 Gemeente Middelburg	€ 18.818.662	€ 309.544	€ 860.129	€ 14.136	€ 82.094
		Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Baten (jaar T-1) IOAZ (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T-1) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	
			Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	
			1.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	1.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	Participatiewet (PW)	
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 11	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 12
			1 060687 Gemeente Middelburg	€ 0	€ 93.443	€ 44.410	€ 93	€ 173.863
		Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Baten (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)					
			Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Participatiewet (PW)				
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 13	Aard controle R Indicatornummer: G2A / 14				
			1 060687 Gemeente Middelburg	€ 0				
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2019 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob	
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 08				
		€ 0	€ 0	Nee				
SZW	G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_totaal 2018 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)
			Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3A / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 06
			1 060687 Gemeente Middelburg	€ 73.357	€ 73.950	€ 48.207	€ 62.960	€ 42.127
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij G3A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) Bob	Baten (jaar T-1) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004		
		Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam			
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3A / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 08	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 09	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 10		
			1 060687 Gemeente Middelburg	€ 0	€ 0	€ 0		
WVS	H4	Specifieke uitkering Sport Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Projectnaam / nummer	Totale aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (automatisch berekend)	Verrekening (jaar T) Onroerende zaken (sportaccommodaties) per project ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) Roerende zaken sportbeoefening en sportstimulering per project ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) overige kosten per project ten laste van Rijksmiddelen
			Aard controle R Indicatornummer: H4 / 01	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 02	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 03	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 04	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 05	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 06
			1 € 428.517	SPUK-Sport18-632890	€ 380.591	€ 258.112	€ 11.016	€ 111.463
			Kopie projectnaam / nummer	Totale besteding (Jaar T) per project ten lasten van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Percentage besteed (Jaar T) per project tenopzichte van aanvraag ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Toelichting	Overig (Jaar T) ten opzichte van ontvangen Rijksbijdrage - automatisch ingevuld	
		Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 07	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 08	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 10	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 11		
			1					
			SPUK-Sport18-632890	380591	88,82%	Investerings nog niet uitgegeven en bevestigingsondervijs aangepast aan commerciële verhuur	€ 47.926	

Overig

Bijlage Europese Projecten

Project	Begindatum	Einddatum	Projectbudget	Totaal toegekende subsidie	Ontvangen t/m 2019	Restant toegekend subsidiebedrag
Cooltowns						
Tegengaan van hittestress in middelgrote steden door aanpassingen in de openbare ruimte	1-9-2018	30-9-2022	€ 1.362.163	€ 794.498	€ 57.354	€ 737.144
Solarise						
Faciliteren van de productie van zonne-energie op publieke (historische) gebouwen	1-3-2018	30-9-2021	€ 614.695	€ 359.817	€ 14.586	€ 345.231
Siree						
Sociale intergratie van statushouders door onderwijs en zelfstandig ondernemersschap	1-3-2018	30-6-2021	€ 898.482	€ 539.089	€ 165.658	€ 373.431
Scape						
Ontwikkelen van oplossingen voor problematiek rond waterbeheersing als gevolg van klimaatverandering	1-9-2016	31-8-2020	€ 1.143.297	€ 685.978	€ 64.188	€ 621.790
Water Resilient Cities						
Opvangen gevolgen klimaatverandering, zoals extreme regenbuien, door verbetering van het stedelijk waterbeheer	25-11-2016	31-3-2020	€ 1.179.200	€ 707.520	€ 243.486	€ 464.034
SHIFFT						
Toepassen van alternatieve technieken voor fossiele brandstoffen	1-2-2019	30-9-2022	€ 918.233	€ 540.889	€ 0	€ 540.889
Violet						
Behoud van monumenten door verduurzaming	1-1-2017	31-12-2021	€ 231.545	€ 196.813	€ 103.211	€ 93.603
CHERISH						
Ontwikkelen cultureel erfgoed "Visserij" als economische drager	1-6-2018	30-5-2023	€ 407.980	€ 346.783	€ 96.698	€ 250.085
MOVE						
Het ontwikkelen van vervoersconcepten welke bijdragen aan een meer efficiënte wijze van vervoer ten behoeve van de bereikbaarheid en duurzaamheid.	1-9-2018	31-12-2021	€ 514.450	€ 257.225	€ 25.375	€ 231.850
CUPIDO						
Plattelandsgebieden met krimpende bevolking een economische injectie geven door het creëren van economische kansen.	1-9-2018	31-8-2021	€ 677.544	€ 338.750	€ 95.164	€ 243.586
SMART- SPACE						

Project	Begindatum	Einddatum	Projectbudget	Totaal toegekende subsidie	Ontvangen t/m 2019	Restant toegekend subsidiebedrag
SMART-SPACE streeft om slimme lantaarnpalen te implementeren, om zo de overgang naar energie-efficiënte en duurzame NWE-gemeenten te maken. Door slimme sensoren aan lantaarnpalen te bevestigen, kan de straatverlichting worden aangepast aan de werkelijke lokale behoeften, waarbij een reductie tot 60% in het lichtenergieverbruik wordt behaald	31-5-2018	30-7-2021	€ 622.464	€ 373.478	€ 0	€ 373.478
Rhedcoop * ¹						
Energieservice in Dauwendaele te ontwikkelen met cooperaties voor een duurzaam warmtenet aldaar.	1-5-2018	30-4-2021	€ 180.635	€ 90.317	€ 29.517	€ 60.800
Terts						
Stimuleren van reductie CO2 uitstoot door Midden- en Kleinbedrijf	1-10-2018	30-9-2021	€ 541.043	€ 270.522	€ 0	€ 270.522
Nul op de Meter						
Het renoveren van max 43 bestaande particuliere woningen tot NoM.	1-12-2015	1-9-2019	€ 1.207.600	€ 1.033.800	€ 593.266	€ 440.534

1 * In 2020 is nog € 7.077 ontvangen. Middelburg heeft begin 2020 de deelname aan het project beëindigd.